

Radboud Universiteit

Transcripten bij de masterscriptie ‘En nu de docenten Nederlands: wat willen zij met het literatuuronderwijs?’

Digitale bijlage

Simone de Greeff, s1027343
24-6-2023

Toelichting

In deze digitale bijlage staan de transcripten van de zestien afgenomen interviews voor de masterscriptie 'En nu de docenten Nederlands: wat willen zij met het literatuuronderwijs?'. De namen van de geïnterviewden zijn vanwege anonimiteit weggelaten. De auteur beschikt over de opnames, gegevens en toestemmingsverklaringen die bij de interviews horen. In de transcripten is Spreker 1 de interviewer en Spreker 2 de geïnterviewde.

Inhoud

Toelichting.....	1
Interview 1	3
Interview 2	18
Interview 3	32
Interview 4	50
Interview 5	63
Interview 6	83
Interview 7	100
Interview 8	109
Interview 9	121
Interview 10	133
Interview 11	149
Interview 12	166
Interview 13	181
Interview 14	192
Interview 15	206
Interview 16	221

Interview 1

Spreker 1

Dan gaan we gewoon beginnen. Allereerst wil ik je natuurlijk bedanken dat je mee wil doen met mijn onderzoek en aan dit interview wil deelnemen. Het is de bedoeling dat ik uiteindelijk inzicht krijg in hoe eerstegraads docenten Nederlands denken over het literatuuronderwijs en het zal ongeveer 45 minuten duren. Is mijn inschatting. Ja, er zijn vragen die gaan over het literatuuronderwijs. En ik wil vooral graag weten hoe jij dingen naar voren brengt in jouw lessen en hoe je denkt over bepaalde stellingen die met de vakliteratuur te maken hebben. Heb je vooraf nog vragen?

Spreker 2

Nee hoor, laat maar komen.

Spreker 1

Zo oké, hoeveel jaar geef je al les als docent Nederlands?

Spreker 2

26 jaar. Dus ja even kijken ja als docent Nederlands. Ik ben begonnen in 1997, dus 26 jaar. 1 maart 1997.

Spreker 1

Oh ja.

Spreker 2

1997 ja oh.

Spreker 1

Ja, dat is twee weken nadat ik geboren ben, dus dat is al een tijd.

Spreker 2

Hier! Kun je nagaan?

Spreker 1

En in welke leerjaren geef je op dit moment les?

Spreker 2

In alle leerjaren, een tot en met 6.

Spreker 1

Een tot en met 6 en ook havo, VWO allemaal.

Spreker 2

Ja een HV, twee HV, 3 V, 4 H dat was dan, daar heb jij over genomen. Of nee heeft Ethel overgenomen. 5 havo, 6 VWO.

Spreker 1

Oke dus geen 4 VWO en geen 5 VWO op dit moment.

Spreker 2

Nee dit jaar niet, nee, dit jaar niet.

Spreker 1

En, oké en in alle bovenbouwklassen geef je les over literatuur, denk ik.

Spreker 2

Nee in havo 5 niet, want daar wordt literatuur afgesloten in, eh, 't wordt afgesloten in de vierde klas, maar ik neem wel dat mondeling examen af, dus ik stel het wel aan de orde, maar het is niet zo intensief als in de vierde klas havo, in de andere klassen V6 bijvoorbeeld wel.

Spreker 1

Oké duidelijk. En hoe zou je je eigen literatuuronderwijs typeren? Hoe zou je het omschrijven?

Spreker 2

Oh, dat vind ik eigenlijk, dat vind ik wel moeilijk. Ik denk. Dat vind ik wel moeilijk om het te typeren. Ik denk betrokken. Ik probeer aan te sluiten op de belevingswereld van de leerlingen, niet alleen bij het kiezen van de boeken voor de lijst, maar ook bij het behandelen van literatuurgeschiedenis. Ik probeer eigenlijk naar de leerling toe te gaan, maar probeer hem ook uit te dagen tot het lezen van andere teksten, dan ze tot nu toe, tot dan toe gewend zijn, dus daar probeer ik wel wat achteraan te gaan.

Spreker 1

Oké oké.

Spreker 2

Ja wat, wat zou je verder kunnen zeggen. Ik vind het belangrijk dat ik boven de stof zweef, dus dat ik ook snel kan schakelen bij de leerlingen en ik vind ook dat ik daar buiten de les in verband met de leeslijst, buiten de les wil ik daar ook actief mee bezig zijn. Dus ik vind het leuk om met leerlingen, bijvoorbeeld in de mediatheek of op de gang over de boeken te praten, over literatuur te praten. Daarom vind ik bijvoorbeeld ook dat wat wij hebben gedaan in havo 4 met met dat poëzie en zeg maar in de openbare bibliotheek vind ik ook belangrijk om te doen.

Spreker 1

Ja oké en wat zou je dan de belangrijkste functie van jouw literatuuronderwijs noemen?

Spreker 2

Nou eigenlijk heeft het twee functies. Aan de ene kant wil ik een overzicht geven van de literatuurgeschiedenis en van zeg maar het aanleren van belangrijke begrippen. Al gebeurt dat in de in de onderbouw ook wel, maar ik vind dus, ik ben wel echt aan het doceren. Dat is aan de ene kant, zo of kennis aan het overbrengen, maar aan de andere kant vind ik het vind ik het ook heel belangrijk dat je als een. Ja, hoe moet je het zeggen? Als een soort gids de leerling meeneemt in het literatuurlandschap, want je ziet wel dat er, ik vind de overstap van onderbouw naar de bovenbouw vind ik erg groot op literatuurgebied, dus ik vind dat nou. Laat ik niet zeggen dat ik de leerlingen aan de hand neem, maar ik vind het wel belangrijk dat dat ik ze meeneem in. Ja in hun. Ja, kennismaking eigenlijk.

Spreker 1

Oké en wat zou je dan de belangrijkste leeropbrengst voor de leerlingen noemen?

Spreker 2

Nou de, als je gaat kijken naar het belangrijkste leeropbrengst op het gebied van de kennisverwerving vind ik dus met gemak. Nou, ja, dat zeg maar het, het kunnen gebruiken van terminologie, ja gebruiken van de terminologie en overzicht hebben van de literatuurgeschiedenis eigenlijk zoals het in de examendoelen ook staat. Ik vind dat de leerling daar makkelijk doorheen moet kunnen gaan. Nou ja dat is natuurlijk met wisselend succes. Maar aan de andere kant vind ik de leeropbrengst, het ging om leeropbrengst nu toch?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ik vind bijvoorbeeld wat ik nu meemaak in de eindexamenklassen, daar zit, ik weet niet of ik het echt een leeropbrengst zou moeten noemen, maar ik vind het wel echt hartstikke mooi om te zien dat toch heel veel leerlingen heel originele boeken kiezen en daar met verstand of met betrokkenheid over kunnen praten. En dat vind ik ook wel heel erg belangrijk, omdat het gaat dan niet alleen van: zo, het boek was uit. Maar met name in VWO 6 zie je dan ook van en het heeft iets met me gedaan, maar dat kom ik ook wel tegen in havo 5 hoor, maar met heeft ook iets met me gedaan.

Spreker 1

Ja ja precies, dus dat het een soort van indruk bij de leerling achterlaat?

Spreker 2

Ja, dat vind ik heel belangrijk en het is ook wel zo dat veel leerlingen geven ook wel na het mondelinge examen aan, en het is wel wisselend hoor, op VWO meer dan op de havo, maar de leerlingen geven na het mondeling vaak aan dat het, dat de tijd heel snel is gegaan en dat ze ook dat ze het niet hadden gedacht dat ze er zo lang over zouden kunnen praten. En bij wijze van spreken dat je er in de pauze nog over in voor de gezelligheid ook verder over zou kunnen gaan. Nou, dan vind ik eigenlijk. Ja, dan heb je het hoogste bereikt.

Spreker 1

Ja oké, er wordt ook heel veel geschreven over de literatuur en of in de literatuur over het literatuuronderwijs en hou je dit ook bij?

Spreker 2

Ik hou eigenlijk alleen maar levende talen bij, dus daar, daar ben ik ook lid van, dus dat probeer ik bij te houden, maar het is wel zo af en toe een duw in de richting van goh, je zou eens hier iets mee moeten doen en dan moet ik zeggen op, ik ben wel wat selectiever, omdat er heel veel is. Maar de afgelopen jaren voelde ik me. Ik heb dat denk ik wel eens verteld dat ik me een beetje betrappt voelde door door Jeroen Dera toen het ging over poëzieonderwijs. Dus toen dacht ik van: goh ik lees eigenlijk zelden poëzie. Dus daar wil ik eens iets mee doen en dus daar op dat gebied zat ik van ik school mezelf bij en dan gaat het me nog niet eens over de poëzie, maar het gaat eigenlijk vooral over het aangaan van lastige teksten, het nadenken over teksten. En ja ik, ik denk dat er daar nog wat te halen is en op school heb ik dat, probeer ik dat, op school vind ik dat het dan in de onderbouw aan bod moet komen, maar het gaat me dan vooral ook over dat. En daar kijk ik dan ook naar, dan vind ik de boeken van Ellen Deckwitz heel goed. Ik vind dat de overstap, zeg maar van sinterklaasgedicht naar naar moderne poëzie, daar moeten wij iets mee en of daar moet, moeten moet je als docent bijvoorbeeld in de vierde klas of in de onderbouw al iets mee.

Spreker 1

Ja, oké, duidelijk. Dan ga ik nu wat vragen stellen over jouw mening over de invulling van het literatuuronderwijs. De eerste vraag is, vind je dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden? En daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen en in dit geval in de richting van literatuur.

Spreker 2

Ja en dat zou ik heel graag willen. En, ik probeer dat nu. Ja, op heel kleine schaal probeer ik dat nu in de onderbouw te doen. In de brugklas met een, met de opdracht waarin de leerlingen volgens hun eigen rol literatuur van dichtbij gaan bekijken. En dan zie je dat leerlingen soms voor een gemakkelijke rol kiezen, bijvoorbeeld de docent of uhm. Of maar ja, misschien ertussenin, misschien wat minder makkelijk. Wat uitdagender is de kunstenaar, maar ik heb dan ook de rollen als onderzoeker en journalist. En ik heb het idee dat als je leerlingen op zo'n manier in de literatuur laat kijken, dus aan de ene kant van wat doet het met je en aan de andere kant, wat zegt die literatuur nu eigenlijk? Dan kun je de leerlingen op een spoor zetten en ik vind het ook heel belangrijk, of wat ik heel graag zou willen, is inderdaad dat literatuuronderzoek bijvoorbeeld in de bovenbouw is gekozen zou worden, bijvoorbeeld voor profielwerkstukken of als onderwerp voor voor opstellen. Bijvoorbeeld in, bijvoorbeeld in VWO 5. Het wordt, oh ja, nou, daar heb ik ooit zeg maar ook aan de basis gestaan met de, met de boekvergelijking in VWO 4 in een havo 4, dat je zegt van oké, er moeten twee boeken met elkaar vergeleken worden en dat dat niet alleen maar is van allebei gele kaft, maar dat een leerling ook werkelijk gaat nadenken van wat is dit, wat hebben de boeken te bieden? Dus ik vind dat daar wat te halen valt. Maar dat heeft er ook mee te maken. Dat is, ik vind dat, dat wij als docent Nederlands. Ja, dat is dan het hele domein f verhaal, dus hoe zeg je dat ook alweer? Nederlands in in studie en beroep of zoiets, hè? Oriëntatie op studie en beroep. Ik vind dat wij als docenten waren, ja, vooral ook als je van de universiteit afkomt dat je de leerlingen moet uitdagen en dat hoeft heus niet alleen maar vwo te zijn hoor, moet uitdagen om wat dieper in de stof te te duiken en ik probeer dat te doen, bijvoorbeeld door de onderwerpen van de grote

opstellen in de in de eindexamenklassen te kiezen op taalgebied. Maar ik zou het mooi vinden als dat ook op literatuurgebied zou zou kunnen en, maar afijn, dat dat is, denk ik de volgende stap.

Spreker 1

Maar, maar als het dan gaat over het literatuuronderwijs en onderzoek, hoe zou je dat dan in jouw les toepassen in de bovenbouw, als je meer onderzoeksgericht onderwijs zou aanbieden, hoe zou je dat voor je zien?

Spreker 2

Nou, wat ik heel, wat mij heel erg leuk lijkt en daar ben ik wel ook even mee bezig geweest. Maar het is heel lastig, omdat nou ja, nee, ik denk dat op zichzelf een stap gemaakt zou kunnen worden, maar dan moet je altijd binnen de sectie kijken van wie krijg je mee. Dat is ook wat ik heel graag wil. Of dat heb ik zeg maar als teacher in residence binnen de vakgroep Nederlands in Nijmegen geprobeerd, maar ik wil graag dat specialisten iets zeggen over recensies en bij ons op school heb je de mediathecaris, die geeft de cursus eigenlijk bronvermelding of zeg maar, bronnenproject. Daar is, een van de aspecten is het zoeken naar recensies of achtergrondliteratuur bij literatuur bij de boeken van hun leeslijst. Maar ik wil niet dat de leerlingen daar alleen naar zoeken, maar ik wil ook dat, dat je dat ze de recensies als het ware kunnen beoordelen als een nuttig, als een nuttige bron en dat is waar ik mee bezig ben geweest en dat had ik graag op willen zetten. Nou, het zal er waarschijnlijk niet van komen, misschien moet ik ook nog voor in de handen spugen, maar vanuit de universiteit vees ik dat dat niet meer gaat lukken, maar ik zou het heel mooi vinden als je met een minicursusje, al is het maar vier lessen, zeg maar een week VWO 4, dat je zegt van je zoekt een recensie of je hebt recensie gevonden, maar nu ga je kijken wat je eraan hebt, en dat zou ik heel erg mooi vinden. En ik denk ook dat ook wat er in de toekomst gaat gebeuren met dat je veel meer met bronnen moet werken, veel meer met syntheseseteksten moet gaan werken dat het op het gebied van literatuur, dat dat met name voor leerlingen bijvoorbeeld op het gebied van CM, dat dat dat dat echt iets, een verdieping kan bieden hoor. Dat je bijvoorbeeld gaat kijken naar, ja vroeger had je dat dan als literatuur sociologie van, hoe werkt de literatuur, een samenleving of de literatuurgeschiedenis? Hoe werkt een boek in een bepaalde tijd? Zulk soort dingen vinden, ik denk dat die heel erg boeiend zijn, maar nou ja, trouwens niet voor alle leerlingen, maar afijn het is wel zo dat ik hem belangstelling voor heb en ik zie er wel mogelijkheden voor, maar om zo iets van de grond te krijgen, kost nog wel energie.

Spreker 1

Ja, dat snap ik wel. En ja, je hebt het nu wel vooral over recensies, bijvoorbeeld. Maar stel dat je kijkt naar teksten die je kunt gebruiken voor dit soort onderwijs, aan welke teksten denk je dan?

Spreker 2

Ja, ik zou het liefst doen met ze, eventueel met een gezamenlijk gelezen boek, dus dat je zegt van: we gaan. Wat mij heel erg leuk lijkt, is eigenlijk wat wat er ook in de onderbouw wel gebeurd is. Nou, wij hebben de afgelopen jaar gehad met de *Regel van 3*. En ja daar heb ik, ben ik, ik ben afgehaakt vanwege toestanden, maar een paar jaar geleden was dat met boek *Borealis* dat door de onderbouwleerlingen, of door mijn onderbouwleerlingen in ieder geval, allemaal is gelezen. Dat je ook zegt van: we gaan onderzoek doen naar hoe zit het met de personages, wie zijn nu vrienden, wat zijn bijfiguren, welke ruimtes zijn er? En zo kom je samen tot een bepaald iets. Nou, je zou bij wijze van spreken er een boekje

van kunnen maken, maar wij gingen elkaar dan overhoring kahoots maken en dat soort toestanden. Nou, in de bovenbouw kun je dat ook doen. Dat je zegt van: wij nemen een bepaald boek en we gaan eens kijken of we daar of we dat helemaal kunnen uitpluizen. Wat vertelt ons boek allemaal? Wat weten we over de schrijver? Wat is literatuur en werkelijkheid? Ik denk dat leerlingen, dat ze dat best zouden kunnen. Eigenlijk de dingen die we, die je ook doet wanneer je literatuurgeschiedenis doet. En, nou ja, jij kent het van de vierde klas dat je met middeleeuwenproject, dat de leerlingen ook *Karel ende Elegast* leest, maar eigenlijk ook de hele context daarvan bekijken. Maar in de vijfde pas wordt het zo'n zelfde iets gedaan. Was vroeger ook anders hoor is dit jaar voor het eerst, dus dan heb je zo'n zelfde iets van, ze gaan *Sara Burgerhart* of aspecten van *Camera Obscura* lezen, ze gaan zich erin verdiepen. Ik zou het wel mooi vinden als je op een gegeven moment dan ja, bij wijze van spreken daar een ringetje doorheen kan slaan of dat je dat kan presenteren of zo.

Spreker 1

En als je het dan hebt over het boek gezamenlijk lezen, in de bovenbouw wat je net vertelde, is er dan een boek waar je nu aan denkt waarvan je denkt, oh ja, met dit boek zouden we dat wel kunnen doen met een hele klas? Heb je zo een idee?

Spreker 2

Nou daar heb ik wel aan zitten denken, als ik dan kan ik kijken naar boeken die razend populair zijn en die mensen dan toch wel heel erg leuk vinden. En er zijn bepaalde boeken dat ik denk van nou als alle. Nee, we hebben ooit een gezamenlijk gelezen boek gehad, was meer door toeval. Moet ik even kijken hoe het ook alweer heet. Van *Leeuwenstrijd* van.

Spreker 1

Oh van Thomas van Aalten.

Spreker 2

Ja precies, van Thomas van Aalten, omdat je daar allerlei. Nou sowieso Thomas van Aalten heeft bij ons op school gezeten. Dus vandaar ook dat wij een klassenset hebben gekregen en je ziet daar een hele geschiedenis over van verschillende generaties. Elke generatie heeft zijn toestanden. Ik denk dat er heel veel inzit om er iets van te maken. In de derde klas. Wat was er ooit het boek *Gaten*? Ik weet niet of dat nog steeds gebeurt, maar dat was ook een boek dat je gezamenlijk echt kon uitpluizen en dan dan nu kijken wat wat veel gelezen wordt, is waar je echt iets wel iets mee zou kunnen doen, is bijvoorbeeld *Tijger en de kolibrie*. Dat denk ik dat dat je daar dat wordt door heel veel leerlingen gelezen. Maar eventueel ook *De aanslag* en dat je de film ervan gaat bekijken. Weet je wel, zo zijn er, ik denk dat er heel wat boeken zijn, dan hoeft je niet speciaal dunnetjes te nemen, maar ik, ik denk wel dat het voor leerlingen heel motiverend is. Ja, ik vind het niet dat je samen moet gaan lezen in de klas, want dan kost het veel te veel uren, maar ja, of nou ja, of misschien. Nou ja, ik zou het leuk vinden om daarna naar te zoeken. Maar ze zijn er wel meer boeken. Ik weet van de NSG in Nijmegen. Daar hebben ze bijvoorbeeld gezamenlijk *Wij zijn licht* van Gerda, Gerda Blees gelezen. En ja, die zat dan toevallig ook in het. Hoe heet dat, in het Lijsters pakket. Dus hadden ze voor de hele school die Lijsters pakketten, fantastisch, want daar heb je al die boeken ook staan en tegen een goede prijs dus ja. Maar ik denk ook dat. Maar, ook daar geldt ik, ik vind dat wel leuk. Maar als ik geen energie voel, zeg maar, als als ik niets in een clubje daarvoor zit, dan laat ik het snel uit handen vallen.

Spreker 1

Ja, ja, stel dan dat je dat soort onderwijs zou geven, dus bijvoorbeeld klassikaal, een boek lezen en daarna onder, onderzoeksgericht onderwijs eraan koppelen. Wat zou dat uiteindelijk opleveren, denk je?

Spreker 2

Ik denk dat we leerlingen een, het een betrokkenheid bij een boek oplevert. Dat ze. Het geeft, je kunt heel veel kanten ermee op. Hè, je kunt de schrijver op school laten komen en mijn ervaring met schrijvers op school, dus hoe dan ook, dat de boeken daarna weken niet meer geleend kunnen worden, omdat iedereen ze wil hebben, in de handen wil hebben gehad. En ja, als ik denk aan, aan bijvoorbeeld wat ik op de universiteit moesten wij gezamenlijk boeken lezen en ook echt een flink project over doen en toen heb ik bijvoorbeeld *Hersenschimmen* behandeld samen met nou we waren met een groepje van vier. Nou, dan weet je alles over dat boek. Alles, alles, alles, alles. Recensies nageplozen, literatuur en werkelijkheid, ziektebeeld van dimensie van alles. En ik denk dat leerlingen dat, ik denk dat dat bij leerlingen ook iets los los kan maken. Maar ja, het kost natuurlijk ook wel tijd en dan kun je kijken van wat levert het op hè? Dus kan het iedereen enthousiast maken, maar ook op dat gebied denk ik dat, het gaat om een beetje een andere kant op, dat je, dat ik het mooi zou vinden. Als je daar bijvoorbeeld ook een soort differentiatie in zou krijgen dat bijvoorbeeld bepaalde leerlingen aan de slag gaan met zo'n boek en dat je bepaalde andere leerlingen bijvoorbeeld met een ander profiel op een andere manier, zeg maar, onderzoek laat doen.

Spreker 1

Oké, ja oké helemaal duidelijk. En andere vraag, wat is voor jou het belangrijkste doel van literatuuronderwijs in het algemeen?

Spreker 2

Van literatuuronderwijs in het algemeen vind ik eigenlijk, in het al het algemene is inleven in het ja. Dat is misschien heel algemeen, maar of heel misschien heel abstract, maar ik vind het ja, eigenlijk inleven in het andere. En inleven in het andere, daar heb je heel veel voor nodig. Dus je hebt daar, je hebt daar gereedschap voor nodig en het gereedschap dat inleven voor anderen begint. Eerst eigenlijk, denk ik, ik probeer het nu een beetje op een rijtje te zetten, omdat ik het helemaal niet zo heel helder heb hoor. Maar ik denk dat dat leerlingen zich heel snel inleven in een ander en heel snel betrokken voelen, met name in jeugdliteratuur. En op een gegeven moment zie je dat de literatuur ingewikkelder wordt of in andere talen komt. En, dat denk ik ook je hebt dan, je hebt, je hebt gereedschap nodig in 't gereedschap. Dat betekent dat je dingen moet, je moet dingen benoemen. Je moet als het ware een ticket hebben om in een andere wereld terecht te komen. Hè, je moet, je moet een deur kunnen openen en daar moet je een leerling mee helpen. Dus dat helpt al en dat betekent dat je dat een leerling moet steun hebben. Steun hebben in de taal, dat en ik denk dat je dat niet kan doen met een grammatica of een poëtica. Maar ik denk wel dat je het kan doen door ervaring. En dus kan, ik denk dat je het moet plaatsen in zijn tijd. Ik ben van huis ook huis ook uit ook filoloog dus, ik vind het heel belangrijk dat sowieso een tekst in tijd en plaatsen in de samenleving bekeken moet worden, dus dat moet je ook leren en dat vind ik ook leuk als leerlingen dat kunnen, dat je op een gegeven moment, zegt van hé, die Wolkers kon toen wel, maar nu niet bijvoorbeeld, of dat mensen een veranderend perspectief zien en dat eigenlijk dat inleven in het andere, kan er op een gegeven moment ook iets gaan opleveren in heel andere situaties. Kijk aan

het einde van de, pardon hoor, in het einde van de middelbare school. Kijk, ik vind middelbare school is een veilig plek, dus een leerling die kan heel fascistische uitspraken doen en dat kan met a en o ook gereageerd worden in de klas en die figuur kan met de nek aangekeken worden. Of er kan een applaus om zijn. Maar op school kan het eigenlijk nog, omdat wij wij bieden eigenlijk een een beschermd omgeving daarvoor, maar zodra je op een gegeven moment in je beroep of in je vervolgstudie zelfs zit, kan dat al bijna niet meer en een leerling moeten leren om zich in te leven in het andere. Moet een ander perspectief hebben en ik denk dat dat met literatuur heel goed kan, omdat ook taboes opgezocht worden, andere tijden, andere situaties, dat kan ook per tijd verschillen. Nu zie je bijvoorbeeld heel veel klimaatfictie, maar je ziet ook bijvoorbeeld rond genderfictie. Ik denk dat dat een, je ziet heel snel bij dit soort boeken ook dat leerlingen zei, ja, ik vind het natuurlijk niet, maar de gender common vond ik natuurlijk heel mooi. Of ik, ik ben geen homo, maar *Gebr* vond ik wel een mooi boek, weet je of zulk soort toestanden. En dan denk ik goed, dan ben je nu aan het inleven en. Ik vind dat heel belangrijk en het hoort ook bij het aspect. Nu pak ik het even theoretisch. Het hoort ook bij het aspect kritisch denken dat een leerling op een op een middelbare school moet trainen ook om later in een vervolgopleiding, bijvoorbeeld succesvol te kunnen zijn, dus in een leer. Een eerstejaars moet ook leren of moet eigenlijk dat kritisch denken meenemen, inleven in een andere, voordat je iets nieuws gaat leren eigenlijk.

Spreker 1

Ja, dus dus eigenlijk is dan inleven in een ander inderdaad het belangrijkste doel volgens jou en dat zou je dus willen bereiken door ze de gereedschappen te geven om dat te kunnen ontwikkelen.

Spreker 2

Ja en die gereedschap, daar zou ik bijna ook bij zeggen. Daar hoort de bibliotheek dan ook bij, hè. Dus ik vind het, het is niet alleen maar smaakontwikkeling, want dat dat zou ik de, dat zou ik te beknopt vinden voor literatuur. En we hebben ooit op school ook gezegd, van literaire taal vinden wij eigenlijk het hoogste niveau. Dus als een leerling, dus als wij binnen de school gaan kijken naar naar de ontwikkeling, dan zou je moeten zeggen in de zesde klas of in de vijfde klas, dan kan de leerling meedoen op het kan een leerling literaire taal goed aan. En ja, hoe je dat dan meet, weet ik niet, maar het is wel zo dat je ziet van, dat literaire vinden wij wel, vonden wij, in ieder geval vroeger eigenlijk wel een een belangrijk iets.

Spreker 1

Oké en zijn er nog specifieke teksten die je nu zou kunnen bedenken die je hiervoor zou kunnen inzetten?

Spreker 2

Eh bedoel je romans of bijvoorbeeld?

Spreker 1

Ja, bijvoorbeeld.

Spreker 2

Nou, je kijkt er je, wij hebben themalijsten op school. Nee, het is niet zo dat ik dat ik bepaalde, nou, weet je, als ik leerlingen help bij het zoeken naar boeken of als ik met ze in de bieb sta, dan merk ik natuurlijk dat ik nou, ik heb niet de hele kast gelezen hoor, echt niet. En, ik vind het af en toe ook, zijn ook boeken

die ik echt geen fluit aan vind of waar ik echt niet doorheen kom. Maar je probeert wel bijvoorbeeld met thema's te gaan zoeken en je probeert wel. En, we hebben daarop themalijsten voor en er zijn ook in de literatuur of op websites zijn er themalijsten te vinden. Dus zo kun je een leerling al op weg helpen. Er zijn websites waar je niveau kunt bekijken. En ja, en we hebben een top mediathecaris dus wat dat betr, ik vind de mediathecaris ook hartstikke belangrijk daarin en dat hoor ik tijdens mondelinge examens ook terug, dat leerlingen zeggen, ja, toen zei Stijn dat we dit boek moesten gaan lezen, of dat ik dit boek moest gaan lezen. Of nou en dan denk ik ook van ja, zo ben je eigenlijk aan het aan het groeien, dus ik vind het heel moeilijk om te zeggen, ik heb deze tekst. Wat ik, wat ik wel leuk vind en ja, we hebben collega's die daar heel erg thuis in zijn. En ja, ik weet al de teksten wel te vinden, maar ik heb ze nog niet ingezet. Eigenlijk ook omdat, ja, er zal wel wat verandering mogen komen, maar je hebt een. Je hebt bijvoorbeeld een website waar je een stuk of tien bladzijden, misschien nog wat korter, hebt van allerlei bekende romans en daar kun je tegen, dan kun je tegen een leerling zeggen, lees deze tien pagina's eens. Maar je zou natuurlijk ook kunnen zeggen, beste leerlingen, allemaal lees eens van deze drie boeken, de eerste tien pagina's en ja, daarna kunnen ze, kun je daar kun jij natuurlijk boeken zoeken die die bij elkaar horen. Dus zulk soort tools zou je wel kunnen doen, ja. Maar ik vind bijvoorbeeld het, wat ik wel lastig vind is dat ik zou wel een boek willen hebben als wij vroeger ook nog, tenminste bij mij op de middelbare school, hadden wij echt een boekje, tijdens mijn studie ook, hadden we gewoon een boekje met een stuk of tien echt een goede, korte verhalen. Uit die boekjes ben ik nu nog steeds aan het kopiëren, bijvoorbeeld voor V4 of H4, bij verhaalanalyse dus die, dat zijn oeroude verhalen. Dus ik heb nu ook hier ook een. Oh ja, er is een boekje van Matthijs van Nieuwkerk, die heeft ze samengesteld en dan zie je, er zitten eigenlijk leuke, korte verhalen in. Daar zou hè, dus op dat gebied is valt ook wel wat te halen, denk ik.

Spreker 1

En ja, je zei net een stukje terug al iets over Harry Mulisch *De aanslag* en dat je dan ook nog de film bijvoorbeeld zou kunnen kijken. Daar gaat toevallig de volgende vraag ook over. Vind je dat er naast het gedrukte boek meer aandacht besteed moet worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja, daar heb ik het met, heb ik het al een keer met een andere student over gehad, want die vond het echt dat bijvoorbeeld een film op de leeslijst zou moeten of zou mogen. En ja, daar had ik nog, had ik eigenlijk nog wel moeite mee, omdat ik vond dat de teksten in principe geschreven zijn, dus ik vond dat moet je eigenlijk. Je moet bij de bron komen. Bij dramateksten vind ik het misschien een beetje anders, omdat een dramatekst is eigenlijk ja, wat er op papier staat is ook wat je ziet. Ja, nou ja, als je het ziet, zie je natuurlijk dat de regieaanwijzingen zijn uitgevoerd, maar als je. Ik weet nog dat ik voor mijn leeslijst Engels verschillende toneelstukken had van Shakespeare. En, dan kan ik gewoon ja, als je die tekst leest, ja, dat duurt je, dat kost je gewoon 2,5 uur 3 uur bij Shakespeare misschien en dan ben je klaar, want dan heb je het toneelstuk heb je dan gezien. Of zie daar valt ook misschien wel wat te halen. Maar ik vond bijvoorbeeld bij een film. Dan vind ik dat de invloed van de editor en misschien wel te groot is, maar ik vind het als ondersteuning vind ik het wel heel erg, vind ik het wel erg leuk en dat is ook, ook weer iets. Ja Simone, we kennen elkaar natuurlijk ook van school, hè. Dus je ziet dan ook wat ik heel graag zou willen, is dat wij op school vroeger hadden we een filmclub op school, had je iedere maand een film, maar ik zou echt wel een paar keer per jaar gewoon een boekverfilming van, van een

bekend boek willen laten zien om de leerlingen een opstapje te geven, dus niet als een vervanging, maar als een opstapje tot het lezen van het boek alsof je de samenvatting al gelezen hebt. Maar nu moet je er gewoon nog even leren om doorheen te komen?

Spreker 1

Maar dan zou je dus het filmpje van tevoren laten zien en leerlingen daarna het boek laten lezen?

Spreker 2

Ja of of bijvoorbeeld.

Spreker 1

Maar vormt dat niet juist hun denkbeelden van als ze dan gaan lezen dat ze niet meer zelf fantaseren?

Spreker 2

Ja nou, dat ben ik helemaal met je eens, maar ik denk dat dat er bepaalde, er zijn bepaalde. Ja, dit zijn bepaalde leerlingen die hebben een steuntje in de rug nodig en ik denk dat dit dan wel een beetje helpt. Maar het is ook wel boeiend, vroeger hadden we dat in mavo 4. Dan ging je, ging je iedere, alle leerlingen lezen *Het gouden ei*, maar en daarna werd dan soms zelfs alle twee de films die naar aanleiding van het boek gemaakt zijn, werden dan getoond. Dus eerst het boekje lezen. En ja, hier zou je op een gegeven moment ook kunnen zeggen, van ja, jongens, jullie kunnen wel allemaal naar de film *De aanslag* komen. Maar als, eigenlijk is de film een langere zit, zou ik bijna zeggen, of een zwaardere zit, dan het lezen van het boek. Ik vind het boek, is makkelijker dan de film. Dus ja, zulk soort dus, maar om nou te zeggen, hé, we gaan naar de film kijken en het is, en dan heb je aan je taak voldaan. Dat vind ik niet bij literatuur horen. Dat vind ik dat, dat hoort dan eerder bij ja, ik zou eerder zeggen, ja misschien eerder zelfs bij beeldende vorming of zo. Maar ja, ja, dus snap je, wel eerder bij bij andere kunstvakken. Ja, ik zou het trouwens ook leuk vinden als kunstvakken zo met elkaar zouden optrekken. Alleen bij ons school is dat ook uit elkaar gevallen.

Spreker 1

Ja, maar zou je je dan wel voor kunnen stellen dat je auditief of audiovisueel materiaal in je lessen gebruikt?

Spreker 2

Ja dat zeker, maar dat is hoe dan ook.

Spreker 1

En hoe zou je dat dan aanpakken?

Spreker 2

Nou ik, ik vind sowieso dat ik materiaal bijvoorbeeld van Vlogboek laat zien en ik gebruik dus dat dat soort materiaal is nou eenmaal beschikbaar en door enthousiaste mensen gemaakt. Met poëzie pak ik ook poëzievoorstellingen die pak ik erbij, of voorgedragen gedichten, animaties bij gedichten die pak ik er allemaal bij. Bij korte verhalen wanneer er een filmpje is, probeer ik dat te laten zien, dus laatst ook

bijvoorbeeld ook met VWO 3 met brommer brommer ja *Brommer op zee* dus als er zoiets is, is het leuk. En trouwens ook vaak wordt dat als of regelmatig wordt dat als een als een opdracht ook gegeven op middelbare scholen. Dus bij ons was dat vroeger, in de brugklas en je tegenwoordig niet meer, en ook in de bovenbouw daar hebben we het ooit gehad, maar je ziet op andere middelbare scholen dat er regelmatig een fragment uit een verhaal wordt nagespeeld, maar die fragmenten kun je heel goed in de klas laten zien om een idee te geven van hoe een bepaald verhaal in elkaar zit. En, dat kan van Karel en ja, vaak gaat dan over Karel ende Elegast of historische teksten, maar wie weet wat er allemaal kan?

Spreker 1

Ja maar het is dus voor jou voornamelijk dat zulke versies een toevoeging kunnen zijn en ze kunnen helpen leerlingen een beeld te laten vormen of enthousiast te maken. Maar het zou niet ter vervanging van het gedrukte boek kunnen werken.

Spreker 2

Nee nee nee ja. Kijk, een luisterboek is iets anders, maar luisterboek kan wel, maar ja, dat is eigenlijk wat ons mediathecaris, zou ook altijd zegt van ja, er staan ja, er komen dezelfde woorden in voor en dezelfde volgorde, dus nou, dat is hartstikke mooi, word je lekker voorgelezen. Dus daar heb ik ook geen problemen mee. Maar als er iets is van bijvoorbeeld het is geëdit of het is de interpretatie van een regisseur, dan zou ik het liever niet willen, maar behalve wat ik net zei, als een opstapje of een duwtje of zoiets ja.

Spreker 1

Oké, dat is helder. Het volgende stukje gaat over LitLab. Ben je daarmee bekend?

Spreker 2

Ja, ik ken het wel, maar ik zit er niet heel goed in. Ik weet, ik heb wel contact gehad met Els Stronks. En ik vind ook, als je kijkt op die website wat er allemaal mogelijk is, vind ik echt supergaaf. Ook als ik zie met een leesclubjes die er gemaakt worden, dan denk ik oké, dat kan heel stimulerend werken. Maar ik zit er nog niet ver genoeg in om er ook werkelijk iets mee te kunnen.

Spreker 1

Nee oke.

Spreker 2

Dus, zij heeft vorig jaar tijdens een bijeenkomst over het schrijven van profielwerkstukken binnen de ja, binnen de geesteswetenschappen of op onderwerp of onderwerpen op het gebied van geesteswetenschap, heeft ze een presentatie gegeven. Maar ik zat toen bij de taalwetenschappelijke onderdelen erbij, dus ik heb haar website wel bekeken en zo. Maar het is niet zo dat ik er helemaal in zit.

Spreker 1

Nee, oké, maar stel dat je het dan wat beter kent en begrijpt en zo, zou je het dan uiteindelijk willen inzetten in je literatuuronderwijs?

Spreker 2

Nou op zichzelf vind ik het wel mooi als, en dat zie je ook nu met met de leesclubjes in de onderbouw bij ons ook als je zoiets gaat proberen. Ik denk dat er leerlingen zijn die dat heel erg leuk vinden en ja, we hebben 't er al eerder tijdens dit gesprek over gehad. Ik denk dat als leerlingen gezamenlijk bijvoorbeeld een werk gaan bekijken enneh, of gaan lezen, en bepaalde aspecten daarvan gaan onderzoeken of dat je er heel intensief mee bezig bent, krijg je, krijg je wel wat meer hart ervoor en wat meer energie ervan. En ik denk dat je dan ook geneigd bent om op een gegeven moment een vergelijkbaar boek of misschien een totaal ander boek erbij te zoeken. Ja, zoiets kan ik me voorstellen. Als jij op een gegeven moment zegt van, ik ga, ik noem maar wat, *Jij bent van mij* ga ik, ga je lezen en dat mensen, en dan ga je helemaal analyseren en je plaatst in een werkelijkheid en je je gaat je inleven dat je dan op een gegeven moment kan zeggen van nou nou, mijn volgende boek moet weer iets zijn van dat het bijvoorbeeld gebaseerd is op een waargebeurd verhaal. Of het is een beetje in die true crime achtige fictie. En dus dan, ik denk dat dat leert dat het leerlingen een beetje op weg kan helpen, ja.

Spreker 1

Oké, en stel dan dat je dit ook echt zou toepassen in je literatuuronderwijs. Hoe zou je dat dan doen?

Spreker 2

Ja, daar zit ik ook mee, want dat is ook een beetje tussen droom en daad staan wetten in de weg.

Spreker 1

Uhm dat snap ik.

Spreker 2

Als wij binnen, als wij binnen ons programma bijvoorbeeld zouden hebben dat je een doorlopend traject hebt, literatuur als het ware dat je zegt van, nou één van de lessen in de week is altijd literatuur. Dan, dan zou ik zeggen, van oh, dan lijkt het me hartstikke gaaf om groepjes te begeleiden, hè. Iedere vrijdag literatuurles, iedere vrijdag, ik noem maar wat, gaan wij in het boek lezen of gaan we dingen uitzoeken of weet ik veel wat. Dan zou ik dat heel erg mooi vinden. Of als er op een gegeven moment literaire onderwerpen gekoppeld kunnen worden aan onderwerpen, zoals bijvoorbeeld bij de boekvergelijking op, bij schrijfvaardigheid, dan denk ik van oké, dan gaat het leven, dan wordt het spannend, dan is het geen extraatje en ook geen ballast. Ja want nu, ik vond in het begin vond ik ook dat de leeslijst, je hebt bij ons op school op een gegeven moment een soort ballast. Zoiets van, je hebt, de hele week heb je Nederlands en je moet ook nog je boek gaan lezen. Terwijl ik dacht, ja, wacht eens even. Weet je wat, je hebt de hele week Nederlands, maar een gedeelte van alles wat je aan Nederlands doet, hoort bij jouw leeslijst, dus hebben we het over poëzie; lees je ook een boek erbij, heb je het over verhalenanalyse; doe je ook een boek erbij, doe je literatuurgeschiedenis; lees je ook een boek erbij, boekvergelijking, nou en zo zie je dat. En dat is volgens het PTA dat ik dan voor literatuur nu een beetje heb proberen te maken. Dus zie je ook in de vijfde klas van de havo ga ik over nog maar vier boeken praten met de leerlingen, dus dan denk ik, als ik 20 minuten over nog maar vier boeken praat in plaats van de acht. Dan wordt het volgens mij veel, veel leuker gesprek. En als je op een VTO op een gegeven moment zegt van oh, al die boeken want, je moet natuurlijk wel twaalf lezen, maar je hoeft ze niet allemaal te toetsen, dus dan kun je zeggen, nou, ik heb het, ik heb verhaalanalyse, ik heb een gedichtenbundel, ik heb een romantiek, heb

ik er nog bij, ik heb Karel en de Elegast. Uiteindelijk blijf nog maar vijf, pardon. Blijf nog maar vijf ook nee, nee, hoeveel zullen het er zijn, alle vier in de, even kijken, alle vier in V4 zijn afgedekt. In de vijfde klas zijn er twee, dus daar heb je twee van de vijf, in totaal heb je zes boeken waarover je gesprek gaat houden en als de leerling dan moeite gaat doen om die zes boeken bij elkaar te zoeken met alle ervaring tot dan toe. Ik denk dat je dan een veel leuk gesprek hebt. En als je zo iets bijvoorbeeld op een LitLab-achtige manier, een soort leeskringachtige manier zou doen, ja. Alhoewel, het is wel zo dat het heel, hier moet je wel uitgaan van een individuele leerling, want anders krijg je wel heel erg een eenheidsworst. Maar als je op zo'n manier, zou ik, ja ik denk dat een leerling daar, ik denk dat leerlingen daar blij van worden, maar ook de docenten. Ja nou, die blijft maar ratelen, hè?

Spreker 1

Oh dat is helemaal niet erg hoor, het zijn hele duidelijke antwoorden.

Spreker 2

Oh gelukkig.

Spreker 1

Welke opbrengsten zou LitLab dan uiteindelijk hebben, denk je?

Spreker 2

Wat ik hoor van LitLab is dat leerlingen heel erg betrokken zijn bij die boeken en dat dat, de leerlingen uit elkaar ook stimuleren om aan aan opdrachten te werken. Dat vind ik ontzettend leuk. En ik heb ook het idee dat het materiaal van LitLab dat dat echt heel serieus is verzameld, dat de opbouw hè. Dus daar is echt moeite gedaan om er iets echt moois van te maken. Nou, dat lijkt me leuk. En als ik de, als ik het dan even mag vergelijken met iets anders. Wij hebben op een gegeven moment het boek van Literatuurgeschiedenis, het dikke boek van Dautzenberg hebben we eruit gedaan, omdat het gewoon veel te duur was voor de leerlingen. En ook omdat het oorspronkelijk werd het door alle talen gebruikt voor literatuurgeschiedenis en uiteindelijk bleef het alleen bij Nederlands over, dus was veel en veel te duur. En toen heb ik gezegd, nou, wij kunnen alles uit literatuurgeschiedenis.org, hè, kunnen we 't halen. En dan kun je echt gewoon je eigen arrangement maken, en dat vind ik, dat vind ik gewoon veel en veel leuker. En bij ons op school is dan zo van in de, bij het Middeleeuwen krijg je gewoon ook zeventien paragrafen die je moet doornemen en ik geloof dat het bij romantiek zijn het er vijftien ofzo of of twaalf, zo iets. Maar je ziet het wel, daar heb je, daar kun je gewoon een arrangement, kun je kiezen. Ik denk aan ja, als je op een gegeven moment op met een mooie website werkt, ja, dat is, dat is gewoon hartstikke is hartstikke mooi.

Spreker 1

Ja oké en stel dan dat je dus iets met LitLab zou doen, heb je nog specifieke teksten die je daarvoor zou inzetten?

Spreker 2

Nee, dat durf ik nu niet te zeggen. Want ik, ja, ik kan me niet allemaal meer goed herinneren, maar ik dacht ook, als je bij LitLab gaat kijken waar er al allemaal groepjes over zijn. Volgens mij kun je dat ook zien, waar die groepjes mee bezig zijn. Die, pardon hoor, die literaire kringen als het ware. En ja, ik ik durf

het even niet te zeggen. Ik vind het. Ja, er zijn bepaalde boeken. Waarvan, waarvan ik denk van, oh, ja, dat lijkt me heel erg leuk, maar ik durf niet te zeggen van oh, dat moeten we dan meteen gaan doen. Dus binnen onze sectie is zijn er bijvoorbeeld de mensen die in de mavostroom zitten, die hebben daar veel ja hoe moet ik zeggen, veel uitgesproken mening over dan ik.

Spreker 1

Ja oké, dat waren al mijn vragen al, heb jij misschien nog onderwerpen die je wil benoemen of vragen die je wil stellen over iets wat we besproken?

Spreker 2

Nee, durf ik niet te zeggen, maar ik had, ik had bijvoorbeeld wel verwacht, maar ik weet niet of dat binnen jouw onderzoek past, maar ik had verwacht dat je misschien nog iets zou zeggen over young adult literatuur. Eigenlijk ook omdat, omdat het inleven in in andere werelden en zo en het het overstappen van zeg maar jeugdliteratuur naar volwassenliteratuur, dat dat misschien wel een tussenstapje verdient. En nu kun je zeggen van dat tussenstapje kunnen gewoon korte verhalen zijn van de lezer, van de schrijvers die in de bovenbouw gelezen worden en dan ga je stapje voor stapje kijken hoe of wat. Maar ik vind het wel een uitdaging op om op een gegeven moment te gaan kijken van, zou je niet, bijvoorbeeld in de derde klas of begin van de vierde klas, zou je niet kunnen gaan kijken bij wat er op, en ja, ik vind, ik moet er altijd nog eventjes, dan denk ik van, oh gos wil ik dat echt, maar ik denk van, is is er niet mooie, en dan wil ik graag onvertaalde mooie Nederlandse literatuur die echt voor die groep bestemd is. En ik heb er nog wel eens met mensen over gehad, heel veel leerlingen die zweren bij fictie en of bij fantasy. Je ziet het ook bij Young Adult en bij wat er in boektoks voorbij komt en wat, want ze, willen ze alleen maar de de ja, of nou alleen maar is een beetje overdreven, maar droomwerelden andere.

Spreker 1

Oh ja.

Spreker 2

Andere werelden en dan denk ik van daar zou je dat, dat is misschien wel een sleutel, daar zou misschien iets mee mee moeten, maar afijn dat, ook daar, is het zo van dat ga ik, dat kan ik niet in mijn eentje doen en ik kan er wel met de leerlingen over praten, maar dat moet natuurlijk ook breder besproken worden.

Spreker 1

Ja ja, Dat is inderdaad vaak moeilijk inderdaad, met zulke onderwerpen weet je dat je niet in je eentje kunt ja, gaan doorvoeren eigenlijk. En, dat is ook waarom ik dit onderzoek doe, omdat ik dus wil kijken wat vinden docenten Nederlands nou eigenlijk van bepaalde dingen die met literatuur te maken hebben? Want dat is eigenlijk helemaal niet zo duidelijk.

Spreker 2

Nee, nou, ik merk dat op een gegeven moment ook met, want jij noemt nu LitLab, maar je ziet dat er allerlei initiatieven zijn, ook gewoon op aparte scholen om literatuur aan te pakken en ja, aan de ene, ik zie bijvoorbeeld bij die paar lesjes die ik op een andere school erbij ben geweest, of wel eens met anderen erover heb gehad, zie ik soms van, ja, we hebben een gezamenlijk gelezen boek, maar er wordt

dan eigenlijk verder maar weinig mee gedaan, dan krijg je van, nou, we hebben een boek gezamenlijk gelezen, en dan zeg je van schrijf een brief aan de hoofdpersoon en dan denk ik jé, daar hebben, die leerlingen hebben er tientallen uren in zitten en dan schrijf een brief aan de hoofdpersoon. Nee, dan vind ik, dat moet, dan moet er meer uit te halen zijn en. Maar ja ze, hè, dus ja, daar valt toch wel van alles en dus al die initiatieven ook met YouTube filmpjes, met vlogboek. Nou ja, ik vind LitLab dan een heel professionele, maar het zou mooi zijn als er op een gegeven moment ook een heel goed overzicht van is. En daarom vind ik het ook belangrijk dat je studiedagen daarover bezoekt. Het is even om te voelen en enthousiast erover te worden.

Spreker 1

Ja ja. Ja oke, dat is snap ik. Nou als je verder geen vragen meer hebt, dan wil ik je vooral heel erg bedanken natuurlijk.

Spreker 2

Asjeblijft.

Interview 2

Spreker 1

Dan gaan we eventjes naar het interview. Allereerst wil ik u natuurlijk bedanken voor uw tijd dat u hieraan mee wilt doen en ik.

Spreker 2

Geen probleem, graag gedaan.

Spreker 1

Ik, ik probeer met dit onderzoek inzicht te krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. En ja, ik schat dat het zo'n 30 tot 45 minuten zal duren en er zullen vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs en ik zou graag willen weten hoe, hoe u dingen in de les naar voren laat komen en wat uw ideeën zijn over bepaalde stellingen. Voordat we daarmee beginnen, hebt u misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee hoor ik. Oh ja, één vraag. Ik heb een aantal artikelen geschreven voor neerlandistiek.nl.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Die zou u opvragen, heeft u dat gedaan?

Spreker 1

Nee nog niet, maar daar wilde ik na dit interview nog naar kijken, want ik moest, ik was gisteren op mijn werk, dus toen kon ik daar niet naar kijken.

Spreker 2

Als u me dat achteraf wilt laten weten.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ja gaat uw gang.

Spreker 1

Ja bent u op dit moment ook docent Nederlands, of bent u dat geweest?

Spreker 2

Ik ben gepensioneerd. Ik gaf Nederlands, tot 2018 was ik in functie.

Spreker 1

En hebt u in de afgelopen jaren ook nog les gegeven?

Spreker 2

Nee.

Spreker 1

Oké dus ook niet op korte invalbasis bijvoorbeeld. Ik had namelijk ook een andere meneer. Die was ook al met pensioen en die viel nog wel af en toe in. Dus vandaar mijn vraag.

Spreker 2

Ik heb er wel eens rekening mee gehouden op mijn vorige school, maar die vond nog steeds een andere oplossing. Nou, dat is prima.

Spreker 1

Oke is goed en in welke leerjaren hebt u les gegeven?

Spreker 2

Wat zegt u?

Spreker 1

In welke leerjaren hebt u les gegeven?

Spreker 2

In alle, bijna altijd in de bovenbouw, en ik heb nooit een brugklas gehad.

Spreker 1

Oké, dus het is zowel in de bovenbouw havo als vwo vierde tot en met zesde klas.

Spreker 2

Ja, maar de nadruk ligt echt op de bovenbouw examenklassen. Dat was mijn.

Spreker 1

Oké dus voornamelijk eigenlijk 5 havo en 6 VWO.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Ja oké en hebt u ook in al die klassen lesgegeven over literatuur?

Spreker 2

Ja, dat is de reden geweest waarom ik Nederlands ben gaan studeren.

Spreker 1

Oh oke, dat was ook specifiek vanwege de literatuur.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, wat leuk en als u dan een literatuuronderwijs gaf, hoe zou u dat onderwijs dat u dan hebt gegeven typeren? Hoe zou u dat omschrijven?

Spreker 2

Nou, het eerste wat ik deed, wat u moet weten, is dat ik sterk historisch georiënteerd ben. Ik heb toen ik ging studeren, heb lang getwijfeld of het Nederlands zou gaan doen of geschiedenis. En dat betekent dat in mijn les een grote nadruk lag op historische letterkunde. Dat staat door, maar ook een nadruk voor zware moderne letterkunde is op intellectuele auteurs bijvoorbeeld Vestdijk.

Spreker 1

Oke is goed, ja, dus we ja, de nadruk lag meer vooral op de historische letterkunde en af en toe misschien iets van modernere letterkunde was voorbij kwam of ook niet echt.

Spreker 2

Nou zeg maar gewoon 4 middeleeuwen, 5 renaissance en 6 modern.

Spreker 1

Oké ja.

Spreker 2

De klassieke driedeling.

Spreker 1

Ja precies oké. En wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u hebt gegeven?

Spreker 2

Kennis en cultuur overdracht. En het levend houden van ook wat lekker van belangstelling voor het verdedigen van de accident tussen mijn lessen. Als je een oud leerling van mijn spreekt, dan zullen ze zeggen dat heel veel van mijn lessen meer op geschiedenis leken dan op Nederlands.

Spreker 1

Oké en, waarom vindt u dat de belangrijkste functie?

Spreker 2

Persoonlijke interesse, denk ik.

Spreker 1

Sorry wat zegt u?

Spreker 2

Ja gewoon persoonlijke belangstelling. Ben altijd geïnteresseerd geweest en het was zo, omstreeks wanneer was dat ongeveer, de mammoetwet werd ingevoerd. Toen kregen we die vakkenwaardering en toen moest ik gaan studeren en toen werd aangedaan, neem geen geschiedenis, want leerlingen die gaan kiezen en dat zullen maar zeven vakken zijn. Zij gaan alleen vakken kiezen die, waar ze direct wat aan hebben. Nederlandse taal en de exacte vakken. En, daarom ben ik Nederlands gaan doen, omdat ik net iets meer kans had op een baan. Toen ik solliciteerde, zeiden ze, hartstikke leuk dat je Nederlands gedaan hebt, maar waarom heb je geen geschiedenis gedaan, want geschiedenisleraren konden ze gewoon niet krijgen.

Spreker 1

Ja oh oke. Ja en wat vindt u de belangrijkste leeropbrengst voor de leerlingen die uw literatuuronderwijs hebben gevolgd?

Spreker 2

Dat ze het leuk vinden. Heel simpel.

Spreker 1

Oké dus enkel dat ze het leuk vinden, maar het is gewoon.

Spreker 2

Literatuur, letterkunde, dat is gewoon leuk en het geldt voor de hele cultuur overdracht. Dat geldt bij de collega tekenen voor nou etcetera. En het hele systeem, dat je niet alleen leert voor een hoger salaris, maar dat je ook leert om je blik op de wereld een culturele bodem te geven.

Spreker 1

Oké ja dus de belangrijkste functie vindt u dan eigenlijk de kennisoverdracht en de belangrijkste leeropbrengst voor de leerlingen is dus het leesplezier.

Spreker 2

Uiteindelijk wel, ja. Ja, nou leesplezier, ik zou aan de leerlingen zeggen nou, en dat geldt ook voor de kennismaken met literatuur. Je moet het ook leren lezen, dat kan moeilijk zijn.

Spreker 1

Ja dus ook gewoon het leren lezen. Dat is ook een belangrijkste leeropbrengst eigenlijk de taalvaardigheid.

Spreker 2

Taalvaardigheid ik zo meer dan voorstellingsvermogen willen denken.

Spreker 1

Oké dus wanneer leerlingen lezen, dat ze beetje ja, kunnen interpreteren wat er staat en dat begrijpen en voor zich zien.

Spreker 2

En, dat is zeker, dat ze de maatschappelijke context daar omheen kunnen bouwen.

Spreker 1

Ja precies oké, dat is duidelijk. Ja, ik wilde even zeker weten dat ik het verschil tussen functie en leeropbrengst voor de leerlingen begreep. Er wordt ook tegenwoordig nog veel geschreven in de literatuur over literatuuronderwijs. Houdt u dit bij?

Spreker 2

Daarin valt iets, uhm op dit moment nog altijd bij. Ja, ik zal niet zeggen dat ik alles lees, maar ik ben er wel wel iemand die nog actief om me heen kijkt, dat soort dingen. Ja.

Spreker 1

Ja, dat is goed, want ik heb namelijk een aantal stellingen zometeen en die wil ik graag aan u voorleggen en dan wil ik graag horen wat u ervan zou vinden als dat in de literatuuronderwijs aangeboden zou worden. En die eerste vraag is, vindt u dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen en in dit geval in de richting van literatuur?

Spreker 2

Dat vind ik eigenlijk een onbeantwoordbare vraag.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Met de vraag van, dat je leerlingen zich ontwikkelen in mensen met nieuwsgierigheid met belang zijn voor, en dat heb je niet of nauwelijks in de hand.

Spreker 1

Oké, maar vindt u dat?

Spreker 2

Ik hoorde wel vaak van leerlingen dat het mij uit toch wel enig succes boekte. Maar het is niet iets waar ik direct naar streef.

Spreker 1

Oké dus een onderzoeksvaardigheid ontwikkelen is niet echt een prioriteit voor u.

Spreker 2

Nee, ik denk dat ook voor iemand die onderzoek gaat doen, het van belang is om een breed scala aan interesse te hebben en daarin je weg te leren vinden. Voor je aan dingen begint die nog niet beheerst.

Spreker 1

Oké ja dus, eigenlijk is het leren lezen eigenlijk nummer een en pas daarna komen alle vervolgstappen.

Spreker 2

Ja, dat kunt u wel zeggen, ja.

Spreker 1

Ja oké, dat begrijp ik. En stel nou dat u dat wel in uw lessen zou toepassen. Hebt u een idee hoe u dat zou kunnen doen? Iets met literatuuronderzoek?

Spreker 2

Ik trek me even terug. Ik ben een beetje solidair geweest in onderwijs. En in de examenklassen had ik de gewoonte om een uitvoerige scriptie opdracht gegeven. Dan was in het havo, moest er een roman in overleg met mij. Vrije keuze was er wel, maar hield ik een beetje in de gaten. En in het VWO is het twee romans met elkaar vergelijken. Als u dat onderzoek wil noemen vind ik het prima.

Spreker 1

Oké, dus het was eigenlijk een vergelijkingsonderzoek.

Spreker 2

En dat telde zwaar mee voor het schoolexamen.

Spreker 1

Ja precies oké. En wat is de opbrengst van zo'n opdracht van zulk onderwijs, denkt u?

Spreker 2

Dat begrijp ik niet. Wat bedoelt u?

Spreker 1

Nou u beschrijft net zo een voorbeeld van een opdracht, wat leerlingen dan van u hadden gekregen dat ze een boekvergelijking moesten schrijven eigenlijk. Dus ze moesten onderzoek doen naar verschillende boeken. Dat neemt wat onderzoeksvaardigheden met zich mee natuurlijk. Wat is daarvan de opbrengst voor leerlingen?

Spreker 2

Zich verbazen.

Spreker 1

Zich verbazen?

Spreker 2

Ja. Dit is de opmerking van Aristotelis. Al het denken begint met verbazen.

Spreker 1

Oké ja. Dat snap ik heel duidelijk.

Spreker 2

Als je bijvoorbeeld wil hebben van zo een lesje op een dag, bij moderne letterkunde. Een hele typerende was van Vestdijk *Terug tot Ina Damman* en bij Maarten 't Hart *Een vlucht regenwulpen*. We maakten ... dat ook geïnspireerd op *Ina Damman* van Vestdijk, dus dat is heel leuk om twee boeken met elkaar te vergelijken. Van hè, wat wat merkwaardig. En als je de conclusie voor jezelf trekt wat merkwaardig weer, ben je op de goede weg.

Spreker 1

Ja precies, dus het gaat echt over het verder denken van goh wat, wat zie ik nou eigenlijk? Ja, oke duidelijk dankuwel. Wat is voor u het belangrijkste doel van het literatuuronderwijs in het algemeen?

Spreker 2

Ja, dat heb ik geloof ik al gezegd? Dat is belangstelling opwekken. Cultuurbehoud en introduceren in de cultuur. En daar hoort ook bij scherp leren lezen. Dat is niet een extra examenopdracht, die moest je gewoon gaan regelen.

Spreker 1

Ja oke.

Spreker 2

Maar dat is dus geen literatuuronderwijs in scherpe zin.

Spreker 1

Nee ja precies. Daar zit inderdaad wel een verschil in. En op welke manier wilde u dit doel bij leerlingen bereiken?

Spreker 2

Dat is de wijze waarop je lesgeeft.

Spreker 1

Ja en hoe gaf u daar over les dan?

Spreker 2

Ja, eigenlijk is dat persoonlijk. In de leraarskamer stond ik bekend als iemand die niet zoveel praat, ik ben vrij zwijgzaam. Nou, had ik wel gezag, geloof ik. Maar voor de klas ben ik een ouwehoer. Dat hield in dat ik, nou bijvoorbeeld historische letterkunde. Het is zinloos tegenwoordig om een historische roman aan de man, bijvoorbeeld door leerlingen te laten lezen, tenzij je echt een briljante leerling hebt. Toch vind ik het heel jammer als die cultuur niet kennen. Ik heb denk ik enig talent voor vertellen. Dus wat ik deed, was beroemde romans ... Die had ik een beetje omgebouwd. Dat is ... vertelde ik het verhaal van rabbijnen en het schaakbord. En, dat deed het goed en deed ik ook met, met andere tekst nog wel. En, als het echt goed ging, ja dan ging ik soms een stukje middeleeuws Nederlands voorlezen dus. Kijk, maar dan moet je zo en zo lezen en dat ziet eruit als Latijn, maar als je oplet en je luistert goed, zie je het meestal wel.

Spreker 1

Oké, dus u was eigenlijk vooral op een leuke manier vooral de historische letterkunde aan het overbrengen en niet leerlingen vooral hè, lees de tekst maar en succes. Het is moeilijk en saai, dus ik doe het zelf zo dacht u eigenlijk.

Spreker 2

Ja, als je het zelf leuk vindt, dan zie je dit gewoon om je geestelijk leven te verrijken.

Spreker 1

Ja oké en zijn zijn er ook nog. Ja, u noemde net al een paar teksten, maar zijn er nog eventueel specifieke teksten waar u nu aan denkt waarmee u echt de cultuur overbrengt op leerlingen? Want dat was de, het belangrijkste doel, zei u net.

Spreker 2

Nou, dat is een pijnlijke de vraag. Ik heb een aantal artikelen geschreven over historische onderwerpen, letterkundige, historische onderwerpen. En, daar vertelde ik wel eens wat over. En een fraai voorbeeld daarvan is het Wilhelmus. Er zijn meer dan 120 wetenschappelijke studies over geschreven, daar vertelde ik wel eens wat over, dat vonden ze leuk.

Spreker 1

Oké, dus u merkte wel dat leerlingen dat ook aansprak.

Spreker 2

Oh zeker.

Spreker 1

Ja en dat.

Spreker 2

Nee, dat is, mooiste is als je in het begin niet aanspreekt en na afloop wel.

Spreker 1

Ja, in het begin zullen ze waarschijnlijk hebben gedacht, Oh, saai, dit is weer iets uit de geschiedenis, niet interessant. En daarna dan waren ze wel enthousiast.

Spreker 2

Ik heb wel die ervaring.

Spreker 1

Ja oke, nou, dat kan ik me best wel goed voorstellen.

Spreker

Maar dat moet je inderdaad wel.

Spreker 2

Maar je moet inderdaad wel, soms wil je een wijze les geven, moet je wel wel willen en in je hebben. Daarom ben ik een beetje een solitair geweest.

Spreker 1

Ja ja dat kan ik wel goed begrijpen. Oké ja er wordt in het onderwijs veel gebruik gemaakt van het gedrukte boek. Denkt u dat er meer aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Dat vind ik een secundaire vraag. Ik streef er niet speciaal naar, maar als de mogelijkheid zich voordoet, dan is het goed. Ik geef, ik gaf net een voorbeeld van Vestdijk, we nemen even mijn favoriete auteurs. En er zijn een aantal, een aantal van zijn boeken zijn verfilmd. Dus als ik over hem gesproken had en ik had een film bij de hand, nou dan zei ik, ga maar eens kijken wat de regisseur er van maakt. Dus het is geen fundamentele, structureel element in mijn lesgeven, maar ik laat de kans ook niet lopen.

Spreker 1

Nee precies. En wat was dan het doel ervan als u wel die films dan, stukjes bijvoorbeeld daarvan, in de les bekeek?

Spreker 2

Nou, heel concreet. Je hebt ook altijd verschillende redenen waarom ik in Vestdijk geïnteresseerd ben. Vestdijk heeft hoogtepunt van het feit dat zich met Sigmund Freud, en in belangstelling stond. En daar vertelde ik, gaf ik dus een paar lessen over. Ik gaf een les over een boek, een roman van Vestdijk en als dan die film er was. Dan ga ik ernaar, dan zeg nou dan, ja, dan zeg je bijvoorbeeld de hoofdrolspeler tegen zijn antagonist, ja, maar ik dronk graag met mijn vader. En daar zeg ik, het was even zetten, daar heb je nou typisch een Freudiaanse opmerking. Als je droomt, wat droom je dan en dat moet je leren herkennen, wil je je beter inleven in de personages.

Spreker 1

Oké, dus het was.

Spreker 2

Dus zo was het, zo werden die films dan ingebouwd. Maar nogmaals, het was geen structurele aanpak, alleen als de gelegenheid er was.

Spreker 1

Oké, ja dus als ik het zo hoor, dan gaat het vooral eigenlijk een beetje om het inlevingsvermogen en het voorstellingsvermogen wat door film geprikkeld wordt.

Spreker 2

En, net zoals men bij teksten leert lezen, leert men luisteren.

Spreker 1

Ja oke. En ja u gaf net een voorbeeld van een tekst met een film die u daarvoor zou gebruiken. Die hebt u ook ingezet, zei u net.

Spreker 2

Ja, dat was *De zieler*, ik weet niet of je die roman kent, maar.

Spreker 1

Nee, die ken ik niet. Maar die ga ik wel straks even opzoeken.

Spreker 2

Dat is een roman van auteursrecht waarin hij de auteur indeelt als een ... En, dat geeft in plaats van een platte, de glimmende kleuren tegen de titel aan de zinner, dat heeft iets profetisch in zich.

Spreker 1

Oh oke, dat klinkt wel heel interessant.

Spreker 2

Ja, het is ook een buitengewoon interessante roman.

Spreker 1

Oké en hebt u naast deze tekst ook nog andere teksten waarvan u weet dat er een film is die u wel zou willen inzetten? Als u nog een les zou geven of niet?

Spreker 2

Dat weet ik niet. Ja, dat weet ik niet. Er is veel gebeurd dat ik ook echt geen detail kan noemen.

Spreker 1

Nee, nee, oké, dat is geen probleem hoor. Ik was gewoon benieuwd of u nog meer teksten wist.

Spreker 2

En nogmaals, ik stond er wel open voor.

Spreker 1

Ja, ja precies, maar niet met nadruk, maar het is wel altijd een mogelijkheid.

Spreker 2

Nou, als de kans zich voordoet, ja.

Spreker 1

Ja oke, dat snap ik. Een ander onderwerp. Bent u bekend met LitLab?

Spreker 2

Met wat?

Spreker 1

LitLab. Dat is een afkorting van literatuur laboratorium en dat is een digitaal lit, laboratorium waar literatuuronderzoek gedaan kan worden, dus dat is een website en daar staan teksten en daar komen opdrachten et cetera bij kijken. En dat wordt dus allemaal via een website geregeld.

Spreker 2

Nou, daar kan ik je een heel kort antwoord op geven. Nou je het zegt ben ik van het bestaan wel op de hoogte, maar dat komt aan de orde tegen de tijd dat ik gepensioneerd werd. Ik heb toen ook gezegd. Dat zou best leuk kunnen zijn, dat zie ik wel in, maar ik ga me er niet meer actief mee bemoeien.

Spreker 1

Nee nee oké dat snap ik.

Spreker 2

...

Spreker 1

Oké, maar ja, u hebt er dus een klein beetje een beeld van, maar u hebt het dus nooit gebruikt in uw les, omdat het er toen nog niet was.

Spreker 2

Ja maar het heeft met leeftijd te maken, hè?

Spreker 1

Ja, ja, nee, dat begrijp ik, maar stel dat u bijvoorbeeld nu nog eens les zou gaan geven, zou u dan gebruik maken van dit digitaal laboratorium of niet?

Spreker 2

Ik kan moeilijk uitspraken doen over dingen die ik niet weet. Maar als je toch een antwoord wil hebben, ik zou waarschijnlijk in die situatie zeggen, nou ga ik het proberen, zeker. Is het leuk, ga ik ermee verder, is niet leuk, dan stop ik ermee.

Spreker 1

Ja ja oke.

Spreker 2

Meer antwoorden kan ik niet geven. Want dat weet ik niet.

Spreker 1

Nee, nee, dat begrijp ik. Ja, het is ook wel iets wat ook zeker bij historische letterkunde wel gebruikt kan worden. Ik heb hier zelf ook een keer een college over gehad en toen ging het over de Ferguut en het handschrift wat daarbij hoort. Want wat, toen in het college, toen ging het bijvoorbeeld over het handschrift van de Ferguut en via dat LitLab kunnen leerlingen dus, online kunnen ze dus daar opdrachten bij krijgen en dat handschrift enzo ook inzien en daar moeten ze dan mee aan de slag.

Spreker 2

Ik zei net, ik ga geen uitspraken doen over dingen waar ik geen ervaring mee heb. Maar ik zou het wel een keer willen proberen, ja.

Spreker 1

Oké ja.

Spreker 2

Ik vrees dat ze massaal zeggen, gadverdamme.

Spreker 1

Oké en waarom denkt u dat?

Spreker 2

Omdat ze net al dit soort insteken. De eerste keer is het leuk, hebben we nooit eerder gehad en daarna wordt het zo'n sleur en zo saai. Oké, dus ik val het niet aan. Dit is mijn ervaring met dit soort ontwikkelingen in het algemeen. Ik zeg heel graag en, het zou best kunnen zijn dat dat hoort dat LitLab, dat dat LitLab dan een ... is. Maar daar kan ik u geen zinvol antwoord op geven.

Spreker 1

Nee, oke, maar het is op zich wel interessant wat u zegt dat er dus dingen ontwikkeld worden en die worden dus een keertje ingezet. En dan spreekt het leerlingen aan, maar daarna is dat vaak minder.

Spreker 2

Ja, wat vroeg u precies?

Spreker 1

Nou, dat is, ik ben wel benieuwd naar wat u dan zegt, van goh de eerste keer vinden de leerlingen het leuk, maar daarna een stuk minder. Hebt u dan iets meegemaakt, bijvoorbeeld in uw onderwijs, waarbij dat zo was?

Spreker 2

Oh ja, aan de lopende band.

Spreker 1

Ja, kunt u daar een voorbeeld van geven? Daar ben ik zelf namelijk wel benieuwd naar hoor.

Spreker 2

Kan ik u een beeld daarvan geven? Oh, nou er dringt zich een voorbeeld op. Stom dat ik daarover na moeten denken. Ik vertelde van, dat ik zelf in de bovenbouw een scriptie opdracht gaf, heb ik net over gehad. Toen kregen we 96, 97, wat ik nog steeds een ramp voor het onderwijs vindt. Een van de ellendige gevolgen van alles, dat ze, ik die scriptie opdracht moest intrekken, want die werd vervangen door de profielopdracht.

Spreker 1

Het profielwerkstuk.

Spreker 2

Ik heb er met verbijstering naar gekeken.

Spreker 1

Oké en waarom?

Spreker 2

Een van de vele fouten die men met dit soort vernieuwingen maakt, is dat men maar denkt dat iedere docent daarmee om kan gaan. Nou, ik wil ze wel een profielwerkstuk, opdracht geven, om ook op mijn eigen vak wel, maar ik had er 20 jaar ervaring mee. Toen was er een collega boekhouden en de collega economie. Die moesten dus ook dat gaan geven, die wisten er niks over.

Spreker 1

Oké ja dus het.

Spreker 2

Dat is dat, dus ik vind dat een structureel. Ik vond dat. Het probleem is dat ik voor mijn eigen school praat.

Spreker 1

Ja, nee, dat begrijp ik.

Spreker 2

Dat zie ik. Nou, ik heb na jaren de conclusie getrokken van dit soort dingen zie ik altijd collega's die het toevallig aanspreekt, die pakken dat op. En die doen er leuke dingen mee. Een grotendeels oké, dat moeten we ook weer doen. We verzinnen wel iets. Ja en dat leerlingen maar zitten werken aan een ... die dicht om een schooltijd vol te maken. En die schelden zich bot om het niet in 5 dagen, maar dan 4 dagen te doen, dan is het een extra dag vrij. In het algemeen, het verplichtende karakter van dit soort zaken en daarmee te weinig ruimte bieden om zelf hun weg te vinden, vind ik een groot bezwaar tegen de huidige wijze waarop het onderwijs georganiseerd wordt.

Spreker 1

Oké ja ja dus er wordt eigenlijk best wel veel opgelegd aan docenten waardoor eigenlijk een vrije invulling vanuit docenten met wat zij nou eigenlijk leuk vinden, dat dat nu echt ontbreekt.

Spreker 2

Dat veel docenten niet de mogelijkheid krijgen om zelf een weg te vinden om onderwijs zinvol te maken. Ja, dat vind ik.

Spreker 1

Ja oke, nou, dat vind ik een, ja, mooie omschrijving van uw mening. Dat vind ik ook interessant om te horen. Dank u wel daarvoor. Dit waren ook mijn interviewvragen. Hebt u wellicht nog vragen?

Spreker 2

Nee niet speciaal.

Interview 3

Spreker 1

Zo. Oké uhm ja, want met dit onderzoek probeer ik inzicht te krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Het interview zou ja 30 tot 50 minuten ongeveer duren. Dat ligt een beetje aan de lengte van de antwoorden natuurlijk. Uhm, er zullen vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs en ik zou heel graag willen weten hoe u denkt over bepaalde dingen en hoe bepaalde dingen in uw lessen naar voren komen. Hebt u van tevoren misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee hoor.

Spreker 1

Nee? Oke is goed. Dan beginnen we met het interview mijn eerste vraag aan u is eigenlijk best wel makkelijk. U bent dus docent Nederlands en hoeveel jaar geeft u al les?

Spreker 2

Uhm ... Even kijken. 25 jaar. Maar, vanaf 89 uh tot 2000 en van 2009 tot nu.

Spreker 1

Oké, en waarom zat daar een gat tussen?

Spreker 2

Uhm, op een gegeven moment had de minister van Onderwijs bedacht dat het een leuk idee was om met het studiehuis te beginnen. En ehm, dat had op mij het effect dat ik ehm, ja gewoon veel minder goed contact met mijn klassen had en dat ik eh, dat ze zich in plaats van dat ze mij een aardige leraar vonden zoals voorheen, vonden ze me ineens een eh, een stoorfactor. Dus ja, dat is niet meer ehm, dat was niet. Niet fijn. Eh, gelukkig in 2004 heeft commissie, Tweede Kamercommissie Dijsselbloem, de vloer aangeveegd met het studiehuis, dus toen heeft de Tweede Kamer dat afgevuurd. Afgefakkeld. En ehm, dan is het dus ook. Toen kon ik weer terugkomen, heb ik, maar toen werkte ik in een uitgeverij, dus had ik gewoon leuke baan. Dat gaf niet. Maar toen kwam de crisis. Toen raakte ik mijn uitgeverij baan kwijt en eh toen ben ik weer in het onderwijs gaan werken en dat kon toen weer. Ehm. Helaas, hebben ze in het onderwijs niet veel geleerd van de Commissie Dijsselbloem, want ze zijn gewoon weer met studiehuis bezig, maar dat vind ik nu erg vervelend, maar.

Spreker 1

Oké, maar iets heeft.

Spreker 2

Want het heeft op mij hetzelfde effect.

Spreker 1

Ja, maar u blijft nog wel lesgeven, denkt u?

Spreker 2

Ik ehm. Voorlopig geef ik nog les ja. Ehm, eh, ik doe mijn best. Ja.

Spreker 1

Oké ehm en in welke leerjaren geeft u op dit moment les?

Spreker 2

5 en 6.

Spreker 1

Vwo?

Spreker 2

Havo en vwo. Havo. Het is 5 havo en 5 en 6 VWO.

Spreker 1

Oké. Oké, en geeft u ook in al die drie klassen lessen over literatuur?

Spreker 2

Uh, ja. Ja overal komt literatuur aan de orde wel op heel verschillende manieren en als ik vierde klassen zou hebben, dan zou het nog weer anders zijn, dus ik neem even de vierde klassen mee, in mijn antwoorden, zeg maar, ik zal het soms wat, want dat was wel een probleem wat ik met de enquête had.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Dat eh soms. Ja, dan moest ik antwoord geven wat mij wat ik eigenlijk heel onsympatiek antwoord vond. Maar ja, dat lag er dan aan dat het toevallig in V6 anders is dan in V5. Zoiets hè? Dus ja.

Spreker 1

Ja. Ja, want, ja misschien kunt u daar in de volgende vraag dan wat meer over vertellen, want de volgende vraag is namelijk, hoe zou u uw literatuuronderwijs typeren?

Spreker 2

Veel te beperkt haha.

Spreker 1

Oké, en wat bedoelt u daarmee?

Spreker 2

Nou, uhm, ik vind dat ik te weinig tijd en ruimte heb om goed literatuuronderwijs te geven. Als ik het vergelijk met wat ik zelf gehad heb. En wat ik eh. 20 jaar geleden deed, dan eh ja, zoals ik nu doe, geen schim van wat ik toen kon doen. En ehm. Dus ja. En ehm. Verder vind ik het moeilijk om het te typeren, want ik doe met van allerlei ehm. Ja ik ehm, ik let goed op, hoop ik. Ik probeer goed op te letten wat er gebeurt. In ehm. En en mijn onderwijs aan te passen, en dat betekent dat ik soms heel. Ehm. Ja, soms is het echt gewoon heel historisch en soms is het ehm, ja hebben de leerlingen heel veel, doe ik heel weinig doen de leerlingen veel en soms doe ik heel veel en ehm, dus het ja, laten we het zeggen, het is gevarieerd.

Spreker 1

Ja oké en is het dan ook nog afhankelijk van de klas wat u, ehm, ja of het gevarieerd is, is dat in de ene klas meer dan in de andere klas bijvoorbeeld?

Spreker 2

Nou, het heeft meer van het programma af, hangt het af. Ehm. Ik heb, het is wel zo dat als je een klas hebt waar het lekker gaat, weet je, dat je dan iets meer, ehm, ruimte hebt en ruimte voelt om even buiten het. Buiten de ja buiten wat moet te treden.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Uhm. Dus ja.

Spreker 1

Dus stel dat u daar ruimte voor hebt wat, wat doet u dan?

Spreker 2

Iets voorlezen uit een boek wat ik, eh, wat ik gelezen heb. Uhm. En ehm, extra gedichtenopdracht tussendoor waar ze uhm. Iets een liedje laten horen en bespreken. En, ehm, nou ja, dat soort dingen.

Spreker 1

Oké. En ...

Spreker 2

Of bij literatuurgeschiedenis een extra gedicht er tegenaan gooien en nog eens bekijken van ja, waarom past dit dan in die tijd? Of waarom is dit dan net niet in die tijd passend?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Of een vergelijking tussen een gedicht uit eh, 19e eeuw en nu of ja, kan van alle kanten opgaan.

Spreker 1

Ja dus. Uhm. Eigenlijk dus lesstof aanvullen met dingen die u zelf dan aandraagt.

Spreker 2

Ja ja ja, ja zou ook wel als ik echt heel veel tijd heb, dan zou ik wel bijvoorbeeld Jeroen Dera, die heeft hele leuke ideeën voor, voor losse lessen.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Die ehm. En Als ik echt tijd zou hebben, dan zou ik daar misschien ook wel ruimte voor maken, maar ik vind daar wel moeilijk van, dat ehm. Die schoolprogramma's die zijn ontzettend doelgericht en die leerlingen die zijn, die lijken ook doelgericht. Als ik iets doe wat anders is en ze kunnen het niet plaatsen met wat er in de studiewijzer staat, dan is het waarom doen we dit? Nou dan niet, joh? Dus dat. Dat is

Spreker 1

Ja oké uhm en wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u geeft?

Spreker 2

Ik vind niet dat er één belangrijkste functie is.

Spreker 1

Oké, zijn er meerdere dan?

Spreker 2

Ja. Uhm. Het literatuuronderwijs heeft aan een leesbevorderende functie. Uhm. En dat is ook al meteen weer dubbel, want je kunt leesbevordering als leesbevordering zien van laat zorgen dat ze lezen en er plezier in hebben. Maar ik heb ook nog leesbevordering in de zin van, goh, rijk ze iets aan wat ze zelf niet zouden pakken en kijken of ze een stapje verder kunnen maken. Je brengt, brengt leerlingen aan aanraking met andere taal en andere, ja beelden, andere dingen dan ze normaal zelf zouden pakken, dus dat is. Uhm. aar hangt dan mee samen dat je. Dat je een bijdrage wil leveren aan een taalontwikkeling.

Spreker 1

Uhum.

Spreker 2

Dus uhm. Ja, ik denk dat het heel belangrijk is dat, dat je fictie begrijpt of dat je met fictie die. Nou. En het soort taal, maar ook het soort verhaal en het soort dingen wat aan de orde komt. Dat dat. Ja, ik denk dat je daar later wat hebt aan hebt. Als je met mensen praat over hoe het met ze gaat en zo, want het zit, gaat heel. Er zit heel veel psychogentaal in boeken en er zit heel veel psychologie gewoon in. Zit, beeldspraak, heel veel mensen spreken in beeldspraak over zichzelf en dat doen kinderen niet zo gauw of minder snel. En, dus dat, dat is gewoon goed om daar aan te wennen. Het is toch gewoon ook. Taalverrijking in politiek praat men ook met ja op allerlei literaire manieren, dus het is gewoon. Ik denk dat het gewoon belangrijk is dat je literaire taal ook beheerst is gewoon uhm. Kun je zeggen van, ja, maar we gaan toch niet allemaal gedichten lezen of hele moeilijke literatuur? Nee, maar als jij bij voetbal, ja op in een wedstrijd, ga je ook niet de bal hooghouden, maar dat doe je wel bij de training.

Dus uhm, ja, de, de heeft gewoon ja. Uhm. Verder denk ik dat er een eh dat meer leraren Nederlands ook een burgerschapstaak hebben. En daar speelt literatuur een hele belangrijke rol in, van hoe hè, je je via literatuur kun je kennismaken met. Manieren van denken met, eh, delen van de maatschappij, met werelden die je gewoon niet kent en gewoon al het hele. Is iets anders. Een andere wereld zien hoe, een andere denkwereld zien dan je gewend bent. Vind ik ook heel waardevol aspect van literatuuronderwijs. En dan heb je ten slotte heb je dus ook nog het zichzelf ondersteunende aspect. Of nee, het is niet tenslotte. Uh. We hebben ook nog literatuurhistorie, vind ik ook belangrijk vind dat, heel raar dat wij in Nederland. Uhm. Het allemaal wel heel geweldig vinden om, uh, om Shakespeare te kennen en Shakespeare stukken te kijken en eh, ehm. Maar ja, Nederlandse onze Nederlandse cultuur is gewoon, vinden we eigenlijk per definitie onbelangrijk. Leerlingen willen ook liever Engels lezen. Dan zeggen ze, ja, ik vind Nederlandse boeken niks aan. Nou, hoeveel heb je er gelezen? Ja, twee, ja. Wat is dat voor antwoord? Dus dat soort, uh, daar heb ik een uhm. Wat dat betreft heb ik ook een eh, denk ik dat we. Gewoon toch ook een culturele functie hebben. Uh, je kunt wel zeggen, ja. Als we weer, als men als Nederlanders gewoon niet zoveel op hebben met hun cultuur, dan is het misschien ook niet zoveel waard. Maar ja, dan ondergraaf je ook wel de hele cultuurindustrie om het uh, op het hele makerij en. Ehm. Ik denk dat je dan uiteindelijk ook de maatschappij ondergraaft, dus ik vind het gewoon maatschappelijk gezien van belang.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

En dan ten slotte had ik, was ik nog. Oh ja, je hebt natuurlijk ook literatuuronderwijs om literatuur te kunnen lezen en te snappen, uh, moet je natuurlijk ook gewoon leerlingen daar tools voor bijbrengen, literaire begrippen, gewoon ervaring opdoen met gedichten en met verhalen dat soort dingen.

Spreker 1

Ja. En als u nu kijkt naar al deze functies die u opnoemt, is er misschien eentje waarvan u denkt, die vind ik toch net iets belangrijker dan de andere?

Spreker 2

Nee. Nee.

Spreker 1

Nee allemaal even belangrijk eigenlijk, ja.

Spreker 2

Ja ja, ik denk het wel. Ja, ik vind ik, vind, ik heb. Ik kan met echt met een enorme passie literatuur van de 17e eeuw onderwijzen. En met zelfde overtuiging kan ik, vinden dat dat leerlingen Young Adult boek moet kunnen lezen en met nog dezelfde overtuiging vind ik het heel erg leuk om perspectief te laten zien wat je ermee kan en ik vind het heel erg leuk om, uhm, ja om uh tien gedichten uit te zoeken uit verschillende tijden, over oorlog en vrede en zeggen van jongens, lees dit eens, wat vinden jullie hier nou het mooiste uit? Waarom, uh, leg ze eens op tijdvolgorde, klopt dat dan op je met je gevoel. Ja ik uh, ik geniet ervan als nou. Ja, wat ik het allerleukst vind en als ik mondeling heb of als dan zo'n gedichtenopdracht laat maken. Als het dan, als dan blijkt dat iemand dat heel mooi gedaan heeft, of als iemand echt gewoon tijdens het mondeling blijkt, uh, heel enthousiast te zijn over een paar boeken en daar mooie dingen over kan zeggen dan eh. Ja. Ja, dat is belangrijkste, maar ja, wat is dat? Dat is een combinatie van.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Dat is hè, uhm. Als iemand. Ik heb ooit een meisje, gehad. Ja, Ik heb. Ik had een keer in een jaar, had ik twee mondelingen en het ene was. Een meisje was echt 100% overtuigd dat trouwen van Gerard Walschap en die hadden 30. Dat het het allermooiste boek was van haar lijst en ze had ook al een spreekbeurt over gehouden, kon ze heel gepassioneerd over vertellen. En eh. En een ander die had ik Eva van Carry van Bruggen aangeraden. Wel met de disclaimer van, het is echt heel moeilijk, dus je moet wel oppassen, maar die vond dat dan weer het mooiste boek van de lijst en ze hadden het ook echt begrepen. Dus ja, dan denk ik echt van wauw, dan heb ik ze echt iets. Dan hebben ze echt oude literatuur moeten lezen. De meesten vinden het een ramp, maar zij hebben het ontdekt. Geweldig.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Ik kan me heel goed voorstellen dat zo'n mondeling dan inderdaad wel even een hoogtepuntje geeft van oh ja, dat heb ik wel voor ze gedaan. Dat is wel heel leuk om te ervaren. En, en wat vindt u dan de belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Nou, als ze literatuurgeschiedenis doen. Dan uh, vind ik het belangrijk dat ze. Een beeld hebben van ontwikkeling in de tijd, dat ze een idee hebben van boeken zijn niet zomaar in een bepaalde tijd geschreven. Ze zijn, dat is, dat heeft ermee te maken en je kunt er ook iets van in terugzien. Maar er is ook, ook een oud boek. Kan je ook nu wel iets vertellen door door door die college of soms omdat heel

modern is. Of nou ja, dus dat, dat vind ik dat als leerlingen, gewoon ja op die manier wat breder naar, naar literatuur kijken en een beeld hebben van die geschiedenis. Dan vind ik literatuurgeschiedenis geslaagd. Uhm. Boeken lezen vind ik geslaagd als ik het gevoel krijg van nou. Ze hebben een boek ontdekt, waar ze zelf niet opgekomen zouden zijn. En eh, en voor de een is dat een young adult en voor de ander is dat Couperus of weet ik wat of. Eh. En. Of, of een eh. Of een heel modern boek, maar wat een beetje in de marge zit, kan ook, hè. En ik heb, ik had vroeger altijd heel veel lol in om uh om leerlingen Willem van Toorn en J Bernlef aan te raden. Dat ging niemand uit zichzelf lezen. Was nog nou ja, Bernlef de, de hersenschimmen, natuurlijk. Alhoewel. Uhm. Maar andere boekjes. En ehm. En dan vonden ze dat vaak uh heel erg leuk was. Oh ja, op de middelbare school raadde ik mijn medeleerlingen dat al aan. En ehm. Dus ja, het is ook leuk om, om mensen boeken aan te raden die die bij ze passen, of die uhm. Ja sinds ja, ja, als er dan als dat een keer lukt dat iemand echt zegt "Van ja, dit is echt een hele leuke ontdekking". Dan is het uh geslaagd.

Spreker 1

Oké oké, en ehm, houdt u zelf ook de literatuur over het literatuuronderwijs dat geschreven wordt bij?

Spreker 2

Nou ja. Bijhouden. Uhm. Er wordt veel geschreven, maar ik, ik lees wel aardig wat. Ik heb aardig wat onderzoeken van Jeroen Dera gelezen. Ik heb artikelen van Bax en Manting gelezen. Ik heb zelf uhm, in het kader van mijn proefschrift nog een uhm, lessenserie gemaakt en beschreven, onderzocht wat het effect was van 17e eeuwse literatuur, met, uhm, met liedjes. En uhm. Ja en nu discussies over uh literatuurlijst of burgerschap en literatuur. Ja, dat vind ik allemaal wel interessant. Ik bedoel, het is. Kan ik niet zeggen? Ja. Hou je dit bij? Ik probeer, ik doe mijn best om uh, om om zoveel mogelijk te zien. En zo ja.

Spreker 1

Oke is goed. Nou, dat is heel duidelijk ja. Ik ga nu namelijk een paar vragen stellen en die hebben een beetje te maken met de vakliteratuur die geschreven wordt over het literatuuronderwijs. En ik zou graag willen weten hoe u daarover denkt. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen, in dit geval in de richting van literatuur.

Spreker 2

Ja. Denk het wel. Dat het leuk zou zijn. Ik denk sowieso dat we in uh, ons onderzoek iets meer, of in ons lit, in ons onderwijs, uhm, meer onderzoek moeten inbouwen. Ook taalkundig. In de eerste plaats zal, omdat ik uh. Het heel jammer vind. Als er niemand een of daar dat eigenlijk. Ik heb nog zelden meegemaakt dat iemand een letterkundige of taalkundig onderwerp in zijn PWS had. Het komt wel eens voor, maar niet veel, dus dat vind ik dan jammer. Dus dan denk ik van, nou ja, als ik dan iets meer onderzoeksgericht, dan vinden ze het misschien leuk. Of komen ze misschien achter dat het leuk kan zijn. Uhm. En ik weet toen ik op de middelbare school zat, toen moesten we allemaal, een soort PWS schrijven over literatuur. Iedereen heel, heel Nederland, maakt de mens speciaal studies of weet ik het hoe dat toen heette en dan werd je toch geacht om een aantal boeken te lezen en te vergelijken op punten. En dat vind ik heel zinvol. Ja, dat vind ik heel zinvol. Ik zeg ook uhm. Ik vraag ook van leerlingen

dat ze in VWO5 twee boeken met elkaar vergelijken over een thema. En dan is het nog leuker als ze er dan ook nog een artikel bij lezen en dan kijken van goh wat, wat is dat feitelijke stuk over het thema en die fictie, voegt dat iets toe aan mekaar of denk je van nou, ja, ik had eigenlijk net zo goed dat artikel kunnen lezen, dan was ik even wijs geweest. Hè? Of uh, op zo'n manier. Uhm. En, ik doe ook in. We doen in havo, of havo 5 en vwo 6, leggen we dus elk jaar de leerlingen dik tiental gedichten voor over een aantal onderwerpen uit verschillende tijd, over een onderwerp uit verschillende tijden. Dus dit jaar was het oorlog en vrede. En dan zeg ik van oh, pak er nou drie uit, uit verschillende tijden en. Neem een, een, een deelonderwerp wat je interessant vindt, bijvoorbeeld heldendom. Iemand die had het over geluid in de oorlog. Hoe verzin je het? En hadden dus die gedichten onderzocht over. Ja, wat zeggen die over geluid in de oorlog? Of over heldendom of over het beeld van Nederland, verzin maar allemaal. Kon je, een tijdje dan uh. Dus het is een kleine zetje van je doet een soort persoonlijk onderzoek. Je je beweert dat je iets wil weten over een deelonderwerp van een oorlog en vrede, en dan ga je in die drie gedichten kijken. Dat er op staat en je kijkt of het nog iets met tijd te maken heeft. Nou, ik word er heel blij van als ik die stukken lees, in sommige niet door. Die zijn gewoon heel braaf, maar er zijn echt hele leuke, leuke stukken bij. En dat is wel. Dat is iets, nou een beetje onderzoekend, niet heel erg natuurlijk, maar daar zit wel iets onderzoekend in. En, wij hebben in de vergadering dit jaar wel gezegd dat we. Vinden dat. We hadden ietwat tegenvallende resultaten en we weten dat aan het feit dat ons onderzoek misschien niet. Niet onderzoekend gericht was gewoon. Ook, dit is een uitspraak van de collega Frans, die zei van "ja ik, vindt mijn leerlingen zo tam en zo. Van zo reed op reproductie gericht en niet om zelf bedenken". En ja dus als het gaat over kritisch nadenken zelf iets bedenken. Ja, dat vind ik wel heel belangrijk en daar hoort beetje onderzoek en daar houding wel bij. Maar ja, goed onderzoek wil je eens dat ze academisch onderzoek kunnen doen? Nee, dat, dat lijkt me een beetje teveel gevraagd.

Spreker 1

Ja, oké dus inderdaad ja, wel meer onderzoeksgericht onderwijs en dan inderdaad in, ja bijvoorbeeld met een boekvergelijking of zelf een thema zoeken in gedichten. Op die manier zou u dat dan ook aanbieden.

Spreker 2

Ja. Ja, maar goed hè. Er was een ja, dt is eigenlijk net zoiets. Er was een andere op mijn vorige school, was meisje helaas niet bij mij, maar die deed het voor Engels. Die ging rouw in literatuur bekijken en die vergeleek drie Engelstalige boeken, ja hartstikke mooi hè, dus dat soort. Dingen zijn wel, eh, wel heel leuk. En ik laat, ik heb nu ook een meisje, die heeft een, die wilde voor haar PWS iets schrijven. Ik ben altijd erg van creatieve dingen onderzoeken en zeggen, mijn collega's vinden dat het valt toch niks om te onderzoeken? Denk, je onderzoekt je een ongeluk als je dat doet? Maar, dus dan moeten ze van mij opschrijven, wat ze ook kunnen. Bijvoorbeeld, ik wil een een. Nu was een meisje die wilde een fantasy boek schrijven met persoonlijke inslag. En, het is gelukt hè.

Spreker 1

Wat gaaf.

Spreker 2

Maar, en wel, het is een wel een korte novelle, zeg maar, maar dit is, ontzettend veel staat er in. Ze heeft echt wel veel hoofdstukjes ook maar. En, we hebben gezegd, oké, dat vind ik goed, maar je moet

investeren in wat je al kunt en waar je denkt dat je tegenaan loopt als je gaat schrijven. En daarover wil ik dat je dan literatuur zoekt. Er zijn allerlei boeken in de schrijfbibliotheek van Augustus. Er zijn Engelse boeken. Ik heb een hele hoop. Wil je ook nog wel helpen, maar uhm, met literatuur zoeken, maar je gaat een paar boeken over schrijven, zoeken en daar proberen iets uit te halen en dan te kijken van oké, dus dit wil ik leren. En daar lees ik over en als ik dat dan probeer toe te passen, werkt dat dan? Nou en, volgens mij heeft ze dat fantastisch gedaan.

Spreker 1

Oké, dat is een heel mooi voorbeeld.

Spreker 2

Nee, eerder al een jongen. Ja eerder al jongen die, die dat zelfde met, met, met toneelstuk schrijven deed, die had ik ook gezegd van, je moet dit lezen en dat en dan wil ik dat je dan. Uhm. Nou ja, dat je een goed reflecteert op wat je gelezen hebt en wat je, uh, wat je dan bij jezelf ervaart. En als je dat dan toepast uhm, hoeft dat dan een verbetering is of niet, of dat je dan nog verder moet klooiën? En nou, die heeft uiteindelijk echt een super mooi toneelstuk gemaakt en een prijs gewonnen bij levende talen dus.

Spreker 1

Oh, wat gaaf ja.

Spreker 2

Erg leuk, dat zijn dat zijn wel. Kijk, dat is ook onderzoek, maar het is een ander soort onderzoek. Ja.

Spreker 1

Ja. Ja, precies, nee dat snap ik. Oké en als u het dan hebt over onderzoeksgericht literatuuronderwijs, u gaf net iets dus aan over een boekvergelijking of iets met poëzie. Zijn er nog andere specifieke teksten waar u aan denkt die uhm, die u zou gebruiken voor onderzoeksgericht literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja kijk. Nog leuker, ook leuk is dat je zegt van jongen dat je taalkunde en literatuur combineert en dat je van, goh ga nou eens. Kijken wel of. Ja ja, het is een beetje clichématig, maar. Inclusief taalgebruik of seksistisch taalgebruik in de literatuur van. Wat nou als we eens gaan bekijken? In. Nou ja. Noem maar een, een categorie verhalen van kom ik daar bepaalde woorden meer minder tegen. Welk taalgebruik is het. Hoe zit het met uhm, beeldvorming over. Het ehm, in de tijd heb ik een uhm, heb ik het over het beeld van de vrouw in *Fries huilt niet* en in *Opwaaiende zomerjurken* gedaan. Toen ik op de middelbare school zat. En ehm. Ja, dat is ook iets dan. Ja, ben je in feite nog steeds weer literatuur aan het vergelijken, maar. Ja je kan natuurlijk ook zeggen, Ik ga uitzoeken, ik ga een bepaald. Oh ja, het is ook nog leuk, was echt leuk onderzoek. Meisje wilde weten of ze met behulp van uhm, techniek in kennis betere gedichten schreef dan zonder. En ging ze, dus ze, ging ze eerst gedicht schrijven uit zichzelf. Daarna gingen ze. Eh, boekjes met opdrachten en, en kennis vergaren, ging ze weer nieuwe gedichten maken. En toen ging ze die gedicht laten lez, bij elkaar in een bundel en laten lezen aan, aan klasgenoten. Laten weten en kijken of die, die gedichten die dus met kennis van poëzie en technieken en zo goed gemaakt waren of die dan beter vielen. En ja, die vielen beter, dus ik weet niet. Qua. En en en en controle van over de methode viel het valt er heel veel op aan te merken, maar het was wel erg leuk onderzoek, zeg maar.

Spreker 1

Ja zeker wat goed bedacht ook.

Spreker 2

Dus ja, dat soort dingen, die zijn gewoon leuk om met iemand te bedenken en, en boven te halen. En hè, dus ja, je kan me heel goed voorstellen. Je denkt van ja. Uhm. Ik weet dat uhm. Op de Radboud, dat er een onderzoek is geweest van wat is nou het effect van of x staat of y of verleden, verleden tijd vertegenwoordiger tijd ook. Gewoon dezelfde tekst, verhaal. En dat had dan geen effect eigenlijk op de lezer. Ik weet niet meer of het ik en hij was of verleden tijd tegenwoordige tijd, maar op gewoon scores met de inleving en weet ik wat. Nou veel heel erg tegen of dat. Ja, het was eigenlijk anders dan verwacht. Het had geen effect, begrijp ik. En mijn idee als schrijfdocent, is dat als ik. Stel nou dat ik uhm, paar schrijfp opdrachten geef en ik geef dezelfde mensen, eerst een schrijfp opdracht met iets in de ik-vorm en dan in de hij-vorm en dan nog misschien iets schrijven in de tegenwoordige tijd dit en in de tegenwoordig, gesteld dat ze het kunnen, hè? Want dat is, met name dat laatste is wel een lastige opgave, denk ik maar. Dan. Denk ik dat uhm, dat je gewoon andere teksten krijgt en dat je dan wel een effect ziet.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Omdat ik, ik weet gewoon dat ik mensen een keer eerst een een schrijfgroep van mij eerst in de ik-vorm iets heb laten schrijven over zichzelf. En vervolgens heb ik gezegd, zo en nu schrijf je hetzelfde verhaal nog een keer. Je legt het aan de kant en je mag het niet nalezen, maar je begint gewoon nog een keer opnieuw over dezelfde gebeurtenis ga je schrijven. Maar uhm, jij bent Simone de Greeff, dus je schrijft over Simone de Greeff ging dit en dat of mevrouw de Greeff of juffrouw de Greeff. Dat mag je zelf weten of Simone wat je wil. Misschien heb je nog wel een, een tussennaam die je liever gebruikt en dan schrijf je zo over jezelf. Ja, dat was echt verbijsterend effect.

Spreker 1

Wat leuk.

Spreker 2

Verbijsterend effect. Was één iemand, dat was heel erg, dat was zelfs schokkend. Een iemand die had een verhaal geschreven over vader brengt naar, naar school en dan was misschien een zin die een beetje raar voelde dat je denkt van hé nou, zegt ze daar nou, nou ja, laat maar. En. Vervolgens schreef ze over mevrouw Langendam of zo, hè? Ik weet niet hoe ze heette. Die Floortje Langendam, hè. Vader bracht haar naar de school en Lotje en het werd gewoon een incestverhaal. Maar pas met die afstand kon ze het opschrijven.

Spreker 1

Wow, dat is wel heel bijzonder om te zien ook en zeker voor een leerling om dat zo te ervaren.

Spreker 2

Ja, dit was, dit was gewoon volwassen vrouw, zeg maar. Maar, maar stel dat je dat je zo'n opdracht zou geven aan leerlingen en, en het en het zou ja ik denk dat ze wel. Nou dat je dan wel dus iets hebt van, oh, hé, ik doe dan wat anders, want ik ga iets anders schrijven.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

En dan kan je je nog afvragen of dat door het perspectief komt of door het feit dat je tweede keer hetzelfde verhaal schrijft en denkt van, ik ga nu wat anders, als je er dieper induikt, kan natuurlijk ook maar. Uhm. Maar ik ja, ik weet niet, ik vond het wel echt verrassend, want die mevrouw die was echt. Nou, ik had dit.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Nooit kunnen schrijven met ik, want dan komt het veel te dichtbij, dus voor je, voor de auteur kwam het te dichtbij. Hoe het dan vervolgens voor de lezer is, dat weten we dan weer niet, maar dus, ik denk dat als je het gevoel hebt dat ik-romans makkelijker lezen.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Dan hij-romans, dan heeft het waarschijnlijk niet met dat ik en hij op zich te maken, maar met het soort dingen wat een schrijver opschrijft als die een ik-roman schrijft, of als ze in hij-vorm hem schrijft. Dat je gewoon andere dingen gaat schrijven als je dit gewoon kunstmatig achteraf aanbrengt, dan is dat iets anders dan en ja. Als je daar iets over zou kunnen uitzoeken hè. Dus ook gewoon de, de toepassing van techniek. En wat heeft dat voor effect zou ook heel erg leuk zijn.

Spreker 1

Ja. Oké en ja dat onderzoeksgericht literatuuronderwijs, wat zou, wat zou dat dan uiteindelijk opleveren? Denkt u voor een leerling?

Spreker 2

Nou hopelijk dat hij nog meer plezier heeft in ehm, in die, in dat. In die literatuur. Dat er gewoon meer, meer aan te beleven was en meer eigen inbreng en ehm, ja gewoon iets meer vrijheid, maar het is de, ze hebben. Ze moeten er wel veel dieper voor gaan. Bedenk me nu dat ik al lang een een onderzoeksgerichte opdracht heb staan. Maar dat ervaren zij gewoon als een, een opdracht met ontzettend moeilijke grote opdrachten waar ze liever aan voorbij gaan. En, die mogen ze zelfstandig thuis doen, niet in de les, dus als het even kan laten ze het zitten.

Spreker 1

Ja oké ja.

Spreker 2

Dus, hè. Maar als het goed doet. Als het lukt, als je het goed doet, dan krijg je als je onderzoeksgericht, dan krijg je leerlingen die, die die kritische denken en opener om zich heen kijken en, en eigenlijk is dat wat je wil.

Spreker 1

Ja. Oké nou, dat is heel erg duidelijk. De volgende vraag gaat ook weer een beetje over literatuuronderwijs In het algemeen, wat is voor u het belangrijkste doel ervan?

Spreker 2

De ik dat net niet al gezegd, die 5 dingen.

Spreker 1

Dat ging meer over de functie en de leeropbrengsten en dit gaat echt specifiek over het doel.

Spreker 2

Over het doel. Nou over het doel. Nou ja, het doel is dat je taalvaardige leerlingen hebt, mensen kweekt. Ja, dat je. Dat je die leerlingen helpt taalvaardige mensen te worden, volwassenen te worden met een open blik naar de wereld en elkaar en met goed vermogen om zich uit te drukken, kritisch te denken en allerlei soorten teksten gesproken uhm, en en geschreven aan te kunnen.

Spreker 1

Ja. Oké, en op welke manier zou u dit doel bij uw leerlingen willen bereiken?

Spreker 2

Nou ja, wat we doen zowel literatuurgeschiedenis, als poëzie, als proza aanbieden. Goed uhm. En het proberen zo te doen dat we ze bereiken met sommige teksten, maar soms ook wel met iets wat een beetje vervreemd of waar ze niet meteen achter staan, of. En ehm. Ja een deel kennis gewoon bijbrengen. Ja, en wat voor tekst je ook aanlevert, aanbiedt altijd proberen ervoor te zorgen dat ze d'r over nadenken wat hier gebeurt. En soms. Doe je dat door voor te lezen en commentaar te geven op wat je leest of aandacht te vragen voor dingen. En soms doe je dat door zelf iets te laten uitzoeken en te bedenken en zelf keuzes te laten maken. En zo, ja ik bijvoorbeeld niet heel erg van een uhm. Toen ik op op, de in 2009 op die school kwam, waar ik toen kwam, daar was een verplichte literatuurlijst. Of nou ja, verplicht. Dat was een keuzelijst met echt wel veel, waar veel op stond. Maar ook ontzettend veel niet.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

En heel veel van mijn eigen favorieten die, waar waarvan ik zou denken, nou, die ga ik die kinderen aanraden. Die stonden niet, niet op, die stond nog niet in de mediatheek. Dus ik denk van nou, dan gaan

we die alsnog aanschaffen of in ieder geval zet ik ze er wel bij. En. Vooral ook nieuwe boeken als een nieuw boek uit was, ja. Probeer als lezer ja kijken of of dat ook kan. Ik weet nog dat ik op de middelbare school zelf het liefst een boek kocht om op mijn lijst zetten wat net uit was en waarvan ik de recensie in de krant had gelezen en dacht, wauw, dat lijkt me leuk. En dan ging ik sparen en dan kocht ik dat boek en dan zet ik dat op mijn lijst. Ja, dat. Dus ja, eigenlijk hoop ik dat ik dat ik ook een paar leerlingen heb die, die dat ook willen of ook doen en of ook in een literatuurboek zitten te bladeren en denken van hé, we hebben nooit over gehad in de lijst, maar is eigenlijk best een leuke schrijver. Laat ik eens kijken. Dat, dus ik vind ook dat er echt een. Het is wel grappig, we hadden het over. Moet je een methode hebben. Misschien wordt het ook nog een vraag, maar uhm. Ik werk niet aan de hand van de methode, maar ik wil wel heel graag dat er een mooie methode is. Met veel kleuren, plaatjes en teksten en ehm en veel. Omdat. Ja, ik weet het dat uhm, dat ik mijn literatuurboeken op school, die heb ik thuis door zitten lezen en, en daaruit opgemaakt dat bepaalde schrijvers misschien wel de moeite waard waren, hè. Dat helemaal niet uit de les. Terwijl in de les leer ik ook van alles. Maar ja.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ze dat, je moet toch ook heel veel zelf ontdekken en dan dan moet. Je moet ze ook iets voor aanbieden. Dus ja.

Spreker 1

Ja want, want zijn er dan verder nog specifieke teksten die u zou willen inzetten om dit doel te bereiken bij leerlingen? Want u gaf net aan, hè, nieuwe boeken zijn altijd goed om te stimuleren om dat ook te ontdekken, maar zijn er ook nog teksten waar je nu aan denkt van goh, die zou ik hier ook graag voor gebruiken.

Spreker 2

Ja. Ik heb in, bij literatuurgeschiedenis mijn eigen favoriete teksten om om in te zetten natuurlijk, en. En, er is altijd meer wat je zou willen. Uhm. Ja, ik doe heel in, bij 17e eeuwse literatuur doe ik heel veel met gedichten die uh gezongen kunnen worden, omdat het eigenlijk liedjes waren. Ze bijna alle gedichten van Hoofd en Bredero. Ja, het liefst laat ik het dan heel veel horen, maar het moet dan beperkt. Maar dat dat. Ja, dat vind ik leuk om te doen en dat brengt breekt ook de les. Ik heb bovendien aangetoond dat als je zo'n tekst meeleeft en muziek erbij hebt. Dan. Dan, dan onthouden ze meer van zo'n tekst, niet dat je van die tekst iets terugvraagt op proefwerk, heel soms, maar zelden, dan moet je het ook van tevoren aankondigen en ik vind eigenlijk, eigenlijk vervelend om, maar goed, bij Vondel bij de rijen, daar is het van, dan wil je wel dat ze daar iets van onthouden, omdat je die rijen dan met de rest van het verhaal moeten vergelijken en daar kunnen ze dan wel wat over gevraagd over krijgen. En dan is het wel leuk om dat met muziek aan te bieden. En ja hetzelfde, ik vind het ook, ik doe ook graag uhm, uit de periode 1880-1940, dat vind ik altijd dat uhm, de oorsprong van het cabaret en het cabaretlied dat het. Ja, dat staat nergens in een literatuurmethode en volkomen onterecht. Dus ik behandel wel altijd in ieder geval *Mens durf te leven* en en vaak ook nog wel een liedje van Speen of of van Eduard Jacobs om. En dan, dat plaats ik dan ook in, in die vernieuwingsbeweging van 80.

Spreker 1

Ja oké.

Spreker 2

Ja, maar wel met aanvullende aan, aanvullende theorie, want het staat ook nergens in, dus dat moet ik dan toch zelf aanbieden. Maar, maar ook ja, als we 19e eeuwse literatuur doen, ik vond het zelf altijd heel raar we, ja, dominee dichters, daar zitten ze in 1880 af. Maar we hadden die dominee dichters helemaal niet behandeld, dus dat doe ik dan wel. Dan kom ik ook met een paar gedichten van dominee dichters en. We kregen. Je hebt het over romantiek, maar er werd helemaal geen romantische tekst behandeld, dus ik behandel dan graag een griezelverhaal van Alexander Verheul. Dus ja, dat is dat. Dat vind ik dan leuk. Dat vond ik echt leuk. Leuk verhaal en dat is een fantastisch verhaal van Kneppelhout over een meisje. Wat, wat we nu autistisch zouden vinden, ja, vind ik ook prachtig om te laten uit laten, de leerlingen nu zelf lezen en dat kunnen ze eigenlijk niet aan. Dus dat gaat een beetje aan ze voorbij. Maar als ik dat in de lessen zou mogen behandelen, zou ik heel blij zijn. Ja.

Spreker 1

Ja oké en u gaf net al iets aan over muziek, etcetera. Dat sluit een beetje aan op de volgende vraag, denk ik. Vindt u dat er naast het gedrukte boek ook aandacht besteed moet worden aan audio, visuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja. Dat ja, ik gaf het hij het eigenlijk al aangegeven. Ja, nee, zeker. Sowieso zorg ik zelf zoveel mogelijk voor voor voordrachten van van teksten die we behandelen, hè. Soms moeten ze zelf iets lezen en ze moeten tegenwoordig hebben ze. Keuze-uren, en dan moet ik ze wel gewoon helemaal aan hun lot overlaten. Wat eh, niet zo functioneel is, maar ja, kunnen we weinig aan doen. Zeker met literair, literair historische teksten die, ze struikelen vaak al over de spelling en dan gaan ze niet eens meer een poging doen om te lezen. Dus dan dan heb ik liever dat ik dan een gezongen versie of een voorgedragen versie kan laten horen. Waar die, die zo'n tekst laat leven en laat klinken als Nederlands en niet als iets gekks of. Ja. En, zodat je er ook nog iets kan bij kan voelen. Of dat je denken van oh, die hele rare zin. Als ik die zo hoor nou, dan is het toch eigenlijk? Dan snap ik ineens dat het Nederlands is dat en en dat is echt ook wel als ik uhm. Draaide wel eens een liedje van Werkman van van werkmanskind heet het, van het zingt Jasperina de Jong en hoe heet het. Uhm. Het is een, ja, officieel van van Eduard Jacobs, maar dat is het niet echt van goed de de, maar die tekst heb ik ook wel gevraagd. Toen was voordat ik aan mijn proefschrift begon, toen ik van jongens deze tekst, nu hebben we hem ook nog gezongen gehoord. Had het nog effect? Ja, ik snapte hem ineens. En ik heb ook wel met een aantal collega's, iets een klein workshopje gedaan waar ik een paar vragen in had gezet van ehm vul dit in. En dan had ik een tekst, 17e eeuwse tekst, op 't bord gezet van nou, waar gaat dit over? En toen, uhm, gezongen, versie laten horen. Nou, waar gaat het over. En zag je dat sommige mensen ineens een veel betere interpretatie gaven. Dus ja, zie je gewoon dat het iets toevoegt.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

En ja, ik ben ook bij een voorlichtingsmiddag voor docenten Nederlands, voordracht van poëzie, een leerlingen iets laten voordragen. De waarde daarvan. Ja, ook dat. Kwam toch, uhm er waren ze in Engeland mee begonnen met leerlingen echt iets uit het hoofd laten leren en brengen, wedstrijd en het klonk heel elitair, maar het bleek juist heel nivellerend te werken, want er waren winnaars met een heel zwaar accent uit Noord-Engeland die wonnen, omdat ze het zo geweldig brachten in, inclusief dat accent werkte het toch heel goed. Ja, dat is natuurlijk heel mooi, dat je, de voordracht voegt echt iets toe. En maar, maar zeker ook liedje, maar ook als je. Ik draai ook, ik doe een Engelstalige tekst in mijn lessen. Ik zie bijna altijd wel een keer het filmpje van. Hoe heet hij nou? OCD, zie je die van ken je dat?

Spreker 1

Nee volgens mij niet.

Spreker 2

Oké Niel heel Borne heet die. Dat is een gedicht en alleen al indrukwekkend dat het 12 miljoen keer gedeeld is inmiddels. Dat vinden leerlingen natuurlijk bizar. En dus die die aantal keren play is al indrukwekkend en dan gaat, dat is echt zo'n fantastische voordracht. Het is echt kippenvel, dus dat. Ja. Dus daar ja voordracht is voor mij ook wel belangrijk, ja.

Spreker 1

Ja, dus dat ja, dat zijn dus vooral auditieve versies van tekst en u gaf net iets aan over een filmpje. Gebruikt u ook verder films, dus audiovisuele versies van tekst of dat een stuk minder?

Spreker 2

Nou ja, veel van die liedjes en zo die die die komen wel, die zijn vaak wel, heb ik, gebruik YouTube filmpjes voor, soms ook Spotify. Dat is wel vaak met beeld, soms maar. Nou ja. Ik ben jurylid van de amai poëzie prijzen die worden zaterdag uitgereikt. En daar zat een categorie spoken word in. En bij de spoken word zaten mensen zich puur voor zagen, maar er zat ook een filmpje bij. Dat was een, dat was beeld en geluidstechniek en loopings van tekst. En echt was zo'n rijk filmpje. Ja, denk, dat vind ik ook wel leuk misschien om een keer te laten zien dus. Zulke.

Spreker 1

Ja oké, dus het maakt eigenlijk een gedrukte versie van tekst meer inzichtelijk als er film of geluid bij komt kijken.

Spreker 2

Dat kan. Dat kan, maar je hebt ook kans dat het. Een afknapper is, ik gebruikte een een. Ik had een filmpje aangeklikt van Babs Gons. Met een met een tekening erbij of een teken eh, en dat was echt een afknapper. Ik had echt gewoon een voordracht van haarzelf moeten hebben voor dat gedicht want je. Ja. Het werkte gewoon niet en ik heb ook wel eens meerdere versies van Mens durf te leven laten zien aan, aan een groep mensen, ik weet niet meer in welk verband. En de ene was echt nou, ja, goed, dan heb je al verschillende muziekversies, maar er waren ook verschillende versies in hoe het wat voor beeld erbij was. En daar, ja hadden ook veel mensen dat dat, die dat dat beeld echt veel te veel toevoegde en veel

te veel interpreteerde en dat platform werd. Dus beeld toevoegen. Ja, dat kan mooi zijn, maar het moet wel goed gebeuren.

Spreker 1

Ja oke, dat begrijp ik. Duidelijk, dank u wel.

Spreker 2

En ja en audiovisueel ik gebruik. Vergelijk graag stukjes van Max Havelaar van de tekst die ik dan lees met fragmenten van de film. Dat is ook wel, dat is ook leuk.

Spreker 1

Ja. Oké.

Spreker 2

Als je ja goed, dus er is gewoon heel veel mogelijk. En als je alle tijd had, zou je alles doen, maar.

Spreker 1

Inderdaad.

Spreker 2

Maar, maar het is wel, het is gewoon afwisselend. En misschien in sommige gevallen ook werkt het ook echt beter. Ik weet, hé, ik heb aangetoond, dat tekst en muziek samen stimuleert het geheugen en wellicht ook het begrip. Van andere dingen kan ik dat niet 100% zeggen, maar volgens mij is tekst en beeld sowieso giga sterk. Reclame-onderzoek heeft wel veel van dat soort dingen laten zien. Maar goed, Het is wel altijd. Welke factor is het? Welke factor is het. Best wel veel veel aan te sleutelen, altijd.

Spreker 1

Oké, uhm ja dan komen we nu bij de laatste vraag over het laatste onderdeel eigenlijk, dat gaat over LitLab, bent u daarmee bekend?

Spreker 2

Daar ben ik mee bekend, ja.

Spreker 1

Oké, uhm ja weet u weet ook dus echt wat h,et is hoeft ik niet echt toe te lichten.

Spreker 2

Zelf ben ik er nog weinig geweest, maar ik weet. Een van onze boekopdrachten die leerlingen kunnen kiezen is, is een LitLab opdracht van lees allemaal hetzelfde boek uit deze reeks. En ga aan de hand van die LitLabvragen daarover praten. Ja, dan krijg ik in in het leesdossier, krijg ik dan zo'n filmpje of zo, of een geluidsopname van van terug. En ja behalve dat het eigenlijk mij teveel tijd kosten om het terug te luisteren.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Vind ik wel dat er interessante dingen gezegd worden, niet altijd maar hè. Dus de opdrachten zijn wel goed. En als leerlingen het idee hebben dat ze het echt serieus moeten doen, dan komen er wel leuke dingen uit. Ja, dus het zeker en sowieso het. Ja, misschien zouden we het ook nog onderdelen daarvan kunnen gebruiken voor groepsgesprekken bij mondelingen. Maar het probleem is dat je. Nou, ja, ik vind het lastig om om het, om het, om het om er greep op te hebben om het onder controle te hebben. Ik heb ook wel eens een mondeling gedaan met groepsgesprekken dat ik daar echt niet blij mee was, omdat nou had ik geprobeerd taken te verdelen. Dan weet ik in ieder geval van iedereen iets. Maar ja, dat onderdeel zit halve minuut. Ja, hadden ze dan heel goed voorbereid en verder konden ze eigenlijk niet heel veel toevoegen aan elkaar. Of er was één iemand die heel veel slimme dingen zei en de rest ja, ja, ja. En. Denk ja. Het moet wel zo zijn dat ze allemaal een goede bijdrage leveren. Ze moeten wel allemaal nadenken de paar. Ik heb een paar van die gesprekken gevolgd waar dat wel zo was en misschien dat ze met zijn drieën daar zitten en denken, dit wordt de meest, de meester gaat het naluisteren dat dat dat helpt. Maar ja, de meester gaat het natuurlijk niet doen van.

Spreker 1

Nee.

Spreker 2

20 minuten of nog langer afluisteren van iedereen, dat kan gewoon niet. Daar heeft hij de tijd niet voor.

Spreker 1

Nee, dat snap ik ja en u zei net iets over dat het een opdracht is. Maken alle leerlingen die opdracht of moeten ze een keuze maken om dit te doen?

Spreker 2

Uhm d'r was, we hadden een, hij zit, hij zit er nu geloof ik even niet in, maar dat kan zo volgend jaar weer wel, maar volgens mij was het in 4 havo een verplichte opdracht en in 4 VWO ook. Ik weet niet hoe dat nu is. En in de klas die ik had, was het geen verplichte opdracht, maar omdat dat dossier meeging naar naar de vijfde en de zesde en ik had eindelijk bij het examen dat na moest kijken, kwam ik die opdrachten wel tegen.

Spreker 1

Ja oké. Oké.

Spreker 2

Maar ik heb ze niet niet, niet ben niet zelf heel fanatiek erin geweest, want ik heb gekeken wat dan en en oh ja, wat ik ook een nadeel eraan vond was dat iedereen dan hetzelfde boek leest. En dat je dat dat de eigen keuze erg beperkt en zeker als er maar maar vijf of tien boeken zijn waar op school genoeg exemplaren van zijn en waar ze dan zo een LitLabopdracht over kunnen doen. Dan wordt het. Dan wordt de keuze erg beperkt en dan is het het eerste jaar misschien leuk, maar tweede jaar gaan ze al naar van elkaar luisteren. Wat hebben die gezegd of zo hè dat die kans ontstaat dan. En dus ik vond het, ik was

altijd heel blij dat ik op die andere school de keuze enorm vergroot hebt, dus ik vind het een, maar ik merk wel nu we hebben dit jaar hebben we op de havo gezegd hier rond het dossier af en dan heb je nog drie boeken voor je mondeling en van dat doe je met zijn drieën en je zorgt dat je met allebei een boek gelijk hebt. En. Dat geeft wel ruimte, daar hebben we op VWO niet gedaan en dat gaan we volgend jaar op VWO ook doen. We vinden aan de andere kant, waren ook een paar clubjes waar ze alle boeken hetzelfde hadden en als ze het goede leerlingen zijn, gaat het goed, maar als ze niet zo goed zijn, dan gaat dat niet goed dan dan heb je een echt een heel droog gesprek. En dan moet je echt oppassen dat je die niet eigenlijk al alle antwoorden laat geven voordat die kan beginnen of zo, hè, dus dat is ja maar. Dus ja, ik denk dat dat dat LitLab heel goed is en dat je er heel goed mee kan werken en dat het misschien een tekortkoming van mij is dat ik nog zo weinig mee heb gedaan.

Spreker 1

Oké en dan de laatste vraag over LitLab, wat zou u als belangrijkste opbrengst zien hiervan als u dat zou inzetten in uw lessen?

Spreker 2

Nou ja, dat leerlingen met elkaar in gesprek zijn over een boek, en dat dat ze dus en na elkaar misschien de plicht voelen om het dan ook gelezen te hebben. Dus het ook werkelijk te lezen en dat ze in ieder geval ook, ja, als we dat goed doen dan dan, dan denken ze echt over het boek na. Er zijn zijn wel veel vragen bij die niet die je niet kan beantwoorden. Puur op dit is het goede antwoord. Er zijn heel veel vragen bij die gaan over ja, wat vind jij en wat, hoe zou dat kunnen zijn? Niet niet over het goede antwoord. En dat, dus ze moeten nadenken, dat is wel fijn.

Spreker 1

Ja. Oké, helder dank u wel, dat waren mijn vragen, hebt u misschien nog vragen over de dingen die we hebben besproken of nog iets anders?

Spreker 2 Nee.

Interview 4

Spreker 1

Oké nou, ik wilde u natuurlijk eerst graag bedanken dat u tijd wil maken voor dit interview. Ik probeer een, met het onderzoek namelijk inzicht te krijgen in ja, wat eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs denken en wat zij vinden en wat zij in hun lessen allemaal toepassen. Dus ik zal u straks een aantal dingen vragen over het literatuuronderwijs en die zullen dan ook betrekking hebben op uw lessen. Ik denk dat het ongeveer 45 minuten zal duren, maar dat ligt natuurlijk ook een beetje aan de lengte van uw antwoorden. Hebt u van tevoren misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee, brand los en dan zien we.

Spreker 1

Is goed, nou de eerste vragen gaan eigenlijk een beetje over uzelf, hoe lang bent u al docent Nederlands?

Spreker 2

Nou, ik heb 6 jaar lesgegeven als docent Nederlands, op 't Miekema, moet zeggen, ik heb ooit mijn onderwijsbevoegdheid gehaald. Toen heb ik een jaar lesgegeven, dat ging toen echt voor geen meter. Achteraf door een gebrek aan begeleiding. Toen heb ik eerst een aantal jaren in de huiswerkbegeleiding gewerkt, waaronder Lyseo en de afgelopen 6 schooljaren ben ik weer les gaan geven. Dat heb ik op Minkema College in Woerden gedaan. En nu sinds dit schooljaar werk ik dus bij Thieme Meulenhoff als leermiddelenontwerper. Dus ik heb 6 jaar lesgegeven in havo/vwo bovenbouw.

Spreker 1

Oké en havo/vwo bovenbouw was in alle leerjaren?

Spreker 2

Ik had elk jaar havo 4 en havo 5 en VWO had ik soms VWO 4, soms VWO 5, soms onderbouw. Dat wisselde een beetje, dus ik heb vooral veel ervaring met literatuur in havo 4 en havo 5. Havo 5 nam ik ook mondelingen af, V6 heb ik dat nooit gedaan.

Spreker 1

Oké en in wat ook af en toe een VWO klas daarin gaf u ook literatuuronderwijs?

spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, oké nou, dat is duidelijk. Over dat literatuuronderwijs, hoe zou u uw literatuuronderwijs typeren?

Spreker 2

Ik denk dat ik redelijk in de leerlinggerichte hoek zit. Dus dat ik 't belangrijk vind, ik, dat leerlingen dingen gaan lezen die bij die bij hen aansluiten. Ik had ook collega's die het vooral heel belangrijk vonden van, van dat ze de de, nou ja, de de grote werken uit de Nederlandse literatuur leren kennen, dus die canonvorming, dat ze daar bekend mee raken met met dat soort boeken. Vond ik ja, ik snap wel wat ze bedoelen, maar ik vond het toch wel belangrijk dat leerlingen over de drempel kwamen om volwassen boeken te gaan lezen. Dat ze daar ontdekte van hoe het bij hen aansluit. Dat het ook voor hen herkenning op kan leveren, dat ze er wat mee kunnen. Dat het hen iets kan zeggen en dat is dan toch vooral inderdaad in havo 4 en havo 5 een belangrijke drempel waar je ze overheen moet helpen. En daarbij vond ik wel, ook, als ze dan iets gelezen hadden, laat zeggen daar samen over kunnen praten en daar dan ook onderbouwde dingen over kunnen zeggen en verder komen dan het niveau van: nou ja, ik vond het wel leuk, ik vond het saai, weet je wel. Dus, dus die, die ontwikkeling ook stimuleren van dat reflecteren daarop en daarbij ook ja, de juiste begrippen kunnen gebruiken om dan uit te leggen waarom je iets vond. Weet je wel dat dat, ja. Die twee dingen denk ik, dus eerst de leerling op weg helpen, kennismaken en zorgen dat ze de dingen gaan vinden die, waar ze wat mee kunnen, om zo te zeggen die bij een aansluiten en dan langzaam steeds stapjes verder daarin gaan en daar dan vervolgens, nou ja, een een analytisch, toch ook wel deels gesprek over kunnen voeren. Ik denk dat dat eigenlijk dat, ja dat dat wel de kern was van het onderwijs wat ik gaf, wat wij gaven op die school.

Spreker 1

Ja oké en u gaf aan dat een aantal collega's dus voornamelijk, ja over de klassiekers, les gaven. En u deed dat dus een stuk minder. Wat voor werk kwamen u bij, in uw lessen aan bod bijvoorbeeld?

Spreker 2

Ja, dat is sowieso goed om te weten ik. Ik gaf les ook een hele grote school. We hadden een sectie van 17 docenten, dus de verschillende visies kom je dan altijd wel tegen. En dat was bij ons wel een verschil in het onderwijs wat wij gaven qua literatuur in havo bovenbouw en vwo bovenbouw. Havo bovenbouw was echt meer dat leerlinggerichte wat ik net omschrijf en VWO bovenbouw was toch ook meer nog echt inderdaad, uitgebreide literatuurgeschiedenis waar dat soort boeken dat ik meer langskomen, dus die collega's waar ik over had die zaten ook meer VWO bovenbouw, waar ze dat soort dingen deden.

Spreker 1

Oh oke.

Spreker 2

Wat voor boeken kwamen langs, nou een van mijn beste educatieve middelen die ik zelf had op het vlak van literatuuronderwijs was een hele grote tas met boeken die ik in tweedehandswinkels bij elkaar had verzameld voor allemaal, 50 cent per stuk, of iets in die richting. En aan het begin van het jaar of als ze hun eerste boek uit gaan zoeken dan ging ik daar altijd uit, uitdelen en dan vroeg ik gewoon allemaal wat van welke films kijk je graag, dingen vind je leuk en dan op basis daarvan gaf ik ze een boek. Wat was altijd populair. Jongens die niet van lezen houden, Tim Krabbé, want dat zijn dunne boeken waarin iets anders gebeurt, dus dat is iets wat ja, waar ze mee op gang kwamen. Als ze al wat dikkere boeken aankonden, dan wilde ik ze ook wel eens iets van, eerste boek in havo 4 dan, van Simone van der Vlugt weet je wel, dat zijn literaire thrillers? En ook bijvoorbeeld *Hex*, wat natuurlijk gewoon een griezelboek is, om 't zo te zeggen. Maar dat waren dan de leerlingen die niet bang waren voor een dik boek om het

zo te zeggen, die die daar wel toe te bewegen waren. Dus dat gaf ik vaak dat ja, die jongens zaten vaak dat soort boeken te lezen. Was vaak wat, ik gaf meiden heel veel als eerste boek Kluun, *Komt een vrouw bij de dokter*, is een hele fijne om heen te komen, want het is zielig en er gebeurt van alles en is heel emotioneel, want dat dat, dat raakt ze dan heel erg. Ook Ernest van de Kwast *Mama Tandoori*, omdat dat uit korte verhaaltjes bestaat. Dus dat was ook vaak fijn voor leerlingen om op die manier doorheen te komen. En dat waren dan wat zeggen, veel boeken waar ik dan dus mee begon, om ze dan maar in te krijgen om het zo te zeggen dus ja, niet te dik, spannend, echt echt van die instapliteratuur. En ja, later mochten ze ook vooral heel veel zelf kiezen. Meiden adviseer dit dan ook heel veel boeken van Renate Dorrestein, dus, omdat er natuurlijk ook dan zei ik: hield je vroeger van Carry Slee? Ja, dat vond ze leuk en ga dan maar Renate Dorrestein lezen. Dat zit wel een beetje in dezelfde hoek qua qua ontwikkeling, om het zo te zeggen, dus die raadde ik ook vaak aan. Ja, ik denk dat dat wel mijn favoriete boeken waren om om, ja om ze erin te krijgen om het zo te zeggen, en hoe verder ze hem komen. En dan hebben ze zelf ook al wat dingen gelezen, dan kan je vragen: nou vind je dat leuk, of vind je dat minder leuk? En dan kan je echt specifiek gaan adviseren en dan, ja gaat het dus niet meer zo in de grote groepen van doe ik dat boek of die schrijver maar begin daar maar eens mee.

Spreker 1

Ja oke, heel erg duidelijk, dank je wel voor dat antwoord. En wat zou u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs noemen wat u geeft?

Spreker 2

Nou, ik denk dat het er twee zijn. En, ik denk wel dat ik het belangrijkste vind om om de, de ja smaakontwikkeling in combinatie met zelfinzicht om het zo te zeggen, dus wel echt dat dat dat nou ja, op zichzelf in het leerlinggerichte perspectief om het zo te zeggen. Ik denk wel dat dat het belangrijkste vind, omdat het voor mijn gevoel daarmee begint. Als je dat niet met ze bereikt, dan dan ben je ze gewoon. Ja trucjes aan het aanleren waarvan ze later denken; het heeft geen betekenis voor mij, ik doe er niks meer mee. Dus ik denk dat het belangrijkste vind, maar ook het het ja, het analytisch vermogen en het het het, weet je, je hebt die niveaus natuurlijk in de, in de leesontwikkeling van Lezen voor de lijst, dat zeg je, en die leerling daarin echt verder krijgen dat ze meer gaan zien in een boek, meer van gaan begrijpen, tot het inzicht gekomen dat een schrijver bewust dingen doet en dat een verhaal niet gewoon gebeurt. Weet je, dat is dus dat, ja, dat inzicht in boeken zeg maar. Ik denk dat dat het belangrijkste, vond ik inderdaad die smaakontwikkeling en dat dat literatuur gewoon iets gaat betekenen. Maar daarbij wordt voor mij ook wel een heel insteek dat dat inzicht in boeken en dat ze er echt meer in gaan zien en meer van gaan snappen en dat ook kunnen verwoorden. Ik denk dat dat voor mij wel dat de twee belangrijkste dingen zijn waar ik mee bezig was met leerlingen.

Spreker 1

Ja oké, dus eigenlijk eigen smaakontwikkeling en vervolgens het inzicht in literatuur, van hoe lees je een boek en wat doe je ermee.

Spreker 2

Ja en en smaakontwikkeling, vooral ook in het kader van, van dat literatuur iets voor jou betekent.

Spreker 1

Ja oké, dus ook de diepere betekenis.

Spreker 2

Dus niet alleen maar van: ik vond het leuk, maar ook dit raakt mij en en hierdoor ging ik nadenken over hoe ik zelf zulk soort dingen eigenlijk doe en dus dat dat ja. Dat is, dat is, dat is. De wat, dat is, ja dat het aansluit dat het, dat het hen tot denken aanzet. Ik denk dat eigenlijk inderdaad, ja.

Spreker 1

Oké ja en wat zou u dan de belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor de leerlingen noemen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Nou, ik denk dat de de reflectieve en analytische vaardigheden, dus dat ze inderdaad leren van, aan de hand van zo'n boek ook in dat op zichzelf of anderen of situaties te reflecteren en dat ze leren zorgvuldig en precies te lezen, daardoor dingen in een boek te zien die je niet ziet als je gewoon la, la, la erdoorheen gaat. Dus ja, dat zeg ik, kennis is een stukje van, je kent de begrippen. Dat is een handig hulpmiddel om het zo te zeggen, maar vooral die vaardigheden, van het reflecterende als het analytische en vanuit analytisch kom je dan ook bij bij kritische mening over kunnen geven en zo. Dus dat bouwt dan ook weer voor daar natuurlijk andere dingen die je handig zijn. Ja, maar ik denk ja ik, maar ik denk dat dat het belangrijkste is wat, wat de leerlingen ervan meekregen.

Spreker 1

Ja oke heel erg duidelijk, dankuwel. En er wordt ook wel veel geschreven in de literatuur over het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook nog bij, of is dat nu ook minder misschien omdat u niet meer lesgeeft?

Spreker 2

Nou, ik probeer wel dingen bij te houden. Ja ja, zeker.

Spreker 1

Doet u dat nu ook nog?

Spreker 2

Dat blijft nog vaak, ook al doe ik nu iets anders.

Spreker 1

Oké oké, dus houdt het ook nu nog steeds wel bij.

Spreker 2

Ik probeer 't wel. Ja, ja.

Spreker 1

Oké ja, want de volgende vragen, die gaan eigenlijk, ja over de invulling van het literatuuronderwijs en dat is een beetje gebaseerd op de literatuur die verschenen is over het literatuuronderwijs. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat de leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur.

Spreker 2

Oh, dat is interessant. Nou ja, laat zeggen, ik zie wel het belang van de vaardigheid, maar ik zie ook hoe vol het programma is en dat als je dit gaat doen dat er dan iets anders moet sneuvelen. En dan weet ik het niet of ik het daar belangrijk genoeg voor vind. En daarin zie ik dan toch wel het verschil dat je op VWO, heb je een jaar meer dan op de havo. Dus dat ik in die zin op VWO, op het VWO er dan meer ruimte voor zou zien dan in het havo-programma. Aan de andere kant merkte ik elk jaar, ik was pws begeleider in havo 5, en dat die kinderen echt met hun oren staan te klapperen op het moment je vertelt dat je onderzoek kan doen bij Nederlands, naar taal en naar literatuur, en dat dat, dat ze, dan stonden ze echt aan te kijken van: mens, waar heb je het over. Dus dus in die zin denk ik wel dat het een nuttige toevoeging kan zijn op, dat ze op die manier gewoon meer leren over van hoe dat werkt en hoe dat zit. Maar zeker op de havo denk ik dat het nou ja, maar een klein stukje zou kunnen zijn, omdat er ook al zoveel andere dingen moeten gebeuren en dat op VWO dan groter zou kunnen.

Spreker 1

Ja oké en stel dat het wel ,dat er wel ruimte voor is. Hoe zou u dat dan, denkt u, toepassen in uw lessen?

Spreker 2

Dat onderzoeksgericht werken bij literatuur?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ik denk dat je daar al heel snel in de projectstand zit. Dus dat je leerlingen, laat zeggen, je leert het ze terwijl ze het doen om het zo te zeggen. In havo, in havo 4 hadden we, hebben we ook een project over over gedichten waarbij ze tegelijkertijd steeds een stukje theorie krijgen over rijm, over soorten gedichten, over beeldspraak, terwijl ze ondertussen ook bezig zijn om in groepjes allemaal een gedicht te schrijven en daar samen een gedichtenbundeltje van te maken. Zoiets kan ik me voorstellen dat je dat ook dat onderzoeksgericht zou doen. Zo van oké, je gaat bezig met onderzoek doen naar literatuur en je krijgt steeds uitgelegd van hoe pak je je eerste stap aan, hoe pak je de volgende stap aan en daarna gaan ze daar dan meteen mee aan de slag en aan het einde ligt er dan als het goed is, een onderzoeksverslag of een presentatie. In VWO 5 hebben we zoiets maar dan vertaald, dus dan moeten ze een onderzoek doen naar een taalfenomeen wat we zelf mogelijk, ze mogen zelf bedenken wat, en uiteindelijk moeten ze daar dan goede onderzoeks-presentatie over geven. Nou ja, dus, ik kan me voorstellen dat je zoiets ook met literatuur zou kunnen doen.

Spreker 1

Oké. Oh, dat is wel heel leuk, dus bij jullie op school komt ook een stukje taalkunde eigenlijk erbij kijken.

Spreker 2

Ja, ja. Alleen in VWO 5 hé. Verder komt dat niet in te passen, maar wel havo 5 konden we het kwijt dat, ja.

Spreker 1

Oké oké en als u dan nadenkt over dat onderzoeksgericht literatuuronderwijs, zijn er dan ook teksten die u daarvoor heel geschikt zou vinden? Hebt u misschien een idee welke teksten daarvoor, ja gebruikt kunnen worden?

Spreker 2

Nou wat ik daarin heel mooi zou vinden als je leerlingen echt meer onderzoeksgericht, want als je onderzoeksgericht bezig gaat, dan ben je meer, zit je echt in de analytische hoek vaak, waar je wat je toch aan het aan het kijken bent. Ja, dat kan natuurlijk ook anders, je kan ook onderzoek doen naar leerling, hoe groepen een bepaald boek ervaren. Dat is natuurlijk ook literatuuronderzoek, maar ik gok toch veel, dat veel docenten dan toch in de analytische hoek gaan zitten als ze met een literatuuronderzoek bezig gaan. En wat, wat ik mooi zou vinden is als je zo'n moment aan zou grijpen om leerlingen na te laten denken over het verschil tussen een boek, als *Komt een vrouw bij de dokter* tegenover nu ja, iets van niveau 4 of 5 om het zo te zeggen. Want ze beginnen, laat zeggen echt nou ja, op de eerste, tweede en daardoor hebben ze ook nog helemaal geen idee van hoe die ontwikkeling eruitziet en waar ze uiteindelijk eigenlijk naar wat voor soort boeken ze toe kunnen werken om het zo te zeggen. En wat daar dan als verschil in zit en hoe anders dat is. Want ze hebben wel het plaatje zo van: oh literatuur is heel moeilijk, dus dat is hun vooroordeel, wat ze hebben over die niveau 4, 5, 6 boeken en dat snap ik op zich ook wel. Ik bedoel van hen zijn dat op dat moment het moeilijke boeken, maar dat is het enige oordeel wat ze hebben, en op het moment met zo'n onderzoeksproject zou je ook kunnen kijken van hé kan dit helpen om leerlingen daar nuancerend naar te laten kijken en te zien, van hé hier begin ik, maar daar kan je uiteindelijk naartoe gaan werken. Dus dat is wat mij nu als eerste te binnenschiet van waar het een mooi middel voor zou kunnen zijn.

Spreker 1

Oké en dit, dat zou dan ook opleveren voor de leerlingen dat ze dieper gaan nadenken over literatuur en de verschillende niveaus en dat ze dus zien hoe literatuur ook ja, moeilijker wordt eigenlijk.

Spreker 2

Ja nou wat het is, is dat als je kijkt naar de niveaus van Lezen voor de lijst. Ik weet even niet meer helemaal in mijn hoofd, maar ergens tussen niveau van niveau 3, 4 gaat de, gaan de kenmerken veel meer van dat je als leerling, of dat je als lezer je veel meer bewust wordt van de vorm. De eerste niveaus gaan heel erg op de inhoud van de eerste instantie spannend en dan kunnen ze dan reflecteren, de dus die zijn heel gericht op de inhoud en eigenlijk is die switch van inhoud naar nu ga je ook meer letten op de vorm. En dat is een hele moeilijke stap voor die leerlingen. Want zij denken gewoon niet heel erg vanuit de inhoud zo van: ik vond het een leuk boek of ik vond 't saai, of ik vond het spannend boek. En op een gegeven moment over spannend kan je dan wel met ze hebben, nou, waar komt het dan dat het spannend is en dan kunnen ze er wel vaak elementen van noemen weet je wel. Dus je kan wel dat soort stapjes maken naar naar de vorm, maar een boek waarderen omdat het mooi geschreven is. Ja ook zeker

op de havo zitten leerlingen je dan echt aan te kijken van: mens, waar heb je het over. Dat is echt dat, dat staat zo ver bij hen vanaf dat, dat ja dat literatuur dat dat die hogere literatuur dat ik heel veel gehad op de vorm en de originaliteit daarin en de experimenten die daar worden, dat is echt dat staat heel ver van hem, van hen af. En dat is een hele moeilijke stap om hen te kunnen laten maken, omdat je ook echt leeservaring voor nodig hebt. Dus, dus die, die tegenstelling die je dus vaak ziet bij leerlingen van oké, beter gaan reflecteren op de inhoud, dat lukt heel vaak wel, maar die stappen gaan maken naar iets kan ook mooi zijn, omdat het mooi geschreven is, omdat het ja dat dat vinden ze heel ingewikkeld.

Spreker 1

Ja oké, dank u wel. En als we dan kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus niet specifiek alleen uw lessen, maar eigenlijk gewoon alles wat gegeven wordt, wat zou u dan het belangrijkste doel van literatuuronderwijs noemen?

Spreker 2

Bedoel je dat, laat zeggen, op mijn school of gewoon in Nederland?

Spreker 1

Nederland gewoon algemeen, ja, in Nederland.

Spreker 2

Oké. In Nederland in het algemeen wat ik het belangrijkste doel vind van literatuuronderwijs. Ja dan denk ik dat nou, dan denk ik dat nog steeds gewoon die kennismaking en een leerlingen die, die brug over helpen naar volwassenen boeken die over andere zaken gaan, op andere manier zijn geschreven en wij ze ook op andere dingen moet letten als je ze aan het lezen bent. Dus dat ze daar gewoon een beeld van krijgen en een eerste idee over wat ze leuk vinden, of niet. Want ja, als ze net zeggen zelf in eerste boek moet er ook weer staan voor de boekenkast, dan denken ze nou, die kaft is mooi rood, laat ik die nemen ja, en als je nooit verder komt dan dat, dan gaat literatuur nooit wat voor je doen of voor je betekenen, dus dus ze kennis laten maken met die wereld van literatuur. En wat er in te bieden is en en wat wat welk stukje voor hen leuk en interessant is. Ik denk dat ik dat toch wel echt het belangrijkste vind, want zolang je dat niet doet, kan je ze alle mogelijke analytische vaardigheden, canon kennis aanleren, maar dan wordt het nooit meer dan ja, die kennis, dan zullen ze er niks mee kunnen doen.

Spreker 1

Oké en en dat wilt u dus ook inderdaad bereiken op de manier van hè, de eerste boeken die draagt u eigenlijk aan, omdat u met ze in gesprek gaat en gaat kijken wat zou aansluiten en daarna gaan ze met zelf ontdekken.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, dankjewel. Nou, we hebben nu een soort boeken natuurlijk, want gedrukt boek wordt voornamelijk gebruikt in het onderwijs. Vindt u dat er ook aandacht besteed moet worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja in de zin van, dat is ook gewoon een vorm. Dus daar kan je ook dingen mee doen en, dus dat dat dat in die zin heeft dat zeker gewoon een plek, want het is ook gewoon een vorm van literatuur. Aan de andere kant is dat een vorm die leerlingen eerder zelf ook al zullen kennen, in aanraking misschien mee zullen komen wat ik net zei, juist omdat ik het zo belangrijk vind om ze kennis te laten maken met dat waar ze niet zelf zo makkelijk doorheen zullen komen, vind ik dat een minder belangrijke vorm. Dat ik denk, ja, weet je, film en dergelijke en en dat soort zaken daar zijn ze zelf ook al meer bekend mee. Komen ze zelf meer tegen, dat ja, dus dat is, ja, het kan, maar het zou voor mij niet de prioriteit hebben.

Spreker 1

Nee, want de prioriteit ligt toch wel echt op het, ja, de leerlingen aan het lezen krijgen.

Spreker 2

Ja ook met met alle ontleding die er gewoon is, waarvan we weten dat het bestaat dat het dat leerlingen aan het lezen krijgen, gewoon ja een steeds grotere uitdaging is om het zo te zeggen. Steek ik daar dan toch liever mijn tijd, energie in. Wij hebben ook, toen ik begon op het Minkema, in mijn eerste jaar, hadden we ook een project waarin we begonnen met het eerste boek was, dan lazen we in havo 5 ook een boek dat ook verfilmd was, dus dan lazen ze en het boek, en ze keken in de film. Ja ik vond, ik vond de meerwaarde van ook de film tonen vrij minimaal, omdat het leerlingen niet motiveerde om het boek te gaan lezen. De motivatie om boek te gaan lezen dan eerder vanaf. Dus dat dat is ook wel een beetje doordat ik van dat project zoiets had van hmm, ik weet niet of dat nou het grootste succes van zijn, op gegeven moment ook mee gestopt. Dat kleurt mijn ervaring hier natuurlijk, of mijn mening hierover, natuurlijk ook wel een beetje.

Spreker 1

Ja, dat kan ik me voorstellen, oké, maar nou ja, stel dat u het wel in uw lessen zou toepassen. Op welke manier zou u dat dan doen?

Spreker 2

Bedoel je audiovisuele vormen van literatuur?

Spreker 1

Ja of auditieve versies, dat kan ook.

Spreker 2

Nou, laat zeggen gesproken boeken die, die adviseerde ik sowieso altijd aan de dyslectische leerlingen, want daar hadden we ook een aantal van liggen in de mediatheek. Zoals die dan hadden van ik kom er echt helemaal niet doorheen. Nou oké, weet je, dan, ga dan vooral zo eentje lenen. Maar als je het dan gewoon hebt over echt andere vormen, dus kunstenaars die 't echt specifiek op die manier gemaakt hebben, ja. Ik denk in die zin hetzelfde zoals we ook met de boeken ingaan en met elkaar over in gesprek gaan, samen kijken van, wat doet het voor jou? Hoe zit het nu in elkaar? Waar komt het door? Dus in die zin denk ik dat de verwerking daarin niet heel anders zou zijn dan hoe met de boeken bezig zouden gaan, want we hebben ook de verwerkingsopdrachten en deels op schrift en deels in de vorm van gesprekken.

Per boek hebben daar dan een andere selectie uit. En ja in plaats van een van de boeken zou je ook een ronde kunnen kiezen van oké, we gaan nu geen boek lezen maar je kiest nu zo'n audiovisuele vorm en daar horen dan ook weer of deze keuze opdrachten of deze gesprekken voeren bij die we dan als afronding hebben. Dus ik denk dat dat vrij op dezelfde manier zou kunnen gaan.

Spreker 1

Ja oké en zou u dan dus ook voornamelijk, stel dat u dit dus zou doen, hè, voornamelijk films ook laten zien en het gedrukte boek meer op de achtergrond laten of zou u allebei aan bod laten komen?

Spreker 2

Nou, kijk, als het echt, laat zeggen, als het echt om een boekverfilming gaat, dan zou ik allebei de vormen aan boord, aan bod laten komen om leerlingen ook duidelijk te maken van dat er dus twee versies van hetzelfde verhaal zijn. Want leerlingen leven in de absolute overtuiging dat de boekverfilming hetzelfde is als het boek. Ik heb echt in een mondeling gezeten, waar leerlingen met overtuiging de film zaten na te vertellen en dan liep de film totaal anders af dan het boek en hadden ze dat straal niet in de gaten dat ze gewoon totaal iets anders zaten te vertellen dan waar het boek over ging. Dus dat is ook iets wat voor leerlingen gewoon echt een totaal nieuw feit is, dat een boekverfilming niet exact het boek is, maar dat een, een regisseur daar weer keuzes in maakt in hoe een boek verfilmd wordt. Dus ja, die zou ik absoluut samen behandelen, om dat ook aan hen duidelijk te maken.

Spreker 1

Ja ja nou dat dat snap ik heel goed. En weet u misschien zo ja, kunt u een paar teksten bedenken die u hiervoor eventueel zou inzetten?

Spreker 2

Als je met zulke boekverfilmingen zou zou werken. Nou degene die wij op school hadden, wij hadden dan, laat zeggen, je hebt een Amerikaanse verfilming van *Het gouden ei*. Dat is eentje die wij toen gebruikten, omdat het fijne daarvan is. Leerlingen zijn wat ik al zei, als we eenmaal de film gaan kijken, zijn ze niet meer heel gemotiveerd voor het boek. En dan stelt het fijn om daar een wat kortere tekst voor te hebben en die film loopt ook echt anders. Daar gaan ze niet dood aan het einde, dus dat is ook een heel mooi contrast wat je daar dan in hebt, dus die heb ik wel eens gebruikt en ehm, *De passievrucht* heb ik ook wel eens gebruikt. Maar die aar, dus dat die moeizamer ging, omdat ze dan naast de film nog heel dik boek vinden leerlingen dat dan, nog moeten gaan lezen? En dan ja, dan is dat lastiger om dat goed met elkaar geïntegreerd te krijgen. Als ik dat nu zou doen, zou ik dan naast een verfilming eerder met fragmenten uit zijn boek gaan werken. Zou ik zeggen oké, lees dit stuk en dan gaan we kijken hoe dat nu in de film is gedaan. Zou ik selectiever in zijn in plaats van hele film, hele boek, omdat je dat gewoon bijna niet van de grond dus. Dat is de twee waar ik ervaring mee hebt. Ik weet dat collega's ook wel, *Het diner* deden, want daar is ook een verfilming van. Het is ook praktisch ingegeven. We hadden een klassenset van *De passievrucht*, we hadden klassenset van *Het diner* dus, dat stuurt dan ook de keuze die je daarin maakt. Maar verder moet ik zeggen dat ik niet heel erg op de hoogte ben. In mondelingen heb ik dus wel ook gehoord, die ken ik zelf niet, maar dat de verfilming van *De tweeling* dat daar ook het einde heel anders is, omdat ze daar al mooi samen in een park liggen of zo, waarin ze samen, die leerlingen te begrijpen. Ik dacht dat is niet het boek dat je beetje te beschrijven, dus dit moet de film zijn. Dus dat zou ook nog een interessante kunnen zijn. Ook omdat er is best wel een grote groep

leerlingen die de Tweede Wereldoorlog echt een heel interessant onderwerp vindt. Dus dat is ook wel ja, en ook een groep die het opgegeven neus uitkomt, dus je moet er ook wel een beetje gedoseerd inzetten, maar ja, boeken dingen over de Tweede Wereldoorlog spreekt best wel een grote groep leerlingen vaak wel aan. Dat vinden ze echt wel een interessante periode om meer over te lezen en te horen, dus dat is zo, dat is even het eerste wat er allemaal opkomt.

Spreker 1

Ja oké en wat zou u dan ook de belangrijkste opbrengst noemen van dit soort onderwijs als u dat zou geven?

Spreker 2

Nou, ik denk, dus dat wij deden het, dus dat zegt hoe we deden op school was, dus als eerste boek in havo 4 als een soort gevoel van motivatie op wekken voor literatuur. Ik zou het nu dus veel meer inzetten op dat punt wat ik eerder noemde van bijvoorbeeld bewustmaking van dat in kunst, zo'n schrijver of regisseur dus keuzes maken. En dat dat dus inderdaad dat dat een een bewust proces is, dat een verhaal niet gewoon zomaar ontstaat. Want ja, dat romantische beeld leeft ook heel erg onder leerlingen, een schrijver gaat zitten en het verhaal schrijft zich gewoon. Weet je dat dat dat daar over nagedacht en geschraapt en gepland zijn wordt, dat belandt ook bij heel veel niet. Dus ja, dus ik denk dat ik het daarvoor zou gebruiken van kijk, hé, kijk naar die verschillen. De auteur kiest hiervoor, maar de regisseur kiest daarvoor. Waarom zou dat zijn? Wat heeft dat voor effect. Dus die die keuzes en die verschillen. Ik denk dat dat ik het daar echt voor zou gebruiken, om de leerling bewust te maken van de maker achter het verhaal en en hoe die op dingen ingrijpt.

Spreker 1

Ja oké. Ja dan is er een het laatste onderdeel waar ik wat vragen over heb. Bent u bekend, bekend met LitLab?

Spreker 2

Daar deden wij ook dingen van. Ja.

Spreker 1

Ja oké dus oké ja, want dat was inderdaad de vervolgvraag, hoe zou u dat inzetten in uw literatuurlessen?

Spreker 2

Het laatste jaar, vorig jaar hebben wij daar, laat zeggen, op VWO werden allemaal dingen mee gedaan, maar dat, laat zeggen dat wij net zo een beetje geïntroduceerd op het moment dat ik er niet meer heel veel lessen gaf. Dus ik, ik weet dat bij LitLab dat in VWO een aantal grotere projecten van LitLab werden gedaan volgens mij van die onderzoeksproeven zijn dat volgens mij die er stonden. Afgelopen jaren hadden we voor op de havo, we hadden daar wel eigenlijk bijna alleen maar schriftelijke opdrachten en we wilden daar ook meer, dus die die gespreksvormen gaan introduceren en we hadden dus twee keer een gespreksvorm en voor één keer hadden we toen die, ik weet even niet hoe het heet, maar op LitLab heb je dan van die kaartjes, weet je wel, die ken je van het boek en dan kan je kaartjes aan gaan klikken en dan komen er allemaal vragen waar leerlingen over aan over na kunnen gaan werken, over na kunnen

gaan denken dat ik, dus en die hadden we gebruikt, omdat we toen als klas *De passievrucht* hadden gelezen en daar is er ook eentje van. Dus die hadden we toen in de klas gebruikt. Dat viel nog niet mee, moest ik zeggen, omdat leerlingen, ja ze aan het praten krijgen over literatuur, dat is soms best ingewikkeld. Dus dan was er zo'n vraag van wat vind je van dit en dan zeiden ze allemaal, nou stom, oké volgende vraag. Weet je wel, dus ja, dus daar hadden we wel, ja, dat, dat was een eerste ronde en ik weet dat nu voor dit jaar hebben ze wel wat meer op zitten fine tunen van hoe introduceren we daar verschil stukjes daarvan en dan kunnen we ze daar nog wat beter in begeleiden. Maar op zich ja, dus dat die die die kaartjes bij boeken, dat was best wel een fijn middel, omdat nou ja, wij hadden veel verschillende klassensets of ook verschillende van die boekkaartjes dus nou, dan kon je mooi ook over de verschillende klassen heen gebruiken, zonder dat er overal allemaal precies hetzelfde is. Dus dat is een van de dingen we gebruiken. En die meer onderzoeksdingen, die hebben, ja ik heb het een keer in VWO 5 gedaan. Volgens mij deden we het voor het eerst, maar toen waren we zelf als docenten er ook gewoon nog in aan zoeken, dus dat was ook niet heel goed gegaan. Maar het is later die jaren wel doorgezet, dus volgens mij werd er daar wel gebruikt. Ja, de leerling moest dan zelf een stuk van LitLab gebruiken om dan uiteindelijk te verwerken ook, of in een verslag of in een gesprek. Wat ze dan over het boek moesten hebben in de klas met een groepje volgens mij was het zoiets.

Spreker 1

Ja oké en u noemde net al *De passievrucht* die jullie hiervoor dus hebben gebruikt, mede omdat er dus een klassenset van aanwezig is. Maar u geeft ook aan dat u graag wilt dat leerlingen dan in gesprek gaan over literatuur. Zijn er nog andere teksten waar u eraan denkt, waar u aan denkt die nu hier echt geschikt voor zouden zijn?

Spreker 2

Nee, ik heb zo niet meteen een titel, maar wat ik wel, maar elk jaar kochten we een nieuwe klassenset en zorgen we altijd voor dat dat echt een modern boek was, omdat je wel merkt, laat zeggen, de de huidige leerling die in de bovenbouw zitten alles voor 2000 is voor hen echt superoud om het zo te zeggen, ja. Dat weet ik nog dat ik daar met een leerling even een gesprekje over had. Hij had de klassikale opdracht, moet ik even individueel over je boek praten en die had toen over boeken van vroeger en toen zei ik, wat vond je vroeger nou? Ja uit 1990 of zo of eerder. Dacht ik, oké, nou dat is goed om te weten dat dit het beeld van vroeger is, ja. Maar nee en en qua qua qua taalgebruik en en dingen die erin zitten. Ik las in havo 5 als klassikaal boek heel graag wel een klassikaal boek per jaar, *De aanslag*, nou, daar zitten echt al heel veel woorden in die je aan leerlingen uit moet leggen en ook gewoon de de de de context van hoe dingen werken in die tijd, dat ja dat *De aanslag* voelt voor hen als een heel oud boek. En dus ja dus, wat zou ik ervoor gebruiken? Ja, ik zou vooral toch ook veel de moderne teksten ervoor inzetten, ook omdat dat kan helpen voor docenten, want er verschijnt zoveel dat je daar dan als docent ook zelf sturing hebt van oh, wacht even, die staat er nu niet bij laat ik eens even kijken of dat een fijn boek is. En dat dat nou, ja stuurt je nog je een cursus, een beetje van de moderne werk moet lezen.

Spreker 1

Ja ja oke en wat zou u dan de opbrengst vinden van LitLab als dat ingezet wordt in het onderwijs?

Spreker 2

Ja, de opbrengst van LitLab is daar eigenlijk dat je, je krijgt materialen aangereikt waarmee je met je leerlingen inderdaad, ja of het gesprek kan voeren of inderdaad onderzoeksvaardigheden kan doen. Kijk, ik maak nu methodes en het nadeel van een methode is dat er in een methode een soort van een gedachte en een weg is, van op deze manier kan je doorheen en je kan natuurlijk wat dingen overslaan, maar je kan dan minder, maar je kan er niet dingen aan toevoegen of minder maar, mijn eigen draai aan geven, want in het boek staat dan, dit is vraag a, b, c en je kan dan minder makkelijk zeggen als docent van oh, in plaats van a doen we even dit en we doen eerst c en dan b. Want dan raken leerlingen helemaal in de war, want die willen gewoon 't boek volgen en zo. Dus lesmethodes zijn fijn, maar ze zijn ook vrij rigide en het fijne van iets als LitLab is dat je daarmee gewoon zelf als docent in kan grasduinen en dan maak je het zelf nog even een A4'tje bij, met dat dan het precieze stappenplan is wat ze moeten doen, en dan hebben ze het A4'tje en ze hebben LitLab en dan komen ze er doorheen om het zo te zeggen. Dus het het voordeel van LitLab is dat het dingen aanreikt, maar doordat het online is, dat het ook flexibeler is en dat je daar als docent net wat meer je eigen draai aan kan geven van wat je wanneer gebruikt en in welke volgorde en dat soort dingen. Dus at is altijd wat ik het fijne vond aan ja, dat soort sites waar gewoon algemeen lesmateriaal op staat en wij dan gewoon zelf als docent gaan kijken wat past bij onze leerlingen en hoe wij dingen doen.

Spreker 1

Oké en wat zou dat dan ook voor leerlingen opleveren?

Spreker 2

Nou ja, het voordeel van LitLab tegenover wat er in de methode staat, is dat het gewoon veel meer inderdaad, ook wat je, eigenlijk twee dingen noemt. De onderzoeksvaardigheden zitten daar veel meer in, want dat zit in de huidige methode is gewoon nog veel minder, of eigenlijk soms helemaal niet. En ook inderdaad de gespreksvormen. Want het fijne van LitLab is ook dat met al die spreekkaartjes, die horen echt gewoon bij een boek, en in de methode is het dan toch vaak meer, zijn algemene vragen die je bij elk boek kan stellen. Ja, dat ja, dat heeft dan niet heel veel diepgang en precisie. Dus dat LitLab echt dat zeggen leerlingen, helpt om het gesprek aangaan waar dat ook echt afgepast is op het boek wat ze hebben gelezen. Dat is ook heel fijn, want daardoor wordt het een veel zinniger gesprek dan wanneer je alleen maar van dat soort algemene vragen hebt.

Spreker 1

Oké, dat is heel duidelijk. Dank u wel. Ja, dit waren de onderwerpen die ik aan u wilde voorleggen. Zijn er misschien nog dingen die u wilt vragen of wil bespreken?

Spreker 2

Tja, laat zeggen, in je vragenlijst kwam natuurlijk heel erg de tegenstelling terug voor de leerlinggerichte versus de meer analytische aanpakken om het zo te zeggen, van vind je het belangrijk dat leerlingen iets leukers lezen? Vind je het belangrijk dat 't boek helemaal kan analyseren. En ik denk wel bij literatuur, kijk we weten allemaal dat er verschillende stromingen zijn en ze hebben allemaal een reden en een plek en een doelgroep om het zo te zeggen. Want de ene leerling vindt het superfijn als hij erover kan praten, over ooit las ik dit boek en *Hersenschimmen* is een boek waar leerlingen dan helemaal op losgaan van mijn oma is ook dement en die praat dan ook in de die hele persoonlijke beleving. De ene leerling vindt ja, die, die komt daar helemaal op los om het zo te zeggen en de andere, die vindt 't juist verschrikkelijk.

Die vindt het helemaal fijn om ja op op meer technische manier zo'n boek aan te kunnen pakken. Dus ja, ik denk vooral dat het belangrijk is dat dat binnen de literatuur, dat dat dat we ook die verschillende stromingen, nou ja kunnen respecteren. Op op de school waar ik werkte, vond ik ook dat in het programma's die ik op de havo had, we hadden dat we een mooi evenwicht tussen die twee dingen hadden. Dus dat we zorgen dat en de leerling vanuit die persoonlijke beleving ze smaken ontwikkelen, dingen erover kon vertellen, maar ook dat hij kreeg aangereikt van hoe kijk je dan naar zo'n boek? Hoe analyseer je het nou? En ik denk dat dat eigenlijk voor veel leerlingen het mooiste is dat je dat je, ja in combinatie van al dat soort zaken gewoon mee krijgt en op al die manieren hoe je met literatuur om kan gaan.

Spreker 1

Ja, ja klopt. Het gaat inderdaad ook over die benadering en die zijn dus ten eerste gebaseerd op Tanja Jansen van 1998. Maar dat is al veel langer geleden, dus daar hebben Schrijvers en anderen, die hebben daar ja, de analytische en de persoonlijke benadering van gemaakt. En dat is inderdaad waar ik vooral naar kijk van goh, hoe vullen docenten hun literatuuronderwijs in en hoe denken zij over bepaalde dingen, ook die in de vakliteratuur naar voren komen? Omdat ik eigenlijk in beeld wil brengen wat docenten Nederlands eigenlijk doen, want er wordt heel veel onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld LitLab en we moeten dit doen en we moeten dat doen. Maar ja, als we niet weten of docenten Nederlands daarop zitten te wachten, dan denk ik wel dat die brug eigenlijk een beetje ontbreekt en het is inderdaad zo dat er geen zwart wit antwoord is op deze benadering is beter, want elke docent doet het anders en dat maakt Nederlands, denk ik ook een heel erg leuk en veelzijdig vak. Maar ja, ik kan me ook inderdaad voorstellen wat u zegt, hè, dat het voor leerlingen natuurlijk ook belangrijk is, omdat de ene leerling het ene fijner vindt dan het andere. Dat is wel een waardevolle opmerking inderdaad.

Spreker 2

Ja ja. Ik denk dat je grofweg kan zeggen dat op havo er waarschijnlijk meer naar de persoonlijke benadering wordt gewerkt en op VWO meer vanuit analytische. En dat heeft ook deels te maken met hoeveel tijd je hebt voor zaken, want op VWO heb je veel meer tijd voor literatuurgeschiedenis en literatuurgeschiedenis vraagt ook veel meer die analytische benadering. Als je naar oude werken gaat kijken, dus dat dat ook, jawel. Ja, dus laat zeggen, wat wat ik doe als docent hangt dus heel erg af wat ik nu vooral heb zitten te vertellen gaat 't vooral om havo 4 en 5, omdat ik daar heel veel doe. Als ik meer op VWO heb lesgegeven, op dezelfde school, had ik echt wel een aantal andere antwoorden gegeven, omdat daar dus ook veel meer, inderdaad met analytische en onderzoekmatig gewerkt werd.

Spreker 1

Ja ja nee, dat kan ik me heel goed voorstellen.

Spreker 2

Oké, nou verder heb ik er niks meer over te zeggen. Succes met je onderzoek.

Spreker 1

Oké ja heel erg bedankt en ook heel erg bedankt voor uw tijd.

Interview 5

Spreker 1

Ja nou, dan wil ik u natuurlijk ja heel graag bedanken dat u tijd wilt maken voor mijn, voor dit interview. Ik probeer namelijk met mijn onderzoek inzicht te krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. Mijn inschatting is dat het ongeveer 45 minuten zal duren, maar dat ligt een beetje aan uw antwoorden natuurlijk. Het kan iets langer of iets korter zijn. Er gaan vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs en ik zou graag willen weten hoe u dingen in uw les naar voren laat komen, wat uw ideeën zijn over bepaalde stellingen. Want u had via de mail laten weten dat u op dit moment geen les meer geeft?

Spreker 2

Nee ik ben met pensioen en er uitgegoid.

Spreker 1

Oh er uitgegoid zelfs.

Spreker 2

Ja, ik was te oud.

Spreker 1

Oké, en hoe lang geeft u al geen les meer?

Spreker 2

Twee jaar.

Spreker 1

Oh oke dus eigenlijk ja, best wel recent nog les gegeven.

Spreker 2

Ja en ik word ja nu en dan nog uitgenodigd voor een lesje, maar incidenteel, hè. Dat, dat was ook mijn twijfel van de het een beetje op een noem ik dat op een soort breekpunt. Ik merk dat ik er snel veel van vergeet enerzijds en anderzijds. Ja, ik heb 't mijn hele leven gedaan, dus het.

Spreker 1

Nou, ik denk op zich dat de vragen best wel ja, te beantwoorden zijn voor u en mocht het niet zo zijn, ja, dan hoor ik het natuurlijk graag. Want hoeveel jaar heeft u in totaal lesgegeven?

Spreker 2

Ik heb 26 jaar lesgegeven aan het Gymnasium. En daar de, ik heb meer dan 40 jaar lesgegeven in totaal.

Spreker 1

In totaal meer dan 40 jaar en de laatste school was het Gymnasium.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oke en in welke leerjaren gaf u toen les in de laatste jaren zeg maar?

Spreker 2

Ik heb in een baan mijn werk afgebouwd, waardoor ik ben geëindigd met twee vierde klassen. Maar in principe heb ik alle, alle klassen gehad.

Spreker 1

Oke, ook zowel havo als VWO.

Spreker 2

Nee alleen gymnasium.

Spreker 1

Ohja, natuurlijk.

Spreker 2

Ja en, maar dat is 30 jaar geleden, mavo.

Spreker 1

Oké en havo is dat ook nog ergens voorbij gekomen?

Spreker 2

Nee, nee.

Spreker 1

Oke alleen gymnasium dus. Oké en in welke, of, heeft u ook in al die klassen lesgegeven over literatuur?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, dus dat is eigenlijk altijd wel aan bod gekomen.

Spreker 2

Literatuur is altijd onderdeel geweest van ons curriculum en ik zou bijna zeggen, belangrijkste deel.

Spreker 1

Oké, belangrijkste ook oké en.

Spreker 2

Kijk, gymnasium zijn wel slimme leerlingen en dat betekent bijvoorbeeld ze zijn heel mondig zijn vaak, niet allemaal. Ik stel een beetje zwart wit. Maar dat betekent dat we op gebied van spreekvaardigheid, ja wat moesten doen, maar dat hoefde nooit heel uitgebreid en op dezelfde wijze schrijfvaardigheid, terwijl cultuuroverdracht dat dat was veel meer iets wat aansluit, ja wat aansloot bij hun interesse.

Spreker 1

Oké oké ja. En hoe zou u uw literatuuronderwijs dan typeren?

Spreker 2

Waar kan ik uit kiezen?

Spreker 1

Nou, het is eigenlijk een heel erg, ja grote open vraag, dus ja, als u gewoon omschrijving kunt geven van hoe u uw literatuuronderwijs hebt ingevuld?

Spreker 2

Twee dingen. Wij vonden ik zeg nadrukkelijk wij, omdat het een programma was dat dat gewoon met elkaar deden als docenten. Wij, wij vonden dat leerlingen moesten beschikken over een eenvoudig zeg, een gereedschapkoffer, begrippenapparaat om te zien van wat heeft deze schrijver gedaan hè, van welke, van welke middelen maakt de schrijver gebruiken om zijn of haar verhaal te vertellen. Het is dus heel simpel van de dus een keuze voor een grammaticale tijd en hier ligt de nadruk meer op de handelingen of meer op de psychologie dat dat soort dingen dus. Dus enerzijds wilden ze dat analyse apparaat en begripapparaat aanreiken. En anderzijds vonden dat ze nog heel veel moesten lezen.

Spreker 1

Oké, dus het begrippenapparaat en zowel ja het leesplezier eigenlijk.

Spreker 2

Ja, maar leesplezier is een beetje een een wat misbruikte term, ze moesten gewoon lezen.

Spreker 1

Oké, er is eigenlijk meters maken, zoals we dat tegenwoordig noemen.

Spreker 2

Ja ja. Er zijn wel, en als en als bij leesplezier aanwezig is als het ontstaat een, dit is natuurlijk prima. Maar ja, de vergelijking binnen een school is altijd van de ja, de natuurkunde is ook niet altijd leuk. Je moet het gewoon weten.

Spreker 1

Ja ja, dat klopt.

Spreker 2

Dus die analyse, literatuuranalyse, begrippenapparaat dat, dat valt daaronder en anderzijds natuurlijk hebben we ontzettend ons best gedaan om te kijken van welk boek past bij welke leerling. Meestal kiezen ze het zelf. We hebben een heel uitgebreide bibliotheek opgezet. Ik denk dat we 300 dichtbundels hadden. Ja, ja, de de school heeft dat gesteund en dat is fijn. Er zijn ook scholen waar het heel, heel moeizaam gaat. Ben ik goed verstaanbaar, want meestal heb ik zo een zo een headset op?

Spreker 1

Oh ja, ik kan u goed verstaan. Ja ja, gaat goed, ja.

Spreker 2

Men zegt dat ik helderder klink.

Spreker 1

Oke, nee, ja, dit is voor mij duidelijk genoeg hoor.

Spreker 2

Prima.

Spreker 1

Ja, en u had het dus over dat leerlingen zelf boeken mogen uitzoeken, moet dat dan nog of wordt ook een deels door jullie bepaald wat ze mogen lezen?

Spreker 2

Tussenvorm, voor ons was Lezen voor de lijst, zo van kies van Lezen voor de lijst. Dat is niet helemaal actueel, maar wel bijna. Ja of leerlingen met iets komen waarvan wij denken van nou dat dat kan dan prima en anders niet. Ze komen wel eens met boeken aan. Ik overdrijf even de de biografie van Cruijff. De voetballer. Ja was echt een heel goed boek. Ik heb het met heel veel plezier gelezen. Ja ja, jammer, maar dat doen we niet. *De Vinci code* was heel populair, poosje. Ja, ik zeg altijd dat zijn eind van de week boeken voor als je moe bent.

Spreker 1

Ja, precies.

Spreker 2

Wij doen doe de de de Picasso's en.

Spreker 1

Oké en wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u hebt gegeven?

Spreker 2

Ja literatuur heeft veel, heel veel functies. Mag ik vragen welke richting je bent afgestudeerd?

Spreker 1

Hoe bedoelt u?

Spreker 2

Je hebt Nederlands gestudeerd.

Spreker 1

Ja, ik ben bezig met de educatieve master, dus ik word het echt specifiek opgeleid voor eerstegraads docent.

Spreker 2

Ja, maar hieraan voorafgaand heb je Nederlands gestudeerd?

Spreker 1

Ja, ik heb ook Nederlandse taal en cultuur hiervoor gedaan, ja.

Spreker 2

Oké en in mijn tijd kon je afstuderen in middeleeuwse letterkunde, letterkunde onder de renaissance, vroegmodern heet dat tegenwoordig?

Spreker 1

Ja, ik heb gekeken naar moderne letterkunde, omdat ik ben ingegaan op de Young Adult roman.

Spreker 2

Ja, oke, die vind ik ook leuk, trouwens. Mijn specialiteit is de Middeleeuwse literatuur. Dus, ik ben een medio Neerlandicus en nou, ja, goed, zo heeft iedereen zijn, zijn specialisaties en daarmee ook zijn voorkeuren. Wij hadden in onze sectie een docent taalkundige. Dus hebben we ook wel eens wat mee gedaan. Uit vriendelijkheid naar haar toe, maar vonden het nooit heel belangrijk. De nadruk lag eigenlijk altijd op de letterkunde.

Spreker 1

Ja, dat klopt.

Spreker 2

En letterkunde is in veel opzichten verrijkend voor mensen, voor jonge mensen, bijvoorbeeld als ik dan bij mijn eigen vak blijf. Je kunt alle geschiedenisboeken erop naslaan. Er zijn heel veel geschiedenisboeken over de Middeleeuwen. Maar alleen in de romans spreken ze tot je. Daar leer je, daar zie je hoe de mensen met elkaar omgaan, hoe ze elkaar aanspreken, hoe ze denken, wat voor hen belangrijk is. Dat, dat kom je alleen maar in literatuur tegen. Dat kom je niet in een geschiedenisboek tegen, dus als je wilt dat die geschiedenis tot bloei komt, dan moet je het daar terugvinden. Dat is dus ook de nou ja, goed, de omgangsvormen, de sociologie, de psychologie. Datzelfde geldt voor de Renaissance periode en als je al die dingen naast elkaar legt, dan zie je dat er een dat er wezenlijke verschillen zijn tussen alle andere tijdvakken. De literatuur helpt je om over je eigen tuinmuur heen te

kijken, en te ontdekken dat het elders heel anders eraan toe gaat. Zoals, als je naar de Duitsland gaat dan. En, dat is gewoon de grens over, dan, dan kom je al heel snel achter dat Duitsers veel, veel minder met bankpasjes doen dan wij en dat ze heel graag gewoon met contant geld betalen. Dat is dan iets heel kleins en als we nog verder van huis gaat, dan verandert het nog veel meer. Dus literatuur helpt je om erachter te komen dat alles waarvan jij denkt dat het normaal is, dat dat gedeeltelijk normaal is, dat dat alleen geldt voor jouw omgeving, maar dat het verderop anders en dat het daar, nou ja, anders is dan normaal. Dat is ook bedoel, onze samenleving is sterk mondiaal gericht, maar tegelijkertijd hebben we allemaal nog steeds ons kleine, kleine eigen huishouden waarvan wij denken dat iedereen dat op die manier doet.

Spreker 1

Ja precies.

Spreker 2

Heel simpele vraag is doet als, als je weer even in de Middeleeuwen leeft. Bedenk van oké, je leeft in de Middeleeuwen, je stapt je bed uit 's morgens, waar komt je voet terecht? Hoe woont iemand? Hoe woont iemand in die tijd? Heb je een pyjama aan of heb je gewoon je kleren aan of nou. De meeste simpele dingen, die kun je tot vraag maken. En literatuur helpt je erbij. Er zijn boeken met ongelofelijk spannende dingen en ik ben al te blij dat je dat gewoon vanuit huis in je stoel kunt lezen in plaats van dat je zelf de jungle in moet gaan om achter allerlei wilde dieren aan te gaan. Het heeft in die zin een beetje dezelfde functie als veel films, maar aan de films ligt er eigenlijk altijd een verhaal, een script. Het verhaal, dat is de, vormt de basis ervan. Dat is literatuur.

Spreker 1

Dat is heel duidelijk. Dank u wel. En ja, de volgende vraag valt dan misschien ook een beetje onder dit antwoord dat u net al gaf. Wat vindt u de belangrijkste leeropbrengst voor leerlingen die uw literatuuronderwijs hebben gevolgd?

Spreker 2

Dat als een boek lezen dat ze, met hun kennis over literaire analyse en en ja gewoon een cultureel rugzakje dat daar ook een verstandige manier naar kunnen kijken. Dat ze dus kunnen genieten van het verhaal, maar ze kunnen ook zien wat een auteur gedaan heeft, om dat verhaal zo tot stand te brengen.

Spreker 1

Ja oké, dank u wel en er wordt ook veel geschreven in de literatuur over het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook zelf bij, leest u dit nog?

Spreker 2

Momenteel niet meer, want naarmate ik ouder word, merk ik dat de, dat de oude discussies steeds terugkomen. Er worden erg veel geklaagd en gemopperd over dat er slecht gelezen wordt. Dit is misschien wel zo en wat ik op school zie, zag, dat is dat de kinderen binnenkomen met een grote, eigenlijk al een grote culturele rugzak. Ze hebben allemaal heel veel gelezen op basisschool en in de eerste en tweede klas gaat dat door. En dan houdt het op, valt een beetje samen met puberteit, maar dat is ook omdat ze gewoon zoveel moeten doen. Dat dat dat lezen vraagt ook een, soms een, een

beetje tijd, vrije tijd en rust, hè. Dus zijn kinderen die lezen weinig, maar die lezen wel wat in hun vakanties. Maar die puberteit is lastig, want er staat soms ook een een wat innerlijke rust, maar altijd komt het weer terug in die periode van wat zullen we zeggen, 14, 14, 18 misschien tot 20 ofzo. Ik denk dat ze het vaak te druk hebben. Het is zoveel wat hun aandacht vraagt, en een jongen zei ooit tegen mij van: vroeger had ik een leven en nu zit ik hier op het gymnasium. Want hij moest zoveel tijd besteden als een huiswerk in, nou goed Latijn, dat vroeg heel veel tijd en Grieks, toen moesten ze ook nog lezen.

Spreker 1

Ja, ja nee, dat begrijp ik inderdaad, dat is ook wat ik veel hoor van leerlingen inderdaad, ze hebben er ja de motivatie niet voor. En ook inderdaad geen tijd voor zoals ze het dan zelf inderdaad zeggen. Maar het is inderdaad wel uit onderzoeken gebleken dat vanaf 21 jaar de, toch wel weer, heel veel jongeren starten met lezen, dus het zou inderdaad goed kunnen dat ze dan wat meer ruimte daarvoor voelen en er wel voor kunnen gaan zitten.

Spreker 2

Ja, ik weet de recente cijfers niet. Een paar jaar geleden waren er in Nederland een 47 miljoen boeken op de markt gekomen. Nou, dat is bijna drie boeken per Nederlander, inclusief de alleroudsten en de allerjongsten, niet anders toch niet, niet heel onaardig. Zo'n aantal. De middengroep die die doet daar het meest natuurlijk, maar nog nooit, nog nooit zijn er zoveel boeken verschenen. En, ik heb een poosje geprobeerd om bij te houden wat er op de markt kwam, en ik had ervoor de onderbouwklassen las ik dus alle jeugdboeken, een jong adult boeken. En de, voor de bovenbouw alles wat literatuur heet. Nou was niet bij het houden. Ik ken Frits van Oostrom. En en, een docent, Smelters heet hij. Die hebben beiden meegedaan als jurylid voor de Ako Literatuurprijs, of één van die prijzen en dat bleek dat ze in een jaar 400 boeken moesten lezen. 400 is dus eigenlijk net iets meer dan één per dag. Dus, we hadden het dan over van, van van hoe deed je dat, dan zei van, ja, dat is echt, dat is aanpezen dat is, dat is echt werk.

Spreker 1

Ja, dat is inderdaad werk.

Spreker 2

Ja, maar dat is ook niet meer voor je plezier lezen en Frits zei van ja, ik vond het eervol om in die jurycommissie zo mee te doen en ik vond het ook verrijkend voor mezelf om al die boeken te lezen, maar het was ook wel een behoorlijke uitdaging en niet altijd leuk en gemakkelijk.

Spreker 1

Nee, dat, het klinkt als bijna onmogelijk, 400 boeken in een jaar.

Spreker 2

Het, mijn plan om dus te lezen wat we verschijnt, wat op dat moment verscheen. Nou dat dat mislukte ook, omdat er komen zoveel boeken op de markt.

Spreker 1

Ja, dat klopt, dat is niet te doen. Ja, en ik, ik probeer het zelf ook wel een beetje bij te houden. Maar goed, ik moet ook alle boeken nog die eerder gepubliceerd zijn lezen, omdat ik nog vrij jong ben, dus ik zie door de bomen het bos al niet eens meer.

Spreker 2

Nee, dat snap ik, dus dat plan moet je ook ogenblikkelijk verlaten. Kijk, *Kruistocht in spijkerbroek*, dat was, weet jij het wel, 15 jaar, een science fiction verhaal, daarvan zou ik zeggen van dat soort dingen. Dat dat, dat moet je gelezen hebben. Vroeger de klassiekers van de *Schateiland* en *Robinson* en dergelijke. Volgens mij als je zo 20 tot 30 boeken uitzoekt ben je een heel eind.

Spreker 1

Ja, dat is waar, als je inderdaad die basis maar hebt. Ja.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Ja, dat klopt. Ja, nou de volgende vragen, die gaan eigenlijk een beetje over dingen die in de literatuur geschreven zijn over het literatuuronderwijs en daar zou ik graag uw mening over willen horen. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ja, wij deden dat al.

Spreker 1

Oké, en op welke manier deden jullie dat?

Spreker 2

Nou, we lieten onze leerlingen bijzonder graag schrijven en zelf uitzoeken en dat varieert een beetje van klas tot klas. In het eerste leerjaar deden we het bijvoorbeeld in groepsopdrachtjes, maar dan ging het over simpele boeken als. Ik zit meteen even te kijken waar ze staan. Het laatste boek van wat ik weet is *Het Pummelhuis*.

Spreker 1

Oké, die ken ik niet.

Spreker 2

Dat zijn ook echt nog, ja, boeken voor, ik zou bijna zeggen op de verlengde basisscholen, zou zo 12, 13 jaar een beetje op die grens. Ja, daar lieten we ook dingen opzoeken met elkaar en vergelijken. Met name in de in de vierde klas deden we, lieten we vijf boeken lezen. Ieder leerjaar lezen leerlingen individueel vijf boeken, maar in de vijfde klas gingen we al wat meer naar groepsdingen toe, maar konden ze wacht even, ik heb het net opgezocht. Ik geef een paar voorbeelden. Zoek drie recensies in

kwaliteitskranten of in de Literom bij je boek. Bekijk wat de sterkte kant en de minpunten zijn van het boek, vorm je eigen mening, met welke kritiek ben je het eens, en waar kun je je absoluut niet in vinden. De andere opdracht is om kunstwerken te zoeken bij je boeken. Dat is niet een heel grote opdracht, maar je moet het wel allemaal, wel onderbouwen en de goede argumenten erbij zoeken. De andere opdracht is, maak een psychologisch profiel van de hoofdpersoon uit de boeken, of plaats het boek in het oeuvre van de auteur, dus ga je vergelijkend de literair, historische achtergrond zoeken. Nou, ik zou het nog eigenlijk.

Spreker 1

Oh, dat zijn hele duidelijke voorbeelden, dus dat houdt eigenlijk wel ja, belangrijke rol in jullie onderwijs, van waar dat, ja, onderzoeksgericht onderwijs zoveel naar voren kwam bij jullie?

Spreker 2

Ja leerlingen vinden dat veel plezierig. Sowieso de keuze van dan kun je een keer met iemand samenwerken of niet. Sowieso, nou, dat heb ik niet genoemd, maar het zijn ook keuzevragen hè. Dat zijn er negen. Wij noemden dat onze onze literaire snackautomaat. Zoals de Febo, ken je dat?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Al die, die die vakjes waar je een kroketje uit kunt halen of zo zo. Allebei dit onze vakjes. Maar het is ook eentje die verband legt met filosofie en dat vinden ze, eigenlijk vrij veel, vinden dat op die leeftijd heel interessant, nadenk over de wereld dus ja.

Spreker 1

Oké dus vooral echt omdat leerlingen het erg aansprak dat het zo'n rol had in jullie onderwijs.

Spreker 2

Ja en het is een aanloop naar de literaire opdracht in de zesde klas, waar waar ze in een groepje van drie een grotere opdracht doen met hele literatuur erbij. Bij de primair werken ook een secundaire literatuur erbij, aan de hand van de hoofdvragen, subvragen. Dus echt een literatuuronderzoek.

Spreker 1

Oké en die literaire onderzoeken in de zesde, dat mogen ze gewoon doen met hun, ja gekozen boek van lezen voor de lijst, of worden daar specifieke titels voor aangedragen?

Spreker 2

Wij hadden geloof veertien verschillende onderwerpen, thema 's. Met daarbij nog steeds drie primaire werken. Dus hij kon een opdracht kiezen en dat was ook om te zorgen dat het ja. Hoe noem ik dat gewoon eerlijk verdeeld was, gelijkwichtig, je krijgt natuurlijk een examencijfer voor, dus ja.

Spreker 1

Ja oké en wat leverde dit op voor leerlingen? Wat zagen jullie, ja, wat het met leerlingen deed of wat ze ervan leerden?

Spreker 2

Nou is, in de negatieve gevallen leerden ze niet veel meer dan dat ze absoluut niet konden plannen en veel eerder hadden moeten beginnen. Maar in in de, in de, in positieve zin. Vonden ze het eigenlijk altijd heel zinnig zo van, dat ze dit een beetje toch beschouwde als de kroon op hun literaire scholing. Het ligt ook een beetje aan hoe hoe cultureel kennis en onderbouwd in soms, soms hadden we klassen die, die daar heel goed in waren. Als je nu een klas hebt met uitsluitend bèta profielen is dat veel lastiger.

Spreker 1

Ja ja, dat snap ik ook inderdaad.

Spreker 2

Ja, ik heb er ooit een keer is door toeval heb ik zes jaar lang eenzelfde klas gehouden van de eerste naar de zesde. En ik mocht ze ook toespreken bij hun eindexamen, en dat was het eerste wat ik zei van een alfa docent en een klas met uitsluitend de bèta profielen. Ik zei, we hebben zes jaar met elkaar gestreden, maar volgens mij zijn we natuurlijk goed uitgekomen. Dat vonden ze zelf ook wel. Maar ze vonden zo'n onderzoek doen verrijkend. Ze hadden niet gedacht, ze hadden vaak niet gedacht dat ze zover zouden komen dat ze zulke inzichten zouden verwerven. Dat de 't dus ook nog zinnig was. Je hebt schoolopdracht en die ja, die je om de een of andere reden moet doen, maar ze ervoeren het ook als zinnig.

Spreker 1

Ja oke, dat is heel fijn dat ze dat zo hebben ervaren. Tenminste de meeste dan, niet allemaal natuurlijk.

Spreker 2

Maar dit is ook wat ik ervan onthouden heb.

Spreker 1

Ja ja oke dat snap ik ja. En als we kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus al het literatuuronderwijs dat gegeven wordt in Nederland, wat zou u dan het belangrijkste doel noemen? Dus niet specifiek van uzelf, maar van alles.

Spreker 2

Ik zou het graag willen vergelijken met, waarom hebben de musea? Dat heeft ook een doel. Er wordt ook veel geld aan uitgegeven en zo. Zeker niet iedereen gaat daar naartoe. Hetzelfde geldt voor muziekuitvoering, of dat nou in Landgraaf is of in het Concertgebouw, of zo dat kenmerkt onze cultuur. Het feit dat we in, in betrekkelijke welvaart leven. Hij is betrekkelijk groot en dat, dat we vrije tijd hebben. Want dat betekent dat we dus meer kunnen doen dan alleen maar zorgen voor onze eigen veiligheid en onze eigen voeding. Het we kunnen stappen verder zetten en dat betekent dat we cultuur ontwikkelen. In die cultuur daar daar is veel te ontdekken. De, in de vierde klas hadden we het over literatuur. Dan had ik gewoon de krant meegenomen. In mijn geval was dat NSC of de Volkskrant. Want die hebben een filmbijlage, die hebben een literatuurbijlage, een sportbijlage. Als je naar een krant kijkt,

dan zie je gewoon van wat doet Nederland. Wat doen de mensen? Wat willen ze zien? Nou kennelijk willen ze over literatuur lezen, wat al bijna secundaire literatuur is. Ze willen over films lezen, ze willen over sport lezen en de leerlingen herkennen dat in de zin dat ze zeggen, ja, dat doen mijn ouders inderdaad. Oké, dus de volgende stap is dat dat kennelijk voor jou dan ook, voor jou als leerling ook interessant gaat worden, maar misschien nog niet op dit moment. Misschien is dat over een jaar of over 10 jaar, dat weet niemand. Maar het is dus het is een doel en het is voor die leerling is het interessant om daar kennis van te gaan nemen, want je krijgt op een gegeven moment mee te maken. Ja en omgekeerd heb ik altijd gezegd van, je mag zelf bepalen hoe je hier de school uit gaat, wat wil je dat er in jouw rugzakje zit? Wat wil, wat voor, wat wil je weten over cultuur? Nou aan het begin van de vierde klas hebben ze nog drie jaar de tijd om daarin verder te komen om dat zelf te ontdekken om om daarin te sturen dus. Ja, zeg maar gewoon van dit vind ik wel leuk, dat vind ik niet leuk. Nou, we gaan met je meedenken.

Spreker 1

Ja oke.

Spreker 2

Natuurlijk allemaal een beetje beperkt. Het is en blijft school, maar.

Spreker 1

Ja, dat klopt. Het is wel altijd eisen waaraan voldaan moet worden. Ja oke, dus het belangrijkste doel in dat opzicht zou je dan ja cultuuroverdracht wel noemen en dat neemt u dus zelf ook mee naar de les in praktijk eigenlijk met een krant van goh, dit is ook hoe het in de werkelijkheid dus gebeurt. En wat wil je daar zelf mee doen.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké en zijn er ook teksten waar u aan denkt die u hiervoor zou kunnen gebruiken? Want u had het dus over de krant die u daarvoor dus meeneemt, maar zijn er ook teksten die u hiervoor inzette?

Spreker 2

Ja, dat is natuurlijk van alles en nog wat, maar we hebben ook heel veel. Ik weet niet of dat is wat je bedoelt. We hebben ook heel veel gewoon korte teksten met leerlingen gelezen. Korte verhalen, ja, bedoel je dat, *Bloed* van Reve of.

Spreker 1

Zeker ja ook. Oké, ja die ken ik ook inderdaad. Oke, vanwaar dan de korte verhalen?

Spreker 2

Nou, dat is makkelijk, dat kun je in een een half uurtje lezen. Manon Uphoff, *Poep*, je kunt het in een halfuurtje lezen. En dan hè, heeft iedereen hetzelfde verhaal gelezen, dan kun je het over hebben ja. En,

maar dan kom je dus natuurlijk is een beginvraag van, wat vind je daar nou van? *Bloed* en *Poep*, het zijn beide dingen die toch wel meningen losmaken. En sommigen vinden het heel knap en dan die vinden het smerig. Maar dat betekent dat je dus daar een gesprek over kunt hebben in de klas en ik kan hem mijn literaire analyse erop loslaten en ik kan begrip apparaten op los laten. Dus we kunnen er over schrijven. Ken je de literaire mindmap?

Spreker 1

Nee.

Spreker 2

Dat is, dat hoort bij Lezen voor de lijst. En, het is bedacht door ik ben de naam kwijt, hij werkt aan het keizer Karel College in Amsterdam. Het is een, je onderzoek is niet compleet, als het er niet in zit.

Spreker 1

Oké, nou dan ga ik het zeker nog opzoeken.

Spreker 2

Het is een tekening die je maakt, het is een een getekende samenvatting. Wat je doet is. Nou, die, je neemt een A3 vel. Ze is groter dan dit. Maar je neemt landscape, dwars, en in het midden zet je de titel van het verhaal. Nou zijn leerlingen die gaat nog heel mooi de titel tekenen, zijn ze twee lessen mee bezig. Dat is dus niet de bedoeling. En dan ga je een plot, je maakt eigenlijk segmenten op dat blad, zo in kring eromheen en je tekent het dus, de titel, dat zijn nog enige letters die je daarop zet, de auteur. Maar je tekent de plot. Nou ja, *Donkere Kamer van Damocles* of zo, dan moet je gaan tekenen, maar heel beperkt, wat er gebeurt in het verhaal, het begint, hoe het eindigt, wat er tussendoor gebeurt. Vervolgens teken je de personages, vervolgens teken je de ruimte, dus het verhaaldecor. Als het in Duitsland zich afspeelt, dan teken je daar een Duitse vlag en speelde zich in Nederlands af Nederlandse vlag. Zet maar een paar molens neer als in Noord-Holland is. Of ja, dat soort dingen, het hoeft allemaal niet heel ingewikkeld, maar het is altijd een interpretatie en het is altijd een soort fantasie hoe iemand tekent. Kinderen worden niet afgerekend op tekenervaardigheid of zo, maar bij ieder van die plaatjes is een aanleiding om dat te bespreken. Zo van, ja, je hebt hier een bliksemschicht getekend die snap ik niet bij dit boek, kun je me uitleggen? En het plezierige hiervan is dat, nou, ik maakte vroeger op mijn middelbare school dus eeuwigheid geleden samenvattingen en dan had je een samenvatting van wel acht kantjes of zo getypt. Was je heel lang mee bezig. En zo een literaire mindmap dat gaat heel snel, ja, dat kun je in de, in twee uur kun je dat klaar hebben. Van ieder aspect van, van het boek, dat geeft je weer in een in een kleine tekening en dat betekent dat je standaard icoontjes gebruikt, zoals die vlaggen die ik net noemde. Doodshoofd met twee bordjes eronder, dat soort tekeningetjes. En soms moet je het gewoon zelf bedenken. En sommigen die zijn, die vinden dat heel leuk. Die zijn heel creatief. En, uiteindelijk heb je dus een tekening van het boek, en omdat het persoonlijk is, is het heel geschikt om daar dus met elkaar één op één over te spreken. Dus de toetsvorm was je leest vijf boeken en je komt naar je toets met vijf mindmaps, literaire mindmaps. En dan gaan we alles bespreken, gewoon van hoe gewoon hoe je het gemaakt hebt, of het moeilijk was om het te maken, dus het proces tot heel specifiek. Als iemand het boek niet gelezen heeft dan, dan val je hier ontzettend door de mand.

Spreker 1

Ja, dat is absoluut waar.

Spreker 2

Ja, er wordt, want we kijken ook helemaal niet of iemand een boekenlijst heeft. We gaan gewoon over het boek spreken en als je nou ja, er staat geen tekst op hè. Dus als je al niet weet hoe de hoofdpersoon heet, of, dan gaat het al mis.

Spreker 1

Ja, wat een leuke opdracht, dat vind ik echt een hele interessante.

Spreker 2

Ja, ik zit al een poosje te piekeren over de naam.

Spreker 1

Ja mocht u daar nog opkomen, dan hoor ik het heel graag natuurlijk, want dan ja, je mag het ook even opzoeken. Straks misschien? Dat kan ook nog.

Spreker 2

Ik kan je de instructie toesturen die erbij hoort?

Spreker 1

Oh ja hoor graag. Ja, ik zou dit wel graag willen inzetten inderdaad, want bij mij op school hebben leerlingen dan wel de opdracht om een boekverslag te maken en daarbij moeten ze een persoonlijke beoordeling schrijven in de bovenbouw en ze moeten recensies en een analyse erbij zoeken op Literom en op Biblion. En dat is wat eigenlijk hun verslag is en die recensies en die analyses, die moeten ze dus ook lezen en dan moeten ze de belangrijke dingen markeren, dus dat we ook echt kunnen zien dat ze het gelezen hebben en weten waar waar over geschreven. Dat is, maar wat u zegt inderdaad, van ja, op deze manier dwing je leerlingen wel om het boek echt te lezen en dat wordt nu met deze vorm van onze boekverslagen dan makkelijk gemaakt, want ze hoeven het niet per se te lezen. Alles staat in principe in hun verslag. Nou, dus ik vind het wel een hele leuke opdracht, want ik geef ook les aan leerjaar een. Ik denk dat zij het ook heel erg leuk zouden vinden om dit te doen.

Spreker 2

Ja, dat is zo, maar die hebben vaak nog niet, want want hij is gewoon, hij is gebaseerd op de literaire analyse.

Spreker 1

Ja, dat snap ik inderdaad, maar wij zijn nu al bezig met of ja fictie dan in de onderbouw en daar moeten ze ook een aantal begrippen leren. Dus ja, die kan ik best erin verwerken natuurlijk.

Spreker 2

Ja, want je jij, je loopt een stage of je geeft al les?

Spreker 1

Ja, ik geef al wel les, omdat ik tijdens de bachelor Nederlandse taal en cultuur ook de educatieve minor heb gedaan en op die school mocht ik toen ook blijven. Dus ik geef les aan leerjaar een en daarnaast heb ik een havo 4 en VWO of 4 klas als ja stage/ werk.

Spreker 2

Snap het, mijn school heeft een vacature overigens voor 16 of 17 uur.

Spreker 1

Welke school is dat?

Spreker 2

Het Gymnasium in Utrecht.

Spreker 1

In Utrecht ja. Ja, ik woon zelf in Deventer, dus misschien dat dat wel te doen zou kunnen zijn. Maar ja, ik ga er wel eventjes naar kijken, want Utrecht had ik nog niet voorbij zien komen. Ik heb nog wel een keertje gekeken op Meesterbaan, maar ik denk dat die, dat ik de straal niet ver genoeg had gezet daar. Oké, ja nee dank u wel voor de tip. Ja, de volgende vraag die gaat, ja, we hebben het op dit moment heel veel over het gedrukte boek gehad, maar vindt u dat er ook aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja, ik heb heel vaak als dat bestond verfilmingen laten zien. Het is een beetje, net als die korte verhaal hebt, want dan als je allemaal dezelfde film hebt gezien, dan kun je het er goed over hebben. Sommige dingen zijn films, die zijn fantastisch. Ik weet niet of je de of je hem kent, je hebt. In de vijfde klas de briefroman, van Bertje Wolf en Aagje Deken. Ja, dat was in de in de Verlichting werd dat een compleet nieuw genre en er is een Franse schrijver Claude de la Clo Clo de.

Spreker 1

Ik weet volgens mij wie je bedoelt inderdaad, maar ik weet niet meer precies de naam.

Spreker 2

Gevaarlijke betrekkingen, in het Engels Dangerous ..., maar dit is echt een, een geweldig mooie film van gemaakt en dat is, die film is dus ook geheel gebaseerd op 175 brieven of zo en spelen in de film ook een rol. En die film, die begint wat saai, nee dat is niet waar hij begint te spectaculair, maar dan wordt het even wat saai, tenminste vinden de leerlingen, en, en op een gegeven moment worden ze ontzettend door het verhaal gegrepen, als ze gaan doorzien hoe het in elkaar zit. En, ik vond het altijd heel fijn om die film te laten zien. Van de Young Adult boeken, er zijn de Engelse verfilmingen van Alex, ik weet zijn achternaam niet meer, dat zijn begrippen die ik poosje niet gebruikt heb, dus ik moet het mogelijk. Hoe dan ook, boekverfilmingen zijn altijd interessant, sowieso als je kunt vergelijken. Uhm. Het is heel leuk om kinderen iets te laten zien en te zeggen van nou het boek staat in de, in de bibliotheek dus ga het maar halen. Het is een waanzinnig vierde klas zijnde, het is een waanzinnig leuke jeugdfilm. Dat is een boekenserie, het eerste deel heet *Morgen*, toen de oorlog begon. Uiteindelijk zijn dat zeven delen. Leuk om te lezen, maar het terste deel is gefilmd en speelt in Nieuw-Zeeland denk ik, begint met een groepje

vrienden die bedenken om een lang weekend te gaan kamperen. Zijn allemaal stoere mensen, ze rijden op motors en er zijn bezig met de motorzagen, want zo is het leven op het platteland daar. Maar het proces van, van die zes mensen die daar gaan kamperen, dat is voor kinderen ontzettend leuk om te zien en ik heb een keer gehad dat iemand zei daarna van oh, zullen wij dat ook gaan doen? En dat hij dus met zijn vrienden en vriendinnen zo een weekje wegging.

Spreker 1

Oh, wat leuk.

Spreker 2

Ja vond ik echt ja ontroerend bijna. Iedereen enthousiast was enthousiast erover en en ik, het is gewoon heel spannende film, want ze zijn weg en dan komen we straks allemaal straaljagers overvliegen en de volgende dag gaan ze weer naar huis. En dan blijkt dat intussen het land bezet is door iets wat wij maar gewoon China noemen en de ouders zijn allemaal verdwenen. Die zijn in een groot stadion opgesloten en de, ontstaat een vrijheidsstrijd. Het is heel, heel spannend boek, John Marsden.

Spreker 1

Oké nou, die ga ik ook even opzoeken. Oké ja wat net als bijvoorbeeld dat eerste wat u noemde over Sara Burgerhart, die briefroman, als u dan die film heeft laten zien, moeten de leerlingen dan ook het boek erbij lezen of is dat niet het geval?

Spreker 2

Ja, bij Burgerhart, bestaat als kijker, in mijn boekenkast, ken je de tekst in context reeks?

Spreker 1

Nee die niet. Ik weet wel dat die bestaat, maar die heb ik zelf nog niet gelezen. Ja nee, ik heb net de reeks wel. Inderdaad klopt, hier zijn mijn leerlingen ook mee bezig.

Spreker 2

Mag ik even opscheppen, deze is van mij.

Spreker 1

Oh oke wat leuk. Oh ja, nu zie ik het inderdaad, ja.

Spreker 2

Maar het. Sorry.

Spreker 1

Nee geeft niet, hoor.

Spreker 2

Kan er niet zo vaak over opscheppen. Oh Jawel, Sarah B, heet hij, Sarah B. Het is nummer 10 in de tekst in context reeks en ik weet niet of je het wel eens in je handen hebt gehad?

Spreker 1

Ja, ik heb hem wel eens bekeken inderdaad, maar ik heb deze versie niet zelf al gelezen.

Spreker 2

Kijk.

Spreker 1

Ja hij is heel dun, dat klopt.

Spreker 2

En, dat is dus heel fijn voor, voor het onderwijs. Het zijn heel veel mooie boeken die, waarvan ik dan denk, dat lezen ze later nog wel eens. *Dagboek van Anne Frank* is ook heel erg dik, je moet misschien eens kijken als je in een bibliotheek bent, er zijn, er zijn vaak verschillende boeken die naast elkaar staan, die dus het is allemaal *Dagboek van Anne Frank*, maar het origineel is heel dik en daar staan ze ook naast die gewoon maar de helft zijn, dat zijn uittreksels eigenlijk, of een selectie van die, die dagboekfragmenten.

Spreker 1

Dus zo'n deze dus eigenlijk de dunnere versie en dus de film.

Spreker 2

Ja en als het interessant vinden, ja, want de film is gewoon heel illustratief erbij, maar als ze dit wat vinden, dan dan zat er altijd wel iemand die komt, die komt vertellen dat die het geheel heeft gelezen en de echte heeft gelezen.

Spreker 1

Oké, oké, dit is heel leuk natuurlijk dat ze dan toch gemotiveerd zijn daarvoor. En wat zou u dan de opbrengst nemen als u deze films of boekverfilmingen inzet in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Nou ja, dat het gelukt is om iemand in dit opzicht te raken nieuwsgierig te krijgen en in ieder geval ja gemotiveerd te krijgen voor de, het complete werk.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Maar daarmee komen we dus altijd weer op cultuuroverdracht. Ja kijk, een boek is niet anders dan een hoop lege bladzijdes met daarop de fantasie en de gedachte van iemand anders een een, daar om iemand te leren kennen dat is eigenlijk altijd interessant.

Spreker 1

Ja, maar dan zijn.

Spreker 2

Vanwege van deze leeftijdsgroep is, is, dat ze eindeloos met elkaar bezig zijn om elkaar te leren kennen. En dat een boek een heel makkelijk middel is om iemand te leren kennen. Sommige mensen die, ja nog een boek leest, denkt nou die zijn knettergek en anderen die daarvan denk je van wat jammer dat ze niet in het echt bestaan, dan zouden vrienden kunnen worden.

Spreker 1

Ja, ja, dat is waar. Ja ja, want ik heb ook mensen gesproken en die zeggen juist, ik laat leerlingen eerst het boek lezen en daarna pas de film zien, omdat anders hun inlevingsvermogen eigenlijk een beetje wegvalt, omdat ze alles al hebben gezien. Hoe denkt u daarover? Omdat u het andersom doet?

Spreker 2

Ik doe het niet andersom. Nee, dat is zeker de ideale volgorde. Eigenlijk zou je moeten zeggen dat het de verplichte volgorde is. Eerst eerst je eigen fantasieën in werking zetten of dat gaat vanzelf en daarna pas een interpretatie van iemand anders. Maar heeft een klein beetje te maken met het doel dat je nastreeft, maar dan moet je dat altijd wel eerlijk bij vertellen en zeggen, nou, ik ga je dit laten zien, omdat de verfilming zo mooi laat zien hoe het is. Er is een prachtige jeugdboek. Dat heet *Gaten*.

Spreker 1

Ja, die ken ik.

Spreker 2

En dus de film daarvan is, is is is echt subliem gemaakt.

Spreker 1

Oh ja, ik heb die film niet gezien, maar het boek ken ik wel.

Spreker 2

Ja, het is over, het gaat uiteindelijk over een strafkamp in Amerika in de zeg maar, in de woestijn waar jongens iedere dag een gat graven van anderhalve meter diepte.

Spreker 1

Ja klopt.

Spreker 2

Dat hele verhaal. Dat, dat zit zo knap in elkaar de, de verwevenheid van al die elementen. Dat kun je bijna niet uitleggen en bij een verhaal als dit, vind ik het verantwoord om gewoon de film te laten zien.

Spreker 1

Oké ja, omdat alleen het boek, ja te lastig eigenlijk is om helemaal goed te doorgronden.

Spreker 2

Ja, en dat doe ik een beetje, beetje raar. Het is, het is een Amerikaans boek. En ik geef Nederlands. Dus dan doe ik het vanwege de theorie, de theorie dat we gewoon deze film met elkaar bekijken. En dat ze allemaal gaan zitten puzzelen van van hoe zit dat verhaal nou toch in elkaar.

Spreker 1

Ja ja, dat is inderdaad heel leuk als ze met elkaar daarover natuurlijk ja, gaan, ja ontdekken, in gesprek gaan.

Spreker 2

Ja, wat we ook altijd deden, is dat in ieder leerjaar kopen we een of twee boeken voor hen. Dat wil zeggen, die kopen we klassikaal. En ik heb wel eens, hè, we hadden, hoe heet het, Ted van Lieshout. Ben de titel kwijt. Het gaat over twee broers. Ze blijken allebei homoseksueel.

Spreker 1

Ja, ik weet welk het boek niet bedoeld, dat ken ik ook, maar ik weet ook, de titel kom ik even niet op ik.

Spreker 2

Maar ik had die boeken uitgedeeld en ja sommigen gaan er meteen uit lezen en de anderen die vergeet het weer, dan zit het na drie weken nog in de tas of in het kluisje, maar ik kwam de volgende dag op school de klas binnen, en daar waren kinderen, waren boos op mij en zeiden wat een smerig boek heb je ons gegeven. Ik had het zelf nog niet gelezen. Wij hadden gewoon met als collega's bedacht van, van dit is een mooi boek, dus laten we dat doen en ik had zelf nog niet gelezen dus ik was eigenlijk heel nieuwsgierig, maar ik kom ook niet goed verdedigen, wat ik lastig vond. Maar er zaten, er wordt een een vrijscène beschreven tussen twee jongens. Nou en, met name meisjes waren echt heel boos erover.

Spreker 1

Oh wat opvallend.

Spreker 2

Ja op dat moment was het natuurlijk heel ongemakkelijk, maar achteraf denk ik van oké, dus het maakt wat los en het geeft ze een mening. Doel bereikt, denk ik ook.

Spreker 1

Ja nee, absoluut zeker doel bereikt. Ja ja en u zei net al best wel veel over films, maar hebt u ook wel eens met auditieve versies van tekst gewerkt. Of deed u daar iets mee? Mochten leerlingen bijvoorbeeld luisterboeken gebruiken of was dat niet toegestaan?

Spreker 2

Ja dat mag en we hebben ze ook een poosje aangeschaft, maar dat schoot niet echt op en in het Nederlands zijn er eigenlijk maar relatief weinig luisterboeken. Dus ik, ik ben er ook weer mee opgehouden. Ik vond ze prijzig en we hebben ook veel poëzie cd's en dergelijke gekocht. Maar er gebeurde niet zoveel mee, dus ik vond het ook een beetje jammer van het geld. We hadden meer met kijken dan met luisteren denk ik.

Spreker 1

Ja oké nee, dat is prima, dank u wel. Het, het laatste onderdeel dat gaat over LitLab, bent u daarmee bekend?

Spreker 2

Ja, is van de Universiteit Utrecht.

Spreker 1

Ja klopt, hebt u dat ook gebruikt in uw lessen?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, dat is heel leuk, want op welke manier hebben jullie dat dan gebruikt?

Spreker 2

Even denken, hoor. We hebben zowel LitLab als literatuurgeschiedenis.nl veel gebruikt. En ja, daar heb ik veel meer mee gedaan.

Spreker 1

Ja, die wil ik een. Oké, ja nee, dit gaat wel over LitLab.

Spreker 2

En LitLab is. Ja, dat zit bijvoorbeeld. Ik zei dus, zelfs die die literaire snackautomaat, daar zit ook LitLab in.

Spreker 1

Die zit daarin verwerkt als een van de mogelijkheden voor een opdracht?

Spreker 2

Kijk even of ik het nog kan terugvinden. LitLab. Deze site staan diverse leesclubs over romans. Als een van jouw romans er tussen staat kun je voor kiezen om de vraag te bespreken, die vallen onder de categorie stof tot nadenken.

Spreker 1

Ja oke dit.

Spreker 2

Het laat zien dat we zelf ook wel niet zo goed dat we dat nog niet zo duidelijk hadden geïmplementeerd. Ik denk dat intussen meer iets mee gebeurt. Aanvankelijk was het ook wel heel klein, maar maar een paar boeken.

Spreker 1

Klopt, het wordt steeds groter. Inderdaad, er worden steeds meer opdrachten ook aan toegevoegd.

Spreker 2

Ja ja, en we Lezen voor de lijst en LitLab dat dat dat ja, dat versterkt elkaar heel goed.

Spreker 1

Ja ja, dus je bent er eigenlijk wel positief over te spreken.

Spreker 2

Nee zonder meer.

Spreker 1

Ja, en wat was dan de opbrengst voor leerlingen als zij iets met LitLab deden? Of ja, mocht u dat dan niet echt hebben meegemaakt, wat zou dan, denkt u de opbrengst zijn van LitLab?

Spreker 2

Dat het, dat het leerlingen stimuleert om iets te gaan onderzoeken, om zich daarin te verdiepen. Op LitLab deden wij het eigenlijk altijd in groepjes. In de bovenbouw, nooit in de onderbouw. En enerzijds is het heel fijn dat het er is. Anderzijds vind ik dat een beetje lastig van die opdrachten die ik dan niet zelf bedacht heb. En ik had het ook kinderachtig gevonden om het dan weer aan te gaan passen of zo. Dus het is, het is heel fijn dat het er is, maar sommige dingen zou ik zelf een beetje anders gedaan hebben, maar dat kan het je geen voorbeeld bij geven.

Spreker 1

Nee, oké, maar dan ging het, denk ik over de specifieke vragen en opdrachten die erbij werden, ja, zijn bedacht dat u liever iets anders misschien had willen vragen.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Oké nou, dat is heel erg duidelijk. Dat waren mijn vragen, hebt u misschien nog opmerkingen of vragen of iets wat u nog wil zeggen?

Spreker 2

Nee ja het is erg leuk om er dus over over te praten.

Spreker 1

Ja, ik vond die antwoorden ook heel interessant. Ja, zeker.

Interview 6

Spreker 1

Laten we dan beginnen met het interview. Allereerst wil ik u natuurlijk bedanken voor uw tijd dat u mee wilt doen ook aan mijn onderzoek en ik probeer dus inzicht te krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. Mijn inschatting is dat het 45 minuten zal duren, maar dat ligt natuurlijk ook een beetje aan de lengte van uw antwoorden.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Ja, mocht u van tevoren of tussendoor vragen of zo willen stellen, dan mag dat natuurlijk altijd. Ja, dan kunnen we wat mij betreft gewoon beginnen, tenzij u van tevoren misschien nog vragen of opmerkingen hebt?

Spreker 2

Nee hoor.

Spreker 1

Is goed nou. U bent dus docent Nederlands geweest. Hoeveel jaar hebt u les gegeven?

Spreker 2

Ja, wat bedoel je dan, middelbare school?

Spreker 1

Oh, er zijn meerdere antwoorden, u mag best alles vertellen.

Spreker 2

Ja mijn, mijn voortraject is dat ik jarenlang in Düsseldorf gewerkt heb aan de Universiteit en vervolgens naar het particuliere onderwijs gegaan ben. Onderwijskundig directeur was ik in Arnhem toen. En pas eigenlijk sinds een jaar of 10 middelbaar onderwijs regulier, ik werk in Venlo nu.

Spreker 1

Ah Oke.

Spreker 2

Dus een soort instromer, maar niet helemaal weer.

Spreker 1

Oké, dus u hebt in principe 10 jaar op de middelbare school les gegeven.

Spreker 2

Ja, de laatste 10 jaar heb ik ja inderdaad. En daarvoor dus wel allerlei andere dingen gedaan, ook Nederlands gegeven, maar voor kleine groepjes.

Spreker 1

Ja oke, en u geeft nu geen les meer, toch?

Spreker 2

Jawel hier heb.

Spreker 1

Oh u wel.

Spreker 2

Ik denk nog een jaartje ja.

Spreker 1

Oh, sorry, nee, ik dacht dat u ook klaar was met lesgeven. Nee, dan klopt dat niet dan.

Spreker 2

Nee is tot 67.

Spreker 1

Heb ik verkeerd begrepen, sorry.

Spreker 2

Ik mag nog even.

Spreker 1

Oh ja, dat is ook zo. Oké, dus u hebt nu al 10 jaar leservaring en in welke leerjaren geeft u op dit moment les?

Spreker 2

Nou, dat is op dit moment de bovenbouw. Het is 5 VWO, 4 VWO, 3 VWO overigens ook en 4 havo.

Spreker 1

Oké en hebt u ook les gegeven aan 4, eh, 5 havo in het verleden bijvoorbeeld, of 5 havo?

Spreker 2

Ja vorig jaar nog eigenlijk. Al die tijd moet ik eerlijk zeggen, maar ik heb wat gezondheidsproblemen gehad en vandaar dat ik nu, of dat wij in overleg eigenlijk besloten hebben de eindexamenklassen dus

niet afhankelijk te maken, vanwege mijn gezondheidssituatie, dus vandaar dat ik dit jaar voor het eerst eigenlijk afgezien heb van 6 VWO en 5 havo.

Spreker 1

Oké, dus normaal gesproken gaf u ook de eindexamenklassen les. Oké en geeft u ook in al deze klassen les over literatuur?

Spreker 2

Zeker ja. Ja inderdaad alle allemaal, ja alle zes de klassen. Ja.

Spreker 1

Oké super. En het literatuuronderwijs dat u geeft, dit is een vrij brede vraag, hoor, hoe zou u dat typeren?

Spreker 2

Ja, het is heel basaal tegenwoordig geworden, hè. Je moet ze dus weer verleiden tot lezen. En voor mij is dat het diepte lezen, is het beste te oefenen met literaire lezen, vanwege het gelaagdheid van die teksten, en ik geloof ook dat het indirect dus positieve invloed kan hebben op hun begrijpend leesniveau.

Spreker 1

Oké, dus dat is waar u in uw literatuuronderwijs ook het meest op ingaat eigenlijk, hè. Het diep lezen en het begrijpen dan ook van teksten.

Spreker 2

Ja ja ja. Begrijpend lezen, dat hoeft niet heel cognitief te zijn, maar ik ben daar heel vrij in, hoor. Want als we poëzie behandelen of zo, dan kan het best zijn dat de leerling zegt, ik, ik kan beter tekenen, of ik kan beter met een piano uit de weg en dan neemt hij zijn instrument mee. En, dan mag hij ook zijn interpretatie op die manier weergeven. En dan gaan we het vervolgens daar wel over spreken. Ja, dus dan vangt het cognitieve wel aan, maar het hoeft niet in eerste instantie, ja, begrip te zijn, zeg maar.

Spreker 1

Nee, oké, en wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u geeft?

Spreker 2

Belangrijkste functie, oei dat is een eh, verwarring eigenlijk stichten.

Spreker 1

Verwarring stichten, oké, die heb ik nog niet eerder gehoord, wat bedoelt u daar precies mee?

Spreker 2

Ja, nou ze zijn, ze gewoon vast het beelden of zo werkelijkheid beelden, vaak ook bepaald door vrienden of hobby's of welke vakken die zij interessant vinden. En ja literatuur, als het dan niet zo een hoog in hun

ranglijst staat, dan vind ik het wel belangrijk om ja nou verwarring te stichten, een beeld te positioneren, misschien meer te bieden heeft dan ze denken. Ja, dat geldt ook wel voor literaire tekst hoor, voor proza en dergelijke, maar met poëzie lukt dat het beste vind ik. Ja, ja.

Spreker 1

Ja, dat kan ik me ook wel voorstellen. En waarom, waarom is dit dan de belangrijkste functie?

Spreker 2

Ja, omdat er een in de samenleving en ook in het onderwijssysteem een bepaalde richting zit of zo die ik eigenlijk te beperkend vind. Met name de laatste, nou pakweg 25 jaar of zo sinds de tweede fase studiehuis, is het wel heel erg overgelaten aan de leerling zelf waardesystemen op te bouwen. En als ze arts willen worden dan ligt het voor hen niet zo voor de hand om iets met, met literatuur te doen. Dus ze zien dat in hun kastjes denken, vaak als iets wat erbij hoort en wat moet, maar wat geen waarde kan ontplooien. En dat vind ik wel belangrijk om hun ogen te openen daarvoor. Ja.

Spreker 1

Ja precies, dus dat is eigenlijk wel doorgaan krijgen van goh, het is toch belangrijker dan je zou denken.

Spreker 2

Ja niet zozeer in de zin van dat ik die ideeën overdraag hoor, maar ik laat het meer eigenlijk blijken via mijn eigen passie. Hoeveel dat betekent heeft voor mijn leven. Dan hoop je dat een paar mensen kunt enthousiasmeren ja.

Spreker 1

Ja oké ja want dat past een beetje bij de volgende vraag ook, wat vindt u dan de belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor de leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Ja dat de zeg, maar de verwarring en de gelaagdheid en de betekenissen, rijkdom van literaire teksten, als die op een of andere manier integreren in hun eigen beeld van hun toekomst. Ik kan je twee voorbeelden geven. Ik heb, ik heb twee jongens op dit moment die kwamen uit een militaire gezin, al 4 generaties en die willen naar Oekraïne en die hebben zich aangemeld bij de kma. En dat zijn VWO'ers, dus het zijn zeer intelligente jongens. We hebben heel veel kritiek op verlichting, en jij biedt ze dan eigenlijk teksten aan die hen daarbij kunnen helpen als het ware. Dat een beetje te verrijken. Ja dus het laatste, afgelopen week in de vakantie stuur ik ze zelf nog een gedicht van Jan Eijkelboom waarin dat militair, waarin Nederlands-Indië aan bod komt. En ja, dat stuur ik ze dan gewoon uit een soort begaanheid met hun lot laat ik maar zeggen en dan spreekt het ze aan. Ja, maar het is wel zo, als je 100% leerling hebt dan, ik denk dat je 20% bereikt, dus het is wel een heel erg. Ja, het is een beetje een dilemma waarin ik zit, zeg maar, wil je iedereen bereiken of of een paar en ze kunnen op de wagen springen, zeg ik altijd. De kudde trekt verder. Als ze achter blijven, ja, dan is het zo maar, want ik vind niet dat ze allemaal literatuurwetenschappen hoeven te gaan studeren, maar dat ze gezien hebben dat er docent is die gek is van dit soort dingen ja vind ik wel belangrijk ja.

Spreker 1

Oké en hoe probeert u dan die 20% dan mee te krijgen in uw literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja, door heel veel mensen te spreken hè, wat ik net al aangaf, hen te zien wat ze, wat hen bezighoudt en dan daarop in te spelen. Zoals een jongen zegt op gegeven moment, ik wil een neuroloog worden of zo dan, ja ligt het heel erg voor de hand om iets te doen met dichters of schrijvers die daar ook wat mee gedaan hebben. Dus dat ja.

Spreker 1

Oké, dus u kijkt naar de persoonlijke interesses van de leerlingen en vervolgens probeert u daar iets wat literair is aan te koppelen.

Spreker 2

Ja ja, precies. Dus als *De binocle* van Couperus lezen of zo, en ze hebben niet door dat dat een zenuwziek persoon is, wat Couperus beschrijft, dan wijs ik ze daar wel op en dan gaan ineens die ogen open, want dan kom je op het terrein wat zij interessant vinden.

Spreker 1

Ja precies.

Spreker 2

Nou, neurologie en, en dat soort dingen vind ik wel belangrijk om te blijven doen, want als iemand met biologie bezig is, dan kun je teksten van Vroman aanraden. Dus dat, dat soort dingen probeer ik altijd wel te doen ja, vanuit hun interesse proberen iets te brengen vanuit mijn, ja wereld van teksten, zeg maar, literaire teksten.

Spreker 1

Oké, dus u bent wel voornamelijk individueel eigenlijk aan het ja in literatuuronderwijs aan het geven. Want als u dat klassikaal zou doen, dan is het denk ik moeilijker om in al die specifieke interesses aan te sluiten.

Spreker 2

Ja, nou ja, ik heb nou een zaal toegewezen gekregen die ziet eruit als een aula bij de Radboud universiteit. Dus zeg maar zo omhooggaande stoeltjes die naast elkaar staan. Dus je kunt niet even langs de bankjes lopen zoals vroeger. En je moet dan twee klassen toespreken, 60 leerlingen. Dus dan ben je natuurlijk toch bezig met ja, met een groep, hè, dubbele groep zelfs.

Spreker 1

Ja, dat is waar.

Spreker 2

Van de andere kant probeer ik natuurlijk via presentaties houden en dan onthoud ik wel wie *Brieven van Multatuli* behandeld heeft en wie Piet Paaltjes behandeld heeft. En dan probeer je dan toch in de

persoonlijke benadering daarna wat mee te doen, dus ik doe ook heel veel via e mail, zeg maar hè, via e-mailcontact. Als ze bezig zijn met schrijven, waardering van iets van iets, mogen ze dat altijd bij mij, tussentijds indienen om het dan weer te bewerken. Dus voor mij wat meer werk, maar voor degene die willen die, die worden dan echt ook wel bediend, zeg maar ja.

Spreker 1

Ja oke, oke, nou, dat klinkt wel mooi inderdaad, goed ook. Vooral als leerlingen daar dan gebruik van maken. Dat dat dan de leerlingen zijn die willen, dat ze daarin ook wat ondersteund worden, zeg maar ja. En er wordt wel veel geschreven in de literatuur over het literatuuronderwijs, houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Ja, ja, ik geloof het wel, ja.

Spreker 1

Wat leest u zoal?

Spreker 2

Ik heb dus heel erg sterke wetenschappelijke interesse en ik, ik werk zelf ook op poëziecentrum hier in Nijmegen, dus ik ja, krijg die ik van allerlei hoeken krijg je dingen toe geschoven. En ook, ja, ik heb, ik heb een Amerikaanse vriendin of zo, als het dan gaat over de dood van het poëzie van T.S. Eliot, een stuk in New York Times in december, dan probeer ik dat dan wel even te vertalen naar mijn klassen toe, maar ook naar mijn vrienden toe. Dus in die zin houd ik het wel bij, maar niet als een wetenschapper dat ik per se alles af wil dekken of zo.

Spreker 1

Oké u houdt.

Spreker 2

Het is niet systematisch of zo dat ik bijhoud, maar ik wil wel mijn oren en open, ogen open te houden.

Spreker 1

Ja oké, dus u bent zelfs wereldwijd eigenlijk geïnteresseerd, niet specifiek Nederlands, maar dus ook de New York Times en zo komt voorbij.

Spreker 2

Ja ik, ik zit in een ... kring, dus Duitse literatuur. Duits idealisme enzo, dat soort dingen vind ik wel heel interessant. Ja, ja.

Spreker 1

Oh oké, nou u bent de eerste die antwoord geeft dat u zo breed eigenlijk met literatuur bezig bent. De meeste mensen die houden het toch wel specifiek bij Nederlands en die noemen dan tijdschriften zoals Levende talen, maar deze heb ik nog niet eerder voorbij horen komen. Dus dat daarin bent u wel bijzonder.

Spreker 2

Ja, het ligt wel een beetje aan mijn achtergrond. Ik heb natuurlijk lange tijd in Düsseldorf gewerkt. En dan heb je die toegang ook en, ik heb ook contact met die mensen nog. Dus dat ligt toch een beetje voor de hand dan eigenlijk, ben geen Germanist hoor. Maar het is wel iets, ja, wat me interesseert.

Spreker 1

Ja oke nou leuk. Ja, ik ga nu een aantal, ja stellingen voorleggen en dat gaat over de invulling van het literatuuronderwijs. En ik ben heel erg benieuwd wat u hiervan vindt. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ja, dat is voor havo ondenkbaar en voor vwo zou het misschien wel kunnen. Ja, wordt het ook al gedaan in de vorm van profielwerkstukken, hè. Dus dat heb ik, ik het verleden wel begeleid. Maar voor havo vind ik het echt bijna oneerlijk, omdat ze ja in de vijfde klas profielwerkstuk moeten maken en nog nooit onderzoeksmatig bezig geweest zijn, dus dan krijgen ze een stoomcursus methode leren. Ja dat, dat werkt gewoon helemaal niet, merk ik, dan moet je er bovenop zitten als begeleider om daar wat van te maken. Als het dan ook nog toegespitst op literatuur, denk ik dat dat non-haaltbare kaart is voor zover het mijn werkelijkheid beelden bepaald hoor. Maar VWO zou kunnen eigenlijk. Ik heb wel leerlingen gehad die dat gedaan hebben ook, ja.

Spreker 1

En wat hebben zij dan precies gedaan? Iets met het profielwerkstuk ook?

Spreker 2

Ja was een soort gender onderzoekje gedaan ofzo. De vrouwelijke stem in de Nederlandse literatuur, bijvoorbeeld dat afgelopen jaar ook gekoppeld aan feminisme. De derde golf en zo, dat soort dingen. Merk wel dat het ze interesseert ja.

Spreker 1

Oké en ja u zegt dat er wel echt een groot verschil is tussen havo en VWO, maar denkt u als er onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou worden en dat wordt bijvoorbeeld vanaf de vierde klas al af en toe gegeven, zou het dan wel voor havo kunnen of vindt u het überhaupt niet echt voor havoniveau gepast?

Spreker 2

Ja, ik vind het eigenlijk, het zou moeten, maar de de school wil daar niet in meegaan. Die, ik heb dat heel vaak voorgesteld en er is wel een optie hoor om met 4 havo of 5 VWO al aan het profielwerkstuk te beginnen. Maar vaak heb je dan toch een andere inzet ofzo. Omdat het toch weer twee jaar duurt voor ze het diploma moeten halen. En het onderzoeksmatige ja, je kan niet zeggen dat dat goed uit de verf komt tot nu toe. Maar ik, ik vind dat een veel duidelijker kader door de school aangeboden zou moeten worden, dus dat onderzoeken is dat ben ik op zichzelf een enorme voorstander van, maar ze zomaar laten zwemmen, zelf laten onderzoeken, dat dat werkt dus niet. En we hebben wel contact hoor, want in

zin van ieder twee weken moeten ze verslag uitbrengen, maar je merkt dat er zo vaak andere dingen tussendoor komen. Dat kunnen proefwerken, tentamens zijn, maar ook persoonlijke problemen of hobby's. Dat het niet goed werkt nee. En ze zijn ook vaak jonger, hè, de havisten, dan de VWO'ers zijn in die zin nog zo ja, moet je dan de lat lager leggen op school of ja. Maar goed, ik, ik heb ook hele goede ervaringen met havisten en ik heb het vroeger in het particuliere onderwijs zelfs met mavo klanten gedaan en vmbo-t was dat en dat ging hartstikke goed eigenlijk, want daar zit je dus eigenlijk dagelijks bovenop en dan, dan kan het natuurlijk hartstikke goed.

Spreker 1

Ja precies, dus met de juiste begeleiding kan onderzoeksonderwijs, onderzoeksgericht onderwijs zeker aangeboden worden.

Spreker 2

Ja en vroeger was het dan nog zo, dat is voor jouw tijd, Simone, maar dan had je, moest interdisciplinair zijn he, je moest twee vakken uit je pakket combineren met elkaar en daar onderzoek in doen en dat is allemaal weer gereduceerd op, in mijn eigen geval aan tot Nederlands.

Spreker 1

Uh oh.

Spreker 2

En dat is nee, bij Nederlands is nog niet zo'n groot probleem. Als je alleen biologie doet of alleen wiskunde dan ja, dan heb je toch een soort format wat je krijgt van docenten. En dat vullen ze in en het heeft in mijn ogen met onderzoek en creativiteit en problematiseren niet zoveel te maken.

Spreker 1

Nee oké, en stel nou dat u wel onderzoeksgericht onderwijs zou gaan aanbieden. Hoe zou u dit dan gaan doen?

Spreker 2

Ik denk toch thematisch, omdat dat het makkelijkst is, ja.

Spreker 1

Oké en.

Spreker 2

Bijvoorbeeld liefde in drie romans of zo, ik noem maar wat.

Spreker 1

Oké ja, dus een soort kernverslag schrijven over een bepaald thema in verschillende literaire boeken.

Spreker 2

Ja zo iets ja ja ja. En dan bijvoorbeeld, ik noem dan *Minder brieven van Multatuli*, dat wordt dan verbonden met Keats en Shelly. In dat voorbeeld wat ik net in mijn achterhoofd heb. En, dat is gewoon hartstikke mooi, want dan zien ze ook waar Multatuli eigenlijk de mosterd vandaan gehaald heeft en dat zou je dan weer op een eigentijdse roman kunnen toepassen zo iets. Dus ik vind het intertekstuele heel belangrijk, zeg maar, en dat kun je thematisch heel makkelijk een plek geven.

Spreker 1

Ja oké en wat zou dit soort onderwijs denkt u opleveren voor leerlingen?

Spreker 2

Ja, misschien ook een soort ja, zeg maar dat culturele differentie. Dat ze zien dat er ook heel, op heel andere manier naar gekeken kan worden naar iets wat schijnbaar vertrouwd is. Maar ook het continuïteit zeker ook, ja, ja. Dus ik ben niet zo van iemand van, goh verdiep je nou eens in de Middeleeuwen en kijk eens naar het liefdesbegrip in die tijd, maar probeer Middeleeuwen te worden. Ik geloof meer in een soort hermeneutiek waarbij een soort horizonversmelting plaatsvindt, dat ze hun eigen idee hebben over liefde en dat confronteren met dat andere beeld en dat daar dan dialoog ontstaat. Maar kijk dan ja, vanuit die verwarring, zeg maar weer iets nieuws ontstaat, hè. En dat moeten ze dan zelf vinden natuurlijk. Maar ja, zo iets.

Spreker 1

Ja oke, ja dus eigenlijk weer terugkomend op die verwarring die u al eerder noemde, dat kan natuurlijk bij onderzoekgericht onderwijs wel goed naar voren komen?

Spreker 2

Ja, ja, ik vind dat het nu veel te veel, ja, met de paplepel ingegoten moet worden. Met heel veel literatuurgeschiedenis toetsen ook, ja, de vraag is van wat je kunt leren en dan maakt het niet zoveel uit of je anatomie bij biologie weet of wat, wat weetjes over literatuurgeschiedenis. Dat vind ik eigenlijk een ja, de dood eigenlijk in de pot of zo, het moet wel een soort culturele reis zijn die ze maken. En als je naar Spanje gaat op vakantie en je neemt je eigen aardappelen mee. Wij bespreken dat, dat, dat werkt gewoon niet, dus je moet wel een soort open blik ontwikkelen. Daar heb je een docent voor, omdat denk ik te begeleiden. Maar die ontdekking zelf. Ja, die moet zij maken. Die stap, dat gesprek aangaan.

Spreker 1

Dus oké, nou, dat is heel duidelijk. Dank u wel. En als we dan kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus niet specifiek het literatuuronderwijs dat u geeft, maar in het algemeen, wat zou u dan het belangrijkste doel noemen van literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja, dat is toch een beetje losbreken uit je eigen wereldbeeld hè of uit je bubbel, hè, zeggen ze tegenwoordig. Ja, ik vind literatuur, toch heel belangrijk om ook een zekere empathie te ontwikkelen, ook al wordt het door sommige ontkend. Maar ik geloof echt dat literatuur en dat kan. Zeker als je die ervaring op kunt brengen om er echt in voor te gaan, en dus ook een beetje doorzettingsvermogen meeneemt om wat langer in die tekst te verblijven, want dat slapend lezen. Ja, dat dat werkt natuurlijk niet. En de frustratie die leerlingen dan meebrengen, je vraagt dan, je hebt, dan blijkt dat ze drie pagina

's per keer lezen van een boek van 300, dus dat dat, die continuïteit ontbreekt, zeg maar. Dus dat zou ik ja, ik denk dat dat het belangrijkste is. Ja, dan eigen wereldbeeld openbreken en nieuwe horizon te verkennen tot soort reis of reis met met je verbeelding.

Spreker 1

Ja oké, want welke manier zou u zelf dit doel bij leerlingen willen bereiken?

Spreker 2

Ja ik doe het zelf naarmate ik ouder word, op een steeds hardere manier, als je Marieke van Nieumeghen behandeld en je zegt dan dat Marieke afgeleid is van Maria, de moeder van Christus, en ze zeggen, ja, ik lees geen bijbel, ik heb geen boodschap aan, dan ben ik wel geneigd om die hele les 15 minuten lang iedere keer als er iets van een christelijke verwijzing in voorkomt, even die persoon naar voor te hebben, dat weet je natuurlijk niet, maar zal ik het je even uitleggen, anders kan je deze passage niet begrijpen. En dan merkt iemand na 15 minuten ook al dat hij een beetje dom is of zo, dus een beetje machtsmisbruik, maar dat soort manipuleren doe je het voor steeds meer, merk ik, omdat zij ook heel stellig zijn. Ja hun een desinteresse te exponeren, te exponeren en dat ook mee te delen aan de hele klas, alsof dat dan cool is, weet je als je dat zegt. Ik ja dat dat merk ik wel aan mezelf, ja, dat ik dat steeds meer doe.

Spreker 1

Dus echt om die horizon te verbreden, eigenlijk leerlingen een beetje dwingen om in te zien van goh je mist eigenlijk heel veel als je dit niet meekrijgt.

Spreker 2

Ja ja ja, want ze spreken dus echt van Vestdijk of Jan Wolkers of W.F. Hermans als oud Nederlands, hè.

Spreker 1

Ja, dat klopt.

Spreker 2

Ben ik wel geneigd om die term was een vakterm uit te gaan leggen. Ik snap het toeschijnen vooral in Oudnederlands ideaal ook termen dan en ja, dat probeer ik wel uit te leggen van wat je nog gemeenschappelijk hebt met die wereld of zo, ja.

Spreker 1

Ja en zijn er.

Spreker 2

Het begint ook met bijbels taalgebruik. Ik bedoel als het als Wolkers dat doet of zo dan, dan wordt het al vaak gezien als altijd, dat is dus niet voor mij bedoeld, want ik herken het niet en het zal wel heel mooi uitgedrukt zijn, maar ik heb er niks mee. Dat vind ik dus een vorm van ja gesloten wereldbeeld hè. Je moet wel een beetje openstaan voor de traditie en de culturele waardering die uitgesproken is in bepaalde teksten. En als je daar dan vooraf afschermt of zo, vind ik eigenlijk dat je niet VWO waardig

bent. Dus dan probeer ik zowel voor te houden dat van dat er ook een taak op hen wacht, 't zijn ook een soort cultuurdragers, vind ik. Dus maak dat waar. En je krijgt nu nog de kans om alles te vragen en domme vragen ook te stellen en dus in die zin, nog nou dat kan straks niet meer, hè. Dan word je gewoon, ja opzij geschoven. Vergelijkbaar is dat met spelfouten, hé. Dat is eigenlijk vergelijkbaar. Maar goed misschien ben ik heel traditioneel ouderwets hoor, maar dit is ja, het is wel mijn idee, ja wat ik ontwikkeld heb in de laatste 10 jaar.

Spreker 1

Ja en zou zijn er dan ook specifieke teksten die u wellicht zou willen gebruiken om dit doel bij leerlingen te bereiken?

Spreker 2

We zijn veel met poëzie bezig. Ja, ja.

Spreker 1

Toch wel poëzie.

Spreker 2

En als ze zeggen Engelse lit, Engelse literatuur, dan zeg ik, oké, dan nemen we gewoon een vertaling of zo, er zijn hartstikke goede vertaling, hè. Bijvoorbeeld van Jan Eijkelboom noemde al net, waardoor Bayren of Chandan en dan kijken we daar wel naar. Ja ja, ook wat hij dan weglaat bijvoorbeeld dus ik wil, Eikelboom is heel eigenzinnig, als die dom vertaald of zo dan een paar regels weg te laten. En dan probeer ik ook duidelijk te maken, waarom die voor Eikelboom als niet belangrijk werden geacht voor de eigentijdse lezer anno, pakweg 1990. En dan merk je toch wel dat ze ja, dat ze iets meer interesse hebben, omdat ze denken het is niet uit dat Nederlandse binnenskamers gedoe, hè. En, ze zeggen ook heel vaak toe maar Nederlandse literatuur of een Engelstalige literatuur, nou dan krijgen ze dat ook met de Nederlandse vertaling erbij en dan kijken we ook gewoon naar klankeffecten en en beeldgebruik. En dat soort zaken kom je binnen meer een beetje op het gebied van vertalen, maar ik denk dat dat te weinig gedaan wordt in de literatuurgeschiedenis. Vertalen, het is vreselijk belangrijk om cultuurverschillen en cultuur bruggen nou ja, onder ogen te krijgen, vind ik ook belangrijk om dat te doen ja ja.

Spreker 1

Oké, dus u staat er ook wel als leerlingen dat aangeven voor open om ook dus vertaalde werken in uw onderwijs naar voren te laten komen.

Spreker 2

Ja ja ja, zeker.

Spreker 1

Oké, en hoe zit het dan met bijvoorbeeld de boeken die leerlingen moeten lezen voor hun leeslijst of voor hun mondeling? Want in de examenreglementen staat dat het Nederlands geschreven moet zijn natuurlijk. Wat doet u daar dan mee?

Spreker 2

Nou, ja ik, ik zeg altijd, kijk eens, als er met Joe Biden zijn inauguratie, lees nou ook die door miljoenen mensen in de hele wereld wordt gelezen. En er zijn hier op de markt vertalingen van en beiden zijn zwart en beiden zijn performance poets. En een komt uit Rotterdam en de andere uit Los Angeles. Ik vind dat dat gewoon in Nederlandstalige literatuur, geschiedenislessen een plek moet krijgen, ja.

Spreker 1

Oh ja ja.

Spreker 2

Omdat er natuurlijk een heleboel dingen in zitten van de Amerikaanse geschiedenis, maar een aantal dingen die zitten ook in onze geschiedenis. En, dat is, ja, ik vind wel dat we dat die vertaling mee moeten nemen. Dat zijn bijdragen aan Nederlandse literatuur in mijn ogen.

Spreker 1

Oh, dat vind ik wel heel interessant. Ik heb ook dit nog niet eerder gehoord namelijk, dus goed om.

Spreker 2

Maar het is een beetje jammer, omdat in met het studiehuis hadden we de mogelijkheid om literatuur als apart vak aan te bieden, en ik heb het in Arnhem dus wel gedaan op die particuliere school. Maar je komt er nog de middelbare school en dan moet je ineens een sectie van 16 mensen, dan moet je tot consensus komen en dan zijn dit soort dingen eigenlijk niet meer mogelijk. Maar ik denk in mijn lessen doe ik het toch nog wel. Ja, en ze accepteren het wel de collega's hoor. Als ze Die Kriege zien staan, dan oké, prima, doe maar. Maar je bent eigenlijk al blij dat ze die tekst ja kennis daarvan nemen. En belang ervan is, dat zo een jonge vrouw van 23, die staat op een miljoenenpubliek en dan gaan de ogen ook een beetje. En als ik zeg nee of ik zeg, Leopold, dat zegt hen helemaal niks. Maar als een jonge vrouw gekleed, Oprah Winfrey, dan gaan ze luisteren, en dan zijn ze ook wel bereid om mee te gaan in het lezen van die teksten en het vergelijken van die teksten dus. Op die manier.

Spreker 1

Ja oke nou heel interessant antwoord, dank u wel daarvoor. Ja, en wij hebben het nu heel veel gehad over het gedrukte boek. Vindt u dat er daarnaast ook aandacht besteed zou moeten worden in het literatuuronderwijs aan audiovisueel en of auditief, auditieve versies van literatuur of van tekst.

Spreker 2

Ja heb ik eigenlijk altijd gedaan, ja, ja, ik ben zelf een Vestdijk liefhebber, dus ik heb bandjes met opnames waarin hij gedichten voorleest.

Spreker 1

Oke, u hebt zowel.

Spreker 2

Dan doe ik eigenlijk altijd wel. Ja, het werkt niet altijd, maar bijvoorbeeld Claus of Lucebert, geweldig, hè. Dat zijn echt voordrachten waar je echt een meerwaarde wordt en alles hij, zij nemen dat gewoon allemaal mee. Ja ja, er zijn ook leuke tekeningen gemaakt bij gedichten van Hamelink enzo, die laat ik dan wel zien. Ja, moeilijke blijft wel dat je natuurlijk een aantal leerlingen aanspreekt die bijvoorbeeld beeldende kunst hebben. En iemand die dan natuur en techniek heeft, die vindt het dan wat lastiger, zeg maar. Die denkt dan gewoon nog iets erbij, nog moeilijker maken. Maar ja, als er dan iemand aan een ... horen, medescholier die dan zijn interpretatie geeft van *De waterlelie* van Van Eijden, ja. Dat vinden ze dan wel weer interessant, niet omwille van die waterlelie van Van Eijden, maar omwille van die medescholier die daar wat doet hè, dus je probeert eigenlijk altijd via hun interesse en hun waardigheden iets aan te bieden en aan te behoren en dan een beetje verder te tillen. En nogmaals, dat lukt bij 20% van leerlingen hoor, dus ik wil hier geen idealistisch beeld geven van mijn onderwijssituatie, maar ik probeer het wel, ja. Ik blijf er wel voor gaan.

Spreker 1

Ja ja, dus u gebruikt dan bandjes, vertelde u. Dat zijn dan geluidsopnames van teksten die voorgedragen worden.

Spreker 2

Ja, poëziecentrum Nijmegen heeft bijvoorbeeld ook een heel scala van opnamen. Kun je gewoon op een alfabet tikken en dan kun je gewoon iets beluisteren. Het zijn vaak dingetjes van een minuut of zo, dus het is heel goed te gebruiken in de les ook.

Spreker 1

En dat gebruikt u dus voornamelijk bij poëzie. Ook bij literatuur of dat niet?

Spreker 2

Ja ja goeie vraag. Ik vind poëzie eigenlijk wel mooi, omdat je dan een overzichtelijk, geheel hebt qua tekst corpus. Als je het over de roman hebt, ik ben niet van het versnijden, weet je, Laagland doet dat ook en mijn collega's doen het ook in toetsen. En, dat is, vind ik eigenlijk een rampzalig, want ze nemen dan een boek van Japin en als je het boek gelezen hebt, is het hartstikke duidelijk die vraagstelling. Maar de meeste leerlingen hebben het boek natuurlijk niet gelezen en dan word je ineens geconfronteerd met iets. Een beroemd voorbeeld is ook *Nooit meer slapen* van Hermans, over het portier weet je, dat kunnen ze helemaal niks mee natuurlijk. Pas als je het boek gelezen hebt of zo of heel veel achtergrondinformatie geeft, dan kunnen ze dat een plekje geven. Dus ik ben meer van de short stories, zoals zzt's, zeer korte verhalen, heb ik heel veel mee gedaan. En ja ik selecteer de verhalen wel, ja op lengte. Klinkt misschien raar, maar opdat je het nog een keer kunt lezen en nog een keer kan lezen en de romans, ja, daar praat ik met ze als het gelezen en dan praat ik daar wel over in ik raad ze ook romans aan, maar die de behandeling de les, is zeg maar lastiger vind ik ja.

Spreker 1

Ja oké en gebruikt u ook wel eens iets met ja film of beeldmateriaal in uw lessen, of zijn het voornamelijk alleen geluidsopnames?

Spreker 2

Nou beeldopnames gaat ook vaak om interviews met Benali, met in de Winter of met Leon de Winter is dus plek in Los Angeles, dat soort interviews vind ik wel interessant. Ja ook om hen een beeld te geven van hoe Leon de Winter leeft en kijkt en doet. En die Benali vind ik dat die dat prachtig gedaan heeft jaren geleden. Ik weet niet of je die serie kent, Benali boekte ja, dat zijn hele mooie dingen, omdat hij ook vanuit een andere cultuur komt en dan Nederland wil ontdekken via de canon en dan weer die mensen gaat opzoeken.

Spreker 1

Nee, die ken ik niet.

Spreker 2

En dan kan het bijvoorbeeld Bordewijk, zijn, *Bint*, dat hij dan Tom Egberts uitnodigt, weet je in een cafeetje. Omdat hij dat boek ook gelezen heeft op de middelbare school. En ja, dat is voor hen dan weer herkenbaar als ze iets met voetballen hebben. Dus op die manier, probeer ik het wel, maar verfilmingen van boeken. Dat is, nee niet zo vaak moet ik eerlijk zeg, nee, nee.

Spreker 1

Nee, zou u het een goed middel vinden om wel te gebruiken in uw onderwijs of hebt u daar eerder zoiets van, nou, nee, dat hoeft niet echt.

Spreker 2

Ja, het ligt eraan, hè. Ik bedoel, als je wordt de film van Max Havelaar of zo, hè, die film is van Fons Rademakers, dat doe ik nog wel. Ja, dat soort dingen en dan maar, ja, het is hetzelfde probleem. Het ligt een beetje aan de roman. En, en ik vind niet dat filmkunst per definitie ondergeschikt is aan literaire kunst of zo. Je hebt een hele goede verfilmingen. Maar het is wel, ik ben wel kritisch in dat opzicht. Ja, aan de Amerikaanse systematiek zie ik eigenlijk niet zo zitten, want dat kennen ze al zo goed uit hun eigen wereld.

Spreker 1

Ja, dat is ook zo.

Spreker 2

Dus daar zit ik niet op te wachten eigenlijk. Maar zo'n Fons Rademakers maakt dus film als twee druppels water dat boek van Hermans, *De donkere kamer van Damokles*, dat ja, dat zou ik ook prachtig vinden als we die ter beschikking hadden ofzo, dat dat clear obscura naar ook een heel goed naar voren komt en dat zit in een boek ook wel maar, heb je toch wat verbeeldingskracht voor nodig.

Spreker 1

Ja oke.

Spreker 2

Kortom, het is ja een beetje afhankelijk van ja.

Spreker 1

Oké en wat zou denkt u dan de opbrengst zijn als er meer audiovisuele en auditieve versies van tekst in het literatuur onderwijs worden ingezet, denkt u?

Spreker 2

Ja de opbrengst in positieve zin is inderdaad dat ze zien dat iemand anders, dus in dit geval de regisseur, die deur zijn verbeelding kan tonen. Letterlijk kan tonen niet in woorden, maar in beelden. Nadeel is natuurlijk als ze het boek niet gelezen hebben dat ze dan gevoed worden met die beelden en bij het lezen zelf dan waarschijnlijk inderdaad niet meer zo creatief worden, denk ik. Maar goed, dat is een bekend argument waarschijnlijk, hè. Dat je beter eerst het boek kunt lezen dan de film en vaak heb je dan wel een zekere teleurstelling. Misschien als je een kritische filmkijker bent kun je ook weer ja waardering opbrengen voor een decor of een aankleding of een kostumering. Of ja, als zo'n Tweede Wereldoorlog wat, ja ons vertrouwd is. Ja, hoeft natuurlijk voor een leerling van 14 niet vertrouwd te zijn, hè, dus hij kan zich niet voorstellen dat de etalages niet gevuld zijn met prachtige, lichtgevende elementen en dat je spelers toen de hebt en zo dat lezers dan wel, maar als je het dan ziet of zo, dat is toch anders, denk ik ja.

Spreker 1

Ja oké en.

Spreker 2

Als aanvulling op zijn eigen verbeeldingskracht, prima.

Spreker 1

Oké en de opbrengst van auditieve versies van tekst, want dat gebruikt u wel in uw eigen onderwijs. Wat is daar dan de opbrengst van voor leerlingen?

Spreker 2

Ja is nog echt. Ik geloof echt dat een bijvoorbeeld een gedicht of zo in de performance hebben de uitvoering waarvan echt een meerwaarde kan hebben die je zelf bij het lezen niet hebt of zo. Ik vind het altijd heel spannend. Was en een dichter ook eigen werk, hè. Dat kan ook heel vaak tegenvallen, maar soms is het ook zo verrassend. Ik vind wel dat we het belangrijk is dat ze dat horen ja. Het laatste jaren dan met Lieke Marsman gedaan en ja, dat vinden ze wel geloof ik toch wel interessant om even te horen, ook omdat het niet te lang is natuurlijk. Ze kunnen even zich concentreren en ja dus ik zou bijna zeggen, ja, Canetti heeft het ooit genoemd, Het akoestische masker, hè. Dus je kunt naar eigen dicht kijken en een gedicht lezen, maar als je het hoort, dan is het, krijg je een akoestisch masker en krijg je iets anders te zien. Echt een een stem in persoonlijkheid en toch pas, het ligt een beetje aan het poëzie, maar dat kan een meerwaarde zijn zeker, ja.

Spreker 1

Ja oke, oke, dank u wel. Het laatste onderdeel dat gaat over LitLab, bent u daarmee bekend?

Spreker 2

Nee nee.

Spreker 1

Oke. Ja LitLab dat is een digitaal laboratorium en daar kunnen leerlingen literatuuronderzoek doen en daarvoor zijn verschillende mogelijkheden. Je kan bepaalde ja, proeven uitvoeren of er zijn bijvoorbeeld bepaalde leesclubs waar leerlingen iets met een gezamenlijk boekje lezen. En dan krijgen ze dan een aantal vragen over, dus dat houdt LitLab een beetje in. Aangezien u het niet kent, denkt u dat u dit wel zou kunnen inzetten in uw literatuuronderwijs. Als u zo kort samengevat even hoort wat het is?

Spreker 2

Ja dat mengt. Leesgroepjes ideeën heb ik zelf al een paar keer voorgesteld op school vooral, maar ja, vaak is het moeilijk, dan is dat het 8^e uur ofzo. En dan kun je het moeilijk om leerlingen te animeren daarnaartoe te komen. Maar ik vind voor mensen die hierin interesse zouden hebben, is zo'n leesgroep hartstikke goed. Ze hebben wel discussiegroepen, bijvoorbeeld op school. Er wordt heel veel gedaan. Debatclub enzo. Maar met literatuur is dat veel lastiger om dat van de grond te krijgen. Ja, dus als dat via meets zou gaan, tenminste dat veronderstel ik dan. Of niet, heb je deze groepjes.

Spreker 1

Ja het is een, het is een website waar leerlingen dus zelf naartoe kunnen gaan en dan kunnen ze dus bepaalde dingen aanklikken die ze kunnen gaan doen. En dat heeft allemaal dan te maken met literatuur.

Spreker 2

Ja ja ja, het probleem is dat ze dan zelf activiteit moeten ontwikkelen, hè. Dus dan zijn ze al gemotiveerd. En die leerling ja, is daar misschien, misschien wel bij gebaat trouwens, maar je zou eigenlijk die anderen willen bereiken, zodat.

Spreker 1

Ja nou ja het.

Spreker 2

Gewoon heel sexy is om in zo'n groepje te gaan zitten. En dan eens te praten over iets en dat ze dan meegesleept worden in iets wat ze niet gezien hebben en dat door de medescholier aangebracht wordt. Zou ik fan, fantastisch vinden. Dus ik als dit alleen maar vraag en antwoord is, via online en ze zijn eenzaam bezig, zeg maar, dan weet ik het niet zo. Het moet echt een ontmoetingsplek zijn. En, dat kan hè met dit soort media.

Spreker 1

Ja, jawel, het is iets wat in groepjes zeg maar ingezet kan worden, dus stel dat u een klassikale les hebt, dan kunt u zeggen, van goh een groepje die en die en die jullie gaan dat en dat en dat proefje bijvoorbeeld doen, dus dan zijn ze inderdaad wel in groepjes bezig.

Spreker 2

Ja ja. Maar ja ik hoor het woord, proef, en het klinkt erg natuurwetenschappelijk is het ook zo of?

Spreker 1

Ja zo noemen ze het, maar het is meer een soort onderzoekje. Ik heb bijvoorbeeld een docent Nederlands geïnterviewd en die vertelde dat ze een soort moordzaak moesten oplossen. En, dat was dan aan de hand van bepaalde teksten et cetera en door dat allemaal goed te lezen, kwamen ze verder in die moordzaak en dan konden ze die dus oplossen.

Spreker 2

Ja ja ja. Ja heb ik ook zo voor en nadelen. Ik vind ben heel blij dat ze dat soort dingen lezen. Literaire thrillers heten dat dan dat soort boeken, maar wel een beetje bang dat ze dan oppervlakkig gaan lezen, in de zin van, naar hoe kan dat dan. Het zo als je gewoon de oplossing weet, dus als je een rebus oplost of sudoku of een, dan ben ik een beetje bang voor dat die gelaagdheid verloren gaat. Ik ben meer van Patricia ... dat je de psychologie achter de moord probeert te achterhalen. En waarom doet iemand dat zo hè? Waarom gedraagt hij zich zo? Waartoe laat die zich leiden dan? Het oplossen van een probleem, zeg maar, want dit soort dingen zijn niet op te lossen, natuurlijk, je hebt, je hebt dit soort psychopaten die lopen rond. En om ze daar dichterbij te brengen zou ik hier een functie van literatuur vinden dan probleempjes oplossen, maar misschien doet het nou onrecht hoor aan het karakter.

Spreker 1

Nou dat weet ik niet precies, maar in ieder geval komt u nu dus ook weer een beetje terug op dat diep lezen wat u in het begin ook een beetje noemde. Ja, denk ik, hè.

Spreker 2

Ik vind dat wij dus te snel tevreden zijn tegenwoordig, als ze maar lezen als ze ze maar aan het lezen krijgen, want ze lezen niet meer, dus doet er niet toe welk boek. En dan denk ik van, ja wacht even, het is geen boekenlijst, het is een lijst met literaire werken. En als een kind niet meer het onderscheid leert kennen tussen een literaire thriller en een goede literatuur. In mijn ogen dan, dan ja dan vervaagt als het ware dat cultuurbegrip en ik ben bang dat ze er dan niet helemaal niet meer aan toekomen, maar misschien vergis ik me. Ik ben bang, maar ik zie, ik zie grote mensen, die voorzitter laatst van het cpnb die zei toch laatste iets over, niet alleen over *Het bittere kruid* van Marga Minco, maar ze hadden het ook volgens mij over ja, in mijn vrije tijd lees ik dan, op een vraag, Saskia Noort. En dan denk ik van, dat is dodelijk, vind ik eigenlijk zulke opmerkingen, want mensen die liever. En dat je eigenlijk dan, ja, dan maakt het niet meer uit weet je, dan als je maar leest, en ik denk dat het wel heel veel uitmaakt hoe je leest en wat je leest. Dus daar, ja, in die zin ben ik heel traditioneel denk ik ja.

Spreker 1

Ja precies, en het is dan een beetje de vraag van goh komt dat dan met LitLab wel voldoende naar voren, denk ik.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Ja precies oké nou, dat is voor mij in ieder geval allemaal helemaal duidelijk. Hebt u misschien nog vragen of opmerkingen over iets wat we besproken hebben of wellicht over iets anders?

Interview 7

Spreker 1

Jazeker, ja, ik ga ze eventjes erbij pakken. Ja het, in mijn protocol, daar heb ik alles voorbereid voor iemand die op dit moment lesgeeft en als ik het goed heb begrepen, geeft u op dit moment geen les meer toch?

Spreker 2

Nee, officieel ben ik al heel lang met pensioen, maar ik heb sindsdien een keer of zes ingevallen op mijn eigen, oude school. De school waar mijn dochter rector is. Dus voor de afgelopen schooljaren heb ik nog drie maanden lessen gegeven. In 6 VWO, 5 havo en een 4 VWO.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Ik ben nu, heb dit schooljaar niet met lesgeven.

Spreker 1

Oké en dat schooljaar daarvoor was het dus 3 maanden en daarvoor was het 4, 5 jaar geleden.

Spreker 2

Nee, ik ben in totaal nu 11 jaar met pensioen en ik ben 6 keer terug geweest op die twee scholen, dus om in de examenklas met name les te werken. Een keer zelfs bijna een heel schooljaar, omdat er erg veel zieken waren. Dus ja, ik ben redelijk dichtbij het onderwijs zelf gebleven. En ja ik mailde al, ik begeleid en coach scholen op dit moment, vanuit mijn site Leesadviezen. Ik weet niet of je die kent, leesadviezen.nl. Dat is mijn site en scholen vragen vanuit die site om ondersteuning om eens een keer als ze kunnen om te langs te komen om hun literatuurprogramma door te lichten met, dus ik geef daar ja, zeg maar shots, bij de sectievergadering werk ik mee om programma's te herstructureren en zo. Dus, ja dan hou ik me enigszins nuttig.

Spreker 1

Ja ja, ik snap het oké, dat is heel duidelijk. En als u zelf literatuuronderwijs geeft, hoe zou u dat dan typeren, omschrijven?

Spreker 2

Nou ja gericht op de de lezer, de leerling. Ik ja ben een fervent aanhanger sinds het, ja al heel lang van ja vanuit reader response criticism, is gericht op de lezer betrekken bij of zijn leeservaringen leren verdiepen. En zorgen, ja dat die optimaal zicht krijgt op, op zijn eigen leeservaring, op de werking van dat boek op een en, dat kan delen ook met zijn omgeving. Dus ja, het leeskring idee spreekt me heel erg aan om de leerlingen met elkaar aan het praten te krijgen over hun leeservaringen, zodat ze, ja van elkaar ook kunnen leren. Willen verdiepen door ook elkaars ervaringen te horen.

Spreker 1

Oké en zou u dat dan ook omschrijven als de belangrijkste functie van uw literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja, ik denk wel dat dat het allerbelangrijkste, vindt dat alle leerlingen in ieder geval de kans krijgen om te ervaren wat literatuur voor hen kan betekenen. Dat dat allerlei boeken zijn die die hen, ja inzicht geven in zichzelf, in de maatschappij in in alles waar het leven om draait. Als ze met een positieve houding ten opzichte van literatuur van school gaan, dan vind ik mijn literatuuronderwijs geslaagd. Dat is, vind ik het belangrijkste eigenlijk. Ja.

Spreker 1

Oké duidelijk en wat vindt, vindt u dan de belangrijkste leeropbrengst voor de leerlingen?

Spreker 2

Ja, dat ze, dat, het is eigenlijk dubbel, dat ze zichzelf een een plaats in in in de maatschappij beter leren kennen of via literatuur, daar zijn natuurlijk heel veel andere middelen gewoon maar die bijdragen. En dat ze, ja zicht krijgen op hoe literatuur werkt, wat wat schrijvers kunnen met boeken, wat wat door de eeuwen heen ook wat, beperkt zich niet wat dat hedendaagse literatuur, maar wat er aan cultuurschat, ja verborgen is in in die teksten. Dus de leeropbrengst is, is dubbel, zicht krijgen op literatuur en zicht krijgen op de.

Spreker 1

Ja oke en ja u had het natuurlijk al over lees adviezen waar u dus al mee bezig bent. Er wordt natuurlijk ook heel veel geschreven over de literatuur en het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook bij, deze onderzoeken?

Spreker 2

Ja, ik probeer zoveel mogelijk te volgen wat er gebeurt, wat er verschijnt, er een kleine bijdrage ook nog te leveren. Van tijd tot tijd. Ik heb voor de, ja, ik ga die afkorting nooit onthouden, WODCWO. De didactiesite, site laatst aantal teksten geschreven, dus ik ik blijf wel betrokken bij het literatuuronderwijs, ja.

Spreker 1

Nou bedankt in ieder geval voor deze informatie. Hier heb ik wat specifiekere vragen over het literatuuronderwijs. Vindt u dat er meer onderzoekgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen en in dit geval in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ja, zonder meer ja. Ik heb destijds toen ik nog vast in dienst was meegewerkt aan het oprichten de academische school genoemd. Dat was om docenten onderzoeksvaardigheden bij te brengen, maar ook afgeleid daarvan, onderzoek in de klas te brengen. En dat kunt natuurlijk bij meer vakken, maar zeker ook bij literatuur, dus inderdaad, ja dat, dat vind ik een uitstekende insteek, zonder meer.

Spreker 1

Oké en als u dit op dit moment zou gaan doen, hoe zou je dit dan in uw les gaan toepassen?

Spreker 2

Ja het ik, ik zou het peilen wat voor interesses bij leerlingen liggen op dat gebied, want je kunt natuurlijk heel veel insteken bedenken, maar ik denk dat het het beste werkt als leerlingen zelf zich afvragen van, want wat zou ik nou willen weten? Waar ben ik nieuwsgierig naar? In hoeverre kan literatuur, kan er in de literaire werken, of verschijnt literatuur, antwoorden geven op vragen die ik heb? Ik denk dat als docent de de onderzoeksvraag aandraagt dat je net al een heel andere instelling krijgt dan wanneer je echt leerlingen. Nou ja je ziet 't bij profielwerkstukken. Ik heb die jarenlang natuurlijk ook bereid. Op het moment dat je tegen de leerlingen zegt, nou, waar ben je nou eigenlijk echt nieuwsgierig naar? Stel nou dat je tijd krijgt de mogelijkheid om iets te onderzoeken? Wat zou je dan willen weten? Wat zou je willen uitzoeken? Waar, waar gaan je interesses naar uit? En, dat lijkt me profielwerkstukken altijd en dat zal ik bij literatuur ook proberen. Dus de vraag bij de leerlingen leggen en zeggen van ja wat, wat je houdt je bezig, maar waar, waar zou je meer over willen weten? Ja, dan gaan we ook voor natuurlijk om een fatsoenlijke onderzoeksvraag te formuleren, zodat het ook inderdaad geen gedegen onderzoek wordt die die vaardigheden bijbrengen. Dus ja, het is een hele interessante insteek, zonder meer.

Spreker 1

Oké, en weet u dan misschien ook als het dan gaat over literatuuronderwijs en onderzoek. Welke teksten zou je hiervoor dan gaan gebruiken?

Spreker 2

Nou ja, kijk een voor de hand liggende insteek is bijvoorbeeld dat je bij een een vraag een aantal verschillende romans zoekt en kijkt naar hoe ze datzelfde thema of datzelfde onderwerp vanuit heel verschillende achtergronden benaderen. Zo een insteek kunnen zijn, maar ik vind, ik denk dat, je kan ook voorstellen dat je een aantal recensies bij elkaar haalt of onderzoeken die iets dieper gaan dan alleen maar recensies en die naast elkaar leggen. Dus waar dan met name om gaat, ik wil kritische leerlingen afleveren en ze leren nadenken hoe vaak ze zelf in, ja, wat valt me op, als ik verschillende meningen vergelijk op verschillende insteken vergelijk wat bij die romans, wat springt er voor mij uit aan de volgende vraag, waarom wat, wat is dat dan dat mij boeit, iets dat mij raakt? Dus ja, daar ligt een prachtig gebiedje braak.

Spreker 1

Oké en zou u dan ja stel dat u dan dit zou doen en het gaat een beetje over die vraag welke teksten u zou gebruiken, dan zou je dus eigenlijk geen teksten voordragen, maar eigenlijk aan leerlingen zelf de vraag stellen van goh, welke teksten zou jij willen gebruiken en willen lezen voor deze lessen?

Spreker 2

Ja in eerste instantie wel. Ik, ik zeg natuurlijk een, een ja een behoorlijke ervaring met soorten testen. Dus als een leerling er zelf niet uitkomt en zegt dan, ja ik noem maar iets, ik wil iets lezen over de, dan dan betrokken bij een scheiding thuis en ik wil daarover lezen. Dan kan ik zo een aantal titels noemen waarmee je aan de slag kunt. Maar in eerste instantie is het prettig als die leerling over zijn eigen

leeservaringen zegt van goh dit boek heeft me geraakt en dat wil ik wat nader op ingaan. Zijn er boeken die daarbij passen of of zijn er andere teksten die daarbij passen, of zijn er beoordeelde recensies geschreven of of andere teksten die de moeite van het vergelijken waard zijn, dus zoveel mogelijk die leerling initiatief geven. Ik denk dat het dat dat altijd het beste werkt.

Spreker 1

Oké, wat zou dat uiteindelijk opleveren denkt u als u dit in het onderwijs zou doen?

Spreker 2

Ik denk dat leerlingen dus enerzijds met die onderzoeksvaardigheden verder gekomen dat het heel nuttig is om hen kritisch te leren lezen, kritisch te leren nadenken, gewoon de techniek van onderzoek doen. Maar ik denk dat het heel bevredigend is als ze zichzelf een onderzoeksvraag gesteld hebben. En ze komen via zo'n onderzoek ergens tot een antwoord, een een formulering waarvan ze zeggen, oké, je zelf gevonden en en zinnig. Dus ik denk dat het een hele positieve succeservaring is als je in een onderzoek afgerond hoe, hoe klein ook, hoe simpel ook. Natuurlijk wel, dus die onderzoeksvaardigheden zijn belangrijk, maar het resultaat is natuurlijk ook, maar ja, ik heb leerlingen echt zien glimmen van trots met profielwerkstukken en ja, met dat een kleine onderzoekjes als ze echt het idee hadden, dit heb ik zelf tot stand gebracht. Dus ja, dan speel ik gewoon langs de kant toe te kijken.

Spreker 1

Ja, ja, dat kan ik me heel goed voorstellen, zeker als leerlingen op zo'n manier terugkomen op iets wat ze hebben gedaan in ze hebben door wat de opbrengst is. Dan snap ik inderdaad wel dat u zo'n gevoel daarbij krijgt. En als we het wat algemener trekken, het literatuuronderwijs, wat zou u dan het belangrijkste doel noemen?

Spreker 2

Oh ja het lullige is, ik heb heel lang en dat merk je toch vaak als ik het, om de indruk dat het literatuuronderwijs, leerlingen het lezen eerder afleert, tegen maakt, dan stimuleert om door te gaan. Dus het klinkt misschien heel banaal, maar literatuuronderwijs zou in eerste instantie ervoor moeten zorgen dat leerlingen met een positieve attitude ten opzichte van literatuur van school gaan. En al het ander is mooi meegenomen, maar je kunt ja, zoveel kennis en vaardigheden en inzichten aanleveren waar leerlingen met een een, met een negatieve houding ten opzichte van, van lezen en van literatuur vertrekken. Ja, dan heb je toch gefaald, vind ik dus veel banaal dat ze met een positieve attitude van school gaan en een aantal positieve leeservaringen hebben opgedaan. Dan ben ik al heel blij dan dan. Nou, dan is een groot deel van mijn werk is zwaar.

Spreker 1

Oké, en op welke manier wilt u dit doel dan bereiken?

Spreker 2

Nou ja, het belangrijkste is, ja, dat zeg ik steeds. Ga dicht bij die leerlingen staan als die boeken moest gaan kiezen. Je kunt het makkelijk tegen leerlingen zeggen, je moet lezen. Wat hebben we voorgeschreven, er moet gelezen worden. Nou dat, dat kun je een losse wedstrijd van maken en scholieren.com te hulp roepen en zo. Alleen maar uittreksels lezen. Maar ik garandeer leerlingen altijd

dat als ze de moeite nemen om mee te gaan denken. Ja, mijn mijn adviezen serieus nemen, gaan uitproberen welke boeken hen aanspreken. Dat ze dan op ervaringen op doen, die werken een dus ja. Het begint bij het keuzebegeleidingsproces, dat je niet leerlingen blind de bibliotheek instuurt of een een lijst in handen stopt. Maar dat je daarnaast gaat staan en informeert met de leesautobiografie bijvoorbeeld van wat wat heeft iemand voor houding ten opzichte van deze, wat heeft die voor ervaring? Hoe was de basisschool? In welk opzicht krijgt hij van thuis uit ondersteuning? Dat zijn allemaal factoren die natuurlijk, die heel belangrijk zijn op het moment dat je een individu, individuele leerling van advies wil dienen. En als je zo'n leerling van advies dient, ja, dan, dan is het belangrijk om te peilen na een paar dagen of na een paar weken van, van hoe gaat het, boeit het je? En in gesprek te gaan als dat niet zo is en en te hopen dat het wel zo gaat, zodat je een volgende keer ook nog serieus genomen wordt met een advies dus het hele zaakje staat of valt met met die begeleiding bij het kiezen. Op het moment dat de leerling echt eenmaal geboeid is door een boek, gaat het verder vanzelf en dan kun je kennis aanbrengen en oefenen in de klas met met verhalen en met korte teksten. Dan kun je dus allerlei kennis en inzichten aanbrengen, maar het staat of valt met het goede boek bij de goeie leerling brengen.

Spreker 1

En en, hoe weet u nou wanneer u een goed boek aan een goede leerling koppelt?

Spreker 2

Nou ja, het blijft natuurlijk altijd een gok. Ik heb zelfs als ik mijn eigen echtgenote een boek aanraad, nog wel eens de ervaring dat ze na tien bladzijden zegt, nou, ik vind het eigenlijk geen bal aan dus ja. Dus ja, kan. Het is nooit 100% kans, maar je kan wel heel dicht bij de smaak, de interesse, de belangstelling van de leerlingen komen. En ik heb natuurlijk toch in de loop van de jaren ook al ervaring opgedaan met titels waarbij je zegt nou, dit is die gaan hier, die zijn goed. Kijk, die generatie die nu allemaal met pensioen gaat, die heeft natuurlijk *Het gouden ei* destijds ingepompt. Ja dat dat kan natuurlijk ook en spreekt nog steeds hoor heel veel leerlingen aan, omdat het verrassend en spannend en aangelegd is. Maar zo zijn er natuurlijk tientallen titels waarvan ik weet van oké, als als een jongen of een meisje zegt dit interesseert mij nou dan dan zou ik dat moet ik daar eigenlijk passen. Dus dat is het voordeel van van ja, natuurlijk een schat aan leeservaring. Via mijn site, 500 boeken dus.

Spreker 1

En aan welke teksten denkt u als ik aan u vraag welke drie bijvoorbeeld u het meeste aanraadt?

Spreker 2

Nou ja, dat dat ligt dus aan, ja, wat voor leerlingen ik voor mij heb. Kijk, jongens, laten we het, een jongen in havo 4 nemen die met een ontzettende hekel aan literatuur binnenkomt. Die moet dus in de trant van *Het gouden ei*. Nou ja, dan heb je bijvoorbeeld dat *Neven* van Peter Middendorp. Of je hebt van Hans van Strijk van Straat *Kwaad bloed*, dat zijn van die titels waarvan je zekerheid van oh dat dat gaat er gegarandeerd in. Want als het eerste boek een succes is, dan oké dan is het eerste schaap over de dam, dan komt de rest vanzelf. Dus voor havo 4 jongeren met een tegenzin, die gaat met dat *Kwaad bloed* een verhaal lezen waarvan die terugkomt met het gevoel, ik hou van lezen nog steeds niet, maar dit was de moeite waard. En ja, zo probeer je dus zo dicht mogelijk bij die leerling te komen en op grond van zijn of haar ervaringen te zeggen van probeer dit eens. Dus en, en ja, de moeilijke, zeker in de

bovenbouw is, natuurlijk zijn die jongens in havo 4 en en V4, die die overestap moeten maken naar de literatuur. Maar dan kun je met dit soort titels aardig eind komen.

Spreker 1

Ja ja oke, dat snap ik allemaal heel goed, maar dit gaat natuurlijk allemaal vooral over het gedrukte boek. En er zijn ook mensen die schrijven juist dat we meer audiovisuele of auditieve versies van tekst zouden moeten gebruiken in ons literatuuronderwijs. Vindt u ook dat we daar meer aandacht aan zouden moeten besteden?

Spreker 2

Ja ja ja, kijk, je, er is met zo weinig tijd voor dat literatuuronderwijs dat je wel heel zuinig moet zijn. En ik heb in het verleden heel vaak, maar dan spreek je echt over 10, 20 jaar geleden, toen dat ja een beetje in kwam. Filmpjes verwerkt met met beeldmateriaal. Ja, ik weet niet meer hoe die, die site heette, maar die leveren dus korte trailertjes waarmee je boeken kon opnemen en dan liet ik leerlingen ook zelf, gekoppeld aan ckv, filmpjes voor de boeken die hen aanspraken. Dus het beeldmateriaal prima en en, ja als het gaat om audio, op het moment dat iemand liever een een luisterboek neemt dan een gewoon boek is natuurlijk geen enkel punt, zeker voor dyslectische kinderen een zegen dat ze voorgelezen kunnen worden. Maar ja, je moet wel heel zuinig zijn vind ik met de tijd die je hebt, want het is zo beperkt, hè. Ik besteed het liefst, besteedde, het liefst heel veel verhalen, heel veel tijd aan het lezen van korte verhalen in de klas. Die gaan in de leeskring idee dus samen drie bespreken, dat dat werkt altijd wel ongelooflijk positief. Dan ging iedere leerling met succeservaring naar huis, want iedere bijdrage bij zo een leeskring is zinnig op moment dat je serieus meedoet. Dan dan heb je een boeiende les. Dus ja, ik, ik zou nog steeds daar voornamelijk de nadruk op leggen, veel samen lezen en praten over ervaringen, leeservaringen uitwisselen op het, door verhaal.

Spreker 1

Maar dit gaat dan bijvoorbeeld zo'n een leeskring, vertelt u net over de korte verhalen die u daarvoor dan gebruikte. Zou u het zich voor kunnen stellen dat u korte filmpjes bijvoorbeeld gebruikt op dezelfde manier als een leeskring, of zegt u van nou, zo'n film is toch wel heel wat anders dan een boek en een tekst?

Spreker 2

Nou, ik zal wel, dat heb ik steeds wel volgehouden, een keer dus een, een filmpje de klas inhalen naast een verhaal. Destijds had je *De zwaarmoedige verhalen voor bij de centrale verwarming*, weet niet of dat jou iets zegt, dat het hier heel is, maar dat is rond de 95, rond die koers. Die waren verfilmd. Het waren de zes korte verhalen die, vijf korte verhalen die verfilmd waren. Dan was het prachtig om bij het ene eerst het verhaal te laten lezen en dan de verfilming te laten zien en bij een ander verhaal het andersom te doen. Materiaal om het vergelijken van, ja wat, wat is nou prettiger. En, dus praten over verfilming, betekent inderdaad dat je gaat nagaan wat doet de regisseur extra? Waarom is beeld zoveel gemakkelijker voor veel mensen dan een verhaal? Van de andere kant, als die regisseur zijn casting heeft gedaan. Dan staan daar mensen die jij tijdens het lezen anders had voorgesteld. Bedoel, iemand die een verhaal leest die die stelt zich iemand persoonlijk voor en dan staat er ineens en nou ja, noem maar iemand moet die Hendrik in beeld waar jij had gedacht van nou ja, die ziet er heel anders uit. Dus die

ervaring vind ik wel belangrijk dat leerlingen opdoen die die koppeling van beeld en en tekst. Van film en verhaal. Maar ik blijf een lezer in eerste instantie, dus. Films zijn nuttig en belangrijk, maar ze kunnen er.

Spreker 1

Oké ja dus inderdaad de nadruk moet wel echt liggen op de echte gedrukte tekst en film zou er als ondersteuning bij kunnen komen kijken, maar het hoeft niet per se.

Spreker 2

Nee precies.

Spreker 1

Oké dan over heel iets anders. Bent u bekend bekend met LitLab?

Spreker 2

Ja, ik heb dat, ja.

Spreker 1

Ja ja, ja, dat is een digitaal laboratorium via waar literatuuronderzoek gedaan kan worden.

Spreker 2

Ik heb het eerlijk gezegd nooit gebruikt. Ik heb het nu serieus aantal keren bekeken, maar in de praktijk heb ik dit nooit met leerlingen gedaan, dus het is interesse op afstand. Maar ja, ik juich al dit soort initiatieven toe. Alles wat er gebeurt om leerlingen te betrekken bij boeken is mooi meegenomen en dit ziet er prima uit, zonder meer. Maar ik heb er dus nog geen ervaring mee.

Spreker 1

Nee, maar u zou het dus in principe wel willen inzetten voor uw lessen als u nog eens literatuurlessen zou geven.

Spreker 2

Zeker ja, zonder meer. Alles, alles is meegenomen wat werkt, waarvan ik iets merk dat het leerlingen aanspreekt, zeker.

Spreker 1

En op welke. Ja en op welke manier zou u dat dan in uw literatuuronderwijs toepassen? Hebt u daar een beetje een beeld van wat u dan zou kunnen doen?

Spreker 2

Naja, dan zit je toch een beetje in die onderzoekshoek, hé. Dus ja, nieuwsgierigheid prikkelen, vragen oproepen en daarmee aan de slag laten gaan. Het is een beetje in het verlengde van wat ik daarstraks, wat ik straks zei. Ja, het initiatief bij de leerlingen leggen en vragen van ja, wat vind je interessant? Waar heb je interesse naar? Wat wil je weten?

Spreker 1

En zou u dan ook nog specifieke teksten hiervoor gebruiken? Zijn er teksten waarvan u denkt, oh, dit zou wel geschikt zijn voor LitLab of andere misschien juist niet?

Spreker 2

Ja, daar zit je weer met met niveaus en, kijk, afhankelijk van de klas waarvoor je staat, als je in havo 4 staat of in V6 zit je natuurlijk met een totaal verschil aan niveau in teksten en ik heb vooral al die gasten, ook zelfs in de onderbouw wel, verhalende teksten waarvan ik dacht van goh die zijn, die zijn bruikbaar, maar ik denk dat ze het heel sterk afhangt van waar je het gaat toepassen. Aan, voor 4 of V5 of V6. Ja, dan moet je niet met dezelfde tekst aankomen.

Spreker 1

Wat voor verschil zou u daarin aanbrengen dan?

Spreker 2

Nou, ik denk dat het in eerste instantie, ja, kort door de bocht zou je zeggen, in havo 4 moet je met actie komen. Terwijl je in V6 met bespiegeling kunt komen. Omdat je iets een, ja wat ik jarenlang gebruikt heb, ook trouwens in in verschillende klassen is is *Het examen* van De Jong, ik weet niet of je het kent, een een schitterend kort verhaal uit hoe heet die bundel van hem? Hij is begonnen met een verhalenbundel. Maar ik kom niet op de titel, helaas. Maar ik kan het je aanbevelen de. Nou ja. Als je geïnteresseerd bent, De Jong, verhalenbundel. Die, het verhaal *Examen* dat, dat is een een verhaal wat havo 4 aanspreekt, omdat het in een hele ruige omgeving een gewelddadige scène beschrijft. Maar het is gebaseerd op een, een heel wezenlijke vraag, namelijk, wat wil je nou eigenlijk in je leven bereiken? Dus het is een tekst die in V6 heel erg aanspreekt, juist op het punt dat zij de maatschappij in gaan. Van ja. Maar wat wil ik eigenlijk worden? Wil ik me ontwikkelen als mens? Wil ik wat, ja wat dan ook. Dus dat is echt een tekst die je op verschillende niveaus zou kunnen inzetten en die dus ook verschillende groepen heel erg zou aanspreken, maar op een heel verschillende manier. Maar over het algemeen denk ik dat je bij, bij heel kort door de bocht. Moet zeggen in havo 4 of in de middenbouw moet je met actie komen, met met spanning, met met verrassende teksten komen. In ja, hogere klassen kun je wat meer de nadruk leggen op het psychologisch proces. Waarom doet deze man of vrouw dit? En, en hoe zou jij de dag in dat soort situaties handelen? Dus daar baseer ik de teksten, baseerde ik de tekst steeds op. Wat voor klas heb ik voor me? Wat wil ik ook, bereikt in, in dat uur. Dat jij, dat is natuurlijk ook nog de vraag, wil je een structuuraspect of in psychologisch aspect, wil je een een ethische kwestie of toch een inhoudelijke kwestie aanbieden en vooral dat soort zaken zijn natuurlijk ook verhalen geschikt, hè?

Spreker 1

Oké, dat is heel interessant allemaal. En stel dat u dus LitLab hiervoor zou gebruiken, bijvoorbeeld met zo een tekst die met wat actie te maken heeft in havo 4, wat zou daarvan denkt u dan de opbrengst zijn als u het met LitLab zou doen?

Spreker 2

Ja dat vind ik een moeilijke. Omdat je dus in de praktijk daar nog niet mee, kijk, als ik zo'n verhaal aandraag. Want dat deed ik in het verleden heel vaak, dan was het dat doel altijd dat dubbele van dat ze doorkregen de werking van zo'n verhaal, belangrijkste perspectief bijvoorbeeld is in zo'n verhaal. Maar ook dat het hen aan het denken zetten en het praat te zet over hoe reageer ik op het gedrag van die

mensen en hoe reageren die? Hoe zou ik zelf in zo'n situatie handelen? Dus die dubbele opbrengst van persoonsgericht en tekstgericht, inzicht in literatuur, inzicht in henzelf. Ja, ik heb dus in, in de praktijk dus nooit gewerkt met LitLab, maar ik denk dat die op diezelfde manier zou gaan aansturen op die dubbele werking.

Spreker 1

Ja precies. Dus vooral meer diepgang brengen in de tekst en hoe leerlingen erover nadenken.

Spreker 2

Ja, kijk de de oppervlakkige reactie van veel leerlingen bij veel teksten is natuurlijk, gewoon aardig, of, mwah gewoon weinig aan, maar dan moet je invoeren natuurlijk. Ja, het met hele domme vraag als wat, wat vind je nou de belangrijkste zin in dat verhaal? Of, wat is nou het belangrijkste woord, dat lijkt een stupide vraag op het moment dat ze daarover gaan nadenken. Dan moeten ze al keuzes maken, waar draait het dan eigenlijk om in dat verhaal? Dus er zijn allerlei van die didactische trucjes waarmee je leerlingen 't verhaal in kunt trekken, zodat ze iets verder gaan. En dan komt dat gesprek vanzelf op gang, want als je, dan 30 havo 4 leerlingen vraagt, wat is het belangrijkste woord? Kijken ze je schaapachtig aan en dan gaan ze toch kijken. Dan komen er 6, 7 woorden, maar dan heb je al de basis voor een een klassengesprek, want leg maar eens uit aan je buurman waarom dit, waarom dit woord belangrijker is dan het woord waarmee uitkomt, hij komt. Nou, dan moet je wel gaan argumenteren waarom dat verhaal om dat woord draait. Nou ja, oké, dit, dan heb je een boeiende les.

Spreker 1

Ja ja, ik vind het wel heel mooi dat u zo uitlegt dat vooral de leerling zo centraal staat eigenlijk bij u. Ja, ik heb zelf al mijn vragen gesteld, heb, hebt u misschien nog vragen ja, over dit of iets anders wat u nog graag zou willen bespreken?

Interview 8

Spreker 1

Nou, dan wil ik u natuurlijk ten eerste heel erg bedanken dat u mee wilt doen aan mijn onderzoek. Het is de bedoeling dat ik met dit onderzoek een beeld krijg van hoe docenten Nederlands denken over het literatuuronderwijs en hoe zij hier invulling aan geven. Het interview zal ongeveer 45 minuten duren. Het kan net iets langer of korter zijn. De vragen hebben te maken met de literatuuronderwijs en ik zou graag willen weten hoe bepaalde dingen in uw lessen naar voren komen en wat uw ideeën over bepaalde stellingen zijn.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Van tevoren, heeft u misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee ja nee, ik ik ik. Ik weet dat ik het heb ingevuld, maar ik ben het ook wel en ik weet dat ik heel erg twijfelde. Soms van doe ik nou het een of het ander. En ja dat, dat het, voor mijn gevoel was het ene wat meer op het analytische en het andere wat meer op wat doet het eigenlijk met de leerling zeg maar. De ervaring, dat dat dat is nog een beetje wat ik me kan herinneren, ja.

Spreker 1

Ja, ja nee, daar heb je inderdaad gelijk in. En ja, ik stel gewoon een aantal vragen die zijn best wel breed te interpreteren, dus als u daar gewoon uw eigen antwoord op geeft, dan is dat prima.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Ten eerste, u bent dus docent Nederlands. Hoeveel jaar geeft u al les?

Spreker 2

Ik ben in 2009 begonnen, dus dat is inmiddels 13,5 jaar.

Spreker 1

Oké en in welke leerjaren geeft u op dit moment les?

Spreker 2

Op dit moment geef ik les aan twee tweede klassen havo, ja, een havo vwo, een havo klas. En twee 4 havo en twee 5 havo klassen.

Spreker 1

Oké ja.

Spreker 2

Ja, ik heb eigenlijk de afgelopen vier jaar eigenlijk alleen maar VWO gedaan, maar nu ben ik weer even helemaal in de havo. Dus ja, dat ja.

Spreker 1

Oké, en geeft u ook.

Spreker 2

Ik was daar, de de de de, het gevoel een beetje bij kwijt, zeg maar, dus ik dacht, ik wil wel weer eens even wat wat meer havo doen. Ja.

Spreker 1

Ja oké, nou dat snap ik wel. En geeft u ook in al die klassen les over literatuur?

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Oké, zowel onderbouw als bovenbouw.

Spreker 2

Ja. Ja in de onderbouw, noem je dat dan fictie, hè. Maar ja.

Spreker 1

Ja klopt ja. Ja oke nee, dat is goed om te weten. Dat is al een goede informatie. Dan ga ik nu wat specifieke vragen over literatuur stellen. Hoe zou u uw literatuuronderwijs typeren?

Spreker 2

Nou, wij hebben echt een literatuurlijn. Een, een leerlijn. En wij zijn, ik ben, werk nu bijna zeven jaar op deze school en toen ik hier kwam, waren ze daar net mee gestart. Alleen in de bovenbouw. Dat literatuur staat eigenlijk centraal, maar nu trekken we dat ook door naar de onderbouw. En dat wil zeggen dat, we hebben vier periodes per jaar en in iedere periode moeten leerlingen een boek kiezen. Dat kan aan de hand zijn van een bepaald thema en de vaardigheden koppelen wij daar eigenlijk aan.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Dus de, hè, dat houdt. Dat betekent dan ook altijd dat het een grote opdracht is, dus het kan zijn een schrijfvaardigheid of een presentatie. Ik kan ook wel voorbeelden geven, hoor. Ik weet niet of dat zo meteen komt, of dat ik nu al een voorbeeld kan geven.

Spreker 1

Ja nee, dat kan misschien zo ook nog even komen.

Spreker 2

Maar en wij hebben eigenlijk langzaam, alle toetsen zijn eigenlijk bij ons weg.

Spreker 1

Oké, dus het is vooral opdrachten en die gekoppeld zijn aan een boek en via daar worden dan vaardigheden eigenlijk getest.

Spreker 2

Ja, ja precies ja.

Spreker 1

En op welke manier doet u dat dan met de leerlingen samen?

Spreker 2

Dat kan zijn, even kijken hoor of ik de vraag begrijp, dus het kan een individuele opdracht zijn. Het kan een groepsopdracht zijn, maar er zijn ook altijd zeg maar, je hebt een eindopdracht. Nou, die is dan individueel of of in een in een groepje, maar daartussen, in de tussentijd, moeten ze ook andere opdrachten inleveren en die zijn soms individueel of op samenwerking gericht. Ja.

Spreker 1

Oké en kunnen leerlingen dan zelf kiezen welke boeken ze lezen en mogen ze eigenlijk best wel een eigen invulling geven of wordt er juist meer bepaald door u?

Spreker 2

Ze mogen zelf kiezen tot op zekere hoogte. En we hebben, werken vaak met thema 's. En dan hebben wij bijvoorbeeld een boekenlijst samengesteld. Ja, dat kan zijn, in 5 havo hebben we het net over de multiculturele samenleving gehad, dus dan hebben ze een lijst van, ik noem maar wat, 30 boeken. Daar mag ook van afgeweken worden, hoor. Als ze zelf een boek hebben waarvan ze denken, hé, dat past, dan kan dat altijd in overleg. We gebruiken ook wel vaak Lezen voor de lijst. Dat heb ik net in mijn tweede klas vanochtend uitgelegd, dus dan moeten ze een daar een boek zeg maar van kiezen. Dus het is, ja, er is best veel keuze, maar het is wel grappig dat leerlingen dat niet altijd zo ervaren, want die vinden dat die die lezen dan, die zeggen van ja ik, ik vind deze boeken niet leuk ik wil iets anders lezen. Maar ook, we hebben bijvoorbeeld in 6 vwo sluiten we altijd af met een soort eindgesprek, niet een mondeling trouwens, belangrijk om te zeggen, maar het kan een presentatie zijn en in 5 havo, die had ik natuurlijk dit jaar, hebben we afgesloten met een boekengesprek, dus ja met met drie of vier leerlingen. En dat ging dan ook over een boek en dan zeker als ze een presentatie geven, dan hoor je vaak van ja, we vonden de leeslijsten beperkt, want we wilden ook, nou, meer literaire thrillers, ik noem maar wat, vooral anderstalige literatuur willen ze graag. Maar aan de andere kant zeggen ze ook al vaak als ze daarop reflecteren, want dat vragen we dan ook vaak, zeker in 6 VWO, van nou reflecteer daar eens op. Dan dan zeggen ze ook al vaak van ja, maar ik heb nu ook wel boeken gelezen die ik anders niet had gelezen, maar doordat die op die lijst stonden, ik ben me daarin gaan verdiepen. Nou en ik ben dat, die boeken hebben me wel wat gegeven, dus ja, het is een beetje. Nou ja van, van beide ja.

Spreker 1

Dat is een beetje van twee kanten eigenlijk. Oké, ja.

Spreker 2

Van twee kanten, ja, ja ja.

Spreker 1

Oké en wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u geeft?

Spreker 2

Nou, we hebben de leerlijnen eigenlijk opgezet vanuit twee ideeën, dat aan de ene kant willen we natuurlijk heel, ja, nou leesplezier is belangrijk en je hoopt natuurlijk ergens dat leerlingen het juiste boek vinden en dat ze op een gegeven moment gegrepen worden. En ja, dat ze gaan ervaren, voelen wat, wat lezen je kan brengen en dat is best wel moeilijk in deze tijd, want er is gewoon ontzettend veel

afleiding. Dus dat is ook wel echt een, soms heb ik wel eens het gevoel een een gevecht tegen de bierkaai. Maar goed het leesplezier, dat is ook weer een soort contradictio in terminis op een middelbare school, want het is verplicht. Nou ja, iets wat verplicht is, is per definitie in het oog van de leerlingen meestal niet leuk, dus dat is natuurlijk wel heel erg lastig. Maar goed en aan de andere kant is heel belangrijk van, dat blijkt uit onderzoek, van lezen word je een betere lezer, een betere schrijver, je woordenschat vergroot hé. Ik geloof als je per dag een half uurtje leest trekken er nou, wat is het, meer dan 1 miljoen woorden op jaarbasis aan je voorbij of zo dus. Ja je je je taalvaardigheid gaat ervan vooruit. En wat, wij hebben, mijn collega's en ik hebben gezien, is dat uit onderzoek blijkt dat dat eigenlijk meer met fictie gebeurt, literatuur, dan met zakelijke teksten, dus dat was het voor ons toen ook een reden geweest van nou ja, wij, wij moeten gewoon veel meer de literatuur centraal stellen. Hè, ook omdat Nederlands volgens mij op heel veel scholen wordt ervaren als een vrij doods vak. Met spelling, begrijpend lezen, tegen de klippen op, zeg maar, nou grammatica. En en eigenlijk de ja, de de de, de verhalen zijn heel erg naar de achtergrond gedrongen, hè. Ik was, even kijken, een paar weken geleden was ik op de dag van de taalkunsten en cultuur. Daar gingen, was er ook, was ik bij zo'n ronde tafelgesprek. Ja kwam dat ook aan bod, hè, dat ook in heel veel lesmethodes is de tekst eigenlijk naar de achtergrond gedrongen of soms helemaal verdwenen. Je hebt alleen nog fragmentje en dan moeten ze daar opdrachtjes omheen gaan doen, maar die tekst wordt gewoon niet meer gelezen en dat is eigenlijk wel heel raar. Ja en en ik denk ook dat het belangrijk is. Wij komen er ook steeds meer achter. Je hoort natuurlijk heel vaak van, het moet allemaal leuk zijn, maar lezen hoeft niet leuk te zijn. Lezen is gewoon hè, zeker als je ziet wat wat voor leescrisis er is, het is gewoon absoluut de noodzaak, dus ik hoor mezelf nu ook wel vaker tegen leerlingen zeggen, als ze zeggen, ik vind het niet leuk. Ja, zeg ik, ja, vind jij wiskunde leuk dan? Maar dat moet je ook gewoon doen. Je moet, wij moeten jou straks van school laten gaan en met en met een goed leesniveau en dat ja, dat is heel belangrijk. Ja dus aan de ene kant wel plezier en natuurlijk ook wel dat dat, dat zal ik ook niet ontkennen. Het geldt ook voor mij, of voor mijn collega's, is dat we het ook zelf het eigenlijk wel een van de leukste onderdelen van ons vak vinden. Dus daar zelf ook heel erg enthousiast over zijn. Nou ja, en en leesplezier, maar vooral ook de noodzaak om ja, leerlingen goede lezers te laten worden.

Spreker 1

Ja, oké, ja deze vraag zit dan misschien een beetje dan in uw antwoord dat u net gaf, maar ik ga hem toch stellen, omdat u misschien toch iets anders zegt op dit. Wat vindt u dan de belangrijkste leeropbrengst voor de leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Dat dat ze betere lezers worden en ja, en dus ook betere, dat ze taalvaardiger worden.

Spreker 1

Ja dus echt een taalvaardigheid inderdaad, oké. Er wordt veel geschreven over literatuur, in de literatuur, over het literatuuronderwijs, houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Ja, probeer ik wel een beetje bij te houden. Ja, ik ik ik, ik zit wel op op die sites als neerlandistiek.nl, levende talen heb ik wel, ik, via Facebook zit ik ook bij die lerarengroep Nederlands. Ik moet ook zeggen dat ik dan ook best wel vaak wat voorbij zie komen van oh. Dus ik, ik probeer dat zeker wel bij te houden.

Ik heb laatst ook weer een paar boeken aangeschaft, even kijken, weet dan even niet de titel, maar ook over van Ira van Dijk en Els Stronks onder andere. Nou ja, in de Groene Amsterdammer staat, de staat geloof ik ook zo een vierluik van hé.

Spreker 1

Ja klopt.

Spreker 2

Literatuuronderwijs of de staat van het onderwijs, dat dat probeer ik wel zeker te volgen. Ja, het heeft ook echt wel mijn interesse. Ik ben er ook voor mezelf ook wel achter gekomen dat ik dit ook zelf het leukste onderdeel van het vak vindt. En ja, wat dat betreft zit ik ook op een op een hele fijne school waar we dit zo doen, want ik weet nog wel dat ik hier solliciteerde en dat ik toen al hoorde van ja, we hebben geen mondelingen meer. Dat ik dacht van, hé? Geen mondeling literatuur meer, hoe kan dat nou? En, maar nu ben ik zelf ook helemaal naar de andere kant opgeschoven, want ik denk van ja, op mijn vorige scholen hadden we een mondeling literatuur, maar hing literatuur er echt bij. En er werd gezegd, je moest een boek lezen, maak een boekverslagje. Nou dat werd soms nagekeken of afgetekend, maar vaak ook helemaal niet. En aan het einde van 5 havo of 6 vwo krijg je daar dan een mondeling over, maar, ja, dat heeft heel weinig betekenis. En op deze manier geef je er, vind ik, veel meer betekenis aan. Wil niet zeggen dat leerlingen dat ontzettend leuk vinden, hoor, want dat is nog steeds wel een worsteling van. Dat is helemaal niet vanzelfsprekend. Maar dat, dat wij. Ik geloof wel, ja, misschien heb jij daar meer zicht op. Dat is wel wat wij wel vaak een beetje horen. Ik had daar laatst ook nog over. Ik weet niet of je haar kent Marijke Meijer Drees uit, zij is inmiddels met pensioen hoor, werkte ook aan de Universiteit Groningen. Ik heb vroeger nog les van haar gehad. Hè, maar dat ik ben even kwijt wat wilde ik zeggen. Ik zit zo in mijn verhaal.

Spreker 1

Iets over wat zij had geschreven?

Spreker 2

Oh ja, nee, dat dat dat dat niet zo heel veel scholen op deze manier literatuur aanbieden, dat je natuurlijk ziet door het meest verschrikkelijke eindexamen, om dat maar zo, dat te zeggen, dat er ook heel veel energie wordt gestoken. Ik weet niet of je jezelf eindexamens nakijkt al.

Spreker 1

Nee nog niet.

Spreker 2

Niet, nou maar. Dat dat heel veel energie natuurlijk in dat begrijpend lezen gaat. Ja en en en dat nou ja, dat dat dat leerlingen houden daar ja nou, dat is een heel verhaal. Dan ben ik weer volgens mij in mijn punt vergeten, maar goed. In ieder geval. Ik vind dit zelf ook een heel interessant onderdeel en echt, ja, dat geeft mij, ja het vak veel betekenis. Dus ik vind het zelf ook heel erg leuk om te doen en ik geloof ook dat, hè, dus naar een andere school gaan, dat zou ik helemaal niet zo makkelijk vinden, want het is maar de vraag of je dan niet. Nou, ik heb op meerdere scholen gewerkt, daar is het toch heel erg toetsgericht en onderdeeljes, spelling, grammatica en nou en en vooral begrijpend lezen. En ja, dat dat examen

moet natuurlijk gebeuren. Maar ja, de vraag is ook of, daar hebben wij wel discussies over, of leerlingen daar echt beter. Natuurlijk je, je kan het wat trainen, maar mijn visie is toch ook wel heel vaak dat leerlingen het kunnen of, of er gewoon minder goed in zijn. En dan kun je wel verder komen door te trainen. Maar ja of dat heel veel helpt. Nou ja en het haakt eigenlijk. Ja, dat ik heb natuurlijk ook kinderen die zitten op een lagere school en mijn eigen kinderen, en ik lees ook veel voor. En ik zie je eigenlijk ook al. Hoe, nou ja, ik noem dat altijd tekstverklaren tot achter de puntkomma, maar ook hoe in, hoe ver dat al gaat op lagere scholen. Ik denk ja dat het plezier wordt er gewoon eruit geslagen en docenten daar lezen zelf bijna niks meer.

Spreker 1

Nee, nee, dat klopt.

Spreker 2

Maar ja, dit is misschien een beetje een, nou ja. Ik stop met praten.

Spreker 1

Oh nee, nou, het is een heel uitgebreid en duidelijk antwoord hoor. Dat is alleen maar fijn. Dankjewel. Ja, ik ga nu wat specifiekere vragen stellen over de invulling van het literatuuronderwijs. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden? Ja, en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen en in dit geval in de richting van literatuur.

Spreker 2

Ja nou ja, op het VWO is dat wel, denk ik belangrijk. En en kijk sowieso bij Nederlands probeer je, je bent ook een soort van ondersteunend vak, hè. Of in die hoek word je ook al vaak gedrukt, dus je, we zijn ook met onderzoeksvaardigheden bezig. Nou, wij koppelen dat dan ook altijd aan literatuur, maar we werken bijvoorbeeld ook wel met de website LitLab.

Spreker 1

Oh ja ja.

Spreker 2

Ja, die ken jij ook vast. Dus dat hebben we, we hebben nu ook zelfs in 5 havo gedaan. Dat ze een boekje kiezen via die website en met die vragen gaan werken. Nou ja, op het vwo kun je dat natuurlijk op een wat hoger niveau doen en sowieso moeten leerlingen in de bovenbouw bij onze opdrachten ook altijd naast de primaire literatuur, wat dan de het boek is, de bron, moeten ze ook altijd secundaire literatuur al zoeken. Ja, maar misschien bedoel jij echt onderzoek naar literatuur zelf.

Spreker 1

Ja, echt ja onderzoeksgericht onderwijs ja. Ik heb straks inderdaad nog een vraag over LitLab, dus die zal ik dan zo meteen eerst wel stellen. Maar als u dan echt onderzoeksgericht onderwijs zou gaan aanbieden en dan dus voor literatuur, dus literatuuronderzoek eigenlijk, hoe zou u dat dan in uw les gaan toepassen?

Spreker 2

Dat ja. Ja, dat weet ik niet precies. Ik heb voor voor, voor mij zijn de opdrachten die wij nu geven. Nou, ja, ik noem maar wat, vorig jaar had ik, had ik 6 VWO en dan krijgen ze bijvoorbeeld hè één van de allerlaatste opdrachten is dan, je moet een essay schrijven, essay. En het onderwerp is helden en dan moeten ze, dan is het onderzoek eigenlijk ook al dat ze vrij weinig uitleg krijgen van ons, omdat we denken, jullie zitten nu in 6 vwo. Je bent nu bijna klaar om van school te gaan naar de universiteit dus je moet ook zelf gaan onderzoeken, wat is dan een essay? Helden is het enige, dat is eigenlijk het enige woord wat ik heb. En dan, en dat ze, ze moeten daar dan natuurlijk een boek bij lezen en daar geven we aan richting van nou. Ja, meestal doen we echt als laatste boek, bijvoorbeeld een boek uit het vorige jaar of zo. 2021 was het toen.

Spreker 1

Oké, dus dan probeert u ook wel een primair boek daar dus aan te koppelen en aan welke teksten zou u denken als het dan gaat over onderzoeksgericht onderwijs?

Spreker 2

Ja ja ja ja nee precies ja. Je bedoelt literatuur? Boeken? Oh dat dat dat kan, dat kan alles zijn eigenlijk. Ja ja, dat daar zit niet echt een. Ja en, maar dan vind ik het misschien ook lastig van wat is dan, of misschien bedoelen we niet hetzelfde. Van, ik bedoel dan meer met onderzoeksgericht onderwijs, van je hebt, je kiest een boek, je weet dat je een essay moet schrijven, het onderwerp is helder. Nou, dan moet je dat, je moet dat boek gaan lezen. Je moet sowieso gaan onderzoeken van wat is dat eigenlijk voor soort tekst. Natuurlijk geven we daar ook al wat uitleg bij of artikelen en de, maar de leerlingen moeten vooral ook zelf: oké ze halen het thema uit een boek. Nou, ik noem maar wat, dat is de multiculturele samenleving. Nou dan ga ik daar artikelen over zoeken en hoe kan ik dat verbinden aan het onderwerp helden, bijvoorbeeld.

Spreker 1

Ja, nou, dat is, dat is een prima voorbeeld, hoor.

Spreker 2

Ja dat, dat is het onderzoek dan.

Spreker 1

Ja, ja oke en wat zou dat onderwijs dan opleveren voor leerlingen, denkt u?

Spreker 2

Nou ja. Dat ze ze ze oefenen met hun leesvaardigheid met hun schrijfvaardigheid. Dus je hoopt dat dat opbrengt, dat ze daar beter in worden. Maar ook dat ze, ze leren met bronnen werken, dus ze moeten gaan zien van hé, welke bron is, nou voldoet, is betrouwbaar, en welke bron voldoet minder. Even kijken. Ja even kwijt wat ik wilde zeggen. Ja, ze gaan. De vraag is ook soms, bijvoorbeeld bij een laatste opdracht, als ze meer een presentatie geven van nou wat, dat ze zelf al moeten gaan beantwoorden van wat heb ik eigenlijk geleerd, hè. Hoe is mijn literaire ontwikkeling geweest de afgelopen jaren. Wat hebben die teksten die je gegeven. Dus het kan ook een soort maatschappelijke opbrengst hebben,

sociale opbrengst, van dat je de de wereld op een andere manier, misschien, of een iets andere manier hebben ziet. Ik heb net, in 4 havo zijn ze nu bezig met presentaties over een een boek, hè. Dat dat met de multiculturele samenleving samenhangt of daarover gaat. En dan is één van de vragen die ze ook moeten beantwoorden van: heeft het het lezen van dat boek, of heeft dat boek jouw kijk op die multiculturele samenleving veranderd of beïnvloed? Ja, dan moeten ze. Dus dat kan ook een opbrengst zijn dat ze. Ja, dat vind ik zelf ook altijd heel leuk dat je soms hoort of je leest soms dingen van leerlingen dat je denkt, hé, dat had je waarschijnlijk zonder dat boek niet gezegd of je bent daar iets genuanceerder over gaan denken. En soms hoor je natuurlijk ook wat leerlingen wat ongenueanceerd zijn. Nou, ik heb wel eens het idee dat het lezen van een boek er dan wel bij kan helpen als je een bepaald onderwerp kiest bijvoorbeeld.

Spreker 1

Ja ja oke. En u vertelde net ook al iets over dat jullie LitLab inzetten, dus daar bent u mee bekend. Op welke manier zetten jullie dat in?

Spreker 2

Nou, we doen het trouwens ook, we doen als school ook mee met de Inktaap, dus dan gebruiken we het ook, hè. Want veel van die boeken, die worden, daar worden vragen over gesteld op de Inktaap dus op die manier. En dan hebben we boekgesprekken zeg maar. Maar wij zetten het. Ja, we noemen dat dan meestal de de leesclub of de boekenclub. Dus in 5 havo hebben we dat, dat was de laatste opdracht, dan moeten ze een boek kiezen van LitLab en dan moeten ze eigenlijk die hele ja, noem maar even procedure die eraan hangt, die moeten ze doorlopen, hè. Dus met een quizje en die, je hebt dan een vraag, fase erkenning en, stof tot nadenken. En dan moeten ze, bijvoorbeeld zijn ze met zijn vieren, en ieder moeten dan twee vragen zelf uitwerken. En nou, dan was nu de eindopdracht dat ze uiteindelijk een gesprek hebben over dat boek aan de hand van die vragen. Dus die bereiden ze dan deels voor. De anderen weten ook wel welke vragen persoon a doet, maar die hoeven ze niet helemaal voor te bereiden. Die bereidt dus zelf twee vragen voor, maar je moet wel weten, oké, welke andere vragen zijn er en daarover ga je dan met elkaar in gesprek.

Spreker 1

Oké, en wat is dan de belangrijkste opbrengst voor de leerlingen? Als jullie LitLab gebruiken?

Spreker 2

Dan is ook. Ja ook ook weer leesvaardigheid of schrijfvaardigheid als ze moeten moeten schrijven, nu spreekvaardigheid. Ja en bij LitLab staan natuurlijk die vragen centraal en en dat zijn. Kijk als je dat zonder die vragen doet, dan dan stel je misschien als docent ook wel vragen. Maar ja, dit is een fantastisch format om het zo maar te zeggen, waardoor ze op heel veel verschillende manieren naar het boek bijvoorbeeld gaan kijken. Dus dat, dat is dan. Ja noem je dat dan de opbrengst? Dat zou dan de opbrengst zijn. Dat ze ja, en vooral natuurlijk is de opbrengst dat doordat ze met elkaar in gesprek gaan, dat ze van anderen horen hoe die er over nadenken, en dat je tot een andere mening bijvoorbeeld kan komen.

Spreker 1

Ja dus eigenlijk de verschillende interpretaties van mensen en dan zelf tot denken worden aangezet.

Spreker 2

Ja ja ja.

Spreker 1

Oké en u zei dat er dan teksten op LitLab staan die worden gekozen. Zijn er nog specifiek teksten die jullie zelf hiervoor zouden willen gebruiken of maakt het eigenlijk niet zoveel uit?

Spreker 2

Ja voor LitLab doel je.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Oh zo, bedoel je. Nou ja die die LitLab is volgens mij ook ingedeeld in thema. Thema 's. Dus je kan natuurlijk, ja dat dat hangt. Kijk, nu mochten ze zelf gewoon een thema kiezen per groep, maar het kan natuurlijk ook zijn. Ja dat je een, een thema opgeeft. Dat kan ook kolonialisme zijn bijvoorbeeld, dat doen we dan in 5 VWO. Ja en dat je ze op die manier van de website LitLab laat kiezen. Alleen denk ik dat het dan vrij beperkt is, want er staan misschien drie boeken op in dat thema. Dus dan moet je ook natuurlijk wel andere boeken aanbieden.

Spreker 1

Oké, dus dan hebben jullie naast LitLab ook nog zelf eventueel een lijst waar leerlingen uit kunnen kiezen voor boeken over bijvoorbeeld kolonialisme.

Spreker 2

Ja, maar wat we dan meer doen, is dat je bijvoorbeeld zelf een lijst hebt en dat je wel aangeeft. Dat zeg ik zelf heel vaak in mijn lessen van nou, veel van deze boeken staan op lezen voor de lijst, dus dan stimuleer ik de leerlingen ook om op lezen voor de lijst te kijken, want daar vind je informatie over hoe je, de vragen waarover je na kan denken, filmpjes vind je daar en dat zeg ik dan ook over, als boeken op dit, op LitLab staan van: nou, kijk op LitLab. Die website laat ik ook zien dus dat, dat stimuleer ik dan wel dan, dan komt het op die manier aan bod.

Spreker 1

Oké, ja oké duidelijk. En een andere vraag, vindt u dat er naast het gedrukte boek ook aandacht besteed moet worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Dus dan bedoel je dat ze het boek hadden mogen luisteren?

Spreker 1

Ja dat er meer. Ja, dat er meer aandacht moet worden besteed eigenlijk aan ook ja, auditieve en audiovisuele versies van tekst. Want nu is het literatuuronderwijs voornamelijk het gedrukte boek, maar

vindt u dat we ook naar die andere twee zouden moeten kijken, daar aandacht aan moeten schenken of juist niet?

Spreker 2

En even kijken het audiovisuele is dan bijvoorbeeld?

Spreker 1

Bijvoorbeeld films.

Spreker 2

Films. Ja op die manier bedoel je. Ja ja nou. Kijk ik ik, volgens mij heb ik laatst iets gelezen over. Kijk als je, natuurlijk leerlingen die dyslectisch zijn, die willen vaak graag een luisterboek, hè. En het is natuurlijk ook prima om het boek te luisteren, maar volgens mij moet je uiteindelijk wel ook de woorden lezen om om hè, ze te zien en te weten hoe je ze schrijft dus die die. Dat dat ook de taalvaardigheid nog meer verbetert, weet ik niet zeker, maar volgens mij las ik daar laatst een artikel over dat dat dat toch wel blijkt. Van dat dat dan beter is. Maar soms mogen leerlingen ook wel een luisterboek luisteren. Ja, en films. Ze lezen natuurlijk best vaak een boek dat bijvoorbeeld ook verfilmd is en dat noem ik altijd wel. Dan zeg ik ook van: je kan ook de film kijken. Ja, je zou natuurlijk ook een opdracht kunnen verzinnen waarin, ja verfilmde boeken centraal staan. Dat kan dat je dan. Ja, om het lezen nou helemaal los te laten om om hè, dat, dat weet ik niet. Je kan natuurlijk ook een opdracht bij verzinnen, maar dat hoort dan misschien nog iets meer bij ook bij CKV. Maar bij Nederlands heb je natuurlijk toch wel de opdracht om echt met die leesvaardigheid aan de slag te gaan dus, dan denk ik, dan zou je het samen kunnen pakken, maar niet niet alleen maar de film, zeg maar.

Spreker 1

Ja precies, dus er mag wel iets.

Spreker 2

Kom je er trouwens bij leerlingen natuurlijk nooit helemaal achter, zijn er toch altijd wel leerlingen die het boek niet lezen, dus misschien alleen film kijken.

Spreker 1

Ja oké, dus u zou wel wat meer aandacht aan bijvoorbeeld films kunnen schenken, maar niet teveel, want de nadruk moet wel liggen op de tekst, de geschreven tekst.

Spreker 2

Ja dat denk ik, maar het is natuurlijk echt wel en, ik denk even, bijvoorbeeld aan aan het boek *Tirza* en de film ofzo. Dat zou ook heel ja. Het zou prima kunnen dat je een opdracht maakt over dat boek met die film ofzo. Dat kan zeker. En dan is het natuurlijk ook nog zo. Nou, kijk. Meestal lezen leerlingen bij ons allemaal een een ander boek, of, ja, als ze in groepjes, dan lezen ze hetzelfde boek. Maar heel af en toe hebben we natuurlijk ook wel eens een opdracht waarin iedereen hetzelfde boek leest. Ja, dat is wel wat meer onderbouw dan in de bovenbouw, maar dat dat dat komt ook voor natuurlijk. Nou dan heb je, als je, ik noem maar wat, als je nou ja, *Tirza*, dan zou je ook met de klas de film kunnen kijken.

Spreker 1

Ja, dus het ligt ook nog een beetje aan het klassikaal of individueel lezen eigenlijk.

Spreker 2

Ja oké ja dat snap ik wel. En als de, er films, etcetera bijvoorbeeld ingezet zouden worden in het literatuuronderwijs. Wat denkt u dan dat de opbrengst daarvoor zou zijn?

Spreker 2

Ja, dat vind ik ja misschien ook wel dat, ja, mensen, kinderen, leerlingen zijn wel gewoon meer gericht op film, want dat is makkelijker, hè. Een film geeft je wat, een boek vraagt je wat, maar misschien krijg je dan wel dat ze meer interesse gaan krijgen voor boeken, ook voor verhalen.

Spreker 1

Ja oké, andere vraag, wat is voor u het belangrijkste doel van het literatuuronderwijs in het algemeen?

Spreker 2

Dat je bezig bent met taalvaardigheid, dat die dat dat dat die vergroot wordt. Ja, want dat is een taalvaardigheid is is natuurlijk het speerpunt van Nederlands. Dus ja.

Spreker 1

Ja oke dus vooral het ondersteunen van de taalvaardigheid en zorgen dat die ja verbreed wordt.

Spreker 2

Eigenlijk, ja, ik denk dat. Kijk, want natuurlijk wil je ook dat leesplezier, maar je zal je krijgen in de klas van 30 kinderen zullen er altijd leerlingen zijn die het gewoon niks vinden. Ja, dus, die hebben niet zoveel aan het leesplezier, ja, maar die moeten wel taalvaardig worden, dus dan is dit een manier. En als ik dan moet kiezen tussen of eerst een zakelijke teksten met tientallen vragen of een boek lezen met een opdracht? Ja, dan kies ik toch echt voor het laatste en ik denk uiteindelijk dat het ook in het belang van de leerling is. Dat dat ja meer, dat je wel meer liefde voor taal bijbrengt of zo.

Spreker 1

Ja dus eigenlijk, ja. De volgende vraag past dan hier wel een beetje bij, op welke manier zou u dan dat doel bij leerlingen willen bereiken? Maar dat zou je dus liever doen met het lezen van een literair werk en daar samen opdrachten over maken.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Oke en welke teksten zou u dan daarvoor willen gebruiken?

Spreker 2

Dat kunnen echt. Dat is zo breed. Ja dat wij. Ja kijk hè, in in de bovenbouw natuurlijk, ja, Nederlandstalige teksten of van Nederlandstalige schrijvers, want dat staat nu eenmaal in de wet hè, dus ja. Je krijgt natuurlijk vaak van leerlingen de opmerking, mag het niet een buitenlandse teksten of een anderstalige tekst zijn. Ja, dat mag niet. Misschien mag dat over een aantal jaar wel, weet ik niet, maar dat daar de maar ja. Dus je kiest een werk van de Nederlandstalige schrijver. Ja, dat kan heel breed zijn. Je kan als je werkt met thema's ja, dan wij hebben, wij hebben opdracht ontwikkeld, maar we eigenlijk iedere periode bedenken we weer een nieuwe opdracht. En ja, soms passen daar weer is, is dat een ander thema, dus ga je weer op zoek naar andere boeken.

Spreker 1

Ja ja, maar dat.

Spreker 2

Ja over ieder boek kun je, kun je een stuk schrijven of een presentatie geven. En kijk, wat misschien wel, wat wij wel echt als speerpunt hebben is. Het heeft ook altijd. We laten leerlingen altijd zoeken naar de vergelijking met nu, dus met de actualiteit, met de wereld waarin ze leven. Ja dat hè, dus dus bijvoorbeeld, mijn leerlingen uit 4 havo nou, die moeten dan een tekst lezen die te maken heeft, dus met de multiculturele samenleving. Dus ik noem maar wat, hebben leerlingen *De weg naar het noorden* gelezen of *Problemski hotel*. En dan is een van de opdrachten van nou, zoek vier voorbeelden uit het boek, die je naast vier voorbeelden uit de actualiteit kunt leggen. Dus daar moeten ze daar bronnen bij zoeken. En die voorbeelden gaan ze dan met elkaar vergelijken. Wat zijn verschillen, wat zijn overeenkomsten? Ja, dus zo probeer je het ook altijd wel in te bedden in de wereld van nu, we met de ja het idee erachter dat ze ook nog weer iets leren over die wereld.

Spreker 1

Ja precies.

Spreker 2

Waarin ze ja.

Spreker 1

Oké nou, dat was al de laatste vraag, dus heel erg bedankt voor al uw uitgebreide antwoorden.

Interview 9

Spreker 1

Oké, dankuwel ja, maar met dit onderzoek probeer ik inzicht te krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. Ja, we gaan proberen het in een halfuurtje te doen. Ik denk dat dat wel lukt. Er zullen vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs en ik zou graag willen weten hoe u bepaalde dingen in uw lessen naar voren laat komen en wat uw ideeën zijn over bepaalde stellingen. Oké, nou, de eerste vragen gaan eigenlijk gewoon over uzelf, want u bent dus docent Nederlands. Hoelang geeft u al les?

Spreker 2

Elf jaar nee, 12 jaar.

Spreker 1

Oké, 12 ja. En in welke leerjaren geeft u op dit moment les?

Spreker 2

Havo 3 en havo 5.

Spreker 1

Oké, en geeft u ook in beide klassen lessen over literatuur?

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Ja in elk.

Spreker 2

Ja in beide ja.

Spreker 1

En heb je ook wel eens les gegeven aan VWO? Is het toevallig dat het alleen nu havo 3 en havo 5 is?

Spreker 2

Nee, ik heb begin dit jaar ook V4 geven, maar die zijn er van af gegaan, omdat ik het te druk had. En wij werken hier op het Herman Wesselink College in onderwijskundige teams en ik zit in het havo, de regeling 15, waardoor je eigenlijk 50 procent van je lessen in dat team moet geven dus ik probeer al jaren ook meer in VWO bovenbouw les te geven, maar al jaren lukt dat niet van deze ja, zeg maar overbelasting.

Spreker 1

Oké ja dus dan wordt dan het juist teveel uur als u dat zou doen.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oke, oke, dat is duidelijk. Nou, het literatuuronderwijs dat u geeft, het wordt al direct een brede vraag, hoe zou u dat typeren?

Spreker 2

Nou, eigenlijk als onvoldoende en daarmee bedoel ik dat wij in havo 4, want eigenlijk geef ik ook elk jaar in havo 4 les, maar dit jaar dan niet. In havo 4 nemen wij toetsen literatuurgeschiedenis af, eigenlijk gebaseerd op Nieuw Nederlands Literatuur. En maken leerlingen verwerkingsopdrachten over boeken waarbij we eigenlijk dit jaar ook begonnen zijn in havo 3, 3, 4 en 5. Nee, in havo 4 en 5 om gezamenlijk een boek te lezen. Wij doen op school geen mondeling, dat doen we, dat gaan we volgend jaar veranderen, want met die boekopdrachten die we eigenlijk dus tot en met dit jaar hebben gedaan, heb je het idee dat er eigenlijk helemaal niks gelezen wordt en dat je nooit een goed gesprek over literatuur kunt hebben. Dus wat ik dit jaar in havo 5, als ik te veel uitwijk moet je het zeggen, wat ik dit jaar in havo 5 heb gedaan, is.

Spreker 1

Nee, het is hartstikke goed hoor.

Spreker 2

Ik heb ooit een, een, boekenopdracht gemaakt over hoofdzonde versus deugde en hebben we gezamenlijk het boek *Neven* gelezen van Peter Middendorp. En toen hebben ze zelf een boek daarnaast gelezen en daar maken ze dan een verwerkingsopdracht over. En dan komt heel veel natuurlijk uit het literatuuronderwijs aan de orde. Maar als je kijkt wat wij aan de, op de havo aanbieden aan periodes bijvoorbeeld hè, die, ik vroeger toen ik zelf nog op school zat, dus 100 jaar geleden, zo leuk vond. Dat komt heel matig aan bod. Was wel, wij beginnen met Middeleeuwen, dan stukje renaissance, stukje Verlichting en dan maken we eigenlijk meteen de sprong naar naoorlogse literatuur, dus dat is best beperkt.

Spreker 1

Oké ja, en mogen leerlingen verder wel zelf boeken uitzoeken, behalve dan het boek dat klassikaal gelezen wordt?

Spreker 2

Ja, ja, wij zijn heel erg. Kijk in havo 3 mogen ze zelfs vertaald lezen. Vind ik wel dat je maar één keer per jaar bijvoorbeeld een boek mag lezen van Carry Slee of van, hoe heten al die bestsellers? Mirjam Mous, omdat ik dan ook altijd beargumenteer, dan lees je ook nog eens iets van een schrijver, een andere schrijver die je misschien heel leuk vindt. Maar ze zijn in principe vrij om te kiezen met ook nog een kanttekening dat we in 4 en 5 bijvoorbeeld zeggen, je mag maar een boek lezen van een Esther Verhoef of een Saskia Noort of Kluun, dus dat je niet dadelijk alleen maar Saskia Noort gelezen zijn.

Spreker 1

Oke.

Spreker 2

Wat we ook wel eens hebben gedaan in havo 4, omdat dat een jaar lang is waar een ze van alle kanten komen, is dat ze als eerste boek bijvoorbeeld het boek *Ik slaap dan* dan mochten lezen of *Grijp*, dan zeiden jongens, het zijn natuurlijk vaak de jongens die die boeken lezen, die zeiden, mevrouw, dat is voor het eerst in mijn leven, dat ik een boek heb uitgelezen. Ja, weet je dan mag dat, dat mag van mij. Ik vind ook dat dat nog wel steeds mag, maar dan voel je, voldoe je natuurlijk niet aan de eis van minimaal acht literaire werken geschreven door een Nederlandse auteur. In het geval van *Grijp* wel, maar in *Ik slaap dan* natuurlijk niet.

Spreker 1

Nee, dat klopt. En wat is dan de reden dat jullie het mondeling eruit hebben gehaald? Want volgend jaar willen jullie het mondeling dus weer terugbrengen.

Spreker 2

Nou het mondeling is er ooit uitgehaald, heb ik begrepen. Dat uhm, jaren geleden, dus zeg maar, voordat ik hier op school kwam. Gingen dus de examencijfers omlaag. Nou, wat is toen gebeurd, toen is het mondeling eruit gegooid. Dat moest je ook als docent in je eigen tijd afnemen, dat, dat is nog steeds zo. Dat is allemaal eigen tijd. En, dat is op VWO zo, en dat gaat bij ons volgend jaar ook gebeuren. En toen is het mondeling op de havo eruit gegooid. En toen werden eigenlijk alle ballen ingezet op teaching to the test, leesvaardigheid en is er gezegd, nou dat literatuur, dat doen we dan gewoon met verwerkingsopdrachten. Ja en dan lees je bijvoorbeeld na de eindexamens in een jaarboek van H5 van: mijn dank aan scholieren.com. En waarom we het nu terug laten komen, is omdat ik eigenlijk al jaren daarvoor loop te strijden en je steeds meer het idee hebt dat jij heel veel nakijktijd hebt aan werk waarvan je niet kunt bewijzen, dat het niet door de leerling zelf geschreven is, maar je weet, je ruikt, je voelt, je proeft, je hebt dat boek niet helemaal gelezen.

Spreker 1

Ja oké, oké nou dat is duidelijk, dankjewel. En wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u zelf geeft?

Spreker 2

Nou, wat ik heel belangrijk vind in havo 4, als ik begin met die literatuurgeschiedenis, is dat ik eigenlijk laat zien of probeer over te brengen, dat is beter eigenlijk, dat dat niet alleen maar van onze tijd is. Dat grote thema's weet je, zoals jaloezie en liefde en nou wraak. Ik begin altijd met literatuurgeschiedenis. Dan speel ik in mijn eentje de hele Trojaanse oorlog na in ongeveer 20 minuten en dat vind ik de leukste les van het hele jaar, want dat vind ik zelf heel leuk. Maar dan laat ik ook wel weer, echt te laten zien van wat gebeurt hier nou tussen mensen en en komt dat nog steeds voor, ja, en dan kun je natuurlijk parallellen trekken naar op een gegeven moment, als je bij de Middeleeuwen bent naar de Middeleeuwen, nou Renaissance, maar dat ik ze laat zien, dat, dat hoop je. Dat ze zich herkennen in zaken, en dat ze zien dat ze dat wij niet alleen op de wereld zijn. Weet je dat dat dat dat dingen eigenlijk

van alle tijden zijn en dat mensen daarover schrijven en dat dat soms gewoon heel mooi kan zijn om te lezen. Ik denk dat je soms ook bij boeken gewoon dat je daar blij van wordt, of dat je daar heel naar, dat je er buikpijn van, ja weet ik, hè. Dat je, dus dat literatuur iets met je kan doen en en dat zeg ik steeds vaker, als je veel leest, dan gaat automatisch open, word je ineens vaardigheid beter, dus er zijn zoveel andere voordelen. Maar mijn mijn grootste doel is eigenlijk ze te laten zien dat er meer bestaat dan jij alleen ter wereld en ook leerlingen die zeggen ja, in het Nederlands worden geen leuke boeken geschreven. Dan zeg ik altijd, nee, je hebt nooit moeite genomen om te bedenken wat vind ik leuk om over te lezen en daar dan een boek bij te zoeken. En ze daarbij te helpen.

Spreker 1

Ja precies oké. En wat vindt u dan de belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor de leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Ja, dat is een goeie. Op dit moment, maar ik moet zeggen dat ik dit jaar wel somber gestemd ben, ook voor de, de leeskracht van leerlingen en wat ze lezen, maar op dit moment ben ik eigenlijk al heel blij dat ze een heel boek lezen en dat dat sommige leerlingen, dat zie je, dat die terugkomen naar je zeggen ik heb ik vond dat boek zo mooi of zo stom, want. En dat ze dat ze dat kunnen beargumenteren of het iets met ze of iets, of niets met ze heeft gedaan en wat dan, dat ze er over nadenken.

Spreker 1

Oké, dat is duidelijk antwoord.

Spreker 2

Dat is misschien wel een heel dom antwoord, maar dat is eigenlijk op dit moment waarmee leerlingen staan en met de ontleding en blabla is dat volgens mij belangrijkste.

Spreker 1

Ja oké dankuwel en er wordt ook zelf in de ja, in de literatuur wordt ervoor geschreven over het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Ja ja maar, ja, ik hou het bij maar of je er dan altijd wat mee doet is een tweede, omdat je PTA vaststaat en ik, er wordt ook vaak, nee, er wordt zoveel. Kijk als ik, ik ben lid van Levende talen, krijg ik dat magazine. Nou, als ik dat elke keer helemaal door moet ploegen en en alles eruit halen, weet je, dan, dat is een informatie overloop. Dus ja, ik hou het wel bij, de de de hoofdlijnen, zeg maar denk ik.

Spreker 1

Oké, ja dat kan ik me voorstellen. Ja, ja oké, nou dan ga ik een paar ja vragen aan u stellen die gaan over de invulling van het literatuuronderwijs en daar zou ik dan graag uw mening over willen horen. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Dat zou ik heel leuk vinden. Als leerlingen bijvoorbeeld een PWS willen, iets met een pws willen doen of literatuur, maar niet in de reguliere les, dat zou wat mij betreft niet heel erg meerwaarde betekenen op dit moment in het overvolle programma.

Spreker 1

Oké, maar stel dat er weer ruimte voor zou hebben, zou u dan aandacht aan willen besteden?

Spreker 2

Ja. Als ik er ruimte voor zou, want ik zit even verder na te denken, ja, want wij bereiden kinderen eigenlijk veel te weinig daarop voor en die onderzoekvaardigheden, die hebben ze natuurlijk ook straks nodig op het HBO en zeker in het WO, als je op het VWO zit. Dus ik vind wel als je daarbij Nederlands ook iets mee zou kunnen doen zou dat prima zijn.

Spreker 1

Ja oké en, op welke manier zou je dit dan willen toepassen in uw lessen als u er dus ruimte voor zou hebben?

Spreker 2

Nou, dat gaat misschien wel een beetje richting mijn mijn, nu ideeën over dat mondeling dat we volgend jaar kan invoeren. Dat je me dat, wat ik nu denk is laten lezen in havo 5 op thema. En dan mogen ze dus wel vrij boeken daarbij zoeken. Daar help ik ze daar natuurlijk bij en dat je dan, dat je ze met, dan met ze aan de slag gaat in de les. Ik denk nu even vrij, he, van tijd is geen probleem en het kan allemaal, maar dat je dan op basis van thema 's misschien in de les ze gaat leren. Hoe zou je dit nu, hoe zou je daar een onderzoeksvraag op kunnen loslaten? Hoe zou je dat dan met die boeken kunnen bedenken en hoe kom je dan tot een goed beargumenteerd betoogje op je mondeling. Dus dat je dingen combineert met elkaar. Dat zou denk ik leuk vinden.

Spreker 1

Oké, oké. Ja en zijn er dan ook specifieke teksten die u hiervoor zou willen gebruiken?

Spreker 2

Weet ik even niet zo goed? Nee weet ik even niet zo goed.

Spreker 1

Maar u zou wel leerlingen zelf nog steeds boeken laten kiezen?

Spreker 2

Ja, want ik weet niet, ik denk dat je, hoe meer jij gaat bepalen wat een leerling moet lezen, hoe minder er lezen wordt. Waarbij ook wel, er stond laatst, waar stond dat nou, er stond laatst een stuk of misschien komt dat wel uit een examentekst, dat weet ik niet. Over dat je juist gewoon moet zeggen, we gaan gewoon dit lezen, weet je, we gaan, zeg maar, de Max Havelaar lezen, of ik roep maar iets, en, waarom moet het altijd maar dat pampieren en weet ik veel wat. Daar valt ook wat voor te zeggen. Maar dan zou ik verschillende stukken uit verschillende periodes nemen en die laten zien hoe je daar iets mee

kunt. Ja, dat is allemaal nog heel vaag, maar ik heb er gewoon nog niet goed over nagedacht. En hoe je daar iets aan kunt aflezen en kunt zien van een tijdgeest. Dat zou ik, dan denk ik, ja, maar ik ben heel erg tegen, je moet, je moet dit en je moet dat en je moet dat.

Spreker 1

Ja oke. Ja, dat begrijp ik wel. En wat zou dit onderwijs dan uiteindelijk opleveren voor leerlingen denkt u?

Spreker 2

Nou, ik denk dus naast dat ik dus straks al zei, hè. Dat ze leren dat ze niet alleen op de wereld zijn, maar dat ze ook, als je echt iets met onderzoek gaat doen, denk ik dat je ze beter voorbereid ook op een vervolgopleiding. Als je dat met andere vakken ook doet, dan dat ze nu zijn, als we ze afleveren. En, ik denk ook dat als je ze, als je echt in staat bent om ze iets te laten onderzoeken waar ze, wat ze leuk vinden en waar ze iets van leren. Natuurlijk is dat niet altijd leuk hoor. Maar dat ze dan ook daar zelf een rijker mens van worden of dingen misschien beter kunnen, ja doorzien.

Spreker 1

Oké ja dat snap ik wel, dank u wel. En ja, dit lijkt een beetje op de eerste vragen die ik aan u heb gesteld, maar dit wordt meer bedoeld in het algemeen, wat is voor u het belangrijkste doel van het literatuuronderwijs in het algemeen? Dus als we kijken naar het gehele literatuuronderwijs, dat gegeven wordt, wat is dan het belangrijkste doel?

Spreker 2

Ja ik denk dat ik dat eigenlijk ook al eerder heb gezegd. Ik wil of ik zou het fijn vinden als kinderen zien dat er ook vroeger al geschreven werd en hoe vroeger de maatschappij van invloed was op, op kunst die gemaakt werd of andersom hé, kunst die gemaakt werd, is althans van invloed ook op de maatschappij en ik denk dat ik dat eigenlijk wel fijn zou vinden als ze dat weten en daar ook iets over, nou kunnen vertellen en dat er aan overhouden. En, dat sluit natuurlijk aan op, dat je weet, dat je niet alleen op de wereld bent. Dat dingen al van alle tijden zijn.

Spreker 1

Ja precies dus gewoon een ontwikkeling van de geschiedenis en de maatschappij van goh, hoe is dat allemaal gegaan en wat is de invloed daar op nu?

Spreker 2

Ja, ja, dat probeerden wij ook altijd te doen in havo 4 bij het literatuuronderwijs. Hadden we zo'n heel Excelsheet gemaakt van, dan de Middeleeuwen en wat er dan bij hoort uit deze tijd. Dus dat je continu die verbinding maakt van iets van vroeger naar iets van nu. En, dat werkt eigenlijk als een speer, want dan kun je namelijk ook de Reynaert heel leuk behandelen. En laten zien wat daar nou raar of niet raar of grap of niet. Nou, weet je dat aan is en dat werkte heel goed.

Spreker 1

Dus ja, u noemt al de Reynaert inderdaad. Zijn er nog andere teksten die u zou inzetten om dit te bereiken?

Spreker 2

Ja, waar ik zelf, wat ik zelf altijd heel leuk vind, is die dit is wat van Hermans, hè, van *Jantje zag eens pruimen hangen* en als je dat helemaal naspeelt en dan na doet, dan moet ik zelf geloof ik altijd hardst lachen, maar de leerlingen uiteindelijk ook wel. Dan kun je, dan, nou dat vind ik toch wel een voorbeeld van opvoeding toen en opvoeding nu en zou je dat nu ook nog doen en in welke mate dan mee, dus dat je die parallellen trekt, dat vond ik toen heel leuk om te doen.

Spreker 1

Oké, oké duidelijk en we hebben nu heel veel over het gedrukte boek gepraat natuurlijk. Vindt u dat er aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van teksten in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Hoe bedoel je dat dan? Dus bijvoorbeeld films of ja.

Spreker 1

Ja bijvoorbeeld films of luisterboeken, of ja, iets anders.

Spreker 2

Nou, luisterboeken mag van mij altijd. Iemand die echt zo dyslectisch is dat die, nou gewoon moeite heeft met lezen, zeg ik altijd, pak dan een luisterboek en lees dan met je vinger mee, hè?

Spreker 1

Wel, wel meelesen dus.

Spreker 2

Ja wel meelesen, want dat helpt volgens mij wel. Tenminste dat heb ik altijd begrepen, maar vooral een luister. En dan zeg ik ook wel eens tegen leerlingen, als je dan in tijdens corona bijvoorbeeld, dan gingen ze wandelen en dan zei, ik zit als je dopjes op je knor en luister dan een luisterboek, dan doe je twee dingen nee, twee vliegen in één klap. Oh ja, oh ja, dat was wel heel interessant. Nou oke, dus die dat luisterboek vind ik altijd goed. Waar ik wel moeite mee heb is, je mag van mij best een film kijken. Naar aanleiding van het boek. Maar dat vind ik leuk bij PWS bijvoorbeeld, als je onderzoekt wat zijn de verschillen tussen boek en film en waarom? Dat je daarover na gaat denken, superleuk. Maar je moet je niet altijd denken, ik zie de film wel en dan hoef ik niet meer te lezen. Dan vind ik het een ander verhaal worden, maar en ik zou willen dat ik tijd heb, maar je brengt me eigenlijk wel op een idee. Dat zou in havo 3 natuurlijk superleuk zijn om klassikaal een boek te lezen en dan de film te kijken. Je zou bijvoorbeeld zo *Het gouden ei* dan kunnen lezen en de film te kijken en dan ze te laten nadenken over, wat gebeurt hier nou, een paar verschillen en waarom zou dat zijn?

Spreker 1

Dus dat is wel hoe je het ook in de les zou willen inzetten en daarnaast dus in de bovenbouw echt meer bij bijvoorbeeld 't PWS dus als leerlingen ervoor kiezen.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Maar in 4 havo 5 havo bijvoorbeeld, zou je het niet zo snel in de les doen?

Spreker 2

Nou uhm, ik heb ooit de, ik vertelde je net over die opdracht met de hoofdzonden en de deugden, en toen heb ik, daar zijn heeft, nou heb ik de film *Seven* laten zien, ken je die? Met Brad Pitt en Morgan Freeman?

Spreker 1

Nee.

Spreker 2

Nou, die is verschrikkelijk eng en dat gaat over een man die moord via de hoofd via de zeven hoofdzonden. En die stukjes heb ik toen telkens uitgehaald en laat zien hoe dan die moordenaar met die hoofdzonden en hoe dat zat. En, dat was op zich wel leuk, behalve dat die film ontzettend eng is en ik denk dat sommige kinderen er wel een beetje naar van werden, maar ik vond het op zich leuk om te laten zien, weet je, met jaloezie en vraatzucht en nou, voor ons scheidt bla bla, dat je dat kunt laten zien, ijdelheid en dat dan gebruik je beeld echt ook om iets uit te leggen, en dat vond ik leuk.

Spreker 1

Oké, en heeft u dan ook inderdaad het idee als u dan wilt gebruikt dat het bij leerlingen beter blijft hangen?

Spreker 2

Bij sommigen wel. Jazeker zeker. Ja, ja, het kan heel versterkend zijn voor ze of dat ze opeens denken, oh, zit het zo.

Spreker 1

Dus dit zou wel een meerwaarde zijn.

Spreker 2

Ja, helemaal ja ja ja.

Spreker 1

Oké en wat zou dan de opbrengst uiteindelijk zijn voor leerlingen als u meer audiovisuele of auditieve versies van tekst zou inzetten in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ik denk, stel dat je een boek leest en je kijkt daarna de film of dat weet ik niet, maar dat maakt niet uit. Het boek en de film en.

Spreker 1

Wel in die volgorde?

Spreker 2

Ja of nee, dat zou, ja weet je waar ik dan, maar dat is, redeneer vanuit angst, zeg maar, ik denk als ik eerst de film kijk en dan pas boek leest dat niemand dat boek meer leest, dus ik zou eerst een boek lezen en dan film kijken. Maar ik denk dat als je het visueel karakters voorbeeld ziet. Dan kan dat iets toevoegen van oh dat je zeker kinderen die visueel zijn ingesteld, dat die dan misschien denken, oh, maar het zit zo. Het kan ook een enorme domper hebben dat jij altijd hebt bedacht op de hoofdpersoon is zo lang en blond en weet ik veel wat en die hoofdpersoon is dan klein en donker, zeg maar. Maar ik, ik denk dat, wat zou de opbrengst zijn dat ze op een andere manier naar dat boek gaan kijken. Dat denk ik. En dan op verschillende aspecten van het boek. De kan natuurlijk ook heel leuk zijn met perspectief. Ja vanuit wie wordt een film, bijvoorbeeld een wie is de hoofdpersoon in een film en hoe zit dat dan in het boek?

Spreker 1

Oké oké, dankuwel, en dan gaan we naar het laatste onderdeel. Bent u ook al bekend met LitLab?

Spreker 2

Ja, ja.

Spreker 1

Dat is dat digitaal laboratorium om literatuuronderzoek te doen.

Spreker 2

Ja ja, collega's van mij hebben daar aan meegewerkt.

Spreker 1

Oké, oh wat, leuk. Ja, met echt het ontwikkelen ervan of?

Spreker 2

Ja met het ontwikkelen van, die hebben ook een hele en dat weet ik niet precies, maar een hele les, een hele lessenserie toen gemaakt. Dus en een van mijn collega's is ook aan het promoveren op historische letterkunde.

Spreker 1

Oké nou dan bent u er inderdaad wel mee bekend inderdaad. Zou je dit ook willen inzetten in uw literatuurlessen of doet u dit misschien al?

Spreker 2

Ja, ik wil dat volgend jaar dus in havo 5, gaan we dan met die mondelinge beginnen. Daar moeten we, of moeten we nee, daar wil ik wat mee gaan doen. En ook in havo 4, maar wat en hoe precies, dat moet ik

heel eerlijk zeggen, dat weet ik nog niet precies. Want we hebben dit eigenlijk besloten en de invulling, die moeten we nog gaan bedenken, maar dat is alleen maar leuk.

Spreker 1

Oké en hebt u al misschien wellicht een idee wat je dan zou kunnen doen? Want het is nog niet heel concreet, dat snap ik, maar misschien heeft u er wel een beetje over nagedacht.

Spreker 2

Nee, nee, kijk. Ik denk ja ik, ik wat ik nu denk is, we hebben volgend jaar een overgangsjaar, want dan hebben we natuurlijk leerlingen in de havo 5 die in havo 4 nog boekopdrachten hebben gemaakt en hebben ingeleverd. Toevallig heb ik gisteravond zitten denken, dan moeten ze, in havo 5 lezen ze vier boeken. Daar gaan ze dan alleen maar dat mondeling over doen, want die andere vier boeken die zijn zeg maar al afgesloten. En dan ik zit toch te denken aan lezen op thema en ik, ik zou eigenlijk echt me in LitLab moeten gaan verdiepen, heb ik wel eens gedaan, maar dan even. En dan eens kijken wat of ik daar iets kan vinden dat ons daar ook bij kan helpen. En voor havo 4 moeten we eigenlijk het helemaal opnieuw gaan opzetten, want die gaan we natuurlijk beginnen met wel vier boeken in havo 4, maar waar ook geen cijfers meer aan komen te hangen.

Spreker 1

Ja, want zij gaan het weer voor hun mondeling gebruiken.

Spreker 2

Ik vanuit havo 4 naar een mondeling toe werken, maar de huidige havo 4 leerlingen hebben dat niet gedaan, dus we hebben volgend jaar zeg maar een overgangsjaar en dat dat moeten we gaan bedenken. Maar ik denk wel echt dat we toegaan naar het lezen op thema.

Spreker 1

En weet u dan ook ja, zijn er bepaalde thema's denkt u die u meer zou willen inzetten? Meer zou aanraden of is het echt totaal aan de leerlingen voor welk thema ze willen gaan?

Spreker 2

Nee, ik bied ze aan, die thema 's met denk ik per thema een, een advies boekenlijst, niet verplicht, hè? Maar je zou daarbij dit kunnen lezen en dan vind ik, ja dat ze een vrije keuze hebben, maar we moeten ook nog nadenken. Wat dat betreft heb je misschien helemaal niet zoveel aan mij hoor, maar we moeten ook nog nadenken over hoe groot gaan we dan? Is dat mondeling een op een of ga ik zelf groepjes van drie leerlingen doen? Dat is ook omdat het in onze eigen tijd is. Dus ik kan eigenlijk helemaal niet een bijzitter erbij hebben, want wie gaat dat doen in z'n vrije tijd.

Spreker 1

Ja, dat is ook een goed punt.

Spreker 2

Weet je dat dat en dat maakt niet uit, daar heb ik ook wel bedacht hoe ik dat wil gaan doen. Ik, ik denk dat ik in groepjes van twee of drie dat wil doen en die gaan op thema lezen en dan moet je gewoon vooraf afspreken van we doen, ik doe het alleen en ik maak misschien dan audio-opnames, weet je voor als je gedoe krijgt. Maar we doen dit op basis van vertrouwen en als je mij niet vertrouwt dan moet je het nu zeggen, want dan moeten we iets anders regelen.

Spreker 1

Ja precies, dat is wel inderdaad heel belangrijk.

Spreker 2

Ja, maar ik denk dus lezen op thema, zodat je ook echt kunt praten en dat zou ik belangrijk vinden van als je bijvoorbeeld het thema coming of age hebt, zo een thema hebben wij dan hier in havo 4 bij een bepaalde opdracht. Dan zou je dan echt ook het gesprek al aan kunnen gaan van, hoe zit dat dan in die boeken en waarom doen mensen wat ze doen en hoe zie je dat dan terug in je eigen leven. Zonder dat natuurlijk een therapeutisch gesprek wordt. Maar dat je dat, hè, dat je, dat je probeert het gesprek aan te gaan over, wat heb je gelezen? Wat heb je ervan geleerd? En hoe, hoe verhoudt zich dat dan tot elkaar?

Spreker 1

Oké ja.

Spreker 2

Dat is nu mijn idee.

Spreker 1

Oké ja dankjewel en stel dan dat LitLab wordt ingezet in het onderwijs. Wat zou daarvan de opbrengst zijn, denkt u?

Spreker 2

Nou, wat ik er fijn aan zou vinden, is dat zij bepaalde opdrachten hebben ontwikkeld waarmee we al een eindje op weg zijn of geholpen zijn. En dus ik. En en dan is het voor voor leerlingen een bepaalde leidraad en voor voor jou als docent ook. En dan heb je een soort gemeenschappelijke basis waar je het niet meer hè, waar je, van waaruit je kunt gaan praten.

Spreker 1

Ja, dus dat iedereen echt gelijk, op een gelijkwaardige manier ermee bezig is.

Spreker 2

En, dat zou misschien wel dan een belangrijke opbrengst zijn dat je als iemand zich echt goed heeft voorbereid, geldt voor mij dan natuurlijk ook hè, dat je dat je niet meer die enorme niveaoverschillen hebt, maar dat je vanuit een, nou dat je ze ook een goede kans geeft om voor te bereiden. En dat je vanuit daar verder kunt gaan.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Nou en dan ben ik heel benieuwd wat, nou ja, dan ben ik super benieuwd naar volgend jaar. Hoe dat dan in zijn werk gaat en of ze dat kunnen, want de havist blinkt natuurlijk niet heel erg uit, vaak in in ja zelfredzaamheid en discipline. Laat ik het zo maar zeggen.

Spreker 1

Nee dat is waar.

Spreker 2

Dus dat wordt nog een uitdaging, maar dat is wel leuk. Ik vind het, ik vind het heel spannend.

Spreker 1

Oké nou heel erg leuk, dankjewel, dat waren mijn vragen. Hebt u misschien nog vragen of opmerkingen?

Spreker 2

Nee eigenlijk niet.

Interview 10

Spreker 1

Dan wil ik u natuurlijk eerst bedanken voor uw tijd dat u mee wilt doen aan het interview en aan mijn onderzoek. Ik doe onderzoek naar ja wat docenten Nederlands eerstegraads vinden van het literatuuronderwijs en ik wil graag weten hoe zij hun literatuuronderwijs eigenlijk invullen. Ja, mijn inschatting is dat het ongeveer 45 minuten zou duren, maar het kan ook wel wat korter of wat langer zijn. Hebt u van tevoren misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee, nee, begin maar gewoon prima. Ik hoor het wel.

Spreker 1

Oke is goed, ja oké ja, u bent docent Nederlands. Hoeveel jaar geeft u al les?

Spreker 2

20 nu.

Spreker 1

20 jaar oké en dat was ook gewoon aan een stuk door, geen pauzes tussendoor.

Spreker 2

Nee, nee, aan een stuk door.

Spreker 1

Oké en in welke leerjaren geeft u op dit moment les?

Spreker 2

Op dit moment vanaf 5 en 6 VWO.

Spreker 1

5 en 6 VWO. Oke en hebt u ook les gegeven op havo?

Spreker 2

Ja ja, en ik heb wel havo normaal, alleen niet voor literatuur, wel voor het debat, maar niet ja, op dit moment.

Spreker 1

U hebt nu ook een havo klas, bedoelt u?

Spreker 2

Ja gehad, andere helft van het jaar en ja, voor het debat.

Spreker 1

Oké dus nu 5 en 6 vwo en in die klassen geeft u ook lessen over het literatuuronderwijs.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Ja oke top, hoe zou u uw literatuuronderwijs typeren?

Spreker 2

Zo is in hele grote vraag.

Spreker 1

Ja klopt.

Spreker 2

Ja, Ik weet dus niet of ik dat zomaar kan typeren. Ja, je je onderwijs over over. Ja ook dat is niet gewoon zeggen fictie, maar dat is ook niet, want we betrekken ook non-fictie. Over literatuur, maar ja, ik heb het ook over lectuur, dus ik heb het dus over boeken en voornamelijk fictie, ja voornamelijk literatuur en wat dat voor leerlingen kan betekenen.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Meer laten kennismaken en ja, wat wat ze daarmee kunnen of zouden kunnen. Of ja, en ja. Zoiets.

Spreker 1

Oké dus voornamelijk kijken naar wat een leerling kan met literatuuronderwijs.

Spreker 2

Met literatuur ja, ja.

Spreker 1

Oké, en wat zou u de belangrijkste functie noemen van het literatuuronderwijs dat u geeft?

Spreker 2

Ja dat, dat weet ik niet. Of ik dat kan zeggen. Denk de belangrijkste pijlers voor mij zijn, ik weet, er worden denk ik toch meer, want ik wil vooral ook enthousiasmeren, maar ook echt laten ontdekken wat ze ermee kunnen. Daarom wat ik net ook al zei van wat het voor hen kan betekenen.

Spreker 1

Oké en vindt u dat dan ook de belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor de leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen? Of kunt u daar ook nog iets anders misschien bij noemen?

Spreker 2

Ja, die die laatste wel wat het voor hen kan betekenen. Maar daar hangt natuurlijk heel veel mee samen, want dat is natuurlijk heel breed. Ik bedoel, ja. Ja, het kan een persoonlijk-emotioneel zijn, maar dat kan natuurlijk ook gewoon reflectie en leesvaardigheid kan van alles bij zitten, dus dat is heel breed, denk ik, ja.

Spreker 1

Oké, en op welke manier probeert u dat te bereiken?

Spreker 2

Ja door verschillende soorten opdrachten en en de aanbod. Ik weet niet of je dat al specifiek wil weten wat voor dingen wij doen.

Spreker 1

Ja hoor, dat mag zeker.

Spreker 2

Zo hebben wij bijvoorbeeld op 5 VWO bijvoorbeeld dat leerlingen een een boek moeten lezen dat recent maatschappelijk onderwerp bevat zoals confrontaties van Bekono of Boek van alle angsten. Van, even de naam kwijt, is dat Amy Koopman. In elk geval dit soort boeken leerlingen mogen dan kiezen tussen vier en vijf titels of drie. En dan gaan ze dat lezen. In groepjes gaan ze dan overleggen, ze gaan zich verdiepen in een maatschappelijk onderwerp en daar moeten ze dan uiteindelijk een essay bij schrijven, wat ze zelf van het onderwerp vinden, of waarom iedereen dat boek zou moeten lezen, omdat ze het er niet mee eens zijn, of wel mee eens zijn dus iets een mening over dat boek en het onderwerp formuleren. En in die groepjes gaan ze dan ook in het boek verdiepen en daarbij moeten ze bijvoorbeeld een een keer een mindmap maken over wat verhaalanalytische dingen uit het boek. Dus dat zitten heel veel dingen bij: schrijven, discussie. Er komt heel veel bij zo'n opdracht kijken.

Spreker 1

Ja oké.

Spreker 2

Neem ook wel de tijd voor, dus ze moeten ook de opdracht weer van elkaar beoordelen, ja. Hebben we een paar weken.

Spreker 1

Oké, ja dat klinkt inderdaad wel als iets groots.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Ja wel, wel heel leuk, denk ik.

Spreker 2

Ja, ik vind van wel.

Spreker 1

Ja en u noemde ook een paar titels, zoals confrontaties en zo bijvoorbeeld, hoe selecteren jullie deze boeken of mogen leerlingen ook zelf met titels komen voor zulke opdrachten?

Spreker 2

Ja, bij deze opdracht is dat wat lastiger, omdat ze in een groepje zo ook moeten overleggen, dus. Maar als een heel groepje met een bepaalde titel zou komen, dan, ja, dan zou ik er altijd naar luisteren. Ik vind dat wel leuk als ze enthousiast zijn over iets en daar iets over willen doen. En op 6 VWO beginnen we bijvoorbeeld met een, een presentatie over een thema dat mogen ze zelf boeken kiezen en dan ben ik wel altijd redelijk vrij, want zo heb ik bijvoorbeeld ook al eens een leerling gehad die Saskia Noort wilde lezen naar aanleiding van een fragment van een dus oudere discussie met Connie Palmen over wat literatuur is en als de leerling dat dan helemaal wil ontdekken en dat zelf ook interessant vindt dan ja, laat laat maar ontdekken wat literatuur is door een boek van Connie Palmen te lezen en een boek van Saskia Noort. Ik vind dat alleen maar leuk. Dus. Als ze daar dan iets literatuurwetenschappelijks over willen vertellen en en vaak is dat heel verrassend. Ik heb echt eens een leerling gehad die wilde beargumenteren waarom Saskia Noort literatuur was ook en halverwege kwamen ze bij mij: mag ik mijn standpunt veranderen. Ik ja prima, ja. Ja, hetzelfde ontdekken is natuurlijk de winst, dat vind ik, vind ik leuk.

Spreker 1

Ja, ja.

Spreker 2

Zo probeer ik wel uit te dagen dat ze vooral boeken lezen. Waar ze zelf ook iets van kunnen vinden. Dus niet gewoon, maar wat ze denken dat ik wil horen, maar waar ze echt zelf iets mee kunnen. Ja. Maar dat lukt niet altijd. Probeer ik natuurlijk wel, ik zeg persoonlijke tips ga ik ook geven, neem ik altijd heel veel tijd voor. Om echt op maat te adviseren. Ja.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, dat is heel erg leuk. Er wordt ook wel veel geschreven over het literatuuronderwijs in de literatuur. Houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Ja, ja best wel een beetje ja.

Spreker 1

Ja, best wel. Oké, nou dat is goed. Ik ga namelijk een aantal dingen die uit de literatuur komen, die ga ik aan u voorleggen en ik ben heel benieuwd of u dat misschien, ja zou toepassen in uw lessen. Misschien doet u dat al en dan ja, gaan we het daarover hebben. Het eerste onderdeel gaat over ja, wat vindt u van onderzoeksgericht onderwijs? Vindt u dat dat meer aangeboden zou moeten worden? En daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in het in de richting van literatuur.

Spreker 2

Ja, ik denk dat we dat wel al een beetje doen met bijvoorbeeld die opdracht op 5 VWO en eigenlijk ja. Op op als het past bij de boeken, ook wel op 6 VWO, ja ik ik ik. Ik moedig dat graag aan. Maar wel op een manier dat het wel interessant is en lijkt voor leerlingen ook nog, want soms als je het dan zo benadert, kan het ook wel droog overkomen, dus je moet wel een beetje opletten dat het wel vanuit persoonlijke motivatie, denk ik, komt als je dat interessant wil gaan.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ik weet niet hoe ik dat formuleren, maar ja.

Spreker 1

Nou ik, ik snap wel wat u bedoelt en als u dan, oh komt een scooter voorbij, als u dan onderzoeksgericht onderwijs zou aanbieden, hoe zou u dat dan doen? Voor literatuur.

Spreker 2

Ja. Ja, dan moet ik, dan moet ik toch wel iets meer informatie wat jullie precies met het onderzoeksgericht bedoelen dan want.

Spreker 1

Ja eigenlijk, ja, het onderzoek doen naar literatuur.

Spreker 2

Ja. Ja, maar is dat dan nou wat literatuur is of wat?

Spreker 1

Dat dat kan. Het is vrij breed eigenlijk deze vraag, daar kunt u alles.

Spreker 2

Ja, ja, maar dan zeg ik bijvoorbeeld bij 5 vwo doen we dat al, omdat leerlingen echt moeten opzoeken, bijvoorbeeld wat er voor maatschappelijk onderwerp in zit. Maar ze krijgen ook specifiek de vraag van, wat kunnen mensen hebben aan het lezen van dit boek? Wat vind jij dat iemand eraan kan hebben? En dan kom je al, ook komen dan de functies van literatuur voorbij van wat en voor reflectie en voor het brengen van een ander standpunt dan dat wat je zelf al kent en dus dat komt allemaal wel voorbij. En bij 6 VWO is het redelijk specifiek wanneer een leerling bijvoorbeeld zo'n onderwerp kiest voor van literatuur of cultuur. Zo had ik iemand dit jaar die als stelling wilde gebruiken waarom scholieren vaker young adults zouden moeten lezen, dan had ze zelf twee jong adult boeken gekozen en dan geef ik wel wat van lees dat of dat is. Gebruikt dat is voor je eigen onderzoekje voor je eigen presentatie. Dus als dat aan bod komt, want ik heb ook wel eens dat leerlingen echt heel specifiek over het thema willen gaan hebben. Dan gaan ze juist weer wat maatschappelijker kijken, ja.

Spreker 1

Oké dus, eigenlijk is het ook wel een beetje waar een leerling mee komt, dat ze best wel vrij zijn om verschillende dingen te onderzoeken.

Spreker 2

Jawel, maar wel gestuurd, vrij. Ik probeer altijd net wat aan te moedigen om wat verder te gaan dan dan waar ze in eerste instantie mee komen. Meestal lukt dat ook wel wel. Echt hele leuke uitdagende presentaties krijgen we vaak.

Spreker 1

Oké en zijn er teksten die u geschikt zou vinden voor onderzoeksgericht literatuuronderwijs?

Spreker 2

Teksten.

Spreker 1

Ja, en, dat mag heel breed zijn dat mogen boeken zijn. Dat mogen teksten zijn, korte verhalen.

Spreker 2

Maar bedoel je dan de de fictie zelf of de de de secundaire literatuur?

Spreker 1

Mag ja, misschien ook, maakt niet uit, iets waarmee, waarvan u denkt van oh.

Spreker 2

Oeh, dat is wel heel breed. Oei, dat vind ik lastig. Nou ik, ik zag net dat je scriptiebegeleider dat dat Jeroen is. Het is bijvoorbeeld een tekst van hem over diversiteit van de literatuurlijst die wij met leerlingen bijvoorbeeld doornemen. En dan gaan we de discussie aan of het zij daarvan vinden en en laten we ook wel vast van die cijfertjes zien en wat ze daarvan vinden en hoe hun eigen literatuurlijst in elkaar zit. Dat is wel ja, dat is vind ik een hele leuke. Gaan ze echt wel nadenken voor wat heb ik eigenlijk gelezen? Ook in de onderbouw, nadat ze een leesautobiografie hebben gemaakt. En ja, wat ik of. Ja. Wat

wat voor teksten? Ja, wat ik zei. Aan de andere kant vind ik het leuk als leerlingen Young Adults lezen, en dan stuur ik ze naar een tekst, maar dat weet ik even de titel niet, van ik nu heb gebruikt, of een Young Adult, die waarom dat ook belangrijk is voor een literatuurlijst. Daar heb ik wel een voorbeeldje bij, maar dat weet ik even de naam niet van zo. En dan stuur ik ze dan heen. Ik vind het wel altijd leuk om ze naar ook wat onderzoek te, vooral in 6 VWO, te begeleiden om dan te kijken van lees, dat is door, wat vind je daarvan en kun je daar wat mee voor je eigen presentatie?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Omdat ik het wel interessant, vooral voor 6 V belangrijk vind, op havo doen we dat niet zo, maar op 5 6 V vind ik heel belangrijk dat ze echt niet meer vertellen of het personages als het dan helemaal gaat. Ik heb eens een leerling gehad die het wilde hebben over de fases van rouwverwerking, bijvoorbeeld in een roman. Bij romans waar een hoofdpersoon traumatische ervaring heeft. En dan verwijst ik ze bijvoorbeeld, en dan gaat er, iemand wil psychologie gaan studeren. Ik zeg nou ga eens op zoek naar wat onderzoek over die fases van rouwverwerking. En dan komen ze dat dan voorleggen en dan ga ik gaan, we bespreken in hoeverre dat betrouwbare bronnen zijn. Dan komt dan uit een tijdschrift of komt er nou, zo wil ik ze wel sturen naar iets wat ze eventueel kunnen gebruiken, weer voor het boek. Maar dat zeg ik. Dat is per leerling meer verschillend, soms.

Spreker 1

Ja, nee, dat snap ik, maar dit is wel een heel duidelijk antwoord, hoor, want u beschrijft wel specifiek dat er ook secundaire literatuur wel naar voren komt en dat is wel bij docenten erg wisselend. De ene doet dat meer dan de andere dus.

Spreker 2

Oh, ja niet, dat is. Dat is eigenlijk bij iedereen wel, want dat komt ook, ja wat ik net zei met zo'n voorbeeldje. Er komt ook wel al aan bod in de algemene les.

Spreker 1

Ja oké. Oké en dat onderzoeksgericht literatuuronderwijs. Wat zou dat opleveren voor leerlingen, denkt u?

Spreker 2

Ja, want ik weet niet wat het. Ja, dat is moeilijk wat het oplevert, dat weet ik niet precies. Wat ik merk zelf, denk te merken wat ik hoop is dat ze iets meer weten wat wat onderzoek hoe hen dat wat verder kan helpen en wat wat wat wat dieper wat breder wat ja wat wat dieper wat ja daar kunnen ze hun hun presentatie wat minder oppervlakkig maken, zie ik vaak dat het dan toch wel wat meer diepgang krijgt. En ik wil ze daarin ook echt een beetje sturen naar wat onderzoek, natuurlijk voorbereidend wetenschappelijk, als ze zelf een studie willen gaan doen ze er een beetje mee moeten omgaan met bronnen. Hoe ze met onderzoeksgegevens kunnen omgaan en hoe ze daar ook hun literatuurpresentatie, ook al willen ze niks met literatuur gaan doen. Hoe dat toch van betekenis kan zijn

voor wat ze doen, snap je ja, een beetje met gekoppeld aan het voorbeeldje wat ik straks noemde, bijvoorbeeld over die rouwfases van rouwverwerking.

Spreker 1

Ja ja, dat is echt meer diepgang eigenlijk brengen.

Spreker 2

Ja ja, en ook leren omgaan met onderzoek en bronnen.

Spreker 1

Ja. Ja oke duidelijk, dank u wel. En als we kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus niet meer specifiek onderzoeksgericht, maar gewoon het literatuur in het onderwijs in het algemeen. Wat zou u dan het belangrijkste doel noemen?

Spreker 2

Is dat niet wat je straks ook een beetje stelde, die vraag of niet?

Spreker 1

Ja, dat ging meer over de functie en de leeropbrengst in uw literatuurlessen en dit is meer literatuuronderwijs in het algemeen.

Spreker 2

Oké.

Spreker 1

Dus niet specifiek van uzelf, maar eigenlijk alles wat gegeven wordt.

Spreker 2

Ja, dat vind ik lastig, want ik zou ja, dat vind ik lastig, want ik zou in de onderbouw toch nog wel meer inzetten op op leesplezier en meters maken en nadenken over teksten. En in de bovenbouw mag dat dan nog wel wat meer laagjes bij komen en. In de onderbouw zou ik wat meer gericht zijn op op gesprekken en en en op de basisschool, ook al over gesprekken over boeken en en wat ze er zelf mee kunnen en van vinden. En wat ik al zei bij de bovenbouw zou ik, telt dat ook. Dan zou ik misschien zou ik misschien wel wat verder nog willen gaan en inderdaad ook koppelen aan aan zelfonderzoek doen buiten het boek wat meer, maar ik sta eigenlijk niet op de onderbouw, maar.

Spreker 1

Nee.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, en op welke manier zou u dat dan willen bereiken? Dus dat leerlingen in de onderbouw dan bijvoorbeeld, ja zelf gaan kijken, wat vind ik van boeken dat ze daarover in gesprek gaan en in de bovenbouw, dus dat ze dan ook wat dieper erop in gaan.

Spreker 2

Ja, maar eigenlijk komt dat inderdaad op hetzelfde neer, maar misschien moet ik leesplezier even splitsen dat ik in de onderbouw of de basisschool misschien nog wat meer zou richten op het maken van meters en en leren dat lezen leuk kan zijn en dat dat nog wat meer moet aansluiten bij hun eigen persoonlijke niveau en in de bovenbouw mag je wel wat meer dat niveau gaan opschroeven, maar mag je het leesplezier wat meer halen uit persoonlijke interesses en daarbij aansluiten, wat vaker.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

En. Ja.

Spreker 1

En op welke manier zou u dat dan doen?

Spreker 2

Nu zelf?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ja, dat is echt door in gesprek te gaan. Ja, soms moeten ze natuurlijk ook Reynaert de Vos of zo lezen en daar zitten ze dan echt niet op te wachten. Maar dat helpt dan al dat ik dan heel enthousiast ben en wat voorbeeldjes noemen en dan koppel ik het bijvoorbeeld oudere literatuur, wat ze dan moeten lezen, koppelen we vaak heel erg aan en waarom ik nu dan nog interessant kan zijn, zo vinden ze bijvoorbeeld bij ons Reizen door het Apenland, dat vinden ze echt helemaal niks aan, maar dan gaan we dat samen met ze lezen en als ik dat dan bespreek en ik ga met ze dan kijken naar een een Brexit of naar een verkiezingen en mensen achter iemand aan lopen om met een bepaalde mening en dan is dat is dat wel goed voor je, hè. Stem je voor iemand? Is die partij wel goed voor je? Dan hebben ze daar best wel al een mening over. En als ik dat dan koppel aan het boek, vinden ze het wel weer interessanter, want dan is het ineens ook niet alleen iets van vroeger, maar ook iets van nu. Ja, zo proberen we dat wel.

Spreker 1

Ja, Dat is echt die koppeling met de actualiteit.

Spreker 2

Koppelen en actualiteiten. Ja. Ja en, en aangeven waarom dat niet gewoon maar een verhaal is, denk ik. Ja.

Spreker 1

Ja oké ja, waar we het nu voornamelijk over hadden, was het gedrukte boek natuurlijk. Vindt u dat er ook meer aandacht besteed moet worden aan audiovisuele of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja, ik vind dat dat wel mag, maar ik denk niet alleen maar, want ik merk dat leerlingen die bijvoorbeeld vaak het luisterboek kiezen, die missen echt volledige stukken van een boek dat ze zijn afgedwaald. Ik vind wel dat ze dat mogen lezen, maar dan zeg ik dat wij wel altijd dat dat kan gebeuren, omdat nou eenmaal hieraan gedachten afdwalen. En dan zeg ik, pak het boek erbij, lees mee en als je denkt, oh, ik, ik raak, ik raak afgeleid, dan moet je dingetjes gaan teruglezen, want dan kan het zijn dat je vrij veel mist en ook dat is niet altijd erg, maar bij sommige opdrachten niet zo handig of zo als je moet gaan presenteren. En dan, ja, dus. Ik vind dat prima en dat kan ook wel weer leerlingen stimuleren, maar vaak geven ze zelf ook wel aan dat ze dat niet zo prettig vinden, omdat ze toch merken dat ze dan heel veel missen. Maar de combinatie, prima. Als ze dat willen doen.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

En audiovisueel bijvoorbeeld bij met literatuur, bij poëzie. Doen we dat wel weer, dan hebben we het wel ook over. Ben redelijk dank, ben ik redelijk bij met Jeroen allemaal, allemaal doet. En dan hebben we het ook echt over het onderzoek van Dylan Stara en van moderne poëzie dingen probeer ik het ook vooral leuk en interessant te maken wat het voor hen kan betekenen. Ook leuk, gaan we nu bijna aan beginnen op 5 V nu al zin in.

Spreker 1

Oké en gebruikt u ook wel eens films of verfilmingen van boeken in uw lessen?

Spreker 2

Nee, nee, eigenlijk niet. Hoogtes dat ik eens een keer een fragmentje laten zien en daar een bepaalde vraag aan koppel. Maar ja, dat hoeft dan niet eens. Ik heb gebruik altijd het voorbeeldje van het interview van Batman met de joker voor als ik het heb over Hermans en de visie van Hermans het existentialisme. Het is dus een heel kort stukje, maar ja, om te enthousiasmeren om het leuk te maken doen we dat wel eens. Gebruik je een filmfragmenten met een specifieke vraag, maar meer als toetsing om te kijken of ze bepaalde theorie begrepen hebben.

Spreker 1

Oké een stel nou dat u wel iets met film in uw lessen zou doen? Hoe zou u dat dan aanpakken, denkt u?

Spreker 2

Maar dan boekverfilming of gewoon film?

Spreker 1

Ja, bijvoorbeeld.

Spreker 2

Ja, dat hebben we ooit wel eens gedaan, maar ja, leerlingen vinden die films toch vaak een beetje langdradig, of dan echt als je het dan koppelt aan literatuur. Of dan. Ja, hoe, hoe zou je dat doen? Ik, ik heb het wel eens gedaan als ik dan echt over literatuurverfilming heb gehad. En dan hebben we ze wel eens een boek gelezen en ik heb eens leerling die ik dat laat doen in 6 VWO als ze zeggen van nou ja, die boeken zijn ook verfilmd, mag ik die films ook kijken? En dan probeer ik de leerlingen al een beetje op weg te helpen om te kijken wat voor keuzes heeft zo'n regisseur nou gemaakt of dat boek en waarom, wat is anders en en waarom zou hij dat hebben gemaakt? Dus dat ze ook echt zich gaan verdiepen in wat film dan anders maakt dan een boek en waarom die keuzes anders zijn. Op die manier vooral waarom doet de regisseur dat anders? En ja?

Spreker 1

En weet u misschien een boek en een boekverfilming daarbij die u hiervoor zou kunnen gebruiken?

Spreker 2

Ja, ik heb daar bijvoorbeeld wel eens Tirza bij gebruikt als verfilming. Ja, want dat is toch, krijg je natuurlijk heel veel met met spanning de opbouw, omdat de lezer nog iets niet weet en hoe dat dan in het in verschillende locaties en hoe dat dan in de regisseur daarvoor heeft gekozen om dat te verfilmen. En ook bij Van der Heijden bij Tonio heb ik ook eens een keer een leerling gehad die dat heeft onderzocht.

Spreker 1

Oké en wat zou dan de opbrengst zijn denkt u, als er meer audiovisuele of auditieve versies van teksten in het literatuuronderwijs naar voren zouden komen?

Spreker 2

Ja, ik ben wel zelf altijd heel erg van eerst het boek lezen, dan de film dus. De opbrengst puur als ik filmfragmentjes, kleine fragmentjes, gebruik om te toetsen of leerling iets begrepen hebben als ik het over een perspectief of voor een bepaald ding heb, dan denk ik dat ik het vooral dat het toegevoegde waarde is, beetje enthousiasmeren. Dat film even weer wat anders is dan met stof om te gaan. En als de boekverfilming is dat ze echt gaan vergelijken met het boek en de verfilming, dan gaat het wat verder. Dan moeten de leerlingen echt de verschillende functies van dien van van het boek en een film gaan onderzoeken.

Spreker 1

Oké ja oké, dat is heel duidelijk. De volgende vraag gaat over LitLab, bent u daarmee bekend?

Spreker 2

Ik ken het wel, maar niet heel goed. Nee, ik heb dat niet gebruikt nog nee.

Spreker 1

Nee, oke, ja, Het is een soort digitaal laboratorium waarin leerlingen literatuuronderzoek kunnen doen. Zou u dit wel willen inzetten in uw onderwijs?

Spreker 2

Ja ik ja zeker, maar ik. Ik heb daar wat dat betreft nog niet goed genoeg bekeken. Ik weet wel dat het bestaat en we hebben pas net heb ik mijn collega's pas zover om de methode eruit te gooien, dus we hebben eindelijk uren om zelf materiaal te maken. We gebruikten we Laagland al bijna niet. Ik tenminste niet zo, maar ik ben blij dat ie dat nou weg is, dan kun je tenminste leuke dingen gaan doen. Ja. Voor mij wel. Ja, ja.

Spreker 1

Oké dus LitLab valt wel dan onder de mogelijkheden om te gaan gebruiken. En hebt u misschien een idee op welke manier u dat zou gaan doen?

Spreker 2

Ja een beetje om in te zetten op die opdrachten die we al een beetje hebben en dan dan iets meer nog. Want nu moeten leerlingen bijvoorbeeld als ze dus wat vaker teruggrijpen op Laaglanden, moeten ze daar dan zelf in kijken. En ja, ik zei al, ik verwijs nu al vaak al naar artikelen die er zijn buiten dat boek komt, dat voegt voor mij niet zoveel toe en daar dat zou ik nog graag willen uitbreiden.

Spreker 1

Ja oké.

Spreker 2

Ja, maar dat doen we dus nog niet. En ja, ik krijg pas net misschien bijna uren om dat materiaal ook te gaan ontwikkelen, dus dan zou ik daar wel willen gaan inzien.

Spreker 1

Oké, dus dan gaat u daar echt meer op inlezen eigenlijk.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Ja oké en hebt u dan misschien een beeld van teksten die u daarvoor zou willen gebruiken?

Spreker 2

Hoe bedoel je boeken, romans?

Spreker 1

Als u dan LitLab ja. Want u zegt Van, hé, laagland gaat eruit.

Spreker 2

Ja ja nee, dat kan ik nog niet zo goed zeggen. Dat zou ik, dan zou ik het, ik wil het aanbod even beter willen bekijken. Ik weet nog niet zo heel goed wat het dan precies behelst, dus.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Ja, daar kan ik nog niet zo goed antwoord op geven.

Spreker 1

Nee oke, en wat zou dan de opbrengst zijn? Denkt u als u LitLab zou gebruiken, want u geeft aan dat u de methode, dus ja, dat jullie daarmee stoppen en dat jullie meer zelf dingen willen ontwikkelen, bijvoorbeeld dus ook LitLab willen gebruiken. Wat zou daarvan de opbrengst zijn?

Spreker 2

Ja, omdat dat dat eigenlijk meer, zoals ik eerder ook al zei ze, want dat jij, want ik weet niet of er nog meer in mogelijk is, maar je zei vooral verwijzingen naar, want dan moet ik even dit LitLab wat wat je er precies mee kan, dan weet ik gewoon nog niet zo goed.

Spreker 1

Oké, maar als u ja, wat zou de opbrengst zijn als u dus zelf LitLab zou gebruiken, dus dan gaan jullie eigenlijk zelf bedenken wat jullie willen doen.

Spreker 2

Nee, ik snap de vraag. Ik snap de vraag, maar ik ik, daarvoor moet ik dus eigenlijk weten wat wat LitLab kan, anders kan ik ook niks zeggen over de opbrengst en ik zeg al, ik weet dat het bestaat en ik weet heel vaak wat het is, maar ik weet nog niet wat ik ermee kan. Dus als ik daarmee leerlingen kan verwijzen, beter naar allemaal verschillende onderzoeken die er al zijn of wat wat secundaire literatuur ja, dan past dat heel mooi bij die opdrachten die we al hebben liggen. Maar ik weet niet of er verder nog andere fietsers zijn of dingen die, dat weet ik niet. Daarvoor ben ik dus niet genoeg bekend met mogelijkheden.

Spreker 1

Oké en wat zou denkt u dan de opbrengst zijn als u los van LitLab gewoon zelf dus dingen wil gaan ontwikkelen, want dat u dus stopt met de methode. Wat zou daarvan dan de opbrengst zijn? Hoopt u?

Spreker 2

Ja, daarom hebben we eigenlijk al lang gemaakt, maar het zou fijn zijn als we dus om het goed af te maken, nog wat uren krijgen. Maar ja, de methode vond ik altijd best wel een keurslijf. Leerlingen zijn heel veel feitjes, lezen leren en dat is allemaal leuk bedoeld, maar ik merk dat dat gewoon niet zo

interessant vinden. En als ze dan met elkaar in gesprek gaan over wat er nu in de maatschappij aan de hand is, wat ze er zelf van vinden, bijvoorbeeld bij *Confrontaties* van racisme van micro-agressie van, hè? Dan vind ik de meerwaarde dat, uh, en ook over literatuur en lectuur bijvoorbeeld, dat ze ja dat ze meer op zoek gaan naar dingen die ze interessant vinden, meer verdieping, en ik merk dat ze literatuuronderwijs op die manier veel leuker vinden, interessanter vinden dus de boeken ook. Vaak zeggen ze, ja, ik vond het boek eigenlijk niet zoveel aan. Of ja, ik vond het eerst heel saai, maar nu we er allemaal dingen over hebben opgezocht, vind ik het toch wel interessant, want ik vind, dan hebben ze heel erg duidelijke mening gevormd over een bepaald onderwerp en daardoor is het boek ook wel anders gaan waarderen, merk ik.

Spreker 1

Oké oké, dat is allemaal heel interessant. Dank u wel wel interessant ook dat u inderdaad dus de methode dus eruit haalt. Hebt u misschien een voorbeeld van iets wat jullie dus zelf hebben ontwikkeld? Wat jullie nu doen?

Spreker 2

Ja eigenlijk bijna alles wat ik nu al noem, dat doen we allemaal al zonder methode. En we laten de leerlingen bijvoorbeeld ook in 6 VWO een recensie schrijven, literaire recensie, over een boek en dan probeer ik ze ook altijd te motiveren om iets te zeggen over wat het boek kan betekenen voor mensen dus dan moeten ze al gaan onderzoeken wat 't voor zichzelf betekent en dat zit daar ook altijd al in en daarvoor lezen ze recensies. En hoe je moet recenseren. Ik ben eigenlijk bijna alle opdrachten waar ik enthousiast van word die die doen dat al hebben nog wel eens een boektoetsje erbij, maar die hebben we dit jaar eigenlijk alleen nog op 5 V een gehad waarbij ze ooit vragen moesten stellen, of kreeg je wat juist onjuist en begrippen uit Laagland? Dat hebben we eigenlijk dit jaar ook al voor het eerst er uitgegooid, waarbij ze wel allemaal gewoon kleine tekstjes krijgen waarbij ze dan vragen moeten beantwoorden of een mening moeten verwoorden. Of ze hadden *Bint* gelezen. Waarom *Bint* nu nog interessant zou zijn? Dan moesten ze een klein betoogje schrijven over, in de toets over wat er nu op dit moment aan de hand was, dus net rond de verkiezingen. En waarom en en en polarisering met dat filmpje van Sire en waarom *Bint* daar dan bij zou kunnen aansluiten. Dat dat soort dingen doen we eigenlijk al. Ik gebruik dat boek eigenlijk al drie jaar niet meer, maar ik heb inmiddels ook mijn collega's zover. Ja.

Spreker 1

Ja oké. En op die manier leert u dus ook de begrippen die bij literatuur zouden passen aan leerlingen en die moeten zij dan dus op hun eigen manier in de opdrachten verwerken.

Spreker 2

Ja, daar komt wel soort van begrippenlijst, waarbij ze een beetje moeten weten wat alles is en dat bespreken we wel eens. Maar ja, die moeten ze dan wel een keer ergens moeten ze weten wat het allemaal betekent. En dan zeg ik, je moet wel naar begrippen kunnen verwijzen in je antwoord en je krijgt vragen waarin die begrippen zit. En dan moet je weten wat het betekent. Ja

Spreker 1

Oke, helemaal duidelijk. Dat waren eigenlijk al al mijn vragen, hebt u misschien nog vragen of onderwerpen waarover u iets kwijt wil?

Spreker 2

Nee, het enige wat ik misschien nog wil toevoegen is dat ik merk dat sinds we die methode of sinds ik al die methode heb losgelaten dat ik het zelf veel leuker vind om literatuur onderwijs te geven. Het is wel veel werk. Het kost me heel veel tijd om materiaal weer te zoeken uit wat er in de maatschappij aan de hand is en daar dan leerlingen mee proberen te enthousiasmeren ook weer eens een tekst wat context te geven. He, wat ik zei over met zijn verkiezingen, wat er dan aan de hand is, dan moet je daar weer zelf een beetje opzoeken en dat vind ik heel leuk. Maar, ja, daar gaat altijd wel heel veel tijd in zitten en dan moet je maar net willen en ik kan me ook heel goed voorstellen dat dat voor heel veel docenten niet zo dat ze die tijd niet hebben of willen of kunnen vrijmaken. En ja, Ik denk dat dat goed literatuuronderwijs met enthousiaste docenten ook wel gebaat is bij tijd.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

En wij krijgen wel echt weer een discussie over de tabellen, weet je hoeveel uren vak Nederlands krijgt? En, dat is altijd een gevecht, maar ik zou echt alleen al vanwege literatuuronderwijs willen pleiten voor veel meer tijd. Niet met een met een 10 minuutjes leestijd in de les zit, want dat zet geen zoden aan de dijk, waarop je leerlingen echt wat vaker leestijd zou kunnen geven. Omdat en ook bij andere vakken doen wij dat trouwens ook. Dat is misschien ook wel interessant om toe te voegen dat we bijvoorbeeld de geschiedenisdocent hebben die dan zegt van ja, ik vind eigenlijk dat leerlingen ook meer moeten lezen, dus het is je hebt ook een boekenlijst met allemaal boeken, fictie en non fictie over een geschiedkundig onderwerp, maar dan zeggen we bijvoorbeeld wel bij als leerlingen daar een boek lezen, mogen ze dat bijvoorbeeld ook gebruiken voor een presentatie bij Nederlands. En dan vragen ze bijvoorbeeld aan ons ook, tips van welke boeken? En dan komt bijvoorbeeld *Post van mevrouw Bromley* op de lijst of iets waar je echt ook geschiedkundig iets mee kunt. En dat is wel leuk dat sommige andere vakken daar ook wel mee aan de slag gaan.

Spreker 1

Ja, maar als leerlingen dan een non-fictie boek gebruiken, wat van geschiedenis kon, mogen ze dat dan ook voor Nederlands gebruiken of geldt dat alleen voor de fictieboeken?

Spreker 2

Ja, officieel mag dat dan niet, want het moet fictie zijn.

Spreker 1

Ja, daarom.

Spreker 2

Dus in principe niet, maar ik moet ook alweer zeggen dat ik daar ook wel eens een uitzondering op heb gemaakt als een non-fictie boek heel veel literaire elementen had en leerlingen daar dan bijvoorbeeld iets mee zouden doen.

Spreker 1

Oké.

Spreker 2

Ze dan echt verwijzen naar de structuur van de tekst en hoe dat heel bijzonder is en ze daar dan iets mee doen, dan vind ik dat wel weer te verantwoorden. Maar zoals je ziet, ik ben niet zo heel erg in een hokje. Ik zoek graag als leerlingen enthousiast zijn over iets de ruimte op en ik denk dat dat moet kunnen.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ja. Ja, ik heb op havo zo een leerling gehad. Die wilde van dat nu vorig jaar het nieuwste boek van of dat dus niet het nieuwste die voor van Alex Boogers lezen. Dat is een fictie boek en dan hadden ze daarnaast het boek ander boek van hem gelezen. En zij zei mag ik dat dan ook lezen? Dat is non-fictie boek over tussen relaties tussen hem en zijn zoon en het gaat over *De zonen van Bruce Lee* heet dat. Dat is non-fictie, maar er zit heel veel ja, het is echt een een mengvorm fictie met non-fictie denk ik en dat is prima. Ja, lekker doen als zo'n leerling dat graag wil.

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ga maar aan de slag, dus als ik de inspectie op bezoek krijgt, moet ik misschien wel wat gaan verantwoorden, maar dat doen we dan, maar ik denk dat dat moet kunnen, ja.

Spreker 1

Ja nee dat, dat snap ik wel heel erg goed. Ik vind het wel heel leuk dat u wel aangeeft van hé, het is eigenlijk best wel vrij wat ik doe in het onderwijs, want leerlingen mogen volgens mij best wel veel bij u en ik vind het zelf wel heel erg leuk aan al deze interviews, dat ik eigenlijk heel veel verschillende docenten spreek en hierdoor ook heel veel verschillende dingen naar voren komen. En ik ben zelf net begonnen in de bovenbouw, dus ik vind het wel heel leuk om dat soort dingen allemaal te horen en u bent dan weer net iets anders dan bijvoorbeeld degene die ik voor u sprak vanochtend, dus dat vind ik wel heel erg leuk.

Interview 11

Spreker 1

Oké, ik zou u graag eerst toestemmingsverklaring even willen laten zien. Die ga ik u straks namelijk na het interview mailen en als u die gewoon ingevuld naar mij terug kan sturen, is dat heel fijn. Maar ik wil hem even van tevoren laten zien zodat u straks niet denkt van oh, daar was ik het eigenlijk niet mee eens.

Spreker 2

Dat is goed.

Spreker 1

Dat is deze, mag u het wel eventjes lezen.

Spreker 2

Ja helemaal prima.

Spreker 1

Oke, super. Dank u wel.

Spreker 2

Want dit is voor jouw master, toch?

Spreker 1

Ja klopt ja.

Spreker 2

En is dat de master letterkunde of de educatieve?

Spreker 1

De educatieve tweejarige master.

Spreker 2

Leuk, en hoever ben je nu?

Spreker 1

Nou, ik zit nu in het laatste deel. In juni hoop ik mijn scriptie in te leveren. Ik heb nog twee andere vakken en stage natuurlijk. En als ik dat allemaal gehaald heb, dan ben ik klaar.

Spreker 2

Nou leuk. Schiet lekker op.

Spreker 1

Ja, ja, ik ben. Ik hoop dat het allemaal in een keer goed gaat.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Ja, want ja, met dit onderzoek probeer ik inzicht te krijgen in hoe eerstegraads docenten Nederlands

denken over het literatuuronderwijs. En ja, 't interview zal ongeveer 45 minuten duren, maar goed, afhankelijk van uw antwoorden kan het net iets korter of langer zijn natuurlijk. De vragen die ik stel die gaan dus ook over het literatuuronderwijs. En ja, dat heeft te maken met dingen die in uw lessen naar voren komen of bepaalde dingen uit onderzoeken waarvan ik graag uw mening wil weten. Hebt u van tevoren heel misschien nog vragen?

Spreker 2

Nou nee, eigenlijk niet.

Spreker 1

Oké. Nou, dat wordt heel makkelijk, want we beginnen gewoon met wat makkelijkere vragen. Eigenlijk gaat over uzelf, want u bent dus docent Nederlands. Hoeveel jaar geeft u al les?

Spreker 2

Dit is het vijfde jaar.

Spreker 1

Vijfde jaar oké, en in welke leerjaren geeft u op dit moment les?

Spreker 2

Bovenbouw havo bovenbouw VWO wil je het specifiek?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

4 havo, 5 havo, 4 VWO en twee havo/gymnasium twee.

Spreker 1

Oke, is goed en geeft u ook in al deze klassen les over literatuur?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Zowel in de onderbouw als in de bovenbouw.

Spreker 2

Ja, in de in de onderbouw noemen we het meer fictie onderwijs en maar ja, ook daar hebben we het wel over verhalen, literatuur, dat soort zaken.

Spreker 1

Oké. Duidelijk, dankjewel. En het literatuuronderwijs dat u dus in de bovenbouw voornamelijk geeft. Hoe zou u dit omschrijven? Hoe zou u dit typeren?

Spreker 2

Je bedoelt, hoe bedoel je dat precies?

Spreker 1

Nou ja, u verzorgt dus literatuuronderwijs. Ja, op welke manier geeft u daar invulling aan?

Spreker 2

Door leerlingen in de les ook te laten lezen en ja, we spreken erover, ze maken er opdrachten bij. Ja.

Spreker 1

Oké en wordt er veel vanuit bijvoorbeeld uzelf voorgedragen over dit moet je lezen, dit moet je doen? Mogen leerlingen ook zelf met ideeën komen?

Spreker 2

Ja dat laatste zeker weten, want ze zijn redelijk vrij in het kiezen van welke boeken ze lezen. En als daar opdrachten aan vasthangen, dan zijn die wel vaak vanuit mij georganiseerd.

Spreker 1

Oké, en wat voor soort opdrachten zijn dat dan? Kunt u misschien een voorbeeld geven.

Spreker 2

Nou nu in VWO 4 bijvoorbeeld lezen de leerlingen een boek en daar gaan ze binnenkort een artikel over schrijven dat passend is bij het boek dat ze hebben gelezen. En dan moeten ze bedenken in wat voor soort medium dat artikel dan zou kunnen, geplaatst kunnen worden. Dus als ze bijvoorbeeld een boek lezen waarin misdaad naar voren komt, dan zouden ze daar een artikel over kunnen schrijven dat passend is bij De Telegraaf. Of juist als het heel erg gaat over een, ja ook over de psychologische kant, dan zit je meer in zo'n zo'n lifestyle dames tijdschrift, dat je daarin een beetje daar je stijl op aanpast dus Nou ja, zo'n soort opdracht bijvoorbeeld.

Spreker 1

Oké, dus het wordt eigenlijk vervolgens gekoppeld met schrijfvaardigheid.

Spreker 2

Ja, in dit geval wel, maar ook heel veel wel. Nou ja natuurlijk, mondeling in de examenklas. En ehm. Ja dat vooral.

Spreker 1

Ja oke oke dankjewel. En wat vindt u de belangrijkste functie van het literatuur onderwijs dat u geeft?

Spreker 2

Nou ja, ik denk in eerste plaats vind ik het gewoon heel belangrijk dat leerlingen lezen en dat ze daar ook plezier uithalen, maar ik vind het ook wel belangrijk dat ze daar vervolgens over na leren denken, dus dat ze er wat zinnigs over kunnen zeggen.

Spreker 1

Oké en met nadenken bedoelt u hun eigen mening bijvoorbeeld of hun eigen visie op dingen? Of iets anders?

Spreker 2

Ja, vooral dat laatste, dat ze ook hun eigen visie hebben daarop en ja, dat ze daarop. Hoe heet dat? Kunnen reflecteren op wat ze hebben gelezen.

Spreker 1

Oké en dus ja, in principe is het dus in eerste instantie het lezen belangrijkste.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Waarom vindt u dat het belangrijkste?

Spreker 2

Nou, omdat ik denk dat je zonder het lezen gewoon niet eens tot die reflectie komt.

Spreker 1

Ja, dus dat is een soort basis.

Spreker 2

Ja absoluut.

Spreker 1

Ja oké. En wat vindt u het belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Nou, als ik nu bijvoorbeeld kijk naar de mondelingen in de examenklas, dan. Nou ja dus juist dat die reflectieve vaardigheden dat dat we daarover in gesprek kunnen gaan.

Spreker 1

Oké, en wat voor, ja kunt u daar misschien nog een voorbeeld van geven?

Spreker 2

Nou de leerlingen lezen in de examenklas vier boeken die ze binnen een bepaald thema die ze met elkaar vergelijken en gesprekken waarvan ik vind dat de leerlingen het heel goed doen zijn de gesprekken waarin ze ook de verhalen op zichzelf kunnen betrekken. Dus nou, daar herken ik me in of dat zou ik juist heel anders doen. Maar daarnaast ook de, nou ja, de eventuele waarde die je hecht aan een verhaal van. Wat je daaruit, ja mee kan nemen voor jezelf of wat, breder de maatschappij daaraan heeft.

Spreker 1

Oké ja nee, dat is wel een duidelijk voorbeeld en dan is dat dan ook voor zowel havo als VWO, want u had het over mondelinge eindexamen is dat zowel allebei dan?

Spreker 2

Ja, zeker.

Spreker 1

Oké, ja, en er wordt best wel veel geschreven in de literatuur over het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Jawel.

Spreker 1

Ja, waar leest u dit voornamelijk?

Spreker 2

Levende talen magazine en tijdschrift. Sowieso gewoon in de media. Dat met name.

Spreker 1

Oké, ja ja, de volgende punten die gaan namelijk over dingen die ik uit het uit de vakliteratuur heb gehaald. Dus wellicht komt het nu wel bekend voor dat zou kunnen en ik zou daar graag een mening over willen horen. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen, in dit geval in de richting van literatuur.

Spreker 2

Nou, ik denk breder dan alleen literatuur, absoluut voor het VWO. En eigenlijk ook wel voor de havo, want ook al in het vervolgonderwijs in het HBO zie je dat er veel onderzoek gedaan moet worden dus. Ja, ik denk wel ook als ik naar mijn eigen ervaring kijk van toen ik nog een scholier was. Ik had geen idee wat je met literatuurwetenschap kon en moest en nou ja, dat je onderzoek moest doen naar boeken was eigenlijk nog nooit in me opgekomen, dus dat zou al mooi zijn als dat gebeurt, maar in de praktijk zie ik dat dat eigenlijk meer gebeurt binnen het schoolvak Nederlands dan in zoiets als taalkunde en weinig in de letterkunde.

Spreker 1

Oké dus als er dan onderzoeksgericht onderwijs is, dan is dat volgens u meer op, ja, specifiek het vak Nederlands. Bedoelt u, of...

Spreker 2

Nou nee, bijvoorbeeld taalkunde dus hè? Dat leerlingen een taalkundig onderzoekje gaan doen.

Spreker 1

Oh op die manier. Oke, dus de literatuur dat valt nog een beetje tegen en dat zou wel wat meer mogen zijn.

Spreker 2

Nou, als we het echt hebben over onderzoek doen naar literatuur, dat dat gebeurt heel weinig.

Spreker 1

En hebt u dit zelf al wel eens in hoe lessen gedaan?

Spreker 2

Ja, we maken gebruik van LitLab op school en daar wordt wel het een en ander aan onderzoeksvaardigheden ook binnen de literatuur natuurlijk aangeboden, maar dat is dan ook maar een klein onderdeelje. Het draait meer om het lezen van de boeken dan om het onderzoek doen ernaar.

Spreker 1

Oké, maar als u dus wat meer onderzoek in uw lessen zou willen toepassen, hoe zou u dat doen, denkt u?

Spreker 2

Nou, ik denk dat ik dan als eerste hulpmiddel gebruik zou maken, wederom van LitLab.

Spreker 1

Dus toch wel LitLab, ondanks dat daar wat minder onderzoek in naar voren komt.

Spreker 2

Nou, nee, het is niet per se dat het onderzoek daar minder in naar voren komt, maar dat wij er gewoon op school weinig gebruik van maken.

Spreker 1

Oké oké, ja ik heb toevallig heb ik zometeen ook nog wat vragen over LitLab, dus het is geluk dat u hier al over over begint. Nog even over het onderzoekgericht literatuuronderwijs. Als u daar dan iets mee zou doen in uw lessen, ik blijf u zeggen, sorry, dat komt ook omdat het in mijn protocol zou staat. Welke teksten zou je hier dan voor willen gebruiken?

Spreker 2

Voor om onderzoek naar te doen?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Ik denk dat het makkelijker is voor mij als docent om dan kortere teksten te nemen, dus korte verhalen, omdat dat, he, dan kan je iets meer hapklaar aanbieden of zo en of of het zouden goede fragmenten moeten zijn uit verhalen. Daar kan je natuurlijk ook best wel, maar, maar niet een volledig boek.

Spreker 1

Nee, en waarom geen volledig boek?

Spreker 2

Nou, omdat leerlingen als ze in drie weken een keer een boek uit hebben gelezen zijn ze heel snel, vinden ze zelf, dus ja.

Spreker 1

Ja, dus meer vanwege tijd eigenlijk dat korte teksten wat toegankelijker dan zijn.

Spreker 2

Ja precies en als je dan eerst moet wachten en dat kan bij leerlingen gauw een maand duren, dan is de snelle lezer is na twee weken klaar en de langzame lezer ik na zes weken het boek nog niet uit. En als je dat wat in fragmenten aanbiedt of in ieder geval in kortere delen, dan kies ik er ook wel voor om gewoon een deel voor te lezen in de les.

Spreker 1

Ja, zodat iedereen gewoon op hetzelfde moment klaar is.

Spreker 2

Precies en ook hetzelfde kennis heeft op dat moment.

Spreker 1

Ja, en, stel dat u onderzoeksgericht onderwijs zou aanbieden. Wat zou dit onderwijs dan opleveren? Voor de leerlingen?

Spreker 2

Nou, ik denk dat de overstap naar het vervolgonderwijs daardoor kleiner wordt. Omdat ze al eerder hebben mogen proeven aan wat dat eigenlijk inhoudt, onderzoek doen. En. Ja ik hoop altijd dat mijn leerlingen kritisch omgaan met de de de materialen, de aangeboden teksten, maar ook gewoon breder in de maatschappij, hè? Dat, dat heeft ook een bepaalde denk ik wel opvoedende waarde dat je dat je informatie, beter kan schriften en daarmee aan de gang gaat.

Spreker 1

Ja oke, dat is heel duidelijk. Dankjewel. Ja en over LidLab, want daar gooi je net al eventjes over. Wat doen jullie daar precies mee?

Spreker 2

Nou wij, vanaf de bovenbouw moeten leerlingen natuurlijk Nederlandstalige literatuur lezen en het liefst ook een beetje richting de volwassenliteratuur. En leerlingen hebben eigenlijk geen idee, want ja, ze zijn 25 en het is al heel wat als ze een Young Adult boek lezen vaak, dus wat wij dan aan het begin van de vierde klas 4 vwo doen, is dat we ze een onderzoekje laten doen naar wat literatuur überhaupt eigenlijk is en wat voor eisen daaraan worden gesteld. En nou ja, op die manier, dat ze dus een beetje meer inzicht krijgen in wat ze wel mogen lezen, wat ze niet mogen lezen, en waarom dat dan zo is?

Spreker 1

Oké, dus wordt het dan ook voornamelijk in de vierde klas ingezet?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké nog niet in leerjaar 5 of 6.

Spreker 2

Nee.

Spreker 1

Zou je, zouden jullie dat misschien nog willen gaan doen, of weten jullie dat nog niet?

Spreker 2

Nou, we maken daarnaast gebruik van de lesmethode kern en daar zitten ook wel wat aanzetten in tot onderzoek. Dus dan grijpen we in de andere jaarlagen eerder daarnaar.

Spreker 1

Oké en waarom is LitLab daarvoor minder geschikt?

Spreker 2

Dat is niet per se minder geschikt, maar we hebben natuurlijk een licentie van een lesboek waar we dan dus ook gebruik van willen maken.

Spreker 1

Ja oké. En stel dat die licentie afloopt, zouden jullie dan eerder overstappen op LitLab of toch liever een methode aanhouden?

Spreker 2

Ik denk dat wij op dit moment zouden vast blijven houden aan kern.

Spreker 1

Oke en vanwaar die keuze?

Spreker 2

Juist ook omdat daar dat om die onderzoeksvaardigheden daarin nou volgens hè de de ideeën die er zijn binnen onze sectie, daar wel de meeste mogelijkheden voor bieden. Als je gewoon kijkt naar de lesboeken.

Spreker 1

Oké, dus dat is net wat breder dan LitLab zelf.

Spreker 2

Ja ja, juist ook omdat in het lesboek zelf ook weer, hè. Ik zei net al, die taalkunde wordt aangeboden en nou ja, Nederlands is natuurlijk, een groot deel van het schoolvak Nederlands is literatuur, maar daarnaast hebben we ook nog met andere takken te maken en die worden in zo'n lesboek gewoon wel beter verdeeld.

Spreker 1

Oké en als je dan kijkt naar alleen LitLab, welke teksten zou je hier dan voor gebruiken? Ook korte verhalen, zoals je net zei met onderzoeksgericht onderwijs of bij LitLab misschien wat anders?

Spreker 2

Nou ja, kijk, als we het hebben over aanbieden in les en en voordoen en helpen en nou dat soort zaken, dan is het gewoon makkelijker als de teksten ook overzichtelijk zijn. Maar als leerlingen echt individueel of in groepjes of als huiswerkopdracht een onderzoekje uit moeten voeren, dan is het wel mogelijk om dat in wat grotere teksten te doen. Dus dat ze zelf een boek lezen en daar iets mee gaan doen.

Spreker 1

Oké, dus als het een wat groter project is eigenlijk, dan kan de tekst ook wat groot.

Spreker 2

Ja, want daar heb je dan ook daar meer tijd voor.

Spreker 1

Ja, en wat zien jullie als belangrijkste opbrengst opbrengst van LitLab als jullie dat inzetten in de vierde klas?

Spreker 2

Nou LitLab heeft natuurlijk ook de leesclubs. En wat dat opbrengt is dat leerlingen wel echt gewoon met elkaar veel beter in gesprek gaan met de boeken en omdat ze samen iets lezen, dus ook meer motivatie hebben om een boek uit te lezen.

Spreker 1

Oké, dus de motivatie wordt eigenlijk groter door LitLab?

Spreker 2

Ja, dat denk ik wel.

Spreker 1

Oke, oh, dat was goed om te horen.

Spreker 2

Jazeker, als je het hebt over die leesclubs, dan heeft dat, dan heeft dat weer. Een positief effect. Ja.

Spreker 1

Oké duidelijk.

Spreker 2

En, ik denk dat, eh even denken hoor, ik denk dat bij die opdracht waar ik het net over had, hè, dat leerlingen dus ook echt wat met je dat inzicht krijgen in wat mag je dan lezen en waarom dan juist dat. Nou, ja dat dat dus wel uiteindelijk heel concreet voor mij als docent minder vragen oplevert van, mag ik dit lezen, ja of nee. Omdat ze zelf al een beetje die kennis hebben aan welke eisen zo'n boek moet voldoen.

Spreker 1

Oké helemaal duidelijk, dankjewel. En als we kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus niet specifiek wat u doet, maar wat er algemeen in Nederland gebeurt, wat zou u dan het belangrijkste doel van het literatuuronderwijs noemen?

Spreker 2

Nou, laat ik beginnen met zeggen dat ik eigenlijk heel verdrietig wordt van de beeldvorming rondom het literatuuronderwijs in Nederland, omdat er altijd wordt gezegd, hé, leerlingen lezen met tegenzin. Er is een verplichte leeslijst en boeken die op die leeslijst staan die zijn allemaal vreselijk oud. Leerlingen lezen daarom dus veel minder. En het ja, ik denk dan altijd van, nou, dat is in ieder geval niet mijn onderwijs. Tenminste, dat hoop ik dan maar. Maar ik denk dat het belangrijkste doel van literatuuronderwijs en lezen is dat leerlingen. Ja aan de ene kant een spiegel voorgehouden krijgen van hé, dit is hoe een ander met deze problematiek omgaat of mijn problematiek, maar hé, met onderwerpen die in die boeken aangesneden worden en aan de andere kant ook zien van hé, dit is pers, dit verbreedt mijn perspectief. En dat je het dan eigenlijk meer hebt over zaken als begrip tonen voor elkaar. Ja, compassie. Nou ja eigenlijk bijna meer het emotionele vlak. En de persoonsvorming die daar bij leerlingen bij hoort ja.

Spreker 1

Dus voornamelijk persoonlijke ontwikkeling eigenlijk.

Spreker 2

Ja, absoluut.

Spreker 1

Ja, en je zei net ook dat je een beetje verdrietig wordt van hoe het literatuuronderwijs, ja beschreven wordt, vooral in de media etcetera en dat je daar hopelijk niet echt aan meedoet. Op welke manier doe jij dat dan?

Spreker 2

Door juist heel erg ook. Ik lees heel veel mee met de leerlingen, dus ik probeer ook echt. Nou ja, met wat ik lees aan te sluiten bij wat er mogelijk interessant is en dat kan denk ik alleen maar door goed op de hoogte te zijn wat er gebeurt in het literaire veld. Wat daar verschijnt. Dus dat vind ik een heel belangrijk onderdeel, ook van mijn baan. En ook daarmee zelf over in gesprek gaan met leerlingen. Dus wat ik goed

vind aanraden aan mijn leerlingen en ook mijn algemene tip is altijd lees niet een boek die, een boek dat ouder is dan jijzelf, dat ouder is dan deze eeuw. En ja, dat, dat werkt hopelijk wel.

Spreker 1

Zie je dat ook een beetje terug in de boeken die leerlingen lezen? Dus minder De aanslag en die titels?

Spreker 2

Ja zeker ja.

Spreker 1

Oke, oke, dat is wel heel fijn dan dat het wel lijkt te helpen.

Spreker 2

Ja, maar dat vind ik ook wel een verantwoordelijkheid van mij zelf als docent, hè? Want als je dan een andere, een ander beeld wil vormen van het is niet alleen maar oud en saai en witte mannen. Dan ja, de enige manier om dat aan te pakken is door het zelf daarin ook een voortrekkersrol te nemen.

Spreker 1

Ja, dus een ja modeling misschien wel.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké en die persoonlijke ontwikkeling die je net noemde als belangrijkste doel voor het literatuuronderwijs. Op welke manier wil je dit zelf bij leerlingen bereiken?

Spreker 2

Ik merk dat met name dat dat lukt, als het al lukt, door erover in gesprek te gaan, dus juist in een examenklas met die mondelingen.

Spreker 1

Oké dus voornamelijk in de mondelingen, maar ook in de lessen die daarvoor plaatsvinden?

Spreker

Ja, ik praat wel gewoon tussendoor met leerlingen over boeken van goh, wat vind je ervan? En hoe ver ben je nu? Wat ben je op dit moment aan het lezen, dat, welk stukje van het boek zit je? Oh ja, daar? Dat heb ik ook pas gelezen. Dus, ja, heel erg in bijna individueel het gesprek aangaan eigenlijk.

Spreker 1

Ja en voornamelijk individueel, gebeurt dat ook klassikaal?

Spreker 2

Ja zeker ook hoor, ja, want ik hoor het mezelf zeggen individueel, maar ook het aanraden van bepaalde boeken. Ik, ze lezen vier boeken per jaar in de bovenbouw en in de onderbouw trouwens ook. En elke keer als er nieuwe boeken gekozen moeten worden, dan is het eerste wat ik doe: oké, wat heb ik pas gelezen? Wat vind ik interessant? Wat zijn sowieso favorieten die ik graag wil aanraden? Nou en, dan komt er altijd wel weer een lijstje op het bord en ik zie vaak leerlingen meeschrijven.

Spreker 1

Oke, oh, dat is wel heel erg leuk, want welke teksten zou je dan zoal aanraden?

Spreker 2

Nou, dat is natuurlijk een beetje afhankelijk van de jaarlaag, maar nou focus je vooral op de bovenbouw, hè?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Nou wat ik zie de laatste jaren, is dat bijvoorbeeld het boek van Splinter Chabot heel erg aantrekkelijk is voor leerlingen, Confettiregen, maar ook een boek als Jij bent van mij wordt veel gelezen van Peter Middendorp. Als we het hebben over oorlog, hè? Dan dus het stapje naar De aanslag. Wat lees je dan liever wel? Wat ik veel zie, is ook wel young adult, hè? Zoiets als het Elke dag een druppel gif, Meisje met de vlechtjes, dat soort boeken.

Spreker 1

Oké dus inderdaad echt wat aansluit bij hun belevingswereld eigenlijk.

Spreker 2

Wat aansluit bij hun belevingswereld? Ja, dat kan je, denk ik over, Jij bent van mij helemaal niet zeggen.

Spreker 1

Ja, die ken ik zelf nog niet.

Spreker 2

Dat is een boek geschreven vanuit de dader van een verkrachting en moord op een jong meisje, maar juist. Ja ergens sluit het in zoverre toch wel aan dat het echt iets anders is en ik denk ook wat ik heel erg doe met die tips is de boeken van de laatste paar jaar kiezen.

Spreker 1

Oké dus wel echt bij het nu houden en inderdaad niet wat er allemaal in de vorige eeuw verschenen is.

Spreker 2

Absoluut ja.

Spreker 1

Oké en, we hebben het nu heel veel over het gedrukte boek natuurlijk. Vind je dat er meer aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Nou, wat ik leerlingen ook veel aanraad, is als ze het moeilijk vinden om te lezen om dan een luisterboek te pakken en dan zeg ik altijd tegen ze, ik wil dat je in de klas leest, maar buiten het lokaal heb ik daar toch weinig zicht op, dus dan vind ik het ook prima als ze dan een boek luisteren. Want ik denk dan zelf altijd van. Ja, ik ben vroeger als kind enorm veel voorgelezen en dat dat is eigenlijk wat een luisterboek ook doet. En dat betekent niet per se dat het op die manier dan anders of, nou ja, misschien zelfs slechter zou kunnen zijn. Dat vind ik niet.

Spreker 1

Oké en audiovisuele versies, zoals film bijvoorbeeld?

Spreker 2

Ja maar dan vraag ik me wel af, daar heb ik eerlijk gezegd nog nooit over nagedacht, maar vraag ik me wel al snel af, van waar ligt dan de grens echt met literatuur en waar wordt het al een film?

Spreker 1

Ja, maar er zijn bijvoorbeeld een aantal literaire werken natuurlijk die veel gelezen worden en waar ook een film van is. Zou je daar dan meer aan willen doen in de les? Meer aandacht aan willen besteden? Of houd je het dan liever gewoon bij het gedrukte boek en die film, dat doen we niet zoveel mee.

Spreker 2

Mee voor mijn eigen gemak zou ik zeggen, ik vind het al lastig genoeg om al die boeken bij te houden, dus laten we het lekker bij het boeken houden. Ja, ik heb wel, ik heb wel eens een vergelijking een opdracht gehad waarin leerlingen boeken en film met elkaar moesten vergelijken, dus dat zou zeker kunnen, maar dan hoort kijken van een film eigenlijk, net als het lezen van een boek, al gauw tot het huiswerk.

Spreker 1

Ja, en is het kijken van een film dan misschien iets wat leerlingen meer motiveert om ermee bezig te gaan, omdat ze kijken misschien leuker vinden dan lezen of niet?

Spreker 2

Maar dat weet ik eigenlijk niet. Nee, geen idee.

Spreker 1

Nee oke, want stel dat je wel iets met film of nou ja, luisterboeken noemde je net al, in de lessen zou inzetten, hoe zou je dat dan aanbieden?

Spreker 2

Nou ja, wat ik net zei van eigenlijk is het we lezen in de les, maar een deel van het lezen moet ook gewoon thuis gebeuren. Dus ik weet niet of ik dat dan per se in de les aan zou bieden, dus dat dat een optie is voor wat je ook thuis dan kan doen.

Spreker 1

Oké en zie je bijvoorbeeld ook wel eens op een mondeling dat leerlingen juist alleen de film hebben gekeken en een boek niet hebben gelezen?

Spreker 2

Ja ook ja.

Spreker 1

En hoe besteed je daar dan aandacht aan?

Spreker 2

Nou meestal bij de mondelingen echt, hebben we het dan, hè want ik zeg altijd tegen leerlingen daar gaat, daar wil ik graag een gesprek met je voeren over de boeken die je hebt gelezen, dus ik ga niet controlevragen stellen. En natuurlijk zitten er controlevragen in, maar dat is dan meer in de vorm van een gesprek. He, dus van nou wat, wat is het probleem in het boek, wat doet de hoofdpersoon? En wat vind jij daarvan? Dus het is al gelijk weer dat reflectieve zit er vooral in. En op het moment dat een leerling echt juist de verhaallijn uit, het uit de film pakt dan gaat het gesprek die richting op, maar wel met vervolgens een ja, ja, er zit wel een oordeel in van hé dit is niet wat wat je, jij voor de opdracht moest doen.

Spreker 1

Oké, dus dan vallen ze wel uiteindelijk wel door de mand.

Spreker 2

Ja ja en dan nou ja ja, dat is, dan praat ik met ze mee over de film.

Spreker 1

Oke.

Spreker 2

Voor zover het lukt, hè. Want ik heb natuurlijk ook niet elke film precies gezien, maar.

Spreker 1

Nee, en stel dat je dan wel een film zou willen aanbieden in de lessen, welke zou je dan willen aanbieden? Heb je daar misschien een idee van?

Spreker 2

Nee eigenlijk ook niet. Ik heb wel zelf pas de serie van de Stamhouder gezien. Nou ja, een serie is natuurlijk nog weer langer ook dan een film, dus dan ben je met ben je niet met 2,5 uur klaar, maar dan

moet je dit 8 uur over doen. Ja goh, dat zal wel. Ik zou dat wel adviseren van goh, ik vond dat een goede serie. Maar nee, nee ik doe het met film heel weinig in de les.

Spreker 1

Oké en laatste vraag hierover, wat zou denk je de opbrengst zijn als er wel meer audiovisuele en auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs gebruikt worden?

Spreker 2

Nou ja, kijk, ik denk dat leerlingen geneigd zijn om snel met elkaar te spreken over wat ze allebei hebben gezien, hè? Bijvoorbeeld een tv-programma zoals Wie is de Mol wordt gewoon uitgebreid besproken door leerlingen. Ik denk dat dat met series ook zo is, dus als leerlingen dezelfde serie of dezelfde film hebben gekeken. En dat kan dus met boeken ook het geval zijn, dus dat, dat zou een opbrengst kunnen zijn van audiovisueel materiaal, maar ik denk dat dat ook alleen al met romans het geval kan zijn.

Spreker 1

Oké ja want merk je ook dat leerlingen wel praten over wat ze lezen?

Spreker 2

Als ze hetzelfde lezen vaak wel ja.

Spreker 1

Ja oke oke dat, dat is wel leuk.

Spreker 2

Ja, dus dat is ook wel mijn inzet dat ik dan he, dus met leesclubs aan de gang ga.

Spreker 1

Ja, oke.

Spreker 2

En ik denk uiteindelijk als je het hebt over natuurlijk zijn er grote verschillen of je leest, of dat je een film kijkt in verwerking en dat soort zaken. Maar als je het hebt over die persoonsvorming waar we het net over hadden. Dan kan natuurlijk een film dat ook doen.

Spreker 1

Oke, dus in principe kan het doel van het literatuuronderwijs ook behaald worden met film.

Spreker 2

Gedeeltelijk, denk ik.

Spreker 1

Gedeeltelijk.

Spreker 2

Ja juist omdat, als we het hebben over. Kijk inlevingsvermogen, dat is denk ik iets wat je in een film ook hebt. Maar je een voorstelling maken van het verhaal, is natuurlijk wel echt een vaardigheid die je bij film ontnomen wordt.

Spreker 1

Ja, omdat je alles al ziet natuurlijk.

Spreker 2

Ja precies. En op het moment dat jij een bepaalde blik ziet in een film kan je daar al een andere interpretatie aan geven dan als je daarover leest dat iemand zijn wenkbrauw optrekt, ik noem maar wat.

Spreker 1

Oké duidelijk, dankjewel. Dit waren eigenlijk al mijn vragen, heb jij misschien nog vragen of opmerkingen over iets wat we besproken hebben of over heel iets anders?

Spreker 2

Nou ja, je bent, valt me op best wel gefocust op die film, is dat iets waarvan je zegt van dat zouden we meer moeten doen?

Spreker 1

Nee, niet per se. Nee, dat is niet wat ik vind. Dit is een onderzoek wat in 2028 uit mijn hoofd. Hoe heet, volgens mij was dat Groenendijk. Die heeft hier een artikel over geschreven en hij pleit er eigenlijk voor dat wij meer audiovisuele en auditieve versies van teksten in het onderwijs moeten inzetten. En dat is dus een van de onderzoeken die ik geselecteerd heb, omdat ik door middel van deze interviews eigenlijk wil kijken of docenten Nederlands het eigenlijk wel eens zeg maar zijn met wat onderzoekers schrijven, want net als LitLab et cetera, daar wordt onderzoek naar gedaan, daar wordt geschreven dat we dat moeten toevoegen in het literatuuronderwijs, maar niemand weet eigenlijk wat docenten Nederlands ervan vinden.

Spreker 2

Ja precies ja.

Spreker 1

Dus vandaar die vraag en het was meer ja, doorvragen over de informatie die je gaf, maar niet specifiek omdat ik zelf vind dat we dat moeten doen, dat was meer vanwege de onderzoeken.

Spreker 2

Ja ja nee, ook omdat ik er zelf eigenlijk nooit op die manier zo ja, nee, een keer op die manier zo over na heb gedacht ja, vandaar.

Spreker 1

Daarom was ik juist wel benieuwd van goh, je hebt het nooit echt gebruikt, maar misschien als ik wat doorvraag dat je toch bepaalde dingen wel vindt of zeg, dus vandaar dat ik daarover doorvroeg.

Spreker 2

Nou helder.

Spreker 1

Ja, heb je nog andere vragen of opmerking, misschien?

Spreker 2

Nee hoor.

Spreker 1

Oké dan wil ik je heel erg graag bedanken voor je tijd. We zijn er netjes binnen de 45 minuten gebleven, dus dat is fijn. Ja. Ja heel erg bedankt.

Spreker 2

Graag gedaan en succes met je onderzoek.

Spreker 1

Ja dankjewel, dat gaat lukken. Bedankt.

Interview 12

Spreker 1

Nou, ja, ik wil je graag bedanken voor je tijd natuurlijk om aan mijn onderzoek mee te doen en ik probeer met dit onderzoek inzicht te krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. Mijn inschatting is dat het ongeveer 45 minuten zal duren, maar goed, afhankelijk van de antwoorden kan dat wat korter of wat langer zijn. Er zullen vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs en ik zou graag willen weten hoe dingen in de les bij u, jou, naar voren komen en wat jouw ideeën zijn over bepaalde stellingen. nou de eerste vragen, die gaan eigenlijk gewoon over jouzelf, want je bent dus docent Nederlands. Hoeveel jaar geef je al les?

Spreker 2

10 jaar.

Spreker 1

10 jaar al, oké. En in welke leerjaren geef je op dit moment les?

Spreker 2

Op dit moment in 4 en 5 havo.

Spreker 1

Oké en heb je ook in andere leerjaren lesgegeven?

Spreker 2

Ik heb eigenlijk in alle jaren lesgegeven, maar ik ben wel echt een eerstegraads. Ik zit voornamelijk altijd in de bovenbouw, zeg maar. Maar ik heb, nou, ja, ik heb eigenlijk niet in 4 en 5V en in de onderbouw van, ik heb van VWO alleen V6 gedraaid, maar van havo heb ik een tot en met 5 gedaan.

Spreker 1

Ja oké is goed en in die klassen heb je allemaal, heb je in al die klassen les gegeven over literatuur?

Spreker 2

Nou ja lesgegeven, ja licht eraan ja, wat je onder lesgeven verstaat natuurlijk. Het is niet, het is niet zo dat wij op school, echt heel veel lessen, zeg maar echt met literatuuronderwijs bezig zijn. Maar we zijn wel altijd bezig met het onderwerp literatuur natuurlijk, maar dat is dus vaker dat ze bezig zijn met een boek lezen en daar een verwerking bij doen. Maar in mijn eerste jaar heb, hadden we ook echt, twee van de 4 uren besteden we echt aan literatuur. Dat hebben we niet meer, maar ik heb me wel al die jaren dus mee bezighouden met literatuur. Dus ik denk dat we dat ook kunnen verstaan onder lesgeven.

Spreker 1

Ja ja zeker.

Spreker 2

Ligt dat hoe breed je hem trekt.

Spreker 1

Ja nee, dat snap ik. Ja oké, want jullie hadden dus vroeger twee vaste lessen voor literatuur. Dat is er nu niet meer. Nu maken leerlingen alleen opdrachten in hun eigen tijd en komen er ook niet echt literaire onderwerpen naar voren in jullie programma?

Spreker 2

Nee, nou zal ik me nu gewoon vooral richten op wat ik dit jaar nu zeg maar of wat ik nu per havo doe?

Spreker 1

Ja hoor, dat is goed.

Spreker 2

En kijk, we doen soms ook wel gewoon klassikale projecten. We hebben bijvoorbeeld nu in havo 4 hebben we net afgerond dat we een aantal weken bezig waren met Middelnederlandse literatuur. Ja, dat doen we dan echt volledig in de klas, moeten we wel wat afmaken. We beginnen in havo 4 ook met een klassikale opdracht rondom een kort verhaal. Dus dan zijn we wel echt in de les ermee bezig. We lezen sowieso elke les 10 tot 15 minuten aan het begin van de les, maar dan ja, dat is puur lezen en niet dat we er dan verder heel veel mee doen. En andere opdrachten doen ze inderdaad vooral thuis in havo 5, nou dan ronden we af met een mondeling. Ja, dan besteed je natuurlijk in de of in de les wel eens wat aandacht aan voor wat willen we nou van je horen in mondeling, maar we zijn niet heel actief bezig met heel veel literaire, begrippen of zo. Dus echt dat pure literaire literatuuranalyse dat hebben we wel een beetje losgelaten op de havo in ieder geval.

Spreker 1

En waarom hebben jullie die keuze gemaakt om het los te laten?

Spreker 2

Omdat we nou, we doen er in havo 4 beginnen we dus wel, maar dan beperken we ons eigenlijk vooral tot het personages beetje met volgorde van het verhaal. Nou en dan met spanning ook plekken, omdat we nou ja, we eigenlijk al jaren. Ik denk die elke keer weer. En ik vrees ook de komende 10 20 hoe lang dan ook werken als een beetje aan het zoeken zijn tussen in hoeverre gaat het om leesplezier en leesniveau, zeg maar, we merken zeker in havo 4 en 5, dat zijn gewoon niet enorme lezers. Dus we willen veel meer, zeg maar op die beleving zitten, dan moet het zeker in havo 5 nog steeds wel een bepaald niveau hebben en ik wil een havo 4 ook dat ze voor volwassen, nou, volwassenenliteratuur lezen. Alleen was dus, we personages vinden het wel van belang dat ze inderdaad iets doen met nou hoofdpersoon en doel of probleem en tegenstander helpen wat dan ook, maar met name ook van, wat vind je daarvan? Omdat we er eigenlijk wel van overtuigd zijn dat weet je als je later gaat lezen, want ik hoop echt dat ze dat ze toch wel een beetje gaan of blijven doen. Ja dan lees je ook zo een boek dan hoop ik dat je erover nadenkt van goh, wat vind ik daarvan? Want het is een inkijkje in iemand anders wereld zonder in die ellende te zitten, dus we willen, het is nu op de achtergrond of om bijvoorbeeld die nou met spanning en

open plekken dat ze kunnen uitleggen wat ze van het boek vinden en waarom, omdat ze dus zich er wel van bewust zijn van oké, de schrijver maakt mij heel nieuwsgierig. Hij laat hier informatie weg. Maar ja, dat puur analytische, dat vind ik en met mij mijn collega's van in ieder geval in de havo bovenbouw, ja, weet je dat vinden we gewoon minder bijdragen aan het kennismaken met die literatuur om in de hoop dat ze later nog zijn boek opendoen en ik toen ik zelf in Utrecht studeerde, vond ik het, de moderne letterkunde ook echt, ja als ik gewoon oneerbiedig kan zeggen mierengeleut. Ja weet. Ja, als ik wil weten wat op bladzijde 13 staat, dan kan ik het zelf ook op zoek. Ik vind het veel belangrijker om met met die beleving bezig zijn, omdat ik er echt van overtuigd ben dat je daardoor hopelijk, al is het maar zo een klein. Iets van het plezier van lezen kan ervaren, dus het is puur dus in dienst van hun beleving en hun mening over wat ze lezen.

Spreker 1

Ja oke en is dat veel, op het VWO anders?

Spreker 2

Ja, op het VWO is een beetje, op het VWO is ons programma iets minder gestroomlijnd dan op de havo. Ik heb dus ben eigenlijk hier ingerold, toen hadden we nog op, VWO nog op een andere locatie. En wij als de havo nou ja, dat is wel in die zin een vrij een hechte docententeam in de sectie. Daar hebben we heel bewust voor gekozen, want dit trekken we door. VWO is dat nog, zijn we daar nog beetje mee bezig, omdat wij als nou ja toch een beetje het wij zij als havo collega's daar toch wel een beetje anders in staan, dus daar zijn we nog een beetje aan het stroomlijnen. Besteden ze in V4 wel echt veel aandacht aan die literaire begrippen en moeten ze ook wel een soort verslagjes inleveren om dan uiteindelijk in 6V dat mondeling te kunnen doen. Maar als ik voor mezelf. Ik heb de afgelopen jaren ook 6V gedraaid. Weet je, ik ben daar gewoon ook in dat mondeling dan minder mee bezig. Soms noemen ze daar ook wel, maar dan puur op eigenlijk op die havo manier, omdat ik dat dan ook aangeef in hun mondeling. Weet je, er is geen goed en fout. Gaat maar om wat jij en je erin ziet en wat je ervan vindt, en dan vind ik het veel interessanter om met zo'n leerling te hebben over dat je wat is de literaire waarde of wat dan ook. En als je dat koppelt aan die literair literatuuranalyse prima, maar als je dat op basis van andere dingen zegt, vind ik dat eigenlijk net zo goed dus. Op VWO hoop ik wel dat we diezelfde beweging maken, zeg maar. Maar daar is het nog daar, daar zit nu nog wel wat meer verschil tussen de collega's onderling.

Spreker 1

Oké ja oké ja, dat is duidelijk en, nou ja, dit zijn best wel veel voorbeelden over het literatuuronderwijs. Als je kijkt naar het hele literatuuronderwijs dat jij geeft, hoe zou je dit dan typeren?

Spreker 2

Vind ik heel moeilijk. Kan natuurlijk nu echt 27 kanten op denken, ik denk over een bondig antwoord.

Spreker 1

Ja dat snap ik.

Spreker 2

Ik, ik weet het niet of dat nou echt een term is, maar ik zou het beschrijven als vanuit wel een bepaalde basis van dus wel een beetje kennis van de theorie, waar je inzit, inzetten op die beleving en

meningsvorming, omdat ik het gewoon een belangrijk middel vind, ook om naar de wereld te kijken en dat mis ik gewoon wel zeker in havo 4 en havo 5. Want je stond zelf ook voor de klas, toch?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Welke jaren?

Spreker 1

Ik geef nu een havo 4 en VWO 4 les en ik heb ook een brugklas.

Spreker 2

Maar dat je weet je die en daar zijn ze ook puur voor, die zitten vaak natuurlijk zo in hun eigen wereldje met hun puberproblemen die echt heel verschrikkelijk vervelend kunnen zijn. Maar weet je dat het ook een mooie manier is om gewoon een beetje verder te kijken en dat vind ik wel een belangrijk iets wat we met ons literatuuronderwijs ook kunnen doen. Dus dan zit ik niet perse alleen maar op het leesplezier, want dat vind ik, bedoel je kan ook niet alle eisen loslaten. Alleen ik hoop wel gewoon een heel klein zaadje of zo te kunnen planten van het het mooie van een boek, maar ook het ervan kunnen leren. Maar het ze door de strot duwen, omdat het allemaal moet. En ze moeten allemaal *De ontdekking van de hemel* lezen. Ja, dat weet je, dat is ook niet meer van deze tijd of zo. En ik denk als je het nu goed inzet, dus ik weet helemaal niet of ik nu nog bij het typeren van mijn onderwijs ben, maar ik ben er ook van overtuigd, als je dat zaadje plant, dat je uiteindelijk, als je dus erin jou toch een lezer schuilt, want ik ik eindig mijn mondelingen altijd in havo 5 en V6 van. Blijf nu moest je lezen, straks mag je lezen, blijf je nog lezen? En stiekem zijn er best wel zeggen. Nou weet je, ik las vroeger heel veel, maar toen moest het en toen vond ik het niet meer leuk en eigenlijk vond ik dat zelf ook. Ik vond moeten lezen om middelbare school ook verschrikkelijk, terwijl ik daarvoor alles las wat los en vast zat. Dus ik wil ook dat vind ik ook heel moeilijk, want nu doe ik eigenlijk hetzelfde bij mijn leerlingen, zeg maar, wat ik zelf verschrikkelijk vond als lezer. Maar ik denk als je er nu gewoon een beetje kennen maakt en op een soort van laagdrempelige manier, maar je moet wel ergens naartoe werken, want we hebben ook gewoon te maken met de exameneisen en het moet ook geen glijdende schaal worden dat we straks alleen maar Carry Slee lezen in havo 5 of zo. Ik denk dat je daarmee dus wel een soort basis legt waar hopelijk nog op teruggevallen kan worden. Of zo.

Spreker 1

Oké, en jij je noemt heel veel verschillende dingen, dus deze vraag wil ik misschien ook een beetje wat moeilijker, maar ik stel hem toch zodat ik ook een wat duidelijker beeld heb, wat vind jij dan de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat je geeft?

Spreker 2

Echt een moeilijke vraag, belangrijkste functie. Ja misschien dan, misschien heel laagdrempelig het kennismaken met het mooie van literatuur en ik denk dat je dat dat bij dat kennismaken hoort, dus wel een bepaalde basis zeg maar, maar hoort ook het beleven ervan.

Spreker 1

Oké en, waarom kies je voor dat als belangrijkste functie?

Spreker 2

Ja, omdat ik denk dat je als je kennismaakt en dat kan je dan. Ja, kijk, dat kan je net zo ver laten gaan, namelijk als je zelf wil, want bij de ene ben ik echt al zielsgelukkig. Ik had nu in havo 5 een jongen die leest echt geen letter en die had ik nu met via dat had een dyslexieverklaring dus ja, die was toevallig ziek voor zijn mondeling, dus die heeft toen drie boeken geluisterd en ja, daar ben ik eigenlijk echt, tuurlijk is dat niet wat ik wil, want ik wil dat ie het leest. Maar dan ben ik wel gelukkig, terwijl een ander, zeker was wat afstromers heb, bijvoorbeeld van het VWO ja, die echt helemaal in zo'n boek duiken, dus die die maken meer, dus uiteindelijk denk ik dat je met dat kennismaking alles kunt bereiken wat je wil.

Spreker 1

Ja en dat spreekt uiteindelijk bij iedereen ergens op een bepaalde manier aan. Hopelijk, hopelijk.

Spreker 2

Ja dat denkt. Ja, kijk ja, en en als het niet aanspreekt, ja, weet je, iedereen gaat ook op zwemles omdat je dat moet kunnen in Nederland en sommige mensen zwemmen nooit meer. En anderen gaan wedstrijdzwemmen en als ik bijvoorbeeld naar mijn broertjes kijk, mijn zusje en ik waren toch een beetje de typische brave VWO meisjes. Wij maakten al onze verslagen. We zaten natuurlijk toch niet met al die plagiaatkennis enzo. Toen, ik denk dat mijn broertjes al onze vragen gejat hebben, maar die lezen nu nu ze 30 plus zijn wel gewoon allebei heel graag boeken dus dat zaadje is bij ons thuis waarschijnlijk, want mijn vader is dominee ik, mijn ouders wonen echt in een huis met alleen maar overal boekenkasten. Dat zaadje is bij ons thuis al geplant, daar zijn we een beetje mee verdergaan op school. Het is misschien wel even weg, maar het komt ook wel weer omdat je dan wel geleerd hebt hoe het is om ervan te kunnen genieten. En als dat, als je dat dan ook nog een combineren met hoe je ja, over de wereld denkt en over dingen kunt denken, nou ja, dan is het iets super waardevols, ja. Maar dat dat, dan ben je ook afhankelijk van hoe dat natuurlijk thuis gaat, zeg maar. Dus ik denk dat we als school niet meer kunnen van hé, jongens, dit is er dit kun je ermee. Je kunt ervan genieten, je kan er ook iets van leren, dat is de basis. En dan, ja, dan is het toch daarna een beetje afwachten hoe het gaat, want heel veel kinderen hebben natuurlijk bedoel, er zijn denk ik, heel veel leerlingen die in een huis wonen waar geen enkel boek staat. Ja of weet je wel of en waar ze ook niet verder nadenken dan dit dat alles zwart wit is. Nou ja, als ik daar al een beetje aan kan bijdragen, goh wat kan zo'n boekje je nou leren? Het dan dan ja.

Spreker 1

Ja, en zou je dat dan ook de belangrijkste leeropbrengst voor een leerling noemen van jouw literatuuronderwijs? Of daarvoor misschien iets anders?

Spreker 2

Nou dat denk. Ja, nee, maar dat, dat denk ik eigenlijk wel, omdat ik denk dat je kijk, natuurlijk vind ik op als docent dat heel veel van mijn vak belangrijk is. Maar als ik terugdenk aan mijn eigen middelbare school, weet ik ook niet heel veel meer van de lesinhoud, zeg maar, en wat je wel onthoudt is hoe je misschien indirect gevormd bent, of wat dan ook. Dus dat dat dus, want we zijn uiteindelijk, tuurlijk zijn

we bezig met kennis, want dat, dat blijft van belang, maar we zijn ook bezig met het vormen van jonge mensen. En daar is literatuur denk ik heel goed middel voor en de een moet ik proberen te vormen met de *Reünie* van Simone van der Vlugt of een soort andere walgelijke thriller en de ander doet dat met een ander boek, ja. Ja, dus ik denk dat ik dat wel echt inderdaad het belangrijkste vind.

Spreker 1

Oké nou, dat is heel duidelijk. Dankjewel. En er wordt ook veel geschreven in de literatuur over literatuuronderwijs, hou je dit zelf ook bij?

Spreker 2

Ik zou willen dat ik dat bij kon houden. Ik zit wel, want ik denk dat ik uiterlijk, ik heb, denk ik had jij op die Facebookgroep docent Nederlands, zo denk ik iets heb ik daar een enquête ingevuld? Ik weet het al niet eens meer, moet je nagaan.

Spreker 1

Ja, dat zou goed kunnen hoor, daar is hij ook gedeeld.

Spreker 2

Daar, ik kijk, dus dat is vooral waar ik nu nog aan toe kom, om te zien en soms klik ik door. Dat is natuurlijk veel te weinig van. Ja, dat is helaas de praktijk. Dat je gewoon, ik heb daar gewoon geen tijd voor. Of, ik maak er geen tijd voor, maar ja, dan gaat het af van wat anders en ik word vooral altijd een beetje, waar ik een beetje moe van wordt, waar, dat is een meer een heel onderwijs ding en niet alleen de literatuur. Ik heb toch vaak het idee dat de beste bestuurders aan wal staan en natuurlijk vind ik ook van alles en het onderwijs kan en moet echt 10 keer beter, maar geef ons dan eerst maar vanuit de overheid de tijd om dat te doen en de praktijk is gewoon weerbarstig. Weet je wel dat ik inderdaad bij zo'n jongen wat ik net zei dat ik echt al heel gelukkig ben dat die drie boeken in ieder geval geluisterd heeft, want ik weet donders goed dat die kinderen die boeken niet helemaal gelezen hebben.

Spreker 1

Ja, precies.

Spreker 2

Dus, dus ik vind het super interessant, maar inmiddels na 10 jaar ben ik dan misschien eigenlijk ook al weer een beetje verzuurd geraakt. In ieder geval denk ik ja, weet je, er komt over 5 jaar weer wat anders en uiteindelijk wil je iets hebben waar je in de praktijk. Ik vind bijvoorbeeld dat Lezen voor de lijst. Ik kijk niet meer aan de niveaus deed in het begin, wel iets vertelt over zichzelf inschalen en zo. Maar ik vind het wel een heel handig om nu bijvoorbeeld op onderwerp te lezen, want dat laten we ze doen, van kies iets wat je interessant vindt en ga daarmee bezig. En er zullen vast weer allerlei andere dingen zijn en wat je wel en niet moet doen wat de een zegt, je moet wel 10 minuten lezen. De ander zegt weer niet, ja, weet je. Ja, nee. dus ik hou het niet helemaal bij, hoewel ik het wel interessant zou vinden, maar je hebt gewoon geen tijd om in de praktijk te brengen.

Spreker 1

Nee nee, oké. Nou ja, de volgende dingen gaan wel ook een beetje over de praktijk, dus ik ben heel benieuwd wat je daar dan van vindt. Vind je het bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden moet worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ik weet niet of het moet, ik denk wel dat het goed zou kunnen zijn, omdat ik ook denk dat je daar heel veel andere dingen in kan vatten. Dus misschien vind ik toch wel dat het zou moeten.

Spreker 1

Oké en waarom dan?

Spreker 2

Nou, omdat ik denk dat je, ik heb eerst natuurlijk ben je vooral heel veel met die vaardigheden bezig en ik denk ook dat je andere vaardigheden kan combineren met dat hele literatuur ding, want ik denk wel dat het literatuuronderwijs en dat dat bleek eigenlijk al een beetje van in het begin toen ik startte. Ik had volgens mij inderdaad echt twee uur literatuur in havo 4, weet helemaal niet meer hoeveel, maar volgens mij had ik ze in ieder geval een. Dat, nu is dat niet meer. Dat vraagt, omdat we toch weet je, we zijn in een kernvak. Ik vind dat helemaal geen fijne positie als docent. Zeker nu ik in havo 5 volle bak zit in dat trainen met al die trucjes voor dat eindexamen, vind ik heel leuk, want het is super analytisch en uiteindelijk is het leuk om dat kwartje ziet vallen, maar eigenlijk wat ons vak denk ik ook zo waardevol en mooi en goed maakt, dat literatuuronderwijs, dat weet je, dat gaat toch steeds meer naar de achtergrond. Dus als je dat meer naar voren zou kunnen halen en dat dus echt met literatuur bezig zijn, maar de ondertussen ook met andere vaardigheden bezig zijn die je dus misschien wel wat meer achter komt daardoor kan houden, denk dat het wel heel goed is want het is wel het mooie van ons vak. We hebben toevallig ons hebben ze net in lessentabel, willen ze aanpassingen doen en we rennen dus in de onderbouw een uur minder Nederlands en wat ik super onlogisch vind in het licht van alle onderzoeken die er zijn over dat de leesvaardigheid achteruit gaat, maar ook dat we dachten, oké, weet je, het kan wel. We kunnen wel vooruit met 3 uur in plaats van 4, maar waarschijnlijk gaan we dan dus nog meer doen aan fictie in de onderbouw. En als we het in de bovenbouw moeten doen, ga je daar nog terwijl het juist je vak zo mooi maakt en goed en dan is dat onderzoeksvaardigheden op gebied van literatuur, is natuurlijk ook super waardevol, alleen ik zou het dan iets heel denk ik analytisch op dat verhaalanalyse dingetje doen, maar dat komt meer omdat ik dat zelf dus ook niet zo leuk vond op de uni.

Spreker 1

Oké, dus hoe zou je het dan wel toepassen?

Spreker 2

Wat ik bijvoorbeeld, want ik ben uiteindelijk heb ook een master gedaan aan mijn Middel nederlandse letterkunde en ik zou veel meer op ingaan, bijvoorbeeld cultuurhistorisch of wat dan ook nog. Hoe plaats je het dan in de tijd? Wat zie daarvan? Dus, dat hele verhaalanalyse dingetje zou ik meer dan houden. Nog steeds dat ik nu doe om iets in om jouw mening te kunnen onderbouwen van wel een beetje in groot lijn te weten hoe zo'n boek in elkaar zit, dus meer in dienst dan wat anders, want ik denk ook dat het boek ons kan dingen kan leren over de tijd, want we hebben tot 3 jaar terug, of zo lieten wij in havo

5 leerlingen boeken lezen of uit jaren 50 of uit de jaren 80 of uit nou ja, wordt dan ook, zeg maar dan moest ze dat ook van oké, wat herken ik nou? Wat vind ik van die tijd? Ja, dat, dat vind ik 10 keer interessanter.

Spreker 1

Oké, en ja stel dan dat je dit soort onderwijs zou gaan geven. Welke teksten zou je daar dan voor inzetten?

Spreker 2

Ja dat is een hele goeie vraag. Nou, ik zou sowieso eigenlijk heel graag veel meer willen doen met wat. Er wordt natuurlijk superveel nieuwe literatuur geschreven. Je hebt gewoon geen tijd om het bij te houden. Gelukkig een mediathecaresse die wel echt goede connectie heeft met de boekhandel en dus veel nieuw werken in de mediatheek heeft liggen en als het enigszins kan probeer ik in de vakantie ook altijd weer even bij te lezen, dus ik zou veel meer willen doen met een met nieuwe werken, zeg maar, maar misschien ook wel veel meer met korte verhalen en zo, omdat het natuurlijk dat ook wat behapbaarder is voor die leerlingen, omdat je niet eindeloos bezig bent met het lezen van zo'n boek. Terwijl misschien moet je ook alleen maar bezig zijn met het lezen van het boek en dan ondertussen dingetjes onderzoeken. Ik wil gewoon vooral tijd eigenlijk denk ik, denk dat als je tijd hebt, denk ik dat je heel ver kan komen.

Spreker 1

Ja, dat snap ik wel. Jij bent de volgende vraag, sluit er ook wel een beetje op aan, want wat zou dat onderzoeksgericht onderwijs opleveren denkt u, denk je?

Spreker 2

Ik denk dat het op zou kunnen leveren, hopelijk ook meer waardering voor gewoon lezen, want heel veel havo 4 en 5 leerlingen zeggen, ik hou niet van lezen. Nou oke. En ik denk dat het oplevert of kan opleveren dat ook meer onderzoeksvaardige leerlingen en dat je ook op heel veel andere gebieden vaardiger wordt ofzo. En misschien levert het ook wel gewoon, dus inderdaad plezier op dat dat dat Nederlands niet alleen maar dat saaie vak is waar je de hele tijd teksten aan het lezen bent en moet bepalen wat de hoofdgedachte, weet je dat.

Spreker 1

Ja oke en als we dan kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus gewoon al het literatuuronderwijs dat gegeven wordt, wat zou je dan het belangrijkste doel ervan noemen?

Spreker 2

Ja eigenlijk nog steeds was ik, ja toch die die mens de vorming van van die leerling, denk ik.

Spreker 1

Ja oké, en op welke manier wil je dit doel zelf bereiken bij leerlingen?

Spreker 2

Nou, ik probeer dat te bereiken door inderdaad in in de opdrachten die wij geven, dus je hebt vier toetsen we eigenlijk elk boek, een soort van apart, maar dat is meer bezig zijn met wat vind jij ergens van en wat wat herken je en dan niet van ja, mijn moeder is niet dood, dus ik herken het niet en weet je. Ik wil dat ze een stukje verder gaan dan dat. En in mondelingen gewoon in het gesprek dat ik met ze voer. Dus doordat gewoon, dat kijk natuurlijk, bij sommigen ga je prikken van heb je je boek wel echt gelezen maar bij heel veel weet ik, ik denk, ja, in sommige hebben gewoon het einde gescand. Nou weet je prima, maar vertel me dan in ieder geval, maar wat wat je ervan vindt. Wat je er, en wat je ervan kan leren, wat anderen ervan zouden kunnen leren, of waarom iedereen *Het Achterhuis* zou moeten lezen, of zo dat soort. Dus ik probeer het te doen in hoe ik over literatuur praat. Als ik het wel klassikaal behandel, maar met name in eigenlijk een individuele gesprek, omdat ik denk dat daar de winst zit. En leerlingen zijn ook steeds meer dat ze zeggen, ja, ik weet, ik weet niet wat voor boeken ik moet lezen. Heeft ze nog een tip en dat je dan gewoon ook echt even met zo'n leerling gaat zitten. En daarom lees ik eigenlijk ook zelf alleen maar, ik lees alleen maar Nederlandse literatuur, maar ik lees altijd als ik een boek kies denk, altijd oke, zou het een boek kunnen zijn dat ik aan raad en zoveel mogelijk nieuw. Maar ja ja, ook bij mij gaat op vrijdagavond vaak een serietje aan in plaats wat ik lekker een boek ga lezen. Maar ik denk dat hij dat het zit in dat dat contact zeg maar van het erover spreken.

Spreker 1

Ja ja, want de volgende vraag is ook een beetje, wat je net ook al een beetje zei, welke teksten zou je inzetten om dan dit doel te bereiken? Want je zegt wel hé, teksten die dan ook aan zouden sluiten bij de leerling, maar wat voor teksten zijn dat dan?

Spreker 2

Ja ik denk, ik denk dat dat oudere boekje voor die voor ,die leerlingen zijn, dat er soms natuurlijk eindelijk oude boeken dat dat ook kan, maar ik denk dat het voor havo 4 en havo 5 boeken zijn waar wel degelijk een soort van lading in zou kunnen zitten, maar die ook makkelijk lezen. En, dat betekent niet dat ze per se dun moet zijn of wat ook. Maar waar ze zich ergens iets bij voor kunnen stellen, of zo, dus als ik als bijvoorbeeld, weet niet, heb je toevallig het boek *Zwarte Sylvester* gelezen van James Worth?. Nou ja, ik had het heel, ik weet nog steeds niet hoe, ik denk dat ik het op Goodreads ofzo tegenkwam bij iemand. Dat gaat over een jongen van een jaar of 18. Die blijkt een tumor te hebben, dus niet echt een gezellig onderwerp, maar hij heeft nog 40 niezen te leven en hij wil herinnerd worden als de allergrootste seriemoordenaar al tijden. En weet je die die die kinderen willen toch vaak spanning lezen en wij hebben een havo 5 wel echt gezegd, we willen niet meer van die literaire thrillers, die mogen in havo 4 bij ons nu wel weer lezen als opstapje, maar een havo 5 willen toch wel dat je dat iets gaat ontstijgen. En het is dus dat verhaal leest als een trein, het is super makkelijk geschreven. Het gaat over een onderwerp, weet je, die jongen is 18, het heeft spanning, want er worden inderdaad 28 mensen vermoord. Nou, maar je kan er ook meer uit halen, want het is best wel en de en de een komt op dat punt aan de ander niet, weet je dat dan ga ik gewoon hebben, is het niet eigenlijk heel verdrietig dat z'n jongen dus herinnerd wil worden als z'n seriemoordenaar in plaats van dat hij gewoon denkt, hé, ik was een leuke jongen, mensen vonden mij een leuke vriend en ik was een goede zoon of wat dan ook. Er zijn vader gaat hem helpen, dus daar kan je op basis daarvan ook weer dat gesprek aangaan van. Is dat nou een goede vader? Superinteressant, want de een zegt van ja, want hij doet echt alles voor zijn kind, ja, maar hij, hij keurt wel dat moorden goed, terwijl anderen echt uit de grond van hun hart zeggen, nee en dus. Dus het zegt ook, zeg maar, kan ook heel veel zeggen over mijn normen en waarden enzo.

Maar je moet wel en dit, dit boek, raden we dus heel vaak aan jongens, die zeggen ik hou helemaal niet van lezen en bijna allemaal zetten ze dan dit boek op hun nummer één van de drie boeken die ze lezen, want het is moeilijk om iets te vinden dat er bij in de buurt komt, alleen je moet wel net die boeken tegenkomen dus, maar dit.

Spreker 1

Ja en is dat ook wel een Nederlandse schrijver dan?

Spreker 2

Ja, volgens mij is. Hij of hij nou een artiesten, in ieder geval, het is een Nederlandse schrijver, want ik wel.

Spreker 1

Oh oke, ja want dat klonk niet Nederlands namelijk dus ik dacht zou het dan vertaald zijn of?

Spreker 2

Hij heet James Worthy en ja ik, toen ik het las heb ik het wel eens opgezocht wie hij nou precies is. Maar het is in die in Nederlander of wij zijn de hele tijd stiekem toch bezig met vertaald werk te lezen dat het nooit goed uitgevoerd zijn. Maar volgens mij niet hoor. Maar dat is wel het voorbeeld van een boek dat ik vaak aanraad en dat dan wel aanslaat, zeg maar, maar dat is dan toch wel wat nieuwer. Maar om dan terug te komen, dus ja, weet je wat voor soort tekst het, ja dus gewoon iets wat aansluit, maar waar ook iets uit te halen valt, want ik wil wel een beetje af van dat pief paf poef spanning van inderdaad, wie heeft de moord gepleegd, is het de butler of is de tuinman. Dat mogen ze prima lezen, maar, ja dat, dat vind ik gewoon nee, dat, dat vind ik dan niks.

Spreker 1

Nee oke. Oké en ja de volgende vraag die gaat over ja verschillende versies van tekst, want we hebben het nu heel erg veel over het gedrukte boek. Vind je dat er ook aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Nou net als bijvoorbeeld echt luisterboeken ofzo dat, ik ga niet in de klas een luisterboek bedoel, ik lees wel eens bijvoorbeeld voor of wat dan ook, dat vind ik ook heel ik ook iets goeds en ik vind het prima als ze een luisterboek, als ze luisteren, maar ik wil eigenlijk toch wel echt dat ze het gedrukte boek erbij hebben, al dan niet zeg maar als e-book of wat dan ook, omdat het uiteindelijk, ja, ik vind toch wel dat dat de de leeservaring is ofzo. Dus dat vind ik een dat zeg maar. En misschien ben ik mezelf nu enorm aan het tegenspreken. Dat ben ik nu aan het bedenken terwijl ik hier, want ik heb eigenlijk nooit over nagedacht, want misschien helpt het luisteren naar een boek of we inderdaad luisteren en kijken, helpt dat wel, draagt dat wel bij aan die beleving, maar dat vind ik eigenlijk nog wel, dat vind ik dan voor ik het toch ergens iets teveel een glijdende schaal worden ofzo. Wat we wel eens gedaan hebben, is een verfilming van een kort verhaal ook gekeken, maar dan als in combinatie met het geschreven de geschreven variant, omdat ik, ik denk ook dat je in een geschreven variant daar daar kun je iemands gedachten enzo, maar als het dan voorgelezen wordt, kan dat ook wel, ook, maar ik vind het dan toch minder lezen, denk ik. Ja, sorry, ik ben altijd nogal lang van stof en dan ben ik een beetje mijn gedachten aan het verwoorden.

Spreker 1

Ja, nee, dat is helemaal niet erg.

Spreker 2

Ik denk dat ik daar nog niet aan toe ben of zo.

Spreker 1

Nee oke.

Spreker 2

Wel het misschien tegenstrijdig is met wat ik net gezegd heb dus het is goed hierover na te denken.

Spreker 1

Dus aan de ene kant denk je dat het wel een bijdrage zou kunnen leveren, maar misschien niet voldoende zeg maar, om ook echt in de les nog aandacht aan te besteden.

Spreker 2

Ja weet je, ik denk dat je dan wel, ook wel, ik, ik denk dat je gewoon moet oppassen in, in in hoeverre ga je zeg maar mee met het, want ik vind dat gewoon. Dat vind ik gewoon nog net iets meer consumeren of zo. Weet je wel achterover zitten en dat boek wordt mij voorgelezen, terwijl literatuur ook wel gewoon, of het hard werken is, weet ik niet, maar het is ook het vereist wel gewoon een bepaalde actie van je en als je alleen maar luistert, denk ik dat je, ook vrij makkelijk je gedachte weg kunt dwalen, al kan het ook met lezen bij die leerlingen. En ik, ik vind het gewoon best wel tricky, maar dat is natuurlijk ook een beetje met, omdat wij het leesniveau ondergeschikt maken aan de het leesplezier zeg maar is dat ook zo een afweging. Maar ik denk als je dus en al het niveau van het boeken een beetje doen lost dat bij ons in havo 4 zeker met die bijvoorbeeld met die literaire thrillers. Wat voor die kinderen natuurlijk eigenlijk ook nog best moeilijk is en laten we wel wezen. Maar als je dan ook nog gaat zeggen, want ja, je mag het ook wel luisteren in plaats van lezen ja ik, ja dan ben ik dan misschien ergens toch een beetje een ouderwetse doos, ik denk ja weet je, dan wordt het wel heel erg van stel je voor dat je iets moet doen. Want we ja, sommige dingen moeten gewoon en het is natuurlijk niet helemaal vergelijkbaar, maar wiskunde is ook niet altijd leuk.

Spreker 1

Nee nee ja, dat klopt. Klopt ja en en films dan?

Spreker 2

Daar heb ik 't toevallig laatst over gehad, want dat moeten we weer ter sprake brengen. Dus een film, vind ik dan weer anders, maar dan zou ik het dus wel echt klassikaal willen doen, maar ik zie dus dan bijvoorbeeld een luisteraar, een luisterboek of zo daar zie ik de meerwaarde niet zo van als ik dat klassikaal ga doen, terwijl ik een film dat op de een of andere manier wel de meerwaarde zie. Maar dan zou ik het ook weer interessant vinden van wat ze het verschil met het het de geschreven variant of zo. En omdat ze natuurlijk ook, ze moeten in havo 4 en 5, natuurlijk acht boeken lezen, wij starten met een kort verhaal, dat telt voor een boek we. Boek 3 en 4 zoals we dat noemen, zeg maar dat zou bij ons twee

korte Middelnederlandse verhalen, waar ze dan echt een heel ander soort opdracht maken. Dus ze moeten eigenlijk al zo weinig teksten echt lezen, dus denk jij als we dan ook nog een film bij, bij doen, ja, je gaat ook wel je onderwijs ergens een beetje uitkleden. Terwijl ik me ook nu weer, terwijl ik dit zeg denk ja, ik ben mezelf ook aan het tegenspreken, dus ik weet het gewoon niet zo goed.

Spreker 1

Nee oké, ja nee dat kan hoor, dat kan. Want stel nou dat er wel meer auditieve en audiovisuele versies van tekst in het literatuuronderwijs worden ingezet? Wat zou daar dan de opbrengst van kunnen zijn, denk je?

Spreker 2

Nou ja, misschien toch wel meer waardering, plezier, begrip, want misschien snappen ze het ook wel gewoon beter dan. Maar weet je, het is, ik vind het echt een ingewikkeld, ik vind het wel echt heel leuk om over na te denken, maar ik vind het wel echt een ingewikkelde kwestie, want het is gewoon, ja die kinderen zijn zo gewend aan alleen maar beeld en snel en dat soort ongein dat ik het, dat ik het ook een beetje onze taak als onderwijs vind om daar ook een soort tegenbeweging in te laten zien ofzo, maar het is, het is net als nu met veel discussie over die mobieltjes in de klas denk ja, we kunnen, en ook dat dat dat verschrikkelijke chatGPT, daar ben ik ook nog niet helemaal achter. Natuurlijk denk ik dat we sommige dingen in moeten zetten omdat het je onderwijs beter maakt, maar ook niet altijd alles hoeft alleen maar leuk te zijn of zo. We moeten ook ergens wel eisen kunnen en misschien dat mijn docenten vroeger ditzelfde wel zeiden over mijn generatie, hè. Toen ik op de middelbare school dat, dat zal ongetwijfeld zo zijn. Ik vind mezelf ook nu echt een heel oud wijf klinken, hè, Dus, ik denk dat het wel kan, want als ik dan nu, dan zit ik heel praktisch te denken hoor, dan zou ik bijvoorbeeld zeggen wat wij nu, kijk in havo 4, vind ik gewoon dat doen we al heel weinig met echt geschreven teksten, dus laten we dat dat ook gewoon zo houden, maar in havo 5 zouden misschien best eens kunnen overwegen. Oké, lees twee boeken, en je mag je het voor je derde boek mag het ook een verfilming zijn ofzo maar, maar dan, dan zou ik wel wil ik wel inderdaad een verfilming van wel een boek met enige literaire waarde.

Spreker 1

Oké dus niet.

Spreker 2

Wat dat dan ook weer zijn mag dus niet de ofzo.

Spreker 1

Dus niet zomaar een film, dan moet het wel iets van een boekverfilming of zo bijvoorbeeld zijn.

Spreker 2

Ja, want we zijn nog wel steeds bezig met literatuur en voor mij is dat dus wel een geschreven verhaal.

Spreker 1

Oké en als je het dus in een klassikale les of klassikaal, klassikaal zou inzetten, zou je dan ook met de hele klas eerste het hele boek lezen en daarna dus met zijn allen de film bijvoorbeeld kijken?

Spreker 2

Ehm, weet ik niet, maar dat kort verhaal deden we, lazen we eerst dat korte verhaal klassikaal, toen gingen we dus inderdaad klassikaal de film kijkt bij een heel boek weet ik niet, want dat kost ook gewoon weer veel tijd, zeg maar. Dus dan zou ik het eerder misschien. We hebben ook jaren geleden iets als ik er weer over nadenk, hebben we stiekem best veel dingen gedaan eigenlijk ook met de film, maar dat is ook een keer ook weer verdwenen uit het programma. Ja, hebben we *Ik ook van jou* geloof ik ofzo gekeken. Toen moesten ze uiteindelijk een of hebben het niet gekeken, maar of ze moest een stukje script gaan schrijven van bepaalde scenes of zo of hebben ze inderdaad, we hebben er ook een keer een betoog laten schrijven alsof ze een literair filmfestival moesten organiseren of zo, dan ging het over *Tirza* en nog een andere. Ik weet niet of als het echt een verfilmde zijn van een van een boek zeg maar of ik dan pas je dat hele boek zou willen laten lezen.

Spreker 1

Nee oké.

Spreker 2

Maar ik wilde er wel op een manier mee bezig laten zijn.

Spreker 1

Ja oke. En ja het volgende onderdeel dat gaat over LitLab, ben je daarmee bekend?

Spreker 2

Ja had heel toevallig en die opdracht waar ik net over vertelde over die literaire of over Middel nederlandse letterkunde. Volgens mij heb ik een stukje daarvan inderdaad goed gejat van LitLab.

Spreker 1

Oh ja ja. Want dat is inderdaad een ja een digitaal laboratorium om literatuuronderzoek te doen. Zou je dit willen inzetten in je literatuurlessen?

Spreker 2

Ja, dat zou ik zeker. Ja, want uiteindelijk we, ik wil altijd dat kijk, we gebruiken vaak wel zelfde soort opdrachten, omdat het nou eenmaal praktisch is, want je hebt ze al geen tijd en het is echt een slecht argument, maar het is helaas de realiteit. Ik probeer, ik pas wel altijd weer dingen aan en eigenlijk wil je dan ook wel gewoon toch weer gaan kijken wat er al is, want je hoeft ook niet alles zelf te bedenken zeg maar. Dus het is ook wel weer een goeie dat je weer ter sprake bent dat we als we aan het eind van het schooljaar nog leven enigszins na de examenperiode, om daar ook eens naar te kijken, want ik heb toen inderdaad dan, dat is over de burgerin van Fergie staat een stukje over, geloof ik over dat ze een proces verbaal moeten maken alsof ze politie zijn. Nou dat, en dat hebben wij nu in onze opdracht gestopt, dus ik moet er wel meer gebruik van maken eigenlijk.

Spreker 1

Ja oké. En op welke manier zou je dat dan willen doen? Of een weet je dat nog niet precies.

Spreker 2

Nou, ik zou het dan denk ik, vooral, maar het ligt natuurlijk een beetje aan wat ik tegenkom. Ik zou het vooral willen verwerken bij, of willen gebruiken bij opdracht die we dan nu bijvoorbeeld in 4 havo doen, omdat we daar alle boeken apart toetsen en je moet daar ook sowieso over na weer gaan denken, want wij hebben nu een opdracht en moet zo'n column schrijven over het gelezen boek en dan aan de hand van inderdaad, personages en spanning. Nou ja, in januari was ChatGPT nog niet enorm wijdverbreid onder onze havo 4 leerlingen. Dat is natuurlijk volgend jaar januari weer totaal anders. Ja, ik denk dat we daar iets anders voor gaan bedenken, want dat is van laat eerst ChatGPT wat schrijven of doe het, en doe het daarna zelf. Of dat gewoon totaal overboord gooien en ik bijvoorbeeld ga kijken of we daar wat van vinden. Dat weet ik nog niet, maar ik zou het vooral inzetten, dus in havo 4, omdat ik het in havo 5 het mondeling vind ik wel echt een dat vind ik wel echt een waardevolle toetsvorm.

Spreker 1

Oké dus bij havo 4 hebben jullie dus opdrachten bij de boeken en dan zou LitLab wel een optie kunnen zijn om daar een koppeling mee te maken.

Spreker 2

Ja, het is ook superfijn dat andere mensen wel de tijd hebben of hebben kunnen vinden of hebben kunnen maken. Zeg maar om daarover na te denken, want dat vind ik ook aan die Facebookgroep docent Nederlands, daar komen dus echt soms superleuke dingen voorbij. Denk, ja, weet je, als mensen dat delen alleen maar fijn, dan kan ik daar een variant van maken die voor onze school past en bij wat wij willen. Dus het is alleen maar superfijn dat zoiets er is.

Spreker 1

Ja, absoluut. En wat voor teksten zou je dan daaraan willen koppelen als je dan iets met LitLab zou doen, zou je dat dan niet klassikaal zijn of iets in groepjes, individueel en nou ja, wat voor soort teksten dan?

Spreker 2

Ja, dat maakt me dan eigenlijk ook weer in, niet zo heel veel uit, want ik, ik vind het dus waardevol wat we doen met die Middelnederlandse letterkunde. Een stukje daarvan, die opdracht is gebaseerd op mijn masterscriptie, dus dat vind ik uiteindelijk ook heel leuk om daar nog iets mee te doen en tweede is inderdaad van LitLab, maar ja, weet je dat dat, dat kan denk ik ter vervanging van, van alles zijn dus wat dat betreft zou ik niet daar dingen bijvoorbeeld voor uitsluiten of zo.

Spreker 1

Nee oké ja, en dan kom ik eigenlijk al bij mijn laatste vragen aan, wat zou de opbrengst zijn van LitLab als je dat zou inzetten in je literatuuronderwijs, denk je?

Spreker 2

Weet ik niet, ik hoop dat de opbrengst zou kunnen zijn dat ik niet gelijk een zucht hoor als ik zeg, kom jongens, we gaan iets doen met literatuur, want ze denken uhh boek gelezen. Maar ik, ik denk ook wel dat ik de zelf weer plezier uit zou kunnen halen, want ik denk, oh ja, weet je dit, nu heb ik echt een opdracht waarvan ik echt een leuke opdracht, omdat je dan en het en de opleiding voor mezelf is ook

dat ik niet alles zelf hoeft te bedenken, zeg maar. En, ik denk dat het je literatuuronderwijs gewoon weer gevarieerder en daardoor wellicht waardevoller zou kunnen maken, ja.

Spreker 1

Oke, dus het gaat een beetje over de manier van lesgeven, maar ook over wat je dan ermee kunt bereiken met leerlingen.

Spreker 2

Ja ja dat denk ik, ja, ik zou niet zo goed weten wat. Nee, ja heb wat, wat zou ik nog, ik ik, ik bedoel, ik ben ook een beetje gaar. Waar zou ik nog meer kunnen denken wat we.

Spreker 1

Nee iedereen niet dat is goed antwoord hoor, maar dat was gewoon ja, eventjes kort samenvatting van goh, dat is dus wat u denkt. Ja.

Spreker 2

Nou, dat denk ik, weet je, ik denk ook. Het, het is gewoon supermoeilijk om niet altijd in zo'n cynische modus te vervallen. Omdat je denkt, het is gewoon heel vaak zo dat als je zegt we gaan met en, dan is het alleen maar mekkeren, dus dan ben je al vaak alweer puin aan het ruimen. Oke maar jongens, maar ga alleen maar een kort verhaal lezen, lees het helemaal in klas. Weet je ze, echt super generaliserend. Heel veel leerlingen zijn gewoon echt alleen maar van grote stappen, snel thuis en alles wat ze moeten doen vinden ze leuk ruk en hebben ze vooral geen zin in en is allemaal gezucht en gesteun, doen ze bij voorkeur niets in de les als tijd hebben en dan gaan ze mekkeren dat ze thuis moeten doen zeg maar. Dus ik voel mezelf heel vaak echt een Emiel Ratelband om er nog iets van te maken. En als het dan nou, ja, als ik dan de energie over heb, omdat ik iets heb, goed heb kunnen jatten in plaats van het helemaal slecht heb moeten bedenken en heb ik meer energie om het in de klas er iets moois van te maken. En, het is gewoon echt heel fijn dat het er is, dus het levert, die leerling ook wat op, maar ja, ook ons als docenten.

Spreker 1

Ja ja absoluut, ja dat kan ik me heel goed voorstellen. Ja, oke nou, dat waren eigenlijk mijn vragen. Heb jij zelf misschien nog vragen of opmerkingen, dingen of iets wat we aanvullen?

Spreker 2

Nou, ik heb niet ja, nee.

Interview 13

Spreker 1

Ja is goed, nou, we beginnen gewoon met wat makkelijker vragen die ja over jezelf gaan, want je bent dus docent Nederlands. Sorry, mag ik je zeggen eigenlijk?

Spreker 2

Ja natuurlijk, natuurlijk.

Spreker 1

Oké, hoeveel jaren geef je al les?

Spreker 2

Dit is mijn derde jaar.

Spreker 1

Oké en in welke leerjaren geef je op dit moment les?

Spreker 2

Op dit moment de derde klas, de vierde klas en de zesde klas.

Spreker 1

En dat is allemaal VWO?

Spreker 2

O nee, ook havo en ik geef ook een brugklas les dus het is een hele rits.

Spreker 1

Oke ja inderdaad en heb je ook in de andere klassen les gegeven die je nu geen les geeft, zoals leerjaar 5?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké dus wel ervaring in alle leerjaren eigenlijk.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké en in de klassen die je op dit moment lesgeeft, geef je al die klassen les over literatuur?

Spreker 2

Ja, we hebben taalgroepen dus daar niet echt. Dat is die brugklas, maar voor de rest wel, ja.

Spreker 1

Oké dus ook in de bovenbouw, in alle klassen komt dat naar voren?

Spreker 2

Ja, bovenbouw zeker.

Spreker 1

Oké oké, super en het literatuuronderwijs dat je geeft. Hoe zou je dit zelf typeren?

Spreker 2

Nou, wij hebben het boek Laagland en dat geef ik al, dat is een soort houvast. Dat is een soort rode draad. Ook voor de leerlingen en, maar ik probeer daar zelf altijd zoveel mogelijk omheen te bouwen zeg maar, dus ik maak verder niet zoveel gebruik van bijvoorbeeld de toetsen of de, die opties die er allemaal zijn, die vul ik zelf in, dus het boek is meer een soort basis en ook voor de leerlingen als ze vragen wat, wat moeten we nou eigenlijk per se weten of zo, dan verwijst ik naar het boek. Maar bijvoorbeeld, we werken met Op Niveau voor de andere lessen. En, dat is echt zo, daar werk in, daar maken ze bijna alle opdrachten uit en die toetsen gebruik ik en daarmee. Nou ja, is die hele leerlijn opgebouwd, terwijl voor literatuur ben ik daar veel vrijer in.

Spreker 1

Oké, want je gebruikt dus niet toetsen of dingen die in Laagland staan, maar je maakt er zelf dingen voor zoiets zei je. Je maakt je dan zelf opdrachten of?

Spreker 2

Ja ik baseer het op, ja opdrachten, projecten. We hebben bijvoorbeeld met V4 laatst van Universiteit Utrecht hebben ze de zaak van burggravin van Fergie gedaan. Nou ja, al dat soort, dat soort dingen en toetsen die die gebruiken we meer wat er hier in school al bestaat en dat passen we weer aan en dat, dus we zijn veel. Ik voel me veel vrijer, zeg maar, bij die literatuur dan bij de reguliere lessen of reguliere lessen maar.

Spreker 1

Oké ja en en wat is dan de reden dat je ervoor kiest om zelf opdrachten te bedenken, bijvoorbeeld voor literatuur en niet iets uit het boek over te nemen?

Spreker 2

Omdat ik vind dat het boek een beetje suffe opdrachten heeft, zeg maar, die zijn lang niet zo creatief en smeug en aansprekend dan dat literatuur kan zijn, denk ik.

Spreker 1

Oké, oké, dat sluit wel een beetje, denk ik, aan om te volgende vraag, want wat vind je zelf de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat jij geeft?

Spreker 2

Ik vind het belangrijk dat leerlingen hun beeld verbreden, dus hun eigen referentiekader door middel van literatuur verbreden. En ook op een andere manier naar de wereld leren kijken, en meer in, ja weet ik niet. Dat je door een andere blik ook andere mensen beter begrijpt, dus je hoeft niet per se het met ze eens te zijn, maar wel begrijpt waarom sommige mensen open een andere manier denken.

Spreker 1

Oké ja dus eigenlijk een beetje de horizon verbreden.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké. En wat vind je dan de belangrijkste leeropbrengst of leeropbrengsten voor de leerlingen zelf die jouw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

De leeropbrengsten voor de leerlingen. Nou ja, dat dat ze zo'n verbrede horizon krijgen, dat ze over boeken kunnen praten, want dat is natuurlijk ook best wel een moeilijk, moeilijkheid. Of zeg maar, ja, dat vinden ze lastig om om echt diepgaand over een boek te kunnen hebben. Maar ook een stukje literatuurgeschiedenis dat ze weten wat er wat er gebeurt of welke verhalen er vroeger waren en hoe die passen binnen zo'n historische context natuurlijk.

Spreker 1

Ja oke, oke, heel duidelijk, dankjewel. En er wordt natuurlijk ook best wel veel geschreven over de literatuur of in de literatuur over het literatuuronderwijs. Hou je dit ook zelf bij?

Spreker 2

Ja min of meer. Ik probeer, ik probeer de dat, ik ben geabonneerd op Onze taal en het andere.

Spreker 1

Levende talen denk ik?

Spreker 2

Levende talen, ja dankjewel. En die lees ik wel altijd door. Dat is, er staan ook wel echt dingen hier waarvan ik denk van wow, dit dit is en op LinkedIn en op Facebook en dat soort dingen. Probeer ik wel echt bij te houden. Maar hé, ik ben, ik probeer ook die dagen te bezoeken. Ik was op de dag van het literatuuronderwijs, gaan we ieder jaar met de sectie naartoe. Wat ontzettend leuk is ook om wat nieuwe invloeden, nou ja te krijgen. En niet om Jeroen nou op de hemelen, hè, maar ik gebruik nog

steeds dingen die ik in die in zijn lessen, vakdidactiek heb ik van hem gekregen. Ja, gebruik nog steeds elementen uit in mijn lessen dus dat is wel ja dat.

Spreker 1

Oke is goed. Dankjewel, ja, want we gaan dus, ik ga een paar stellingen eigenlijk voorleggen en ik ben heel erg benieuwd wat jij daarvan vindt en hoe dat eventueel in jouw lessen al naar voren komt. Dat eerste gaat over onderzoeksgericht onderwijs. Vind jij dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden binnen het literatuuronderwijs? Want hiermee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké en hoe zou je dit zelf willen toepassen? En, waarom vond je dat natuurlijk.

Spreker 2

Nou bijvoorbeeld bij die, bij die bij die zaak die zaak van Fergie. Dat vond ik heel mooi dat ze op een andere manier geïnteresseerd werden in dat verhaal. Ze vonden het opeens relevant, want je moet dan een moordzaak oplossen. En dat is een lessenserie en dan vinden ze het opeens relevant wat er in zo'n verhaal gebeurt en moeten ze dus ook echt onderzoek doen naar oké, hoe ging dat vroeger zo'n rechtszaak? Welke regels waren er? Hoe zat zag die samenleving eruit? Waardoor ze, nou ja een uitspraak konden doen over wie dan de schuldige was en dat heb ik afgelopen blok gedaan en dat was voor het eerst dat ik echt dacht, wow, dit is een hele nieuwe manier om naar, om met literatuur bezig te zijn, dan boekverslagen en al dat soort saaie dingen. Dus dat is natuurlijk bij uitstek onderzoeksvaardigheden binnen het literatuur en dat doe ik nog relatief weinig. Maar nou ja, door dat project dacht ik wel echt van dit moet eigenlijk, dat wil ik vaker doen.

Spreker 1

Ja oké dus wat, wat je net uitlegde, dat voorbeeld, dat is iets wat je nu alleen hebt gedaan en verder zijn er nog niet heel veel onderzoeksgerelateerde dingen die naar voren komen in je lessen?

Spreker 2

Jawel, maar niet niet op zo'n mooie manier.

Spreker 1

Nee oke.

Spreker 2

Ze moeten wel. Ze moeten wel bijvoorbeeld onderzoek doen naar een naar een boek en dat vanuit de middeleeuwen en daar een presentatie over geven of. Nou ja, literatuurgeschiedenis, dat ze ieder allemaal een stukje doen en een Padlet van maken, of dat moeten ze op die manier moeten ze wel

onderzoek doen naar literatuur, maar dit was echt zo dat je dat ze ook moesten toepassen op iets concreets. Nou ja.

Spreker 1

Ja oke, ja klinkt ook wel een hele leuke opdracht, dus ik snap wel dat leerlingen enthousiast daarvan werden. En ja, je noemde het dus net een tekst als handvat om dus iets op te lossen, weet je misschien nog andere teksten die je zou kunnen gebruiken als je meer onderzoeksgericht onderwijs zou willen inzetten in het onderwijs?

Spreker 2

Nou ja, wat ik nu vooral merk is dat leerlingen die middeleeuwse teksten, teksten van voor 1880 echt lastig vinden en op het VWO moeten ze die wel lezen. Dus ik denk dat dat een van de meest relevante dingen is om nu, om daar dan je onderzoeksvaardigheden op op toe te passen, want om dat echt te gaan begrijpen, denk ik dat dat zinvoller is dan een recent boek. Maar ik zeg het niet met zekerheid.

Spreker 1

Oké, is goed en stel je dat er dan dus onderzoeksgericht onderwijs wordt gegeven. Wat zou daarvan de opbrengst zijn, denk je?

Spreker 2

Nou ja, dat ze a op een andere manier ernaar leren kijken dus en b dat ze die onderzoeksvaardigheden nog een keer toepassen, want dat moeten ze doen bij een schrijfpdracht, maar dat moeten ze binnenkort ook kunnen bij het examen Nederlands, want die zijn, die is natuurlijk aan het veranderen die, die dat nou ja, dat examen ziet er echt heel anders uit dan wat wat wij hebben moeten doen. Ook alleen maar onderzoek, onderzoeksvaardigheden, hoe betrouwbaar zo een bron waar kijk je naar al dat soort dingen. Dus dat lijkt me helemaal niet verkeerd om dat ook in het literatuuronderwijs te gaan doen.

Spreker 1

Oké, dat is helemaal duidelijk. Dankjewel. Ja, de volgende vraag sluit een beetje aan op de eerste vraag waar we het een beetje over hadden. Maar dit is een vraag voor het algemeen, dus wat vind jij het belangrijkste doel van literatuuronderwijs in het algemeen? Als we kijken naar heel het literatuuronderwijs dat gegeven wordt?

Spreker 2

Dat ze een beeld krijgen wat er geweest is, de tijd waarin wij leven en. Nou ja nogmaals die, die blik dat je dat je je blik verruimt en dat je je wat, je in kan leven in andere mensen doordat je dat al eerder hebt gedaan in een personage.

Spreker 1

Oké en stel dat je dit door je eigen lessen wil bereiken. Op welke manier zou je dat dan doen?

Spreker 2

Als je, ik vind praten over boeken heel interessant, ook omdat ze dat bij het mondeling moeten doen, maar ook omdat dat in de praktijk het vaakst voorkomt. Want als je een boek gelezen heeft op een film gekeken of een serie, daar ga je nooit iets over schrijven, maar altijd over praten. En daarmee wissel je ook je ervaringen uit en daarmee, je hebt, nou ja, wordt je blikveld breder, dus wat ik vaak doe is van die kaartjes heb ik van die, want je moet ze wel sturen. Ze kunnen dat niet, niet als.

Spreker 1

Niet uit zichzelf.

Spreker 2

Je zegt praat, praat maar over een boek, dan zitten ze je aan te kijken van, ja maar mevrouw, waar moet ik het dan over hebben? Ja, maar dan maak je van die, heb ik van die kaartjes en die helpen dan met welke vragen zou je kunnen stellen wat voor een interview of je doet zo'n driepuntsinterview dat je ze laat wisselen. Of nou, er zijn natuurlijk talloze werkvormen, maar ik denk dat praten over boeken of verhalen dat dat over literatuur dat dat het meest interessant is om te doen.

Spreker 1

Oké en zijn er dan nog specifieke teksten die je hiervoor het beste zou kunnen gebruiken denk je, of kan dit gewoon met alle literatuur die geschreven is?

Spreker 2

Nou, in principe kan het met alle literatuur die geschreven is, maar het is natuurlijk wel interessant als je allebei eenzelfde boek hebt gelezen of eenzelfde tekst hebt gelezen. Dat dat dan, nou ja, dan kan je elkaar wat dieper vragen dan alleen maar van ja, waar ging het eigenlijk over?

Spreker 1

Ja en zou je dan liever zelf boeken aandragen aan leerlingen of ze zelf laten kiezen?

Spreker 2

Ik doe allebei.

Spreker 1

Oké, en op welke manier doe je dat dan?

Spreker 2

Ik heb een boekenkastje achter in mijn kast staan en mijn tante werkt bij de bibliotheek, dus die vult die aan en we hebben een mediatheek beneden. Dan zie ik boeken heb gelezen die ik interessant genoeg vind voor leerlingen, dan geef ik het gewoon letterlijk hier, alsjeblieft. Boekpresentaties leren ze ook altijd erg veel van, van ga maar roddelen over boeken, zeg maar of je wat je ervan vindt, leren ze ook gelijk een argumentatie ook prettig. Dus zo probeer ik dat, maar ik, ik heb ook zo iets van. Ja, als jij met een boek komt en je vindt het helemaal fantastisch en dit is je ding. Ik heb natuurlijk niet dezelfde smaak als alle leerlingen in mijn in mijn klas. Dus, ik doe allebei van een beetje. Ze zijn, ze mogen zelf kiezen wat

ze lezen. Ik geef alleen maar tips en probeer ook die boeken dan aan te reiken of ze naar beneden in de mediatheek te sturen om dan die boeken uit te gaan zoeken.

Spreker 1

Oké en die boeken die je dan zelf leest en ja, waarvan je dus zegt van goh, dat zou ook iets kunnen zijn voor leerlingen. Wat voor een soort boeken zijn dat?

Spreker 2

Moderne boeken, want dat spreekt echt veel meer tot de verbeelding en daar hebben ze veel meer een beeld bij en dat vinden ze meestal ook interessanter om te lezen. Want wat ik heel vaak hoor, als je zegt, oh, je bent docent Nederlands, oh ja, lezen. Ja, ik vond lezen wel leuk, totdat ik ook verplicht moest gaan lezen voor Nederlands. Ja. Dat wil je eigenlijk niet, dus. Nou ja, dat lijkt dat recente boeken van de afgelopen nou 10 jaar is al lang geleden dus dat, dat is een onderwerpen die ze aanspreken. Dus als het spannend is of als het ja, toegankelijk is of als het, en tuurlijk moeten ze ook stukken als *Beatrijs* of *Van den vos Reynaerde* lezen echt van die van, maar daar help ik ze bij en dan ga ik echt, dan ga ik naar de naar bulkboek, omdat ze daar nou ja veel toegankelijker zijn dan de boeken die, ja die ouderwetse boekjes. En mijn allergrootste doel is dat ze gewoon boeken lezen van kaft tot kaft. Dat is eigenlijk dat ze daar ontspanning in vinden en dat ze dat ze dat doen en daar plezier in hebben ja.

Spreker 1

Oké, ja nee, maar dat is ook wel mooi dat je dan ook zelf wel boeken aanreikt, want er zijn genoeg, denk ik, docenten die gewoon zouden zeggen, ja, daar is de kast en kies maar iets uit en dan heb je veel leerlingen, denk ik, die maar een boek pakken wat ze helemaal niet aanspreekt.

Spreker 2

Ja ja, maar ook, ook lesgeven in hoe kies je een boek?

Spreker 1

Ja dat ook inderdaad.

Spreker 2

Dat ze ook best wel al moeilijk moeilijke opgave, want ja, ik, dat heb jij waarschijnlijk ook, soms pak je een boek uit de kast, dan denk je, oh, dit lijkt me fantastisch en dan is het niks en dat mag ook, maar je moet wel leren hoe, hoe doe je dat dan? Waar, waar let je op als je een boek uitzoekt? Dat is iets anders dan een film of een serie of een of een tijdschrift.

Spreker 1

Ja absoluut ja ja want ja, je begint wel over films en series. Daar gaat ook de volgende vraag een beetje over, want vind jij bijvoorbeeld dat er naast het gedrukte boek ook aandacht besteed moet worden aan audiovisuele of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Ja ja, ja tuurlijk, waarom niet?

Spreker 1

Nou er zijn genoeg docenten die het niet doen, dus ja.

Spreker 2

Ja nou er staat.

Spreker 1

Waarom? Waarom wel?

Spreker 2

Nou het, je hebt van heel veel boeken die worden verfilmd, heel veel. Maar er worden echt boeken verfilmd en het is juist interessant om dan te kijken, van goh, wat is dan het verschil? Want wat is, waar let je dan op waar, wat voor keuzes heeft hij gemaakt? Kwam het overeen kwam het niet overeen? 9 van de 10 keer lees je eerst het boek, dan ga je daarna naar de film en dan denk je ja, het klopt helemaal niet met eigenlijk wat ik bedacht had tijdens het lezen van het boek. Hoe komt dat? Waarom is dat beeld anders? Dat is super interessant om daarover te praten en over te hebben en die inzichten te delen lijkt mij.

Spreker 1

Ja, en auditieve versies van tekst, zoals luisterboeken?

Spreker 2

Kan heel erg helpen, kan heel erg helpen. Je hoeft voor mij ook niet, niet per se als je, nou ja, die dyslectische mensen of mensen die lezen heel erg lastig vinden, ga lekker luisteren. Ja, ik heb niet de makkelijkste doelgroep voor me om Nederlandse boeken aan te raden, en dat zijn alle pubers niet maar, ja, ik zit in Rotterdam-Zuid dus de moedertaal is geen Nederlands. Als je daardoor boeken tot je neemt, waarom moet het dan in een boek?

Spreker 1

Nou nee, ik snap het wel. Ja en de ja, je bent wel enthousiast en zo over films, op welke manier laat je dit ook zelf in je lessen terugkomen? Doe je dat überhaupt? Heb je er ruimte voor bijvoorbeeld?

Spreker 2

Soms ben ik bij alles hoor, want er zijn natuurlijk ook relatief niet zo heel veel boeken verfilmd dat je dat als je dat bekijkt, ze mogen bij mij een boekopdracht maken waar ze een vergelijking maken tussen de film en het boek, dus dan ga je daar echt wat dieper op in van, wat is dan het verschil? En nou ja, waar we het net over hadden. Soms kan het ook heel verhelderend werken om een film of een stukje film te laten zien, want dit is hoe het, maar daar pas ik wel mee op, want ik denk dat dat is de eigen fantasie die hierbij een boek hebt namelijk zelf heel erg belangrijk, dus dat haal je natuurlijk best wel snel weg als je een film laat zien.

Spreker 1

Want stel dan dat je een film laat zien van een verfilmd boek, is dat dan een boek wat alle leerlingen in de klas ook hebben gelezen?

Spreker 2

Nee.

Spreker 1

Oké dus.

Spreker 2

Nee, ik vind sowieso alle leerlingen een boek laten lezen dan volgens mij sla je daarmee het leesplezier dood.

Spreker 1

Oké ja ja dat zou heel goed kunnen en heb je wel eens een film dan gebruikt in de les ook, welke was dat dan en bij welk boek hoorde dat?

Spreker 2

Ik heb een stukje *Turks fruit* laten zien, omdat ze daar heel erg van gecharmeerd waren natuurlijk. En nou ja die boekopdracht, heb ik meer trailers laten zien van deze, deze film zou je kunnen gebruiken. Deze boeken zijn verfilmd. Dat is zinvol om dan die boekopdracht te maken.

Spreker 1

Oké, dus dat was eigenlijk gewoon van alle literatuur die verfilmd is. Daar kwamen gewoon een aantal trailers naar voren, niet niet specifiek een bepaald soort boeken of zo.

Spreker 2

Nee.

Spreker 1

Nee oke, en wat zou denk je de opbrengst zijn van ja, deze inzet van audiovisuele en auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Interesse wekken van leerlingen. Nou ja en die, en de de audio of de luisterboeken of in die om het om het toegankelijker te maken.

Spreker 1

Oké ja dus om interesse te wekken en toegankelijker te maken. Ja oké. Het laatste onderdeel dat gaat over LitLab, ben je daarmee bekend?

Spreker 2

Ja nou ja, dat was dus die zaak van Fergie, hebben we met LitLab gedaan.

Spreker 1

Oh, dat was ook al via LitLab. Ja, oke leuk leuk, ja, dus dit heb je nu de eerste keer was het he, al gebruikt. Zou je het dan ook vaker willen inzetten via dus de manier van LitLab?

Spreker 2

Zeker, maar ik ja, maar dan wel mijn eigen draai er weer aan geven, dus de basis van LitLab, maar dan bijvoorbeeld tien lessen vind ik best heel lang en veel. Wij hebben het in zes gedaan geloof ik, maar we geven ook wel lange lessen, 80 minuten dus dat.

Spreker 1

Oh, dat zijn inderdaad hele lange lessen.

Spreker 2

Ja, dus dan kan je wat daarin schuiven en nou dat, maar ik had een nieuwe collega. Die had het vorig jaar al een keer gebruikt, dus zij had, nou ja, zij wist, zij had het al een keer doorlopen, dus zij kon al wel de goede dingen eruit halen.

Spreker 1

Oké dus op basis van een eerdere ervaring hebben jullie er stukjes uit kunnen halen om het wat passender te maken in jullie lessen.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké en stel dat je het nog een keertje zou doen. Op welke manier zou je het dan nog verder dan toepassen? Weer precies deze zelfde werkwijze en ja, vraag eigenlijk die centraal stond of misschien iets anders of in een andere klas bijvoorbeeld.

Spreker 2

Nou we hebben het nu een in V4 geprobeerd, omdat dat ja de klas is waar je de meeste ruimte mee hebt, maar ik zou het ook wel aandurven om dat in havo 4 te doen, terwijl dat best wel, het vraagt best wel wat van leerlingen vind ik. Dus dat zou ik graag willen proberen volgend jaar, of dat ook of dat ook werkt. Ja, dat weet ik niet, maar bij V4 sloeg het heel erg aan, dus ik vond het echt razend interessant.

Spreker 1

Oké en ja welke teksten zou je daar dan voor gebruiken in havo 4? Hetzelfde als VWO 4 of wel iets anders?

Spreker 2

Nee hetzelfde, denk wel dat dat dat dat kan. Misschien de vraagstelling iets iets versimpelen of de opdrachten iets, iets makkelijker maken of ze iets meer op weg helpen dan bij V4. Ik vind in VWO klassen

kan je meestal iets in droppen en dan vinden ze het heel leuk om zelf uit te vogelen hoe je er komt, zeg maar en in bij habo 4 moet je daar iets meer sturing aan geven, maar dat dat kan prima.

Spreker 1

Ja oke en wat zou dan, ja, wat is dan de opbrengst van LitLab als je dat inzet in het onderwijs?

Spreker 2

Nou ja, wat ik net al zei om op een ze hebben opeens een andere motivatie om echt in een tekst te duiken en vooral bij, bij oude oudere teksten is dat wel nodig. Als je een klas, ja, weet ik veel, *Karel en Elegast* geeft en zegt, nou, hier ga maar lezen. Ja, dat doet niemand, want na twee zinnen zijn ze al afgehaakt. Dat moet echt met ze gaan lezen, en als je dan ook nog zo'n opdracht hebt waardoor het relevant, waardoor zij het ook relevant vinden om die tekst te gaan lezen. Nou dat ja, wat wil je nog meer zeg maar.

Spreker 1

Ja nou dat kan ik me heel goed voorstellen. Heel, heel leuk, ook vooral om te horen dat de leerlingen zo enthousiast zijn. Ja, dit waren eigenlijk al mijn vragen, heb jij zelf misschien nog opmerkingen of vragen of?

Spreker 2

Nee.

Interview 14

Spreker 1

Oké super ja oké. Nou dan wil ik je natuurlijk graag eerst bedanken voor uw tijd, voor je tijd. Ja, ik probeer het echt in mijn hoofd te krijgen, maar bij iemand anders ging het namelijk ook al fout, maar goed.

Spreker 2

Oké nou, als het niet lukt is het niet erg, hoor dus.

Spreker 1

Oké, nou ja, in ieder geval, dus bedankt voor je tijd. Ik wil namelijk met dit onderzoek inzicht krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. Mijn inschatting is dat het interview ongeveer 45 minuten zal duren, maar goed, dat ligt een beetje aan de lengte van de antwoorden natuurlijk. Er zullen vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs en ik zou graag willen weten, ja hoe jij bepaalde dingen in de les naar voren laat komen en wat jij denkt over bepaalde stellingen. Nou, we beginnen gewoon met wat makkelijke vragen. Die gaan over jouzelf, want je bent dus docent Nederlands. Hoe lang geef je al les?

Spreker 2

Dan moet ik altijd even optellen. 9 plus 4 is 13 jaar, ja.

Spreker 1

13 oké. En in welke leerjaren geef je op dit moment les?

Spreker 2

Nu in havo 4 en havo 5 en de eerste helft van het jaar in V6.

Spreker 1

Oké en heb je ook les gegeven aan VWO 4 en havo of vwo 5?

Spreker 2

VWO 5 die is lang geleden, VWO 4 korter geleden.

Spreker 1

Oké dus wel in principe in alle leerjaren wel ook een keer lesgeven. Oké en in de bovenbouwklassen, worden daar, wordt daar in alle klassen literatuuronderwijs gegeven?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, dus in havo 4, havo 5 op dit moment ben je daar ook mee bezig.

Spreker 2

Ja, nou ja havo 5 net de laatste les gehad hè, dus die gaan nu examen doen, maar ja, daar zijn we zeker, dat is zeker aan de orde geweest.

Spreker 1

Ja, nee, dat is waar.

Spreker 2

Dit jaar ja.

Spreker 1

En als je kijkt naar het literatuuronderwijs dat je zelf geeft, hoe zou je dit zelf typeren?

Spreker 2

Ja, dat hangt er vanaf wat je wat je onder het typeren verstaat, maar in principe werk ik heel veel met, met Lezen voor de lijst hè, dus met die leesniveaus met proberen aan te sluiten bij de persoonlijke ontwikkeling en de belevingswereld van de, van de leerling. Dus ja, als ik het zou moeten typeren, is het, ik probeer altijd aan te sluiten om ze kennis te laten maken met literatuur die net iets buiten hun comfortzone ligt om het zo benoemen.

Spreker 1

Ja hoor, dat kan, ja hoor, jazekeer. En wat zou je dan de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs noemen dat jij geeft?

Spreker 2

Het leesplezier en lees, ja leesvaardigheid is natuurlijk een woord dat meer gaat over zakelijk lezen, maar ja. Kunnen lezen, dus dat je, ja dat je daar lol in hebt, maar dat je er ook iets mee kan zeg maar, dus dat het je wereld kan verbreden dat je je kan verplaatsen in anderen dat, ja dat je gebruik kunt maken van al die voordelen die er zijn.

Spreker 1

Oké en, waarom vind je dit dan de belangrijkste functie?

Spreker 2

Ja, omdat ik dat leerlingen graag mee wil geven dat dat dat dat lezen zo mooi en leuk en verrijkend en bijzonder en helpend kan zijn.

Spreker 1

Oké ja, want er zijn natuurlijk wel meer functies van literatuur, hè. Je kunt ook cultuur etcetera mee overbrengen, maar je noemt toch dit als belangrijkste functie. Waarom is dit voor jou, ja, nee, dat kan hoor, maar waarom is net dit? Waarom is dat net iets belangrijker dan de andere functie?

Spreker 2

Ja, dat is voor mij, voor mij, ja voor mijn groot belangrijkste, ja. Ja, misschien omdat ik om, ja, dat klinkt al een beetje raar, hè? Maar misschien omdat ik zelf dat zo belangrijk vind, omdat ik ja, omdat, omdat ik zelf zo'n type lezer bent die wil.

Spreker 1

Nee, dat is niet raar hoor, dat kan.

Spreker 2

Ja die wil leren over de ander en die meegenomen wil worden in een verhaal en dat wil ik zo graag dan ook overbrengen aan nou, mijn leerlingen, ja.

Spreker 1

Oké, maar dat is heel duidelijk. Oké, nou, en wat zou je dan de belangrijkste leeropbrengst noemen voor de leerlingen die jouw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Ja het boek gelezen hebben wat je leuk vindt. Waar je wat mee kan, lees, leesplezier hebben gehad.

Spreker 1

Ja dus ook daarvan de belangrijkste leeropbrengst is toch wel echt het leesplezier zelf.

Spreker 2

Ja ja ja ja. Ja en hoeft niet altijd te zijn met een ja, ik vind, ben het. Ik weet dat dat leesplezier natuurlijk soms een moeilijk thema is, omdat het dan lijkt alsof je alleen maar Simone van der Vlugt mag lezen enzo, maar leesplezier hoeft niet alleen maar met een bepaald soort boeken te zijn, zeg maar. Dat is dat, dat wordt wel vaak gedacht dat docenten Nederlands die leesplezier belangrijk vinden dat die dan ook alles wat leerlingen willen lezen, goed vinden en dat dat, dat vind ik niet. Maar ik vind wel dat je, ja dat het als tijdverdrijf zeg maar, ontspanning, iets doen omdat je dat leuk vindt. Dat vind ik wel echt heel belangrijk, dus ik vind het echt anders dan wiskundesommen maken.

Spreker 1

Ja, dat is zeker waar.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Ja en ja, want je zegt dus van, goh veel docenten die dan leesplezier belangrijk vinden, die worden dan soms gezien alsof ze inderdaad alleen Simone van der Vlugt bijvoorbeeld toestaan. Wat voor een boeken sta jij dan toe of?

Spreker 2

Ja, nou ja, niet toestaan, maar juist dat ze dat ze alles toestaan, als de leerling, maar plezier heeft, en dat dat dat dat daar ben ik het niet mee eens.

Spreker 1

Hoe doe jij dat dan?

Spreker 2

Nou ja, ik probeer dus om ze uit te dagen om wel iets te kiezen binnen hun eigen interesse, maar dan wel iets wat net wat anders, net wat moeilijker, net wat nieuwer, ja dus niet te kiezen wat je al kent. Maar jezelf ja, een beetje daarin uit te dagen, dus dat kan op verschillende manieren hè. Door een wat moeilijker boek te lezen door een ander onderwerp te kiezen of. Ja, ja of misschien juist een keer een boek te lezen waarvan je in eerste instantie denkt, ik weet het niet, waar je toch door geraakt wordt. Dus ja.

Spreker 1

Oké, oké, dat is heel duidelijk. Ja, en dan wordt ook wel veel geschreven over de literatuur of in de literatuur over het literatuuronderwijs. Hou je dit zelf ook bij?

Spreker 2

Nee jawel, ik probeer het wel. Ik probeer het wel, maar er is zoveel dat het best wel moeilijk is om, om het allemaal bij te houden. Ik lees in elk geval *Levende Talen*, dus wat daarin staat dat, ja, dat, dat krijg ik in elk geval wel mee. Er wordt vaak wel het een en ander gedeeld op die Facebookgroep voor leraren Nederlands. Dat probeer ik ook wel de in de gaten te houden, zeg maar. Maar, maar ik ga niet heel snel ook echt op zoek naar goh, wat is er nu de afgelopen twee weken gepubliceerd. Dus het is meer dat het dan langskomt, omdat *Levende Talen* iets gepubliceerd heeft om ook iemand die iets deelt, of, maar ik probeer het wel bij te houden.

Spreker 1

Oké oké. Dat is mooi. Want ja, ik ga een aantal stellingen voorleggen en ik ben benieuwd hoe je daar zelf over denkt. Vind je bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden en daarmee bedoel ik dat de leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ja, dat zou ik wel leuk vinden. We hebben afgelopen jaren havo 5 gewerkt met, met LitLab, met een van die. Ik, ik weet eigenlijk niet meer hoe die heette, maar het ging in elk geval over wat literatuur nu eigenlijk is. En dan gingen ze een aantal teksten lezen en daaromheen een aantal onderzoeken. Dat was echt heel leuk om dat met leerlingen te doen. En ja ik, dat zou heel mooi zijn als daar meer aandacht voor voor is, ook bijvoorbeeld rondom het profielwerkstuk wat leerlingen gaan schrijven. Dat je ook in de lessen al meer daarmee doet, zodat leerlingen ook beter weten, hé, maar voor een taal kan ik ook een PWS maken. Dat hoeft niet per se voor biologie of scheikunde.

Spreker 1

Ja inderdaad ja. En je noemt dan dus net zelf al LitLab, daar heb ik zometeen ook nog wat vragen over. Maar behalve LitLab, zijn er andere manieren waarop je onderzoeksgericht onderwijs in je eigen literatuurlessen naar voren zou willen of kunnen laten komen?

Spreker 2

Ik denk, ja, dat zou ik zo direct niet, kijk, je hebt dan, je zou dan kunnen zeggen, ik zou dan kunnen zeggen, ja, ik wil allemaal dingen ontwikkelen, maar ik weet toch dat dat niet dat daar geen tijd voor is. Dus dus, dus het is fijn als er iets, iets, iets ligt wat je, waarvan je kunt denken, hé, dat past, dat kan ik misschien wel iets gemodificeerd, maar wel in ongeveer die vorm aanbieden, zeg maar. Dus, dus als het in een methode zit of als het ergens aangeboden wordt dan wel, maar ik zie bijvoorbeeld in onze sectie niet heel veel tijd vrijgemaakt worden om zelf iets uitgebreid te gaan ontwikkelen. Ja dat dat daar daar, daar zijn gewoon te veel vacatures voor. Dus ja.

Spreker 1

Nee oké.

Spreker 2

We zijn gewoon onderbezet daarvoor.

Spreker 1

Ja oke, dat snap ik. En nou ja, LitLab heb je dus al wel een keertje gebruikt. Wat voor een teksten zou je willen gebruiken voor onderzoeksgericht onderwijs? Dat mag dan in combinatie met LitLab, hoeft niet per se.

Spreker 2

Nou met name teksten die leerlingen ook in hun in hun dagelijks leven en in hun vervolgopleiding gaan tegenkomen. Dus kijk als je naar de havo kijkt, dan zou ik niet met allemaal wetenschappelijke artikelen bezig gaan. Maar veel meer met praktische dingen. Tijdschriftartikelen, kranten, zo'n lessenserie of dan lessenserie, die serie, bijvoorbeeld van Yra van Dijk in *De groene Amsterdammer*. Daar zou je heel mooi dingen uit kunnen halen om leerlingen daarmee aan de slag te laten gaan of zo. Ja ze zelf is zo'n Pisa onderzoek laten uitpluizen. En wat staat er nu eigenlijk? Dus wat zegt dat nu eigenlijk over de leesvaardigheid van Nederlandse jongeren? Zoiets.

Spreker 1

Ja dus dan wel echt tot ja, onderzoeksgerichte teksten.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oke en wat zou dit onderwijs opleveren voor leerlingen, denk je?

Spreker 2

En nou een mooie ervaring richting een vervolgopleiding, want daar gaan ze ook op die manier moeten werken. En meer dan ja, dat boeken lezen of dat literatuur meer is dan alleen maar boeken lezen, maar ook praten over boeken, onderzoek doen rondom boeken, dingen met elkaar vergelijken.

Spreker 1

Ja oke, oke ja en, we hebben het net al eventjes over LitLab gehad, want dat heb je dus al een keertje gebruikt. Zou je het ook nog op een andere manier en vaker willen toepassen? Oh, nee, wacht even, hoe heb je het nu precies gedaan?

Spreker 2

Nou ja, wat, wat in havo 5 hebben we dus die ja, dat is een proef, dat is een van die proeven volgens mij, want ik zou het even erbij moeten, moeten zoeken, maar dat is een van die van die proeven van LitLab die we gebruikt hebben. In VWO 4 doen we ook een van die proeven rondom de Middeleeuwen, maar dat heb ik dus dit jaar niet gedaan. We gebruiken LitLab in havo 4 voor een leesclub en dat willen we in havo 5 komend jaar ook gaan doen, dus dat is twee keer zo een leesclub boek lezen in groepjes van drie tot vijf leerlingen. En ik maak ook wel eens gebruik van de Staaltjes, maar dat is natuurlijk meer op zakelijke teksten gericht dus, maar ook daar zit toch ook vaak fictie en literatuur bij.

Spreker 1

Ja, oké dus eigenlijk wordt het al best wel veel gebruikt bij jullie op school?

Spreker 2

Ja ja, maar ik wil ook wel eens een. Ja, ik doe ook wel eens een losse les hoor. Als ik denk, oh wacht dit past nu mooi en dan pak ik er iets uit. Dan is het niet een lessenserie en dan doen mijn collega's misschien iets anders of. Ik doe ook wel eens zomaar wat.

Spreker 1

Oke, en wat voor een teksten vind jij bij LitLab goed passen?

Spreker 2

Ja alles.

Spreker 1

Echt alles kan daarbij?

Spreker 2

Nou ja, in elk geval in elk geval teksten die ze, die op een bepaald niveau, ja, dat hele academische zeg maar ja, dat dat past er niet bij. Ik vind Nederlandstalige teksten, want ja. Ik snap wel dat je op een gegeven moment ook soms alleen maar dingen kunt vinden die niet in het Nederlands geschreven zijn. Maar ik denk dat je voor het onderwijs in het vak Nederlands, je op de middelbare school in elk geval wel moet beperken tot aanbieden van teksten in het Nederlands. Ik vind dat ze geredigeerd moeten zijn, dus geen teksten van ja, tenzij het, het thema is binnen het, binnen wat je gaat behandelen, hè. Maar ik

vind wel dat het in elk geval foutloos moet zijn, dus dat je wat je aanbiedt. Ja dat leerlingen ook, dat leerlingen geen verkeerde taalinput krijgen, laat ik het zo zeggen, dus.

Spreker 1

Oké, dus het moet ook het goede voorbeeld geven.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké. Ja en je hebt het natuurlijk zelf ook al ervaren, maar wat denk je wat de opbrengst zou zijn van LitLab als dit dus in het onderwijs ingezet wordt? Of wat heb je dus zelf ervaren voor opbrengsten bij leerlingen?

Spreker 2

Nou dat dat het beter blijft hangen dan alleen maar, alleen maar theorie aanbieden. Want ik heb dan bijvoorbeeld bij die bij die serie in havo 5 over literatuur ging het onder andere over het literaire veld, hè. Maar ik heb in mondelingen wel leerlingen daar wel aan horen refereren. Terwijl als ik dat, waarschijnlijk als ik dat alleen maar als theorie had aangeboden, dan hadden ze echt gedacht, ja dat was iets met die Bourdieu, maar dat snap ik toch niet, dus laat maar dus en nu waren er wel een aantal leerlingen die op het moment dat ik vroeg van nou ja, kun je deze boeken vergelijken? Welke vind je dan meer literair? Want dat is een vraag die vaak stel tijdens mondeling. En dan gingen ze daarover vertellen en dan ging het over de poortwachter en denk ik, oh ja, wat is blijven hangen. Dus, dus dat stond ik leuk.

Spreker 1

Oke oh, wat goed. Ja oh wat goed dan inderdaad.

Spreker 2

We waren er dan wel, er waren er dan maar drie hé, van de, van de 30, maar goed dus ja.

Spreker 1

Ja, maar toch zijn er drie leerlingen bij wie je het wel over hebt gebracht.

Spreker 2

Ja, ja, en ik denk dat als je dat alleen als theorie had aangeboden, dat ze dat niet zo hadden ervaren, dus dat dat dat niet was blijven hangen.

Spreker 1

Ja dus het zorgt er eigenlijk wel voor dat leerlingen het wat beter onthouden. En zie je ook wat in de motivatie of?

Spreker 2

Ja, dat zie ik bijvoorbeeld wel bij die leesclubs, dat ze dat heel leuk vinden om met zijn allen boek te lezen. En dan gaan ze die met die quizvraag, gaan ze echt heel fanatiek aan de slag en dan mogen ze aan mij laten weten wie de meeste goed had enzo. En dan gaan ze ook echt opletten dat er allemaal niet vals speelt enzo dus ja, ze gaan dan ja, ze, het motiveert.

Spreker 1

Ja oké oké, dat is heel goed om te horen. Heel leuk. Ja, en dit is een vraag die past wel een beetje aan wat ik aan het begin vroeg, maar dit is meer bedoeld voor het literatuuronderwijs in het algemeen, dus eigenlijk al het literatuuronderwijs dat gegeven wordt. Wat vind je dan het belangrijkste doel van het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Belangrijkste doel. Ja, ja. Jongeren laten ervaren dat boeken lezen zo ontzettend verrijkend kan zijn.

Spreker 1

Dus dat ze inzien wat het nut is eigenlijk van lezen.

Spreker 2

Ja of juist dat het niet nuttig is. Maar dat is wel mooi en fijn en goed is. Dus ja dat je er wat aan kunt hebben zonder dat het per se direct nuttig is.

Spreker 1

Oké, en op welke manier zou je dit doel zelf bij leerlingen willen bereiken?

Spreker 2

Ja door ze boeken te laten lezen waar ze wat mee kunnen, zodat ze denken, oh, wacht even dit ja, dit vind ik mooi. Of hier werd ik blij van of hier dit heeft me geraakt of.

Spreker 1

En op welke manier probeer je dat dan te bereiken? Dus draag je boeken aan of bij leerlingen of mogen ze juist in alles kiezen of?

Spreker 2

Nou, in principe mogen ze vrij kiezen, maar ze moeten hun keuze altijd aan mij voorleggen. Het lukt niet altijd om met elke leerling elke keuze individueel te bespreken, maar ik probeer dat wel zoveel mogelijk te doen. En ik werkt, we werken met leestiplijsten per jaar, zeg maar, dus we maken aan het einde van elk schooljaar maken we een, een tiplijst van nou ja zeg 20 kerntitels per leerjaar, van ja dit zijn de tips voor komend jaar en die veranderen dan. Sommige gaan er af, er gaat wat bij. En ik probeer altijd per keuzemoment, want we hebben natuurlijk vaste, ja, tijden in het jaar. Oké, nu ga je het volgende boek kiezen. Dan probeer ik ook altijd een paar boeken mee te nemen van, nou ja, dit zou je kunnen kiezen en dit zou je kunnen kiezen en dit zou je kunnen kiezen. En dat zijn dan niet perse de boeken die op die tiplijst staan, maar iets wat dan toevallig actueel was of wat ik denk, hé, er zou wel een paar leerlingen kunnen zitten die dit boek interessant zouden kunnen vinden. Dus ja, dus ik probeer wel aan te sluiten.

Maar het is, ja, het is, ik vind het net, net geen doen om met iedereen individueel altijd elke boekenkeuze te bespreken dat dat zou ik wel graag willen, maar dat krijgt in ieder geval elkaar.

Spreker 1

Nee, nou, dat kan ik me ook goed voorstellen hoor. En die boekenlijst waar je het net over had, zijn dat dan ook voornamelijk boeken dan die worden toegevoegd van dit jaar of zijn dat gewoon boeken die dan wel wat ouder zijn, maar die ineens onder de aandacht worden gebracht? Of hoe bepalen jullie die boekenlijst, of die tiplijst eigenlijk?

Spreker 2

Dus gewoon wat we zelf gelezen hebben. Wat we hebben gemerkt in het jaar daarvoor, wat gelezen werd. Soms komt er ineens zo'n boek weer boven drijven en denk je, oh ja, dat is wel een mooie om om te laten lezen. Sommige boeken zetten we er dus juist niet op, want die worden toch wel gelezen. Zo'n *Gouden ei* of zo. Ja, dat ga ik echt niet aan leerlingen aanraden, komen ze toch elke keer weer mee. Dus ja, gaat ze ook niet afraden, maar dat is eigenlijk een beetje. Ja, waar, wat je zelf ook gelezen hebt, wat je collega's gelezen hebben, wat in het nieuws is. En soms zijn het inderdaad boeken van een aantal jaar geleden, waarvan je denkt, hé, dit dit is misschien nu weer, misschien nu weer actueel of dit sluit mooi aan bij iets waar we in een ander, waar we mee bezig zijn, of?

Spreker 1

Ja en zijn er ook boeken die al langere tijd op de lijst staan?

Spreker 2

Ja, ik denk ja, dat weet ik niet, dan zou ik ze eigenlijk moeten vergelijken, dus. Ik, volgens mij is het bijvoorbeeld in de in de derde zo dat je dan elk jaar zo'n vijf titels eraf en dan weer vijf nieuwe titels erop zet. En in, in de vierde en de vijfde ja, meestal begin ik toch wel gewoon opnieuw dus. En er zullen vast titels zijn die terugkomen, maar niet iets. Nee, het is niet zo dat ik zeg, nou we gaan er dit jaar vijf schrappen en we gaan vijf nieuwe zoeken, dus nee.

Spreker 1

Nee oké.

Spreker 1

Een leerling die zijn spullen kwijt is.

Spreker 2

Oke, sorry, want waar werk jij? Sorry even tussendoor.

Spreker 1

Ik, ik werk in Arnhem op het Olympus College. Ja.

Spreker 2

Oké het ja.

Spreker 1

Een waar werk jij ook alweer?

Spreker 2

Ja NSG Groenewoud, dus Nijmegen, ja is vlakbij de, vlakbij de uni.

Spreker 1

Oh ja klopt. Ja, dat is ook zo inderdaad. Ja die school die kende ik niet. Nee. Ja, wat over die boeken die ja op de lijst, dan weet je dus niet zo goed welke daar alvast op staan. Maar als je kijkt naar het doel wat je net noemde van hè, dat leerlingen zien wat ze met boeken kunnen, weet je zelf misschien bepaalde teksten die hier heel goed aan kunnen bijdragen om dat doel te behalen?

Spreker

Wat bedoel je met teksten?

Spreker 1

Nou ja mag van alles zijn. Dat mogen boeken zijn of gewone teksten of verhalen.

Spreker 2

Ja, nou ja, als je wat daaraan bij kan dragen, is dat je bijvoorbeeld inhaakt op de op de actualiteit, hè. Ik weet nog wat het vorig jaar, dat was redelijk in de beginperiode van, van de oorlog in Oekraïne, dat op een gegeven moment die foto gepubliceerd werd van die metrostations waar allemaal mensen lagen te slapen. En ik had een jaar daarvoor ongeveer *De tunnel* gelezen van Anna Woltz. En toen heb ik in de klas met die foto laten zien en toen de eerste vijf hoofdstukken van *De tunnel* voorgelezen. En ja, toen zagen, ja, dan, dan kun je leerlingen ook die connectie laten maken tussen ja, wat er gebeurt in de wereld en geschiedenis. Want *De tunnel* gaat natuurlijk over de Tweede Wereldoorlog, maar ook over als je zo'n foto ziet, dan weet je niet hoe iemand zich daar voelt. Maar als je een boek leest, dan kun je dat veel beter voorstellen, omdat je dan in dat hoofd zit. Dus, dus door daar met leerlingen dan het gesprek over aan te gaan. Is dat een beetje een antwoord op je vraag?

Spreker 1

Zeker, ja, dat is een heel erg goed antwoord, met ook direct een goed voorbeeld.

Spreker 2

Ja nee, maar dus een fragment of een ja een heel boek, zou je niet snel voorlezen, wat aansluit bij ja, wat er in de wereld aan de hand is, ja, dus ja.

Spreker 1

Oke dus inderdaad dat het een beetje met.

Spreker 2

En andersom, andersom doe ik het ook, want ik lees, we lezen dan in havo 5 altijd een gezamenlijk boek met de hele klas, dus dat lees ik gewoon integraal voor in een aantal in een aantal lessen. We hebben 80

minuten rooster, dus dan doe ik elke keer 40 minuten voorlezen en 40 minuten wat anders, dus dat dat kan best wel. Dat kan best wel mooi. Vinden ze ook wel lang hoor, 40 minuten voorlezen, maar anders krijg je zo'n boek niet uit, dus. En dan probeer ik juist ook vaak dingen die op dat moment in de actualiteit spelen, want ik heb dan bijvoorbeeld Japin, *Maar buiten is het feest* voorgelezen. Nou, ja, toen kwam daar die, daar kwam er weer zo een MeToo zaak naar voren en dan kon je dat weer mooi gebruiken als haakje van hé, maar dit, ja zo gebeurt dat in de media en dus allebei de kanten op.

Spreker 1

Ja, dat is wel een hele interessante aanpak. Ja, en we hebben het nu eigenlijk heel erg veel over het gedrukte boek natuurlijk. Vind je ook dat er aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Nou, wat mij betreft niet heel erg. Ja, ik had toevallig met een met een leerling, die had heel veel moeite bij een mondeling met met een aantal boeken en die kon het allemaal, die komen er ook het onderscheid niet goed maken. Ja, maar welke was welke hoofdpersonage hoort het nog vaak bij en achteraf bleek, dus hij had alle boeken beluisterd en hij had helemaal geen idee wat er nou in, alles was een grote brei van woorden geworden dus, dus op het moment dat je een koft hebt en een boek en je slaat het open en je ziet het, dan is het heel anders dan wanneer drie audiobestanden achter elkaar luistert, dus het zal ook wel iets te maken hebben gehad met hoe hij dat heeft aangepakt, hoor, maar misschien had hij ze ook niet helemaal geluisterd, zou ook wel kunnen. Maar als leerlingen bijvoorbeeld zeggen, ik wil een boek graag luisteren in plaats van lezen, zeg ik, ja, dat is prima, maar pak dan wel het geschreven boek erbij, ga niet een boek luisteren terwijl je aan het sporten bent of de afwas aan het doen bent, want dan heb je gewoon te weinig aandacht erbij, dan is het behang en zeker voor dat, ja voor de boeken die je leest voor je lezersdossier moet je er meer aandacht geven dan alleen maar aan behang dus. Ja, dus zo probeer ik het al een beetje uit te leggen, ook leerlingen die heel graag digitaal willen lezen of die ach, hoe heet die, die website nou ook alweer waar je zelf verhalen op kunt publiceren? Dat, dat vragen ze me ook wel eens of ze van die van die website iets mogen kiezen, dus ik weet, ik weet even niet meer, ik weet even niet hoe die heet, dus kom ik misschien zo nog op, maar dat is website waar iedereen dus zelf en heel veel jongeren publiceren daar dus hun eigen teksten, boeken, verhalen. En ik vind dat eigenlijk om twee redenen niet goed, ten eerste omdat het dus niet geredigeerd is. Je kunt heel moeilijk, ja de kwaliteit bewaken en omdat, en omdat het dan alleen maar van een scherm is dus en je leest zoveel beter van papier, dus ja.

Spreker 1

Oke en films? Of verfilmingen van boeken?

Spreker 2

Nou, dat dat boek was weer voorlezen in havo 5 had ik net vertelde. Dat is ons boek-filmproject. Wat we dan doen, is een boek lezen wat gefilmd is, dus een lezen we eerst het boek en dan kijken we daarna de film. En dan gaan ze, na het boek gaan ze alvast nadenken over nou ja, wat voor keuzes zou ik maken als ik de regisseur zou zijn. Hoe zou ik dat doen? Hoe zou ik dat doen? En dan gaan we film kijken en dan gaan ze nou ja, bekijken, hoe heeft die regisseur dat dan aangepakt en kon ik me erin vinden, wat zou ik anders doen? Nou ja, dus.

Spreker 1

Ja ja oké en welke tekst was dat ook alweer?

Spreker 2

Maar buiten is het feest heb ik gelezen dus.

Spreker 1

Oh ja en dat is ook met de film dan.

Spreker 2

We hebben iedereen pakt, gewoon ja, je pakt gewoon een titel, we hebben ook bijvoorbeeld *Op zee* van Toine Heijmans en *Dagen van gras* even kijken. *Oeroeg* wordt wel eens gebruikt, even kijken, *Niemand in de stad* van Philip Huff. Nou ja, eigenlijk alles wat verfilmd is, kan.

Spreker 1

Ja en dat gebruiken jullie dus in havo 5. En op het VWO, wordt daar ook iets gedaan met film of daar niet?

Spreker 2

Uhm. Volgens mij niet.

Spreker 1

Oke is daar ook een reden voor dat het op het VWO niet wordt gedaan?

Spreker 2

Nee volgens mij, omdat hij al heel veel andere dingen doen. We proberen elk jaar om het programma van VWO minder vol te maken, maar ja, dan moet je dus dingen gaan schrappen en dat is moeilijk. Dus ja ja ja, dus dus nee.

Spreker 1

Dat is heel moeilijk. Ja, dat snap ik.

Spreker 2

Nee, dat weet ik niet. Nee, waarom dat niet, is geen bewuste keuze.

Spreker 1

Oké, dus ja, van film maken jullie eigenlijk al wel gebruik en luisterboeken dat mogen leerlingen doen, maar dan wel graag met het gedrukte boek er wel bij.

Spreker 2

Ja, ja, maar ja, kan het niet controleren, hè, dus.

Spreker 1

Dat is ook waar. Ja en.

Spreker 2

Maar ik adviseer wel om het gedrukte boek erbij te houden.

Spreker 1

Ja oke, dat snap ik. En wat zou dan de opbrengst zijn van de inzet van audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs denk je?

Spreker 2

Nou dat je het eigenlijk, het bruggetje maakt van wat leerlingen al kennen, dus wat ze al doen, waar ze de hele dag al mee bezig zijn, namelijk filmpjes, dat je het bruggetje maakt van dat wat ze al kennen naar dat wat ze nog, waar ze nog minder bekend mee zijn dus. Dus in die zin zou ik het zeggen, dan moet je het andersom doen. Dan moet je eerst de film kijken en dan 't boek lezen. Maar dat werkt niet, dus maar wel om aan te haken bij hun belevingswereld. En ja, ook om de vergelijking te maken, wat is nu, wat is nu anders aan een boek dan aan een film? Want vaak zeggen leerlingen toch wel dat ze het boek meer waarderen dan de film, en dat is dan voor, voor henzelf een verrassing dus. Hoe kan het nou dat ik dit leuker vond, dus terwijl ze dat van tevoren niet verwachten.

Spreker 1

Oké en denk je dat dat anders zou zijn als het, als ze eerst de film kijken en daarna het boek lezen?

Spreker 2

Dat weet ik niet. Ja, dan wordt wel, je beeld al veel meer ingevuld, hè, dus dat, dat weet ik niet of dat andersom zou zijn, dus.

Spreker 1

Oké en de opbrengst van auditieve versies van tekst?

Spreker 2

Ja, volgens mij is dat gewoon minder, minder, ja is het voor leerlingen moeilijker om dan de tekst goed te begrijpen dus dus het heeft niet mijn voorkeur.

Spreker 1

Nee, het is ook.

Spreker 2

Bijvoorbeeld een, een podcast is weer anders, hè, maar dat is gewoon een andere ja. Dat is gewoon een, is van ander soort tekst dus en een boek is vaak heel ja uitgezocht, uitgedoet, wat staat precies waar. En ja, dat dat, voor mij leent dat zich niet zo goed voor auditieve verwerking dus.

Spreker 1

Ja oké, dat is heel duidelijk. Dankjewel. Dit waren we eigenlijk al mijn vragen, heb je zelf misschien nog vragen of opmerkingen over iets wat we besproken hebben?

Spreker 2

Nee eigenlijk niet, ik hoop vooral dat je er wat aan hebt dus.

Interview 15

Spreker 1

Ja, oke nou, ik wil u graag natuurlijk eerst bedanken voor uw bereidheid om deel te nemen aan dit interview. Ik wil met dit onderzoek graag inzicht krijgen in het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs. Mijn inschatting is dat het ongeveer 45 minuten zal duren, maar het kan net iets korter of langer zijn. Dat ligt aan uw antwoorden ja en vragen die aan bod komen. Die hebben te maken met het literatuuronderwijs en ik zou graag weten hoe bepaalde dingen in uw lessen naar voren komen, of wat u wat uw mening is over bepaalde dingen.

Spreker 2

Ja zeker.

Spreker 1

Hebt u van tevoren misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee nee.

Spreker 1

Oké. Nou, u bent dus docent Nederlands, hoelang geeft u alles?

Spreker 2

15 jaar.

Spreker 1

Oké 15 jaar en in welke leerjaren hebt u les gegeven?

Spreker 2

Alle leerjaren.

Spreker 1

Oké dus van de eerste tot en met de zesde, eigenlijk.

Spreker 2

Ja ja de laatste tijd vooral eigenlijk alleen maar in de bovenbouw.

Spreker 1

Oké dus de onderbouw eigenlijk helemaal niet meer op dit moment.

Spreker 2

Nee nee nee.

Spreker 1

Oké en op dit moment, in welke klassen geeft u les?

Spreker 2

4 en 5 havo en 5 en 6 VWO.

Spreker 1

Oké dus 4 vwo alleen niet, maar die hebt u wel onlangs nog gehad?

Spreker 2

Ja vorig jaar nog wel. Ja ja.

Spreker 1

Oke is goed en geeft u in al die klassen ook les over literatuur?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, dat is mooi. Erg actueel, actuele antwoorden dan. Ja, want het literatuuronderwijs dat u geeft, dit is een vrij brede vraag hoor, hoe zou u dat typeren?

Spreker 2

Ja dat is een goeie vraag. Dat vind ik een moeilijke vraag, wat ik vooral belangrijk vind, is dat ze dus nadat ze ook iets met literatuur doen, dus dat de verwerking. Dus dat ze het bijvoorbeeld eigenlijk streef ik ernaar dat ze, dat ze eigenlijk dat ze literatuur een beetje onderzoeken, wat ze gelezen hebben.

Spreker 1

Oké, en op welke manier?

Spreker 2

Ja op verschillende manieren en ik begin dan eigenlijk gewoon met de tekst zelf dus, dus dingen die ze vreemd vinden, opvallend, maar dat kunnen ook tekst, vormen van de tekst zijn, of motieven die in het oog springen of wat dan ook en dat je daar iets mee mee moet, je interpretatie. Maar ook dan langzaam met meer context dus dus kijken naar bijvoorbeeld de ontvangst van een van een boek en of de of daar op gereageerd wordt op bepaalde tekstenmerken of juist meer de schrijverskant benaderen of de maatschappelijke context of het vergelijken met bijvoorbeeld een korte film. Dus, dus dat je eigenlijk een beetje van de tekst zelf steeds meer gaat richting toevoegen van context in de manier waarop je naar de tekst kijkt.

Spreker 1

Oké dus eigenlijk wel echt de brede zin van literatuur naar voren laten komen?

Spreker 2

Ja, maar wat ik bijvoorbeeld dus niet meer heel erg doe is. Ja, het is wel vrij breed ja wel, het is breed ja. Maar wat ik bijvoorbeeld niet doe is literatuurgeschiedenis behandelen in chronologische tijdvakken en zo. Dat, dat lukt dan eigenlijk ook niet meer, want dat heb je dan echt, je kan niet alles doen, hè.

Spreker 1

Nee precies, dus daarin moet u dan wat keuzes maken en om het meer met de actualiteit misschien ja te betrekken, hebt u ervoor gekozen geen literatuurgeschiedenis meer aan bod te laten komen.

Spreker 2

Niet op die manier, want het komt wel aan bod, maar dan vanuit een bepaalde tekst, bijvoorbeeld als die literatuurgeschiedenis relevant is, dan wordt hij erbij betrokken.

Spreker 1

Oké, dus het hangt echt eigenlijk van de relevantie af.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Oké ja en u noemt dat de belangrijkste functie, dus eigenlijk van uw literatuuronderwijs ook. Waarom vindt u dat de belangrijkste functie?

Spreker 2

Wat is de belangrijkste functie?

Spreker 1

Nou wat u net omschreef, dat vindt u de belangrijkste functie van uw literatuuronderwijs, toch?

Spreker 2

Ja ja dat ze, die ja klopt, dus dat ze, dat ze eigenlijk zien dat. Het belangrijkste vind ik eigenlijk dat ze leren zien dat literatuur ook leuk kan zijn als de leeservaring in de eerste instantie misschien helemaal niet zo leuk was. Dat het dan toch nog heel interessant kan zijn, en dat je het nog heel veel van kan leren.

Spreker 1

Oké en waarom vindt u dat het belangrijkste?

Spreker 2

Omdat ik onderwijs geef, dus ik vind eigenlijk als het alleen maar om leeservaring zou gaan dan kan dat ook thuis. Dan heb je eigenlijk geen docent voor nodig, want dan kan je hem gewoon ja, lezen. Als je het leuk vindt en dan als je wilt lees je natuurlijk vanzelf wel en heb je een ervaring, maar je moet natuurlijk iets als docent wel iets toevoegen. Het heeft een plek in het onderwijs dus en en dat is ook een vraag

waar ik zelf mee worstel, want vind ik zelf een hele interessante vraag, dan ben ik, maar ik ben best wel intensief mee bezig de laatste jaren om nou over na te denken van oké wat is dan, die, wat moet het onderwijs nou precies toevoegen aan die literatuur die ze lezen. Wat moeten ze dan leren?

Spreker 1

Ja ja, dat snap ik wel inderdaad. Ja oké en in de literatuur wordt er ook wel veel geschreven over het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Ik ben best wel ja, ik ben de laatste tijd heel erg fanatiek mee bezig. Ja, met, met dit onderwerp. Ja.

Spreker 1

Oké en waar leest u dan dingen?

Spreker 2

Ja ik lees heel chaotisch, dus overal lees ik dingen. Maar ik ik, waar lees ik dingen, ja Levende talen natuurlijk, maar ook in literaire tijdschriften of ik bedoel meer in af en toe een artikel uit tijdschrift voor Nederlandse taal en letterkunde, bijvoorbeeld. Op Neerlandistiek wat ik tegen, wat ik interessant vind, dus eigenlijk wat ik beetje wat ik tegenkom. Ja.

Spreker 1

Oké, dat is goed, ja, want ik ga hier een paar ja soort van stellingen voorleggen en ik ben wel benieuwd wat u daar van vindt. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ja absoluut.

Spreker 1

Ja en laat u dit al in uw lessen ook bijvoorbeeld naar voren komen?

Spreker 2

Ja ja dat.

Spreker 1

En op welke manier?

Spreker 2

Dat ze moeten nu bijvoorbeeld in 5V moeten ze dus een beschouwing schrijven op basis van literaire werken die ze lezen en die ze met elkaar vergelijken of met bronnen vergelijken vanuit een bepaalde invalshoek dus dus ik koppel eigenlijk die beschouwing, maar natuurlijk wel een, ja, wat in de eindterm staat dat ze dat moeten kunnen, koppel ik echt aan literatuur.

Spreker 1

Oké en gebeurt het ook op havo hoeven alleen op het VWO?

Spreker 2

Ja, maar het havo wel gestructureerder, want dat vinden ze echt heel moeilijk natuurlijk op havo en dat is daar wel de eindopdracht voor 5 havo. Dan moeten ze dan moeten ze zichzelf spiegelen aan een roman, dus dus ze moeten kijken van oké, ze moeten zich spiegelen eigenlijk aan het personage in een roman over wat hij denkt of wat hij doet en of ze dat wel of niet oké vinden. En, daar moet ze, dat moeten ze en of ze dat zelf ook wel eens doen. En dat moet, dat moet dan de basis worden voor de tekst die ze schrijven. Of, dat is mogelijkheid twee, is dat ze hun oordeel over de tekst vergelijken met andere oordelen van andere lezers, zowel professionele lezers als gewone lezers en leeftijdsgenoten. En dat ze die bronnen dus op een rijtje zetten, hun eigen oordeel vergelijken met andermans oordeel ten aanzien van het boek. En een van die twee opdrachten mogen ze dan kiezen.

Spreker 1

Oké dus, eigenlijk komt het dan best wel uitgebreid naar voren in bij jullie op school.

Spreker 2

Ja ja.

Spreker 1

Oke en ja. Het gaat dan vooral dus over teksten die ze moeten vergelijken met elkaar. Wat voor teksten zijn dat zoal, worden die bijvoorbeeld door jullie aangedragen? Mogen leerlingen dat helemaal zelf kiezen?

Spreker 2

Nou, het is een beetje, we zijn, we veranderen ons programma steeds en vorig jaar hadden we bijvoorbeeld in 5 VWO hadden we Sofie Lakmaker, *De geschiedenis van mijn seksualiteit* hadden we als verplicht boek gezet en moest iedereen lezen. En dan mochten ze zelf vanuit een bepaalde invalshoek nog een ander boek erbij kiezen, bijvoorbeeld als ze iets met homoseksualiteit of zo wilde doen, een roman waarin dat ook een thema was, bijvoorbeeld als genre coming of age wilde onderzoeken dan een andere coming of age roman. En dat vond ik zelf wel een leuke insteek, maar toen bleek dus dat die leerlingen dat boek van Sofie Lakmaker tot mijn verbazing niet leuk vonden. Bleek eigenlijk. Kwam ook in het mondeling van dit jaar heel erg naar voren, dat ze zich, de meeste mensen, hadden zich gewoon heel erg geërgerd aan, ja aan het boek, aan het opbouw, de chaotische opbouw, maar ook aan het personage vonden ze dan een beetje te bijdehand of zo. Dus dat, dat, ja, dat liep niet helemaal lekker, dus nu dit jaar hebben we toch weer aangepast en dan hebben we thema's geformuleerd en daar per thema steeds drie voorbeelden van romans bijgezet die dat thema behandelen en dan gezegd van oké, jullie mogen zelf kiezen, maar nu blijkt ook dat sommigen gewoon ook een roman hebben gekozen die bijvoorbeeld helemaal niet aangedragen is binnen die thema's.

Spreker 1

Ja oke.

Spreker 2

En dat maakt het natuurlijk wel dat je als docent veel moet lezen en, maar ze hebben wel keuzevrijheid. Ze doen het in groepjes, dus het is niet zo dat ze dan 30 verschillende romans lezen, want ze moeten in een groepje van 3 of 4 personen dezelfde roman lezen. En dan hebben we een leesclub over die roman en vanuit die leesclub en die eerste roman kiezen ze dan een invalshoek en kiezen ze vervolgens van, oké, dan wat ga ik nu lezen, hoe ga ik verder met onderzoek. In andere woorden. Het is een beetje, dus we zitten, het is steeds in beweging, maar we neigen wel, ik neig wel steeds meer nu naar vrije keuze in groep in groepjes. En het, het voordoen doen we dan aan de hand van korte verhalen in de les en dan lees je natuurlijk wel allemaal hetzelfde korte verhaal.

Spreker 1

Oké ja dus toch wel iets meer dat leerlingen ook zelf mogen kiezen.

Spreker 2

Ja nu wel best wel extreem ja.

Spreker 1

Ja, en dat is toch wel omdat u merkt dat dat beter aansluit bij de leerlingen.

Spreker 2

Ja, ik merk wel dat ze het gewoon heel leuk vinden om samen in een groepje dat samen leest. Vind ik zelf dus ook belangrijk en dat ze praten over literatuur en dat ze dat spiegelen aan elkaar van, wat vind jij nou leuk? Want vond je niet leuk? En zo. Dat werkt wel heel goed en dat vind ik ook belangrijk, dat die literatuur ook een beetje verbindt en dat je van gedachten over verbinding wisselt, dus, dus daar daar ben ik wel echt een groot voorstander van dat groepswerk. En en wat was ook alweer je vraag wat?

Spreker 1

Het ging over onderzoeksgericht onderwijs.

Spreker 2

Ja en verder, dus dat ze ja dat die keuzevrijheid dan daarbinnen dat groepswerk wel groot is dat, dat is wel een beetje de invalshoek nu, ja.

Spreker 1

Ja oke en nou, dit onderwijs waar je dus hele mooie voorbeelden van geeft. Wat levert dat uiteindelijk op voor leerlingen, denkt u?

Spreker 2

Nou, ik denk best wel veel, want ten eerste kunnen ze, ja, merk je dat ze dus uiteindelijk wel iets ontdekken over literatuur van oke, je kan er dus best wel over nadenken, je kan het best wel wat leren. Maar het wisselt natuurlijk ook heel erg per leerling, dat weer wel. Ja, het is maar een, en ze moeten dus daar zelf dan vervolgens ook over schrijven en bronnen gaan verzamelen. Dus met andere woorden, die

andere vaardigheden van het vak komen ook aan bod. En die moeten ze ook leren, dus dat is dan wel zo een win-win situatie.

Spreker 1

Ja precies. Oké duidelijk dankjewel. Ja en als we kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, dus niet specifiek uw onderwijs, maar alles wat gegeven wordt eigenlijk in Nederland, wat zou u dan het belangrijkste doel noemen?

Spreker 2

Ik denk wel, er zijn bijvoorbeeld ik, mijn dochter zit op 4 op het Montessori lyceum en die die doen, bijvoorbeeld literatuurgeschiedenis. En dan leren ze feitjes over boeken zonder dat ze die boeken zelf lezen, en dat zijn dan historische feitjes en dat vind ik eigenlijk waardeloos. Dat ik denk, je moet eigenlijk wel echt het lezen van die boeken, dat moet centraal staan en dat moet ook wel echt een beetje aansluiten bij het niveau en het het is wel het tuurlijk behoort de *Max Havelaar* tot onze cultuur. En zo is dat ook wel belangrijk. Maar je moet dat niet te belangrijk maken. Want het zijn echt eigenlijk nog gewoon te moeilijke boeken voor die leerlingen. Ja, dat merk je gewoon, dat merk ik wel en het wordt ook steeds erger, omdat het, het leesniveau natuurlijk afneemt.

Spreker 1

Ja oké dus op zich vindt u cultuuroverdracht wel belangrijk, maar dan moet dan dus wel echt uitgebreid bij worden stilgestaan en dat moet niet een beetje afgeraffeld worden. Zo van, je hebt er iets nu over meegekregen, dat is genoeg.

Spreker 2

Nee, je kan beter een paar kleine dingetjes doen uit hè, dan dan en dan een beetje ja, goed en aan de hand van een tekst en dat ook altijd in verband brengen met de actualiteit. Dat vind ik wel erg belangrijk, dus dat je die dat je, dat je het nooit alleen maar de geschiedenis doet, maar ook wat betekent voor voor ons nu. Dan dat je de hele literatuurgeschiedenis of zo probeert te behandelen en dan de zeg maar laat ik het zo zeggen, de hele canon afwerkt.

Spreker 1

Ja oke, er zit dan nog een verschil in, denkt u, tussen havo en VWO?

Spreker 2

Ja, bij havo moet je echt helemaal eigenlijk niet doen, dat is best wel kansloos, denk ik. VWO kan wat meer aan.

Spreker 1

Ja oke, dus VWO krijgt iets meer die canon mee dan havo waarschijnlijk, oké.

Spreker 2

Ja ja ja.

Spreker 1

Oké, ja en dit gaat best wel veel over het gedrukte boek. Vindt u dat daar ook meer aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Dat kan wel heel leuk zijn. Ik doe het ook wel eens. Bijvoorbeeld in die opdracht doen we een kort verhaal *Binocle* dat vergelijken dan even met dat dat, die verfilming. Maar ik denk dat je het wel beperkt moet houden, omdat het, leerlingen kijken uit het zelf natuurlijk wel heel veel online. Het is eigenlijk een probleem en ze lezen steeds minder, dus dat kan leuk zijn in een opdracht als dat lezen maar wel primair is.

Spreker 1

Oké ja.

Spreker 2

Dus het is, ze mogen bijvoorbeeld ook voor die beschouwing, bij mij 5V, mogen ze ook een gelezen roman vergelijken met een film of om te kijken wat, vanuit een bepaalde invalshoek.

Spreker 1

Oké maar.

Spreker 2

Dus het mag dat, mag dat mag wel, maar het moet wel altijd beginnen bij die roman.

Spreker 1

Oke, maar dan is ze dan dus in die vergelijking ervoor kiezen om dus een film te gebruiken, moet dat dan de verfilming zijn van het boek dat ze hebben gelezen, of is het gewoon een boek en een film en dat wordt met elkaar vergeleken?

Spreker 2

En in principe dan denk ik de verfilming, dat is dan wel de logische, het is het meest logische zou dat zijn.

Spreker 1

Oké ja en nu laat het nog niet heel veel in uw lessen naar voren komen?

Spreker 2

Nee nee nee nee.

Spreker 1

Want in het begin had u wel even iets gezegd over film namelijk, maar dat kwam even kort terug.

Spreker 2

Dat weet ik niet meer, maar ik weet wel, bijvoorbeeld kijk, je hebt van die opdracht bijvoorbeeld, maak een trailer van het boek dat je hebt gelezen, dus dat ze zelf een filmpje maken. Dat is wel leuk, want dan kunnen ze dat, dan kunnen ze daar iets leuks mee doen, maar dat bedoel je niet denk ik.

Spreker 1

Nou dat, dat mag ook, want dat is ja, het zou wel ook een audiovisuele versie van tekst kunnen zijn, alleen maken ze hem zelf.

Spreker 2

Ja ja dus in die zin er, ik vind wel dat er enige ruimte voor, voor is en moet zijn. Maar wel ja, moet beginnen allemaal bij de tekst.

Spreker 1

Oké en auditieve versies van teksten?

Spreker 2

Voor dyslecten ja.

Spreker 1

Oké en mogen dyslecten dan gewoon een boek luisteren of moeten ze hem ook erbij houden en wel ook meelesen?

Spreker 2

Ja, dat kijk, ik kan toch niet controleren.

Spreker 1

Nee, dat klopt, maar wat zou je zelf beter vinden?

Spreker 2

Ja, ik vind dat heel moeilijk te beoordelen. Ik vind dyslexie sowieso een lastig onderwerp. Dus dat ja, dat zou ik niet durven zeggen.

Spreker 1

Nee, oké, stel dat u dan toch iets met film zou doen in uw onderwijs, u zei net al heel kort iets misschien wat leerlingen zelf bijvoorbeeld de trailer maken, welke teksten zou u inzetten als u daarmee iets zou gaan doen?

Spreker 2

Nou, het meest logisch is verfilmde boeken natuurlijk. *Turks fruit* of zo of nou ja er zijn natuurlijk zo verschrikkelijk veel in Nederlandse romans verfilmd eigenlijk dat, ja. Ja, het hangt een beetje van, van de opdracht af zou ik niet zo durven zeggen, zou ik niet, nee zou ik niet. Nou, ja, zal ik even niet zo snel weten nee.

Spreker 1

Oké geen probleem. En wat zou de opbrengst denkt u zijn als er wel audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs naar voren zouden komen?

Spreker 2

Het kan interessant zijn, want ik zei dat we die *Binocle*, waar, hebben we behandeld en hebben we die dingen, het was thema racisme. Was wel ook een actueel verhaal namelijk van Annelies Verbeke *Hond zonder naam* het *Binocle* en in *Binocle* heb je natuurlijk de hele racistische, de achtergrond van die 19e- eeuwse gedachtegoed. En, dat zit ook heel duidelijk in dat verhaal. En dan is het dus verfilmd op een gegeven moment aan de kunstacademie, dus dan vraag ik aan leerlingen, oké, wat is nou een interessante vraag, nu we dit allemaal weten over *Binocle*, voordat we naar die film gaan kijken? Ja, wat doet die met je? Hoe verbeeld je die racistische opvattingen? Is het, wordt het ook een halfbloed in de, hè, wat doet die daar eigenlijk mee, en op die manier. Nou ja. Ja, heb je dus een invalshoek om naar die film te kijken. Dus, dat is dat zo zou je ja dat dat vind ik, dat vind ik leuk. Ja, zulke opdrachten.

Spreker 1

Oké, en wat merkte u daarna na het kijken van die film bij leerlingen? Klopten hun verwachtingen bijvoorbeeld. Of waren ze juist zo van oh, dus dit is wat film kan doen. Of wat, hoe deden zij daar?

Spreker 2

Nou, dat vinden ze dan ook wel interessant, want dan hebben ze natuurlijk een hele duidelijke kijkvraag eigenlijk van tevoren. Dus dan zijn ze ook nieuwsgierig, van, hoe gaat dat dan? Wat gaat het worden? En dan komen ze ook wel weer tot een goede interpretatie, want dan zien ze ook wel hoe die dat dan verbeeld heeft, dus die uitbeeld, die verbeelding, dat die, die regisseur er iets mee heeft gedaan op een andere manier heeft ingevuld. Dat is dan wel een makkelijker, een, goed om te zien, want dat zou je natuurlijk nooit hebben gezien als je alleen die film had gezien.

Spreker 1

Ja nee ja precies dat snap ik. En zit daarin nog een verschil tussen havo en vwo leerlingen of maakt dit qua niveau niet heel veel uit.

Spreker 2

Ja, daar zit wel een verschil in. Ja, ja.

Spreker 1

Want deze opdracht doen jullie in VWO alleen?

Spreker 2

Deze heb ik het VWO gedaan. Ja, deze heb ik, deze heb ik niet op de havo gedaan. Nee, nee, je hebt voor, die is te gewikkeld voor havo, omdat je dan met *Binocle*, met het hele rassentheorie en zo en die halfbloed, dat is er eigenlijk al best wel veel gevraagd, ja.

Spreker 1

Ja precies, maar met een andere boekverfilming zou het misschien wel kunnen op havo?

Spreker 2

Ja zou het wel kunnen, ja, maar het ik zou dat, ik weet het dat, ja, dat is ja, dat is misschien wel. Hangt er vanaf wat de inval, wat de insteek is van de opdracht. Ja, ik kan me voorstellen dat er een opdracht te verzinnen is waarbij dat leuk kan, ja.

Spreker 1

Ja oke, eerste.

Spreker 2

Maar ik heb hem niet. Ja, ja.

Spreker 1

Oké ja het volgende onderdeel dat gaat over LitLab, bent u daarmee bekend?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Dat is dat digitale laboratorium om literatuuronderzoek te doen. Hebt u dat ook wel eens gebruikt in uw onderwijs?

Spreker 2

Ja, ik gebruik het wel, maar heel erg hapsnap. Dus ik laat ze niet hele proeven doen. Maar ik laat ze soms wel een onderdeelje doen om dingen te illustreren. Bijvoorbeeld bij taalkunde heb je zo een fragment over gekleurd taalgebruik. Hoe mensen oordelen hebben over hoe iemand praat, dus laat het dan zien. Dat is echt een hele leuke opdracht, die zit in één van die proeven. Dus ik zit zet het wel wel in en ik vind die opzet van die leesclubs ook leuk, dus die zet ik ook in. Dus als ze dat boek toevallig een onderdeel is, onderwerp is van een leesclub, dan gebruik ik het ook. Ja ja dus. Ja, ik gebruik het.

Spreker 1

En die leesclub, dat is dan iets wat u klassikaal doet, dus met een klassikaal gelezen boek? Of is dat als een groepje toevallig een boek heeft dat op LitLab ook aan bod komt?

Spreker 2

Ja dat laatste, altijd in groepjes, ja, nooit met een hele klas ja.

Spreker 1

Oké, ja en dit is ook dan VWO of havo of allebei.

Spreker 2

Ja, ik doe op havo ook leesclubs ja, allebei.

Spreker 1

Oké en die proeven, die doet u dus niet helemaal zoïets zei u, want u kiest een bepaalde stukjes uit, of hoe?

Spreker 2

Ja ja, ja soms.

Spreker 1

Hoe gaat dat?

Spreker 2

Soms zie ik iets interessants en dan gebruik ik dat, en dan pas ik het in in mijn les dus een van die stappen uit een proef, bijvoorbeeld dus, maar ik laat, ik laat ze nooit zelf een helemaal proef doen in groepjes of zo.

Spreker 1

Oké en waarom?

Spreker 2

Dat heb ik eigenlijk nog nooit. Ja, dat weet ik eigenlijk niet, omdat het een beetje, omdat het nooit helemaal past of zo. En omdat het dan niet, het zit niet als het is niet als doel op zich. En er zit niet als doel op zich in het curriculum.

Spreker 1

Oké, dus het is eigenlijk meer een extraatje en ja, misschien iets dan te uitgebreid om helemaal door te lopen.

Spreker 2

Ja ja, want ik kan me voorstellen, hè voor die opdracht in 5V met die beschouwing dat ze dat zouden kunnen gebruiken, die LitLab proef als basis. Maar ik heb ze er niet echt goed op gewezen, en ze doen het voor ook nooit, dus, maar dat zou wel kunnen. Ja, dat gebeurt nog niet echt, ja.

Spreker 1

Ja oké, dus het is nee, oké, dat gebeurt nog niet echt. Nee. En welke teksten zou u dan ja hiervoor geschikt vinden voor LitLab? Want u had het bijvoorbeeld over leesclubs die dan wel gebruikt worden, zijn er bijvoorbeeld teksten die aan bod zijn gekomen in groepjes die heel goed bevielen voor leerlingen of?

Spreker 2

Teksten van LitLab?

Spreker 1

Ja.

Spreker 2

Even kijken. Nee, dat kan ik niet perse zeggen, sommige testen zijn oké. Maar voor elk vind het ook, soms is het ook te moeilijk of te oud of dan, dan gaat het, dan is het juist weer niet, net niet oké, dus ik vind vaak in die proeven dat het een soort combinatie is van denk, oh ja, dat is dan wel weer oké dus dan weer goed. En dan denk ik weer. En dan gaan ze verder en denk ik, nee, dat is dan weer te moeilijk of te oud of te.

Spreker 1

Oké en wanneer, wanneer wordt iets dan te moeilijk of te oud?

Spreker 2

Ja, dat is een hele moeilijke vraag. Als ik, ja, ik vind, ja ik, al snel voor leerlingen. Dus ik, ik vind eigenlijk maar echt heel weinig oud, oude teksten vind ik echt echt geschikt. Zoals *Klucht van de molenaar* vind ik wel echt een positieve uitzondering van Bredero. En wat middeleeuwse literatuur vind ik ook wel een positieve uitzondering, maar ook daar zijn ze ook altijd wel heel negatief over en ja, dat is het dan, hè. Ja kleine fragmentjes af en toe gebruik ik dan wel eens, maar het is, houd allemaal niet niet over, nee, nee, het is al heel snel.

Spreker 1

Net iets te ver weg?

Spreker 2

Ja het zit niet, ja te ver weg. Ja, ja ja.

Spreker 1

Oké en hoe kom ik eigenlijk al bij mijn laatste vraag, want nou ja, u hebt dus LitLab al wel gebruikt. Wat is de opbrengst daarvan als dat in het literatuuronderwijs aan bod komt?

Spreker 2

Nou, ik vind vooral die opzet van leesclubs heel goed. En die opbrengsten van leesclubs is ook best wel groot, omdat ja leerlingen toch merken, vinden het toch echt meestal wel heel leuk om over een boek met elkaar te praten en dat gaat eigenlijk ook, gaat ook heel goed. Dus dat en dan vooral die die insteek gewoon van eigenlijk, eigenlijk die eerste rondes van het belangrijkste van van wat valt je eigenlijk op? En eigenlijk hoef je dan al niks meer, meestal, niks meer te doen, want dan heb je al zo'n gesprek dat, dat het goed is. En dat ze dan als positief ervaren en dat ze ja, dat het ook basis kan zijn voor, voor verder onderzoek naar die tekst. Van oké, oké, maar ik vind dit dus interessant aan die tekst en ik wil dat daarmee. Ik had net nog een leesclub, hadden ze allemaal *Wees onzichtbaar* gelezen, maar dan zag je dat er een vond die vader-zoonrelatie het interessantst nou, juist, nou juist interessant in die ander vond het juist interessant dat die jongen altijd erbij, wilde horen, horen en de derde die was, had allemaal vooroordelen die, zelf had hij die jongen over over Turken en zo had hem aan het wankelen gebracht. En, dat vond hij interessant, want dat er in de Bijlmer dan ook gewoon mensen wonen, die ook met dezelfde problemen worstelt als hij. Nou en dat dus dan hebben ze alle drie iets verschillends uit die tekst gehaald. En daar kunnen ze dan ja, dat vind ik eigenlijk al heel leuk, dat ze dat ook kunnen zien en dat ze daar dan dat dat gebeurt en dat ze daar dan iets mee mee kunnen doen vervolgens.

Spreker 1

Jazeker, dat lijkt me ook wel heel erg leuk gesprek voor de leerlingen zelf, om dat op die manier met elkaar dan te voeren.

Spreker 2

Ja ja ja ja. Ja en dan gaan ze ook volgens vertellen wat ze allemaal opvallend vonden aan het boek, hè. Dat ze niet wisten dat, hè, dat is bijvoorbeeld in de jaren 80 allemaal topless zonden en dat dat best wel normaal was en zo. Dat, en ja, dan hebben ze echt iets, dan denk je, oh, dat hebben ze dus echt geleerd van het boek ja. En dat vind ik wel een heel leuk, ja.

Spreker 1

Ja, ja, dat kan ik me heel goed voorstellen. En en die proeven die u dan soms een beetje inzet in uw lessen. Wat is daarvan de opbrengst?

Spreker 2

Ja, maar die zet ik dus nooit echt als proef in.

Spreker 1

Nee, maar waarom weet je?

Spreker 2

Ik haalde gewoon materiaal vandaan of ik corporeer het in mijn eigen les, dus kan niet echt. Ik kan dat niet echt zeggen. Eigenlijk hebben we die proeven al zoals ze er nu opstaan in mijn, voor mij geen ... Ja, ik gebruik ze af en toe, en dat heeft.

Spreker 1

Oké en.

Spreker 2

Misschien wel opbrengst, maar ik laat ze dus nooit die hele proef doen. Dus ik kan dat niet echt goed, ik kan dat niet aangeven.

Spreker 1

Nee, oké, maar als u dan kijkt naar die kleine stukjes die u in de lessen inzet, reageren leerlingen daar bijvoorbeeld positief op. Is dat iets wat ze bijvoorbeeld aanspreekt, of?

Spreker 2

Ja, ik gebruik het echt, ik, ik ik, ik kan vooral het gekleurde taalgebruik, gebruiken, vind ik echt zelf leuk. Oh ja, en die ook bijvoorbeeld die toegang tot die database met die dat je kan zien dat de meeste hoofdpersonages van Nederlandse romans wit, man en zo zijn.

Spreker 1

Oh ja.

Spreker 2

En zo zijn dat je al die kenmerken en het beroep, en zo dat je daar een beetje mee kan spelen. Dat vind ik ook een leuk onderdeel daarvan dus dat is ook wel positief, hè. Daar kan je echt iets mee. Ja, ik, ik moet even, kijk ik vind het, ik vind het wel inspirerend. Je ... Er zitten ook, er zit wel heel veel theorie verspreid over die die verschillende proeven, dus ik vind het wel heel positief dat het er is, maar om nou te zeggen, ja, de opbrengst is een beetje moeilijk is ook een beetje moeilijk te bepalen, ja, voor mezelf heeft het in ieder geval wel opbrengst, want ik vind het vaak wel, ik zie, kijk er wel in, ik vind het vaak inspirerend en dat zit ook wel goed in elkaar, dus voor mezelf heeft het wel een bepaalde opbrengst.

Spreker 1

Dat dat ja, nou, dat kan ik me ook wel voorstellen, hoor. Oké, nou, dat waren mijn vragen. Heeft u misschien nog vragen of opmerkingen of iets wat u nog wilt weten?

Interview 16

Spreker 1

Ja, ik benieuwd naar uw antwoorden. Ik doe vooral onderzoek naar ja, het beeld van eerstegraads docenten Nederlands over het literatuuronderwijs en er zullen vragen aan bod komen die te maken hebben met het literatuuronderwijs. En dat gaat dan over dingen die in uw lessen naar voren komen en over bepaalde stellingen en wat uw mening dan daarover is. Ik denk dat het ongeveer 45 minuten zal duren, maar afhankelijk van antwoorden kan het natuurlijk wat korter of wat langer zijn. Mocht u tussendoor vragen of iets dergelijks hebben, dan mag u die natuurlijk gewoon stellen en hebt u van tevoren misschien nog vragen?

Spreker 2

Nee hoor, laten we gewoon beginnen.

Spreker 1

Oké, dat is goed. U bent dus docent Nederlands, hoeveel jaar geeft u al les?

Spreker 2

Vanaf 2008 geloof ik, dus iets van 15, 16 jaar.

Spreker 1

15, 16 jaar oké en hebt u ook al die tijd in de bovenbouw les gegeven?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké dus dat is ook al 15 jaar en op dit moment, in welke leerjaren geeft u les?

Spreker 2

4 5 6 VWO.

Spreker 1

Oké en hebt u ook aan havo lesgegeven of dat niet?

Spreker 2

Ja ooit wel eens in, ik heb ook wel mavo les gegeven, maar dat is allemaal. Nou ja, zeker meer dan 5 jaar geleden.

Spreker 1

Oké, want bent u tussendoor van school veranderd of geeft u gewoon die leerjaren geen les meer?

Spreker 2

Ging gewoon op deze school zo, gewoon in het VWO team terechtgekomen.

Spreker 1

Oké en in al die vwo klassen komt literatuur ook aan bod?

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké? Dat is goed. Ja, dan komt er wel een vrij brede vraag eigenlijk, want het literatuuronderwijs dat u geeft, hoe zou u dat typeren?

Spreker 2

Wow, we hebben, op deze school geven we zowel in de vierde als de vijfde als in de zesde een behoorlijke stoot aan historische letterkunde. In de vierde beginnen we met de Middeleeuwen en volgens mij hebben we dit jaar daar ook de renaissance bij zitten. Dat, we zitten net in de verschuiving daarvan en in de vijfde doen we dan de Verlichting, de romantiek en het realisme en dan vanaf 1880 in de, in de zesde en dat beslaat gewoon echt een semester van als je het in vieren deelt, hè. Dus besteden we behoorlijk veel aandacht aan. In de onderbouw zijn eigenlijk allerlei begrippen als, nou ja, over de dat de technische kant van literatuur lezen het behandelt, maar dan beginnen we in de vierde dan gewoon vrolijk nog een keertje mee. En in de vijfde moet ik zeggen dat we daar eigenlijk meer weinig aan doen. Ze moeten wel twee boeken per semester lezen, dus in totaal zouden ze acht boeken gelezen hebben. Nou, dat hebben ze echt niet, maar dat is wel het idee en dan is het mondeling in de zesde bestaat uit 10 nog weer een keer 10 boeken lezen en dan moeten ze een boek lezen van 1880 tot 1940, eentje van 1940 tot 2000 geloof ik en dan de rest vrij en dan drie boeken op een schrijver. En als ze dat echt niet willen dan mogen ze ook een thema kiezen.

Spreker 1

Oh oké en hoeveel hoeveel boeken lezen ze dan in totaal? Dat zijn er dan meer dan twaalf.

Spreker 2

Als het goed is lezen, het is acht in V4, maar er zit dan ook bijvoorbeeld Reynaerd de Vos bij, of zo hè, zulke boeken en dan acht in de vijfde, alhoewel dat was dit jaar zeven, want ze hadden ook de Max Havelaar moeten lezen. We, vonden we het zielig om daar nog een ander boek tegenover te zetten. En dan in de zesde 10, dus het zijn er 5, 25 lezen ze dan in de bovenbouw.

Spreker 1

Zo, dit is echt de eerste school eigenlijk die ik hoor die zoveel leerlingen uit, leerlingen zoveel boeken laat lezen.

Spreker 2

Nee maar ze doen het niet allemaal.

Spreker 1

Nee, ik snap dat ze dat niet doen. Misschien zit er toch leerlingen tussen die het wel doen.

Spreker 2

Ja, die zitten er zeker tussen.

Spreker 1

Ja en hoe vinden ze dat dan? Omdat het volgens de reglementen natuurlijk maar twaalf boeken hoeven te zijn, dat zullen ze vast weten.

Spreker 2

Nee, weten ze niet.

Spreker 1

Niet, oh oke.

Spreker 2

Deze is niet, nee, ik heb nog nooit een leerling in al die jaren gehad van; mevrouw, die twaalf boeken die we moeten lezen, dat is voor de hele bovenbouw hoor. Weten ze niet, vertellen we ze niet.

Spreker 1

Hé oké en het mondeling dat gaat dan alleen over de tien boeken die ze in de zesde hebben gelezen?

Spreker 2

We beginnen dat jaar met de literatuurgeschiedenis van 1880 tot heden. En dan is het mondeling gaat eigenlijk vooral over, kan je de begrippen van die literatuurgeschiedenis een beetje toepassen op jouw boeken en kan je ook nog iets bedenken over dat het perspectief misschien van belang is, of wat betekent de titel? Dat soort dingen. Voor het mondeling staat 15 minuten voor, dus effectief is het 13 min.

Spreker 1

Ja oke oke oh wat interessant dat jullie ze zoveel boeken laten lezen. Heel goed hoor dat sowieso. Maar ja, dat is wel veel voor die leerlingen.

Spreker 2

En t idee is ook, maar ik moet zeggen dat ik me daar persoonlijk, niet altijd aan houd, is dat ze eigenlijk elke les ook een kwartier lezen. Ik heb collega's die dat heel strikt doen. Maar ik rommel daar een beetje mee, omdat ik denk ja, ik moet ook nog andere dingen in de les doen.

Spreker 1

Ja precies, ik doe het zelf ook hoor. Ik probeer ook altijd een kwartiertje inderdaad eerst met leerlingen te lezen, maar als ik geen tijd heb ja, dan lukt het niet. Nou goed, dat begrijp ik wel oké. En waarom is dit

eigenlijk de keuze voor jullie school dan om zoveel boeken te laten lezen? Want is daar een echte reden voor of is het gewoon, omdat het al jaren zo is en het is nooit veranderd.

Spreker 2

Nee nee nee. Nee, nee, dat is echt, omdat we ervan overtuigd zijn dat het lezen van literatuur uiteindelijk maakt dat je een sowieso een betere lezer zal horen, ook voor zakelijke teksten. Dus ja, het liefst zouden we willen dat we echt zo'n leesschool zijn, hè, waar je dan wel over leest dat je denkt van oh, dat willen wij ook. Maar ja, dat zit er gewoon niet in dat we dat woorden, dat je in de half uur de hele school plat legt. En dat dan iedereen leest. Het lijkt me echt fantastisch, zo'n school. Nou dat, ja, we willen wel. Maar dat, ja, dat gaat hem gewoon niet worden, want dan zijn andere vakken die roepen ja, maar hallo, dat gaat van mijn tijd af. Kan niet, dus begrijpelijk, maar we zijn dus, vinden dat er gewoon veel gelezen moet worden. We vinden ook dat we bij Nederlands echt aan overdracht moeten doen van.

Spreker 1

Ja, dat klopt.

Spreker 2

Nou ja van de Nederlandse cultuur dus vanuit dat, we ook best wel veel aandacht aan historische letterkunde wijden en daarnaast zijn we trouwens hebben ook nog een projectje poëzie. Dus dat, dat zit er een soort van los, een aparte boot, maar dat is dus in is echt heel bewust, niet omdat het altijd zoiets mag, gewoon omdat we vinden dat het zo moet. We doen het voor de havo eigenlijk ook dat ze in de bovenbouw twee boeken per semester moeten lezen en die hebben dan volgens mij mondeling over acht boeken. Mavo ben ik enigszins het zicht op kwijt ik indertijd toen ik op de mavo werkte heb ik daar wel het mondeling ingevoerd en dat woord nog steeds gehouden, maar daar is altijd toch een beetje moeilijk van, hoe zit het nou met de leeslijst. Moeten ze daar nou al wel literatuur lezen, of het is gewoon ook adolescentie literatuur lezen en ik ben die discussie, moet ik zeggen in mijn sectie kwijt weet ik.

Spreker 1

Oké, dit kan ik me goed voorstellen inderdaad, oké, ja, en ik hoor best wel veel verschillende dingen. Ik hoor iets over historie, ik hoor iets over cultuur. Wat vindt u zelf de belangrijkste functie van het literatuuronderwijs dat u geeft?

Spreker 2

Ik vind twee dingen belangrijk en dat is dus inderdaad allebei de dingen die je nu zegt. Ik vind die cultuuroverdracht echt heel belangrijk. Dat ze gewoon weten, waar komen we met zijn allen qua denken vandaan. Maar ik vind het ook van belang dat ze leren lezen. Dat, dat dat ze in de gedachtewereld van een ander kunnen komen en dat ze zich dus kunnen gaan verplaatsen. En dan mogen ze van mij. Ja, ik zou ook heel graag willen dat we ook Netflix series goed vonden. Want dan denk ik van daar, daar zit het ook in ja. Ik, ik denk dat je een beter mens wordt als je meer, ja verhalen hoort van mensen het het het element verhalen en je daarin inleven en dat ook naar jezelf, ja reflecteren is voor mij ook heel belangrijk. Dus die twee dingen vind ik naast elkaar gewoon heel belangrijk.

Spreker 1

Ja oké, dat is heel erg duidelijk. En wat vindt u dan de belangrijkste leeropbrengst voor de leerlingen die uw literatuuronderwijs volgen?

Spreker 2

Dat ze gaan zien dat die elementen daarin zitten, dat je dus leert over het verleden en dat dat te maken heeft met het heden, dat dus een soort ja lijn zichtbaar is en dat je dus ook snapt dat als je nu een boek leest dat dat in de traditie staat van en ook als daar werd de dingen Nederlanders dat die ook een traditie meebrengen en dat dat dan een vermenging van traditie wordt. Dat zou ik heel graag willen. Dat ze dat zien en de meeste zijn in V6 ook wel zover dat ze dat enigszins te zien. En dat ze ook zeggen van, oh, maar ik moest hier zo om huilen, dat lijkt me ook geweldig en dat ja, ik heb ook wel leerlingen die.

Spreker 1

Oh ja, ja, dat het ze echt geraakt heeft.

Spreker 2

Met natuurlijk zitten te worstelen met wat ben ik nou? Ben ik nou bi of ben ik, nou, dit ben ik zus of zo. En op mondelingen, zeggen ze ook heel vaak van oh, dit boek heeft me wel geholpen om erover na te denken.

Spreker 1

Oh oke wat goed.

Spreker 2

Ja, dus dat zijn ja, weet je het zijn, het zijn enkelingen, maar het zijn wel de pareltjes waarvan ik denk van, ja, daar doe je het voor.

Spreker 1

Ja, dus dat het ook een beetje bijdraagt aan hun persoonlijke ontwikkeling.

Spreker

Ja zeker ook.

Spreker 1

Oké en in de literatuur wordt er ook veel geschreven over het literatuuronderwijs. Houdt u dit ook bij?

Spreker 2

Nee.

Spreker 1

U leest geen levende talen magazine?

Spreker 2

Jawel, ik lees wel Levende Taal. Maar niet zo dat ik dan direct denk van, oh, dan moet ik het helemaal veranderen. Ik ben, ik zag dat Jeroen Dera jouw begeleider is, hè.

Spreker 1

Ja, dat klopt.

Spreker 2

Ik ben een aantal jaren ben ik naar Nijmegen geweest en ook in het Som in Nijmegen geweest op die colleges. Dat vind ik ontzettend leuk alleen dit jaar hadden ze een aanbod waarvan ik dacht van, nou, we slaan het eens even een jaartje over, maar op die manier ben ik daar wel bij betrokken, maar, doe niet echt. Tenminste voor mezelf niet echt heel erg. Dat ik echt denk van, oh, ja, noemde ik dat allemaal goed erbij houden, en dan ga ik dat uitproberen en dan, nee, zo, zo niet.

Spreker 1

Nee u leest meer af en toe iets om, vanwege interesse denk ik.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké, ja nee, dat is goed. Dankjewel. Ja, want nu geef ik een aantal stellingen en die komen uit de literatuur. Dus vandaar dat ik ook wilde weten of u dat bijhoudt. En ik wil graag weten wat u mening daarover is. Vindt u bijvoorbeeld dat er meer onderzoeksgericht onderwijs aangeboden zou moeten worden en daarmee bedoel ik dat leerlingen de vaardigheid onderzoek beter leren beheersen in de richting van literatuur?

Spreker 2

Ja, dat is dat Utrechtse project denk ik hè, dan is het.

Spreker 1

Nee, daar komen we later nog op. Ik weet wat u bedoelt inderdaad, dan bedoel ik niet mee, dat is gewoon algemeen onderzoeksgericht onderwijs.

Spreker 2

Hoe heet het ook alweer. Nou ja, ik ben niet tegen, want daar hebben we wel eens pas meegedaan. Ja, want je zit op het VWO en je moet dus ook, los van dat ik vind dat je een persoonlijke ontwikkeling doormaakt, ook kijken naar van hé, hier is op de een of andere manier kun je hier systemethiek in ontdekken. Ja dus ja.

Spreker 1

Oké en hoe zou u dat dan in uw lessen gaan verwerken als u dat zelf ook zou doen?

Spreker 2

Nou, we hebben wel eens, hoe heet het programma nou uit Utrecht?

Spreker 1

LitLab.

Spreker 2

Ja, ik heb wel eens een paar van die LitLab opdrachten gedaan en dan vinden we het eigenlijk altijd heel erg leuk. En dan hebben we weer een jaar, en dan komt het er niet van en dan bedenken we weer, oh ja, dat is er ook nog en dan doen we het weer. Een beetje zoals, ik ben zover hebben denk ik allemaal meer als sectie een beetje hap snapperig van klaar, dus dat zit er niet echt heel gedegen erin, maar wel dat we dat ook wel aanbieden. En we proberen met het profielwerkstukken ook wel leerlingen zover te krijgen, maar dat is me tot nu toe nog nooit gelukt.

Spreker 1

Oké een profielwerkstuk bij Nederlands dat is er nog niet echt van gekomen.

Spreker 2

Jawel, die zijn wel, maar dan zitten, ze vinden ze het veel leuker om het straattaal bezig te zijn of iets taalkundig of zo. Ik heb een keer een pws gehad die vergeleek *Publieke werken* met het met de film. Dus die gingen helemaal uitpluizen wat nou het verschil tussen de film en het boek was.

Spreker 1

Ja, oh ja, nee, dat klopt, dat hebben we zoiets heb ik ook inderdaad eerder voorbij horen komen. Inderdaad, oke ja, en als u dan nadenkt over dat onderzoekgericht literatuuronderwijs zijn er dan ook specifieke teksten waarvan u denkt dat kan goed daarvoor ingezet worden?

Spreker 2

Op dit moment heb je natuurlijk heel veel van die klimaatachtige literatuur. En dat merk je ook wel dat dat in de belevingswereld van de leerlingen zit. En dan is dat ook leuk om te doen en dan zijn ze zelf ook veel geneigd naar om zich daarin toe te verhouden. Dan dat ik iets met, hoe heet hij ook alweer Vestdijk, want hij komt uit Doorn en ik zit in Doorn. Om iets met Vestdijk te doen, want.

Spreker 1

Ja dan sluit het toch wat minder aan, dus zolang het boeken zijn die aansluiten bij hun belevingswereld, dan zou het eigenlijk wel geschikt kunnen zijn.

Spreker 2

Ja ja want je, als je leerlingen laat onderzoeken, dus langer bezig bent met een of twee soorten teksten dan ja, dan moet het voor hen wel iets opbrengen en ergens resoneren. Als, als ik, vanochtend las ik het artikel uit *Onze taal voor voor*, van Van Oostrum over Vos Reynaerde, die ze nota bene gelezen hadden aan het begin van het jaar. Ze hebben geen idee meer en dan denk ik van, oké, dat is dus helemaal niet geresoneerd. Kinderen die de Beatrijs gelezen hadden die wisten het nog. Oké, gelukkig, het is niet

helemaal voor niks geweest, maar dan denk je van hoe, hoe kan je een verhaal als Reynaert de Vos gewoon niet meer weten. Ik, ik begrijp dat gewoon niet.

Spreker 1

Nee, je zou toch denken als je zo'n boek leest dat je in ieder geval onthoudt dat je het gelezen hebt en ook nog wel een beetje weet waar het over gaat aangezien het nou niet echt een heel standaard boek is dat je vaker voorbij ziet komen.

Spreker 2

Nee, en ik weet dat ze het gelezen hebt, want ze hebben gelezen waar ik bij zat en ik heb ze om zien slaan. Ja, ze hebben dus blijkbaar gewoon omgeslagen ofzo. Ik weet het niet.

Spreker 1

Nee, oke, ja en dat onderzoeksgericht onderwijs. Wat zou dat denkt u opleveren voor leerlingen als we dat meer in het literatuuronderwijs naar voren zouden laten komen?

Spreker 2

Wat ik net al zei, dat ze systematiek gaan zien. Dat het voor hen ook gaat leven, dat het niet alleen maar een persoonlijke beleving is, maar dat dat je dus literatuur ook als iets anders kan beleven, dus dat dat ja dat het een soort tweesporenbeleid zou zijn.

Spreker 1

Oh ja ja. Precies. Het is ook het wat verder op een tekst ingaan, wat dieper kijken, dan alleen maar het lezen en goh wat doet het bij jou.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oké oké dankuwel en dan ja, deze vraag gaat over het literatuuronderwijs In het algemeen, dus niet specifiek het literatuuronderwijs dat u geeft, maar als we kijken naar het literatuuronderwijs in het algemeen, wat zou u dan het belangrijkste doel daarvan noemen?

Spreker 2

Vind ik een hele moeilijke.

Spreker 1

Ja dat snap ik.

Spreker 2

Ja, want het zit ik te denken van, dan zou je ik ik bedenk dan, wat zou ik dan belangrijk vinden wat er op een, een basisschool zou gebeuren, want daar begin je natuurlijk al. Ik begin eigenlijk al met het voorlezen aan mijn kleinkinderen van dat ik bepaalde boeken leuker vind om voor te lezen dan andere,

dus wat laat nou dat dat ene boek dan interessanter vindt dan dat andere boek. Ik denk dat het met verbeelding te maken heeft, ik denk dat ik het allerbelangrijkste, misschien wel. En als ik kijk naar wat ik nu met mijn kleinkinderen, die de oudste word vier, aan het doen, dan gaat het over verbeelding in taalaanbod.

Spreker 1

Oké ja dus de taal die je erin staat en hoeverre iemand zich erin kan, ja, in kan leven inderdaad. Oké, en op welke manier wilt u dan dit doel als u dat bij leerlingen zou willen behalen. Op welke manier zou u dat bij leerlingen dan willen bereiken?

Spreker 2

Dan moet je secuur zijn in wat je aanbiedt, als je het zelf aanbiedt, en je moet vertellen over boeken die je gelezen hebt. Ik doe het altijd alleen pas in V6 en af en toe denk ik, van dat zou ik in V4 al mee moeten beginnen, maar in V6 houd ik elke week altijd een praatje over naar dit boek een, hoe dan en dan merk je dat die leerlingen dat ook oppikken voor hun literatuurlijst en dat dat precies ook dat oppikken van denkt, van ja, dat is inderdaad een boek van jou en dat ze andere boeken gewoon links laten liggen. Dus ja, er moet voorgeleefd worden.

Spreker 1

Dus echt dat ja helpen eigenlijk het ondersteunen met goh welke boeken zijn er en wat zou bij jou kunnen passen. En welke teksten raadt u dan zoal aan in de klas?

Spreker 2

Die ik zelf ook gelezen heb. Ik had nou ja, die nieuwe van Adriaan van Dis is natuurlijk een leuke om aan te raden, omdat het over literatuur gaat. Maar ik ben heel slecht in namen. Ik lees nu *Nu zee* geloof ik. Heb ik ook verschrikkelijk om gelachen, van Eva Meijer, is dat. Het boek van, *Confettiregen* van, hoe heet die jongen?

Spreker 1

Oh ja, Splinter Chabot.

Spreker 2

Ja dat deed me ontzettend denken aan een vriendje van een dochter van me, dus dan vertel ik dat er ook bij. Dus dan, ja, maak ik het, en dan zie je ook dat jongetjes in de klas waarvan ik denk van, ja, jij bent ook aan het worstelen of je bent er net doorheen, of wat dan ook, want die gaan het boek ook lezen en. Of meisjes die er ook naar het worstelen zien zijn, en dan zeg je ja, het gaat wel over een jongetje maakt ja ik herken het toch wel, dus. Dat soort boeken, maar ook gewoon een van Anne Enquist en dat soort boeken. Dus ook de algemene literatuur, zullen we maar zeggen.

Spreker 1

Oke nee, dat is wel duidelijk. Dankjewel en we hebben het nu best wel veel over het gedrukte boek. Vindt u dat er ook aandacht besteed zou moeten worden aan audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Mijn leerlingen die heel dyslectisch zijn luisteren. En ik heb, ik heb wel meer leerlingen die op zich niet dyslectisch zijn, maar dat gewoon prettig vinden om naar te luisteren, dus die luisteren naar die boeken. Ik raad ze altijd wel aan om een keer naar de gedrukte versie te kijken, omdat je dan vaak de, veel beter ziet hoe een boek ingedeeld is. En ja, daar kan je natuurlijk ook iets uit concluderen, maar dat.

Spreker 1

Dus als luisteraar hoeft, dus als ze luisteren, hoeven ze niet per se mee te lezen? Want er zijn ook docenten die zeggen van ja, als je luistert, moet je wel het boek erbij houden, maar dat hoeft bij u dus niet per se.

Spreker 2

Nee hoor.

Spreker 1

Oké, ja duidelijk.

Spreker 2

Nee, want dan dan denk ik van als je maar dat verhaal hebt. En als je vanuit dat verhaal, vind ik dus wel verstandig om even naar het boek te kijken om te gaan analyseren, maar voor mij staat het verhaal, de verbeeldingskracht denk ik toch inderdaad op nummer een.

Spreker 1

Ja oké ja nee, dat snap ik inderdaad en audiovisuele versies, want u had het net ook al heel even over Netflix zei u iets over. Wat vindt u daarvan als er dat soort dingen in het literatuuronderwijs meer aan bod komen? Vindt u dat goed of minder?

Spreker 2

Zou ik fantastisch vinden. Ja zou ik echt heel erg leuk vinden. Ja, want wat ik merk is dat leerlingen zeggen lezen is saai, maar dan vervolgens hebben ze allerlei series gekeken of films en mijn jongste dochter was net zo eentje. Die wist heel haarfijn uit te leggen waarom de ene serie slecht was en de andere serie goed was. En dat ging met argumenten dat ik dacht van, hé, dit soort argumenten gebruik ik als ik het heb over een wat meer literair boek of een wat minder literair boek. Dus ik denk je van, het, het is natuurlijk, we zitten nu echt wel in de wereld, waarin er veel meer geluisterd en gekeken wordt dan toen ik klein was en toen hadden we dat allemaal niet en nu hebben we het allemaal wel. Dus dan denk ik van, ja, waarom zou je dat afwijzen? Vind ik een merkwaardige gedachte.

Spreker 1

Ja maar vindt u niet als bijvoorbeeld naar een Netflix serie kijken dat juist die verbeeldingskracht minder ter sprake komt, omdat ze alles al zien en niet meer zelf hoeven te bedenken? Maar dat is een groot verschil ten opzichte van een boek natuurlijk.

Spreker 2

Ja, maar ik vind. Ja maar dan komt er ook muziek bij en muziek heeft natuurlijk ook weer een enorme andere kracht die ik in een boek niet omhoog kan krijgen. Dus je kunt ook kijken naar een. Ja dat, dat zou natuurlijk ook wel weer grappig, hè. Want wij hebben bijvoorbeeld nu die die *Bridgerton* dat er opeens allemaal zwarte mensen ook van hoge adel zijn. Ja, ik vind dat geweldig en dan denk ik van, ik zie dat in geen een boek terug, maar.

Spreker 1

Nee, dat is ook inderdaad.

Spreker 2

Dat is heel duidelijk wel waar we in de maatschappij op dit moment mee bezig zijn, dus over *Bridgerton* kan je geweldig diepgaand gesprek hebben volgens mij met leerlingen. Terwijl ja, het zijn natuurlijk flinterdunne verhaaltjes, maar.

Spreker 1

Ja, ja, dat is waar. En boekverfilmingen bijvoorbeeld gebruikt u dat ook wel eens, of zou u dat ook willen gebruiken of dat dan minder?

Spreker 2

Denk ik wel. Heb ik wel gedaan, maar eigenlijk minder. Het komt eigenlijk alleen maar altijd op de mondeling terug dat ik denk van, huh de hoofdpersoon van *Turks fruit* heet helemaal geen Erik. Maar dat is gewoon in de film dat hij zo heet en soms probeer ik wel eens aan de hand van, omdat ik zowel het boek als de film gezien heb, te kijken hebben ze naar de film gekeken, of hebben ze nou het boek gelezen? En dan weet ik de verschillen. Ja, ik vind het altijd een beetje flauw eigenlijk.

Spreker 1

Ja oke maar in de les, besteed u er niet echt aandacht aan?

Spreker 2

Nee, nee, op de mavo deed ik dat echt wel heel duidelijk, omdat ik dacht van ja, dat is de manier om ze wel binnen te krijgen in dat soort verhalen. Dat VWO is heel slim genoeg, die hoeft ik niet te vertellen dat er een film van is. Dat weten ze zelf.

Spreker 1

Oké en stel nou dat u iets met met Netflix, waar waar waar u best wel enthousiast over bent. Als u daar iets mee zou doen in uw les, hoe zou u dat dan verwerken?

Spreker 2

Dat is nou precies het lastige, dat weet ik niet. En ik, ik heb al heel vaak zitten zoeken of er al lesmateriaal over is. Ik kan, ik kan nergens wat vinden, want dan denk ik van waarom is dat er niet. Want ik kan moeilijk een hele klas zeggen dat ze een bepaalde serie moeten gaan kijken, want al die kinderen kijken allemaal andere series. Ik heb geen zin om al hun series te gaan kijken, want het overgrote deel van wat zij kijken vind ik niets. En een serie is ook nogal een investering in tijd. Dus ik vind dat ingewikkeld. Ik sta,

ik weet het niet, dus ik, ik heb het ook nog steeds niet kunnen bedenken. Ik hoop altijd dat er nog iemand is die dat gaat bedenken.

Spreker 1

Oké nou mocht ik ooit een keer iets tegenkomen, dan zal ik het in ieder geval via de mail sturen.

Spreker 2

Heel graag.

Spreker 1

Ja, want als er dan uiteindelijk meer audiovisuele en of auditieve versies van tekst in het literatuuronderwijs ingezet worden, wat zou daarvan de opbrengst zijn voor leerlingen, denkt u?

Spreker 2

Ik denk dat ze eerder geneigd zijn om dat tot zich te nemen, omdat het meer hun eigen, ja habitat is, dat is lezen is voor een beperkt deel. Maar ja, ik denk altijd van in, ik ik ben nu bijna 65. In mijn tijd, hè, waren er ook leerlingen die alleen maar elkaar allerlei samenvattingen toeschoven. En dus ook geen boek lezen en je had gewoon een paar van die types die alle boeken maar lezen. Daar hoorde ik dan weer bij, dus niks van, ik zie, ik zie het nu in mijn klas ook. Je hebt gewoon leerlingen die vreten boeken en je hebt leerlingen die hebben echt zoiets van, wat is dat voor vies ding dus, ja.

Spreker 1

Ja precies, dus daarmee zou je het wel kunnen hopelijk om meer leerlingen dan te bereiken.

Spreker 2

Ja, ik denk dat het of als je op een schaal kijkt, er is 20% in de klas die het wel wil. 20% dit echt niet wil. Nou dan houden we 60% in het midden over en ik denk dat je met dat soort grappen wat meer beweging in die 60% kan maken. Die die die club die niet wil, die wil toch niet.

Spreker 1

Nee, dat klopt. Nou ja, misschien dat die 60% hier zelfs mee, hiermee gemotiveerd kunnen maken.

Spreker 2

Nou, ja zou kunnen maar. Ik denk dat, je moet niet denken dat je de hele groep kan beslaan.

Spreker 1

Nee nee, oke nee, dat is inderdaad wel.

Spreker 2

Zou leuk zijn.

Spreker 1

Ja het zou wel leuk zijn, dat zou elke docent willen denk ik.

Spreker 2

Maar zo'n feest is het helaas niet.

Spreker 1

Nee, dat klopt.

Spreker 2

Het is gewoon als je die 60% in beweging kan krijgen, dan denk ik dat je al heel knap bezig bent.

Spreker 1

Ja, ja nee, dat kan ik me goed voorstellen. Dat klopt. Ja en het laatste onderdeel dat gaat over LitLab, daar hebben we het net al heel eventjes over gehad, want daarmee bent u dus bekend, dat digitaal laboratorium. Ja, zou je dit dus willen inzetten in uw literatuurlessen? Nou, dat antwoord is, ja, denk ik.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Wat hebben jullie daarmee gedaan?

Spreker 2

We hebben wel bij de Middeleeuwen ooit eens een aantal elementen daaruit gehaald, maar dat is nu gesneuveld, omdat we de renaissance ook in diezelfde periode doen. We moet opeens meer in die periode. Mijn collega die net weg is, Marloes van Oostrom, heeft meegeholpen indertijd aan het LitLab element over klimaat. Dus die heb ik gedaan voordat die überhaupt op LitLab stond, omdat ik die gewoon van haar had. Maar ik merk aan mezelf altijd dat als ik dat dan een jaar gedaan heb, dat ik dan alweer een beetje, het denk ik van het volgende jaar moet het weer anders, want dan raak ik verveeld of dan denk ik van ja, maar vorig jaar zeiden dit en nu doen ze dat niet, dus. Dat vind ik wel eens onhandig met dat soort opdrachten dat ik zelf te ongedurig ben om dat dan elk jaar weer met verve opnieuw te brengen, want dan vind ik het niet meer leuk, ja.

Spreker 1

Oké, ja dus u hebt het liefst wel het jaar daarop dan iets wat erop lijkt, maar toch wel wat vernieuwend is. En, dat is er natuurlijk niet, omdat het gewoon vast staat eigenlijk.

Spreker 2

Precies.

Spreker 1

Oké. Nou, dat kan ik me ook wel goed voorstellen inderdaad. Ja en welke teksten had u hiervoor gebruikt of waren het gewoon losse opdrachten die in het algemeen over bijvoorbeeld Middeleeuwen gingen?

Spreker 2

Dat in LitLab staan gewoon niet die teksten, dus dan hoeft je zelf helemaal niet te gaan zoeken. Ja, als je die LitLab opent, kan je zo zien welke teksten ze gebruiken.

Spreker 1

Oke, maar u hebt niet daarvan specifiek een paar teksten gekozen of tegen leerlingen gezegd van je moet dit, ze hebben het gewoon van zichzelf uitgezocht eigenlijk?

Spreker 2

En ik heb een, voor een deel heb ik het klassikaal gedaan en voor een deel laten uitzoeken. Meestal bouw ik mijn les op dat het begin klassikaal is en dat kan van 10 minuten tot nou hooguit een half uur zijn. En dan gaat de rest, is dan dat ze iets moeten gaan verwerken.

Spreker 1

Oké en waren dit dan de ja de soort proeven opdrachten, zeg maar. Of was dit de leesclub?

Spreker 2

Nee dit was de proef. Oh ja de leesclub doen we trouwens ook nou je dat zegt ja.

Spreker 1

Dat doen jullie nog steeds ook?

Spreker 2

Die heb ja, nee, die die doen we wel, want dat zit nu echt vast in de V4. Niet per se de leesclub van, van LitLab, maar het systeem leesclub gebruiken we.

Spreker 1

En, dat is ook gebaseerd dan op LitLab waar jullie jullie eigen draai, zeg maar aan hebben gegeven?

Spreker 2

Ja ja ja, wat dan mogen ze van ons, mogen ze gewoon alles lezen, want anders dan ben je ook maar zo beperkt. En dan bedenken we zelf voor een deel de vraag. En ja, die slaan we dan weer op en dan hebben wij weer een hele meuk aan vragen. En leerlingen vinden dat vaak heel leuk om in groepjes van vier met elkaar, met dezelfde boeken bezig te zijn. Want onze opdracht is dat je een onderwerp schrijver hebt en dan lezen ze een boek allemaal hetzelfde, en dan moeten ze allemaal een ander boek van die van die schrijver lezen. En dan moeten ze dus met elkaar gaan praten over waar dan de overeenkomsten in het centrale boek ligt en of ze dat dan ook in de andere boeken herkennen.

Spreker 1

Oke, dus binnen een groepje van vier leerlingen worden dan dus vijf boeken gelezen. Eentje door ze allemaal en dan vier aparte.

Spreker 2

Ja.

Spreker 1

Oke en motiveren ze dan elkaar ook daardoor om elkaars boek vervolgens ook nog te gaan lezen, of mag dat niet dan dat het dan teveel schrijver, teveel dezelfde schrijver?

Spreker 2

Oh, dat zou mogen. Maar zo'n feest is het niet, maar wat je wel merkt is dat ze dan wel lezen, omdat ze het stom vinden als ze niks te zeggen hebben in dat groepje.

Spreker 1

Oh ja ja ja, dat kan ik me wel voorstellen inderdaad en dat is natuurlijk op VWO zo. Denkt u dat dat ook op de havo zo zou zijn?

Spreker 2

Volgens mij doen we dit ook op de havo. Ja. Nog steeds krijg ik of we op de havo ook van die leesclubs toen.

Spreker 1

Ja oke, dus op havo werkt dat eigenlijk ook nog wel op die, dezelfde manier en dat werkt ook motiverend.

Spreker 2

Ja volgens mij wel.

Spreker 1

Ja oke, dat is heel erg positief. Leerlingen mogen dan zelf tussen de boeken kiezen die zij willen lezen. Mogen ze echt alles kiezen of?

Spreker 2

Ja, we houden voor een deel Lezen voor de lijst aan van de Wit. We hebben zelf een hele lijst gemaakt van ruim vijf ja, uiteindelijk staan er 100 schrijvers. De Reviuslijst is een lijst met allemaal schrijvers waar je drie boeken voor zou kunnen lezen op je eindlijst. En dan hebben we nog een tiplijst voor mensen waarvan we denken, nou, weet je, doe 'm maar niet als onderwerpschrijver of ze hebben nog maar één boek geschreven, maar wel interessant. En dat zijn dan ook weer 50 schrijvers. Ze proberen ze. En als jouw schrijver er niet opstaat, dan mag je altijd aan je docent vragen of je het wel lezen mag. Het hoeft niet per se allemaal romans te zijn, bijvoorbeeld non fictie zoals Geert Mak en Annejet van der Zijl.

Spreker 1

Oh ja precies.

Spreker 2

Echt heel veel, Annejet van der Zijl wordt heel veel gelezen en dat vinden we ook prima.

Spreker 1

Oké, dus daar zijn jullie eigenlijk best wel, ja, vrij en eigenlijk.

Spreker 2

Ja hoor en als je moet, zowel op havo als VWO niveau moet je ook een boek van het afgelopen twee jaar lezen. Nou, dan komen ze soms met boeken nou verschrikkelijk, laten we dat maar niet doen. Maar als ze dan zo enthousiast komen, het hangt er altijd een beetje van af hoe ze dat brengen. En soms als, dan zeggen ze, oh ik zie het, dan vooral, ik doe het niet, maar als het dat niet helpt dat ik gewoon al een beetje bedenkelijk kijk en zij blijven heel enthousiast over, moet ik zeggen, oké, maar dan ga ik wel vragen of je het V6 vindt of niet. En dat doe ik dan ook op een mondeling. Dan moeten ze dus met argumenten komen en meestal had ik gelijk.

Spreker 1

Dus door die vraag te stellen, denken leerlingen eigenlijk al snel, oh nee, wacht, dat is misschien niet helemaal het niveau waarop ik nu moet lezen?

Spreker 2

Nee, soms zeggen ze jawel, want en nou dan komt er een hele leuke argumentatie en denk ik ja wat mij betreft gaat het daarom niet per se of het nou hele hoogstaande literatuur was of niet, maar hoe je erover nadenkt en hoe je er over spreken kan.

Spreker 1

Ja oke, heel goed, heel goed leuk. Ja, en als we dan kijken naar LitLab, wat zou daarvan denkt u de opbrengst zijn voor leerlingen als we dat veel zouden inzetten in het literatuuronderwijs?

Spreker 2

Nou als we het heel veel gaan inzetten, dan wordt het heel vervelend, denk ik.

Spreker 1

Ja, als we eens het meer gaan inzetten dan dat nu gebeurt. Want lang niet iedereen doet het, maar wat zou algemeen de opbrengst zijn?

Spreker 2

En dat je dus ziet dat de systematiek is in, in in romans, maar dat er ook modes zijn. Want nou ja, zo'n klimaat is natuurlijk gewoon een mode soort, ja, zou je kunnen zeggen een modeverschijnsel en dat het natuurlijk ook gewoon weer in die historische lijn waar ik het de hele tijd over had, past dat ook heel mooi. Dus het geeft denk ik een, een verdieping van dat het niet alleen maar een verhaaltje is, maar dat het in een soort van traditie staat en dat je daar ja op die manier ook naar kan kijken.

Spreker 1

Oké, ja nee dat dat begrijp ik inderdaad wel, dus dat past ook weer goed bij het belangrijke doel dat u eigenlijk al noemde aan het begin.

Spreker 2

Ja, zeker.

Spreker 1

Ja, dat ondersteunt dit wel. Ja, oké nou, dat waren mijn vragen, hebt u misschien nog vragen of opmerkingen of iets wat u nog wil zeggen?

Spreker 2

Nee, volgens mij heb ik al aardig wat zitten te vertellen. Ja, dat zal wellicht nog wel meer gebeuren, waar ik het alweer van vergeten ben dat we dat ook nog doen, maar dat maakt denk ik niet zo heel veel uit voor jouw onderzoek.

Spreker 1

Nee, nee, nee, de antwoorden waren wat dat betreft heel duidelijk en met goede voorbeelden dus voor mij is dat prima.